

GEMMA

In Pyrrhy annulo
Aureæ Libertatis Iuventuti

OLIMPIA

Literatis Ingenijs in Konarsciano Athenæo
Pro laurea decertantibus

PROPOSITA

Quo anno
Est DeVs IngressVs CVrsVM reLeVare
saLVtIs

Na Zarębę starego.

Nie wie, co iest ból zębów, nasz stary Zaręba.
Wierzę, bo w gębie nie ma i iednego zęba.

7.

Nie stawiana.

Nogę mi utracili Pianice mili,
Aby ze mnie koleyno, nie stawiaiąc, pili,
Oddam im wet, takiego zażywszy sposobu,
Nie mam ni iedney, oni nie będą mieć obu.

8.

Do Jedney bez zębów.

Nie mądra, Keto! mało maiąc zębów,
Przecie wyglądasz codzień Dziewosłębów,
Będąli, sera niech przed nich nie kłada,
Bo ieżli twardy, z twą się wydasz wadą.

Proloquium

Gemmas extra Piscariam, proponunt fontes Castalij ingenijs, plus aurô quia Phœbô domestico fulgurantibus, vel Hoc rariores quod n communi omnium parenti, naturæ, Sed ingenijs Poëtarum conceptum debent. Liquantur hæc in gemmas toties, quoties sudant memoriæ posterorum pretiosiorem tagô latex pigerius, despumat tempestatem gemmis, non uni regno Cleopatræ præferendis intumescit (: adeò credite Vatum nobilissimi :) ferax opum et scientia Apollinea, ut quidquid in regnis splendidum, in urbibus pretiosum eminet! suis concludas in thesauris. has ego gemmas aureæ libertatis juventuti, ut suo Antonio Cleopatra propino: regnum bibet scientiæ si pretium carum investigaverit, gemmas gemmis addet, si applicationem applicatione accumulaverit. In Olympijs præibo viam, tu non cespita Iuventus major Polona ad omnia summa nata; iter laureatum est, frondes protendit certantibus in genibus flectendas ad coronam. Passus quilibet gemmas pariet sæculorum valore æstimandas. Iamq carpe viam.

Opus hoc duabus constabit partibus, quarum prima æloquentiæ ligatæ, genus et speciem. secunda faciliora præcepta suadæ solutæ, futuro oratori explanabit.

Pars prima
Eloquentiæ ligatæ.
Caput Imum
De natura et fine Poëseos et materia

Poë=

Eusebius docet â Phœbeis ante Græcos; O-
vidius ab ipso Deo juxta illud: Est Deus in nobis agitante calescimus illo. Hæc quo ad vocem provenit a verbo Græco Poin, Latinè idem significante quod facere et fingere. Unde Pöësis â faciendo et fingendo sortita nomen, idem est quod factio et fictio, quo ad rem variè â varijs describitur. R. P. Sarbiewski Regni nostri laureatus Vates sic eam definivit: est ars quæ dicendo imitatur versu res, juxta ea quæ possunt vel debent esse. Dicitur Pöësis ars per quod convenit cum alijs artibus. Dicitur item, quæ dicendo imitatur, quia per hoc differt ab omni arte mechanica; nam artifices dum res imitantur, non dicendo id faciunt sed faciendo. Dicitur tandem imitatur versu res etc: ad differentiam ab alijs artibus liberalibus, scilicet Rethorica Gramatica etc: quæ dicunt quidem, sed non imitantur dicendo res prout sunt aut esse possunt clarius, cæteris P. Jacobus Massenius, naturam Pöëseos sic descripsit: est facultas quæ oratione metrica, rem quamlibet versimiliter et accomodatè ad delectationem atq utilitatem audientium exponit. per has voces oratione metrica innuitur ad artem Pöëticam, necessarium esse metrum. verè rem quamlibet intelligerem omnem honestam, quæ finem Pöësas (: quæ finem est prodesse simul ac delectare:) non destrat. Unde tam Divina quam humana omnia esse possunt. Materia

Pöe=

Pöëseos. verisimiliter dicitur ideo, quod veritas historica in Pöëtarum naratione non requiratur, sed liceat Pöëtæ ex suo ingenio, rerum circumstantias, apposite ad verisimilitudinem effingere, ut illustriori imagine, rem oculis subjiciat, dicitur accomodatè ad delectationem atq utilitatem audientium exponi, quia hic est Scopus et finis Pöëseos, ut cum delectatione monere, aut instruere possit auditorem, per appositam rerum exponendarum imaginem, vivis quemadmodo artis cujus coloribus expressam. ab hoc scopo aberrant, qui delectationem inhonestam, in suis Pöëticis operibus sectantur ex dictis: Inferes primò, tria in Pöëta absoluto, potissimum requiri, primo metrum seu versum. Secundò, elocutionem minimè vulgarem, tertiò, fictionem. Undè non omnis qui versus scribit est Pöëta; versificator enim et Pöëta non idem sunt secum, nam versificator est, qui structura metrica sine fictione et imitatione naturæ, aliquid describit Pöëta verò est, qui scribit carmen cū imitatione naturæ, seu qui scriptione carminis, fictæ veræq narrationis imitatur naturam. Inferes secundo scopum seu finem Pöëseos esse non alium, nisi prodesse simul ac delectare, attestante aut prodesse volunt aut aut delectare Pöëtæ

Caput 2dum

De carmine ejusq universali divisione

§ 1mus

De definitione Carminis

Carmen, quo ad vocem, Græcis, Epos Latinis Carmen quasi canimen dicitur à canendo quia carmina cani

So-

solent, secundo metrum dicitur id est: mensura, syllabis enim vel pedibus solemus metiri carmina. 3tio versus dum componitur carmen vertuntur voces. Quo adrem carmen est oratio certo genere atq numero atq ordine pedum alligata, dicitur certo numero, et ordine pedum alligata, quia carmen certum numerum et ordinem pedum exigit, v.g. carmen Hexametrum alium numerum et pedum ordinem habet, et aliud carmen Saphicum etc.

§ 2dus

De universa divisione carminis

Divisio carminis sumitur à denominatione carminum. denominantur verò variè carmina, et primo, â materia quæ illis describitur: Heroicum quo, Heroum facta describuntur, ut Æneis dicitur ab Ænea Herois descriptio factis. Georgicum ab agricolarum operibus. Buccolicum. â pastoritia arte. Satyricum quo, mores hominum prestringuntur. Elegiacum quo tristes eventus rerum describuntur. Diræ quo, mala alicui imprecamur. Epithalamium quo, nuptiæ. Epicedium quo, funus. Genethliacum quo natales alicujus celebrantur. Epitaphium quod lapidi sepulchri solet incidi. Tragedia quo, eventus deplorandi exprimuntur. Comedia, quo, læti eventus scribuntur. Charisticum quo, reditum gratulamur. Eucharisticum quo, gratias agimus etc. Secundo, denominantur carmina â numero syllabarum et sic Hendecasyllabum. id est undecem syllabarum, ut est carmen Saphicum et Phaleucium, Hebdasyllabum id est septem syllabarum, ut sunt quædam Polonica, Pentasyllabum. id est quinque syllabarū, ut est carmen Adonium. 3tio denominantur carmina â completo numero pedum, et syllabarum ab additione pedis vel syllabæ, â detractione pedis vel syllabæ. Accatalectum: cui nihil deest nihil superest in fine. Catalectum: cui in fine deest una syllaba. Hypercatalectum cui supra pedes propria superest in fine una syllaba vel pes. Tale solet esse tertium in Odis Horatianis ut: Mavorte circumdant Phalanges. Brachicatalectum. cui in fine totus pes deest.
Quarto denominantur carmina â numero et commutatione pedum

Hex:-

Hexametrum â sex metris id est pedibus, Pentametrum â quinq. metris seu pedibus. Spondaicum â spondeo loco Dactyli. Scazonticū â Spondeo ultimo loco Jambi, et penultimo Jambo.

Quinto. denominantur carmina â scansione latinorum, dicta Monopodia id est per unum pedem, et Græcorum scansione dicta dipodia, id est per duos pedes, nam Monometrum. Græcis dicitur unius pedis, latinis duorum pedum. Trimetrum. Græcis trium pedum, latinis sex pedum. Dimetrum græcis duorum pedum, latinis quatuor pedum. Tetrametrum græcis quatuor pedum, latinis octo.

Sexto. denominantur carmina, â numero versuum, Monostichon unum Carmen. Distichon duo carmina.

Septimo. denominantur carmina â diversis generibus carminum, Monocholon. unius generis ut sunt pöemata. Dicholon. duorum generum carmina, ut Elegiæ, Tricholon trium generum, Tetracholon id est quatuor generum ut sunt Odæ aliquæ.

Octavo. denominantur carmina â reversione, ad primi generis Carmen. Monostrophon. est quando post unum fit reversio ad carmen ejusdem generis. Distrophon. dum post duo carmina revertimur ad idem genus carminis,. Tristrophon dum post tria carmina. Tetrastrophon. cum post quatuor carmina fit reversio ad primum genus carminis.

Nono. denominantur carmina â varijs figuris seu modis scribendi Serpentinum instar Serpentis tortuosum, Cancrinum quod retro legitur.

Decimo. denominantur carmina âb autoribus seu inventoribus. Alcaicum. âb Alceo Poëta, Alcmaicum ab Alcmane, Archilochium ab Archilocho, Asclepiadeum ab Asclepiade Aristophanium

ab-

8 âb Aristophane, Adonium âb Adone. Dithyrambus idest bis Ianu-
am ingressus; canebatur in honorem Bacchi, qui fingitur bis natus esse et
Undecimo. denominantur carmina â frequentioribus pedibus. Iambicū
â Iambo frequentiori: Trochaicum â Trochæo seu Choreo. Anapesticum
ab Anapæsto pede frequentiori. Dactylicum â Dactylo pede frequentiori,
Ex his denominationibus continuntur quatuor genera carminum nempe:
Iambicum, Trochaicum Anapesticum et Dactylicum; ad illaq omnia
alia genera carminum revocantur; quorum ea tantum subjicio quæ
in frequentiori sunt usu Poëtarum, currentis seculi sit itaq

§ 3tius

Primum genus carminum,

Iambycum. prænoto, quoniam Iambycum carmen scandi solet more Græcorum vel per dipodiam, idest per duos pedes, in unum compositos ideo carmen Iambycum, aliud est monometrum, aliud dimetrum, aliud Trimetrum, aliud Tetrametrum. et

Primo. Iambicum ratione Iambi frequentioris, Monometrum. idest unius pedis, ratione dipodiæ mensuræ. Hypercatalectum ratione abundantis syllabæ in fine. Aristophanicum, ratione Aristophanis Poëtæ inventoris, his pedibus constat:

| ∪– –∪∪ ∪∪– ∪∪∪ | ∪– ∪∪∪ | ∪̄ | ugr:

Maris procellæ

Secundo. Iambycum ratione Iambi frequentioris. Dimetrum ratione duorum pedum per dipodiam scansionem. Archilochiū ratione Archilochi inventoris. Acatalectum eò quod in fine nulla illi desit et nulla supersit syllaba. tali carmine solent scribi Hymni Ecclesiastici pedes illius sunt:

∪– –∪∪ ∪∪– ∪∪∪ | ∪– ∪∪∪ | ∪– –∪∪ ∪∪– ∪∪∪ | ∪– ∪ | ugr:

Quæ tu creasti pectora
Fons vivus ignis charitas

9

Itio. Jambicum ratione Jambi frequentioris. Dimetrum. id est duorum pedum, ratione dipodiæ Scansionis. Anacreonticum. ratione Anacreontis Poëtæ inventoris. Catalectum ratione unius syllabæ deficientis in fine. tali carmine conscriptum est Somnium vitæ humanæ pedes istius carminis sequentes sunt:

|υ−|υ−|υ−|υ| vgr:

Nunc fluctuant aristæ
anu cānente cesum
Cedros trucidat Eurus
pontes timent
hostile Mars aratrum.

Quarto. Jambycum ratione Jambi frequentioris, Dimetrum id est duorum pedum ratione dipodiæ Scansionis. Archilochium. ratione Archilochi Poëtæ inventoris. Hypercatalectu ratione syllabæ in fine superabundantis, hoc carmen, solet poni tertio loco in Oda Horatiana pedes illius sunt:

υ−|υ−|υ−|υ−|υ−| vgr:

Cultus divinæ Parentis

Quinto. Jambycum ratione Jambi frequentioris. Archilochiu. ratione Archilochi Poetæ inventoris Senarium Latinis id est sex pedum, ratione monopodiæ Scansionis. Trimetrum Græcis, id est trium pedum, ratione dipodiæ Scansionis. Purum. id est solis constans Jambis. pedes sequentes:

υ−|υ−|υ−|υ−|υ−|υ−| vgr:

Cruore bella fluctuant manus ruunt

Sexto. Jambycum, Archilochium, Senarium, Trimetrum, ob eandem rationem (: ut immediate diximus:) dicitur non purū ex eo, quod Jambis alij pedes. hoc carmine scribi solent Drommata, Tragædiæ pedes istius carminis sunt:

| ∪ – – ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – – ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – – ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – ∪ | vgr:

Arma gerit Hector Hectoris fervet manus

Septimo. Scazonticum carmen Spondei, sexto loco poni soloti: alias idem est quod Senarium Jambycum non purum, nisi quod penultimo loco Jambum Sexto vero Spondeum habeat. tali Carmine Scribi solent Epigrammata pedes illius Sunt:

| ∪ – – ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – – ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – ∪ ∪ ∪ | ∪ – | – – | vgr:

Ipsis naves carbasis volant currunt

Octavo. Jambicum Tetrametrum, idest pedum. Catalectum id est, cui nulla in fine deest, et nulla superest Syllaba. Jambo ferè ultimo, reliquis promiscuè etiam Amphibracho, et Amphimacro admissis. Catalecticum cui Syllaba una deest et Spondeum in fine tollerat. Brachicatalectum Septem s: cum octavo deficiat J. mavult Jambum in fine, carmen hoc comicis est usitatum de quo plura P: Massenius

§ Quartus

Secundum genus carminum, Trochaicum.

Praenoto. Trochaicum Carmen dicitur à pede Trochaeo idest Choreo frequentiori, idem carmen, quia scandi per Dipodiam, etiam solet appellari Trochaicum ratione pedis Trochaei; Saphicum ratione inventoris constat pedibus quinque Sequentibus.

– ∪ | – – | – ∪ ∪ | – ∪ | – ∪ | vgr.

Laurus annosum tibi signet aevum

Secundo. Trochaicum ratione pedis frequentioris. Phaleutium à Phaleco inventore. Hendecasyllabum à numero Syllabarum Constat pedibus istis:

– – | – ∪ ∪ | – ∪ | – ∪ | – ∪ | vgr:

Terrarum Dea gentiumque Roma

Adverte hoc carmen paucis mutatis, transferri potest in Saphicum unde in Saphico sic diceres: Roma terrarum Dea gentiumq.

Tertiò. Archilochium, Trochaicum, Heptametrum, Hypercatalectum si est purum continet pedes istos:

– ᴗ | – ᴗ | – ᴗ | – ᴗ | – ᴗ | – ᴗ | – ᴗ | v.gr:

Ecce Caesar nunc triumphat qui subegit Gallos

Si autem impurum est potest insuper admittere istos pedes:

ᴗ ᴗ ᴗ | – ᴗ ᴗ | ᴗ ᴗ ᴗ | – ᴗ ᴗ | ᴗ ᴗ ᴗ | – ᴗ ᴗ | ᴗ ᴗ ᴗ |

Carmen hoc post quartum pedem finiri desiderat, ideo in duos versus in Hymnis solet secari et vocatur Dythyrambus

Quarto. Archilochium Trochaicum pentametrum, cum caesura in medio. constat pedibus istis:

– – | ᴗ – | – | – ᴗ | – ᴗ | – ᴗ | v.gr:

Vulcanus ardens urit officinas

Ponitur hoc carmen, post Archilochium Dactylicum ut est apud Horatium.

Quinto. Chorijambycum Alcaicum Pentametrum habet sequentes: | – – | – ᴗ ᴗ – | – ᴗ ᴗ – | – ᴗ ᴗ – | ᴗ ᴗ | v.gr:

Felix quio dubio forte caput supposuit Iovi

Sexto. Ionicum è minore Se. Saphicum Trimetrum constat pedibus tribus:

ᴗ ᴗ – – | ᴗ ᴗ – – | ᴗ ᴗ – – | v.gr:

Age picti moderatrix Dea mundi

His adjungitur Ionicum Tetrametrum constat pedibus istis:

ᴗ ᴗ – – | ᴗ ᴗ – – | ᴗ ᴗ – – | ᴗ ᴗ – – | v.gr:

Age claras famulantum quate pennas aquilonum

Septimo. Aristophanicum Chorijambycum Constat pedibus duobus:

– ᴗ ᴗ – | ᴗ – – | v.gr:

Moscua tu inquas

Idem carmen aliter metiri potest ut sic:

12 – ⏑ ⏑ | – ⏑ | – – | vgr:

Lidia dux per omnes

Octavo. Choriiambicum: Tetrametrum Constat pedibus quatuor:

– ⏑ ⏑ – | – ⏑ ⏑ – | – ⏑ ⏑ – | ⏑ – – | vgr:

Oderit Campum patiens pulveris atque solis

Nota hoc Carmen semper subsequi Carmen Aristophanicum

Nono. Trochaicum Dimetrum Acatalectum constat pedibus quatuor:

– ⏑ | – ⏑ | – ⏑ | – ⏑ | vgr:

Surge Musa nuptiales
Æmulata voce plausus
quære flores carpe frondes
Carminumque mille festa
remiges fatigat alas.

Hoc carmine scribi solent Dithyrambi, quibus quinque positis, Solet subjici Trochaicum Tetrametrum tale:
Vere pulchro cinge pulchro rore sparge tempora

§ 5tus

Tertium genus Carminum, Dactylicum

Ad genus carminis Dactylici, refert primo carmen Hexametrum, Sexametrum sic dictum à pedibus quibus constat Sex:

| – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑ | – ⏑ | vgr:

Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt.

Hoc carmen si quinto loco Spondeum habet Spondaicum ab illo appellatur quo vel rei gravitas, vel amplitudo vel mæror exprimitur.

Secundo. Elegiacum, quod scribitur duobus carminum generibus, Hexametro scilicet et Pentametro, Hexametri diximus quibus constat pedibus Pentametrum sequentes habet:

|— ∪∪|— ∪∪|—|— ∪∪|— ∪∪|∪| var:

Et quod tam pulchrè splenduit umbra fuit

Hoc carmen alio modo metiri potest si primo loco habeat: |— ∪∪|— ∪∪|— —|∪∪ —|∪∪ —|

Tertio. Gliconicum carmen à Glicone inventum constat tribus pedibus: |— ∪∪|— ∪∪|— ∪∪| var:

Tandem Regia nobilis

Quarto. Asclepiadeum carmen constat pedibus quatuor et caesura in medio, pedes illius sunt:

|— —|— ∪∪|—|— ∪∪|— ∪∪| var:

Mæcenas atavis edite regibus

Hoc Carmen alio modo metiri potest, si primo loco habeat: |— —|— ∪∪ —|— ∪∪ —|∪∪| var:

Quinto. Alchaicum vulgo Horatianum, quod Horatius maximè eo usus est quod nihil solet et constat pedibus quatuor et in medio caesura longa, pedes illius sunt:

|∪ —|∪ —|—|— ∪∪|— ∪∪| var:

Florentis aevi limine vidimus

Sexto. Adonium carmen quod solet subjici tribus Saphicis de quibus supra, constat pedibus duobus:

|— ∪∪|— ∪| var:

Crescit in annos

Septimo. Archilochium, Dactylicum Heptametrum
14 Constat septem pedibus sequentibus:

— ∪ ∪ | — ∪ | — — | — ∪ ∪ | — ∪ | — ∪ | — ∪ | v.g.:

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas

Octavo. Alcmanicum Heroicum constat sex pedibus, purè vel permistim dactylis, et hoc differt ab Hexametro, quod sexto loco possit habere Dactylum vel etiam spondeum pedes [illegible] sunt:

— ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | v.g.

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mitylenem

Vel sic potest disponi. Laudabunt alii Mitylenem claram vel Rhodon.

Nono. Pindaricum carmen, quod solet poni quartum in Stropha vel Horatiana, constat pedibus quatuor:

— ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ | — ∪ | v.g.:

Ausonio via bella porto

Decimo. Archilochium Dimetrum Hypercatalectum
Constat pedibus duobus et cæsura:

— ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — | v.g.:

Arboribusq. [illegible] comæ

Undecimo. Pherecraticum carmen, constat pedibus tribus:

| — — | — ∪ ∪ | — — | v.g.

Grato Pyrrha sub antro.

Duodecimo. Dactylicum Alcmanicum Tetrametrum constat pedibus quatuor: | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — — | v.g.

Est calcanda semel via leti

Nota [illegible] genus carminis vocari [illegible] pedem versus [illegible] seu Aristophanicum [illegible]

[illegible]iani, ex eò quod hi authores usi fuerint, maxime
hoc carmine constat pedibus quatuor:
|⏑⏑–|⏑⏑–|–⏑⏑|⏑⏑–| [illegible]
[illegible] in parvis fortuna [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Interdum nullum Anapaestum includit, sed gemino Adonis
absolvitur ita: Cingite festa tempora lauro
Subjicitur est hoc carmen Sapphico, in [illegible] singuli
observantur pedes, et similibus [illegible]
Saepe in metris Anapaesticis interserit monometra Ana-
paestica, sive ex duobus Anapaestis. ut: [illegible]
sive ex Spondeo et Anapaesto ut: Et diva fave
Sive ex duobus Spondeis, ut: nident Sylvae
Sive frequentissimè ex Dactylo et Spondeo ut: [illegible]
arcem.

Caput 3tium

Qui sunt modi scribendi Carminis

Poetae scribendi carmen tres occurunt difficultates. Prima circa Syllabarum quantitate, secunda Circa pedes legitimos, tertia circa venustatem consistentem, in caesuris Tropis figuris similitudinibus etc: certè haec tria, in diversis generibus carminum, respicientis Poetae, non leviter caput fatigant, hanc difficultatem, summa sedulitas et continua licet applicatio tollet, interim et modus infra positus, componendorum carminum omnis generis abunde, huic difficultati satisfaciet, siquis [illegible]

[illegible]

Usus fuerit, modi autem carminis scribendi multi sunt, ego pluribus omissis faciliores tantum subjicio quare sit.

Primus modus scribendi carminis, si substantivum quod vis adaequare ponatur in genitivo casu, et aliud illi competens, et connexionem habens cum illo addetur, in eo casu quem constructio postulabit vg: Cœlum, hoc nomen cœlum ponitur in genitivo casu, illi additur illi substantivum [illegible] lumina, et erit finis carminis lumina, illi huic utrique substantivo addatur aptum adjectivum, vgr: conspicio, et versus erit dispositis benè vocibus.

Omnia fulgentis conspicio lumina Cœli.

Secundus modus. ex substantivo fac adjectivum, cui synonymicum adde substantivum sic; vgr: ex hoc substantivo Cœlum fac adjectivum Cœlestis, huic adjectivo adde substantivum aptum et conveniens vg: lux, deinde per primum modum amplifica scilicet per genitivum addendo huic substantivo Jubar, adjectivum vg: nobile adde verbum cerno, et carmen consurget.

Cœlestis Lucis nobile cerno Jubar

Si verò ex adjectivo vis carmen scribere, forma ex adjectivo substantivum, cui novum adde adjectivum. Sic ex hoc vgr: adjectivo virtuosus, forma substantivum virtus cui substantivo adde aliud substantivum, et junge adjectivum cum verbo vgr: vertex [illegible] vel [illegible] corruscat pulchra virtute, et bene his dictionibus

Compositis, secum carmen erit,

Conspicuus vertex pulchra virtute coruscat.

Si autem verbum dabitur tibi pro carmine, ex verbo fiat substantivum et dilatetur per modos de substantivo datos, sic hanc vocem, luceo, verte in Substantivum lux, adde substantivum v.g: fulgor, verbum v.g: Spargit, unum ex illis substantivis pone pro casu verbi v.g: fulgorem lucis spargit sol, additisque adjectivis, carmen sequens erit.

Fulgorem rutilus spargit sol lucis amoenum

Secundo verbum potest mutari in suum participium sic v.g: haec locutio, sol ardet, ponatur sol ardens, cui additur affectus ardentis solis, eritque sensus locutionis, sol ardens astra calore inflammat et adjecto adjectivô, carmen veniet v.g: tale:

Ardens, purpureo, flammat sol astra calore.

Tertius modus, expressurus simplicem materiam carmine, quaere tale verbum quod construitur cum accusativo casu, dum autem illud sit personale, habebit nominativum, adde casui nominativo, et casui accusativo epithetum, si autem aliqua inserere nequeant hucusque illa verte et muta, quousque idonea non reperies. Item si casus nominativus et accusativus non intraverit, adhibeantur Synonymia verba, sed apta, et connexionem habentia cum illis, pro quibus ponuntur, sic v.g: expressurus hanc materiam: Mars signa explicat militaria et musae canunt bellum. quoniam habes jam verbum personale cum nominativo et accusativo casu, adde huic nominativo Mars adjectivum v.g: impavidus, locô hujus nominativi Mars pone Synonymicum v.g: gradivus, jam verò locò hujus

Nomin:

18 Adjectivi militaris, pone bellantia, et jam quo ad numerum
pedum compone carmen, quod habebis vg: tale;
Excitat impavidus bellantia signa gradivus
Pariter carmen pentametrum facturus ex hoc sensu:
Tubæ canunt bellum: ad hoc substantivum bellum, adde huic
adjectivum vg: triste, loco tubæ, pone æra cum addito adjectivo
vg: ferrea, et habebis carmen Pentametrum vg: æraq certamen
ferrea triste canunt.
Vide quod loco nominativi si non intraverit in carmen potest poni
vocativus per allocutionem se per figuram Apostrophe.
Ad complementum hujus modi tene quod additis adjectivis casu
nominativo et accusativo si tibi adhuc defuerit syllaba aut pes
adde adverbium materiæ aptum et non intrusum vg: hanc ma-
teriam: Petrus flet carmine exprimas
Ubertim liquidos petri dant lumina fletus
Si verò una syllaba desideratur vide utrum aliquod verbum
vel nomen simplex non possit fieri compositum per additam ad
unam syllabam servientem materiæ vgr: si non intraverit verbum
Simplex in hac materia venti verberant mare fac compositum
diverberant et mutatis nominibus substantivis, carmen eveniet:
Horridus æquoreas diverberat Æolus undas
Pariter si non intraverit simplex nomen, pone nomen compositum,
vg: ex hac voce dives fac compositum perdives
Si autem desideratur syllaba propter elisionem obstantem,
mutandus est aut numerus aut casus vg: Sol europeas, invisit lu-
mine terras, ubi Europeas ponitur pro numero singulari Europe-
am terram; propter quem numerum singularem, non pote-

rat esse carmen integrum, quia eliderethur à Sequenti litera.
Quod si superer(er)it una syllaba, et erit nomen aut versum compositum, tunc versum aut nomen simplex, adjecta particula ex qua componitur, nomen aut verbum. potest ponere figura
id est una pars orationis pro alia ut pro vita, vivere
pro non nullus
Idem item, si non intraverit vox, exprimens rem affirmative, ponatur illi contraria cum addita negatione ut si non intraverit primus ponatur non ultimus si non intraverit bonus ponatur non ultimus
Quartus modus per definitiones quaerendo quid sit res illa, quam volo describere, hac autem definitio potest sumi, vel ex eruditione, vel ex proprietate rei, vel ex similitudine, si coelum definires ut: Coelum est patria Sanctorum, Regia Solis, domus tonantis, ad has definitiones, additis adjectivis et verbo, versus erit:
Patria Sanctorum Coelum est domus alta tonantis
Quintus modus ab enumeratione partium: hoc est loco dictionis dilatandae pone partes illius quas habet, vel habere potest per fictionem dadito verbo et adjectivis, sic coeli partes sunt: Sol, Luna, Stellae etc: carmen erit:
Tam nitidum Solem, lunam, Tam Sydera cerno
Sextus modus per comparationem, praeferendo rem una

20. Alteri vel postponendo, ut audax audatior leonæ timidus, timidior lepore, hæc autem comparatio aliter inverti potest si ex comparativo fiet Substantivum; sic pro victore diceres robore vincens vel æquans leones carmen erit:

Robore, marmaricos æquans Superansq leones

Ultimus, isq principalissimus Compendiorum Carminum Omnis generis, iste potest esse: primo pro unoquoq generis Carminis, disce memoriter aliquod venusta carmina Classicorum Poëtarum, Secundo quoties vis fingere fragmentum carminis Vel componere carmen alicujus generis, commemora tibi classicorum Poëtarum carmina et imitare ita: pro dictionibus Classici Poetæ pone dictiones eandem quantitatem Syllabarum Continentes, sicq uno labore satisfacies quantitati Syllabarum, numero legitimorum pedum, et venustati carminis, res pateat in exemplo, Poeta ex hac materia: Poloni jacent fere perempti Compositurus carmen vg: Jambycum Dimetrum Acatalectum, commemora tibi Carmen ejusdem generis illud: Veni Creator Spiritus et sic muta: primo pro veni Jambycum Pedem continente pone dictionem Similem quantitate Syllabarum et pede vg: jacent Secundo pro dictione Creator, Bachium continente pone dictionem similem perempti tertio pro dictione Spiritus pone dictionem similem Sarmatæ et Carmen Simile carmini Classici Poetæ habebis:

Jacent perempti Sarmatæ

Hic est modus universalis et facilis, unò labore quantitati Syllabarum, pedibus legitimis et venustati satisfaciens.

Caput 4tum

De observandis in compositione carminis

§ 1mus

Quae observanda in carmine Latino

Compositurus carmen Hexametrum vel Pentametrum, Nota Primò illud censeri elegans metrum, quod, Verbo, duobus Substantivis, et duobus adjectivis constat; illud verò venustius, qd. ad initium verbum, et duo adjectiva, in fine vero Substantiva habet vg: illud Sarbiewij:
Excubat in
Et niveus roseo regnat in ore pudor.
Nota Secundo insulsum carmen redditur Hexametrum, si in fine quadrisyllaba aut monosyllaba, vox ponatur, ut est illud Virgilij: vertitur interea coelum, et ruit oceano nox. Item cavendum est, nè in versu Hexametro ante Spondeum in fine dictio disyllaba ponatur vg: multi quoque bellant vel plures malè vivunt.
Nota tertio insulsum carmen reddit, si in fine ponatur elisio vg: arma acuebant; Item absque caesuris componatur, hoc est, non ligatis secum dictionibus vg: illud: Aurea scribis, carmine Iuli maximè vatum. Item ne continuis componat

22. Spondeis, sed permistim cum Dactylis. Item ne adverbijs impertinentibus, aut conjunctionibus, impleatur.
Nota quinto in epigrammate, elegia, non debere Sensum trahi ad tertium Carmen; sed semper debet claudi in secundo carmine. in Poemate verò prolixius Sensus trahitur ex uno carmine in aliud, tum propter gravitatem carminis, tum propter exigentiam descriptionum, ut inferius patebit.
Nota sexto in odis quæ horatiano carmine scribuntur, ad Secundam Stropham sensus trahi laudabile est v.g.:

Iustum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava Iubentium
Non vultus instantis Tyranni
Mente quatit solida neq Auster
Dux inquieti turbidus Adriæ.

Illud verò est carmen Horatianum elegans quod â dictione trisyllaba vel disyllaba incipit ut:

Frenate vestro Sydera flammeos
Phœbo caballos.

Nota 7mo. In carmine Saphico cum stropha sensus eleganter clauditur ut in illo Horatij.

Integer vitæ scelerisq purus
Non eget mauri Jaculis nec arcu
Nec venenatis gravida sagittis
Fusce Pharetra

In quo carmine illud observandum est ut Adonius Versus non
Sit per modum appendicis nec seorsim novum incipiat sensum,
sed inceptum prosequat, svavius et elegantius carmen Saphicum
illud est, quod statim post secundum pedem habet cæsuram.
Secundo si carmen Saphicum, à monosyllaba voce incipiat et
dissyllaba post illam ponatur, v.g:

I pedes quo te rapiunt et Auræ

Non indecorum item est carmen Adonium si ipsis substantivis con-
stes quorum adjectiva in præcedentibus ponantur Carminibus.
Nota 3tio. Iambicum illud est præstans quod in fine dissyllabu
recipit vel trissyllabum pedem cum elisione primæ Syllabæ, ut illud:

Auroq; tale fultus et cercum assectis

Anapesticum illud laudatur cujus pedes singuli singulis
constant dictionibus v.g:

Tertia misit buccina signum

Nota 4to. Epitheta debere cum substantivis transponi imo
illis anteponi, ut illud est:

O quæ stelligero rutilans sublimius axe
Frena tenes fati

Nota 5to. Non semper tam scrupulosè ut in prænotatis di-
ximus componendum esse carmen, sed habenda est ratio figu-
rarum, Emphasis, necessitatis, rei exigentiæ, et licentiæ
Poëticæ.

§ 2dus

5.4 De versu Polonico

Carmen Polonicum est oratio constans certo numero syllabarum, non pedum, quia versus Polonicus pedibus non metitur, â numero ergo syllabarum diversas denominationes carmina Polonica, et primum aliud est carmen polonicum trisyllabum id est trium syllabarum aliud Quadrisyllabum, ut est de resurrectione mortuorum:

Kazde ciało
Choc zbutwiało
Na sąd Boży powstanie

Tertio Pentasyllabum id est quinq syllabarum. hoc carmen secundo vel tertio loco vel etiam nullo admittit caesuram, ut est illud Kochanowij:

Szlachetne zdrowie
Jako smakuiesz
Nikt się niedowie
Aż się popsuiesz.

Quarto. Hexasyllabum id est sex. syllabarum caesura illius secundo. vel tertio loco est: ut illud tritum:

Kiedy się chce Nieba
Robić na nie trzeba.

Quinto Heptasyllabum id est septem syllabarum, caesura illius secun vel tertio vel quarto loco ut illa Kochanowij:

Często człowiek chardzieie.
Gdy mu się dobrze dzieie.

Sexto Octosyllabarum caesura illius quarto vel quinto loco ut illud.

Ia się nieumiem frasować

Septimo carmen novem Syllabarum, caesuram habet quarto vel quinto loco, ut sunt:

Milczcie wszytkie Swiata Syreny
Po was smutne nastąpią treny

Octavo carmen decem syllabarum caesuram habet quarto vel quinto loco, seo communius quinto loco habet, ut illud Kochanowij:

Polakow dzieje dlugie się zdaty
Dlugoszu sobie skribę obraty

Nono Carmen Hendecasyllabum id est undecem syllabarum Caesura illius semper quinto loco ut illa:

Prawa są nasze jako pajęczyna
Bąk się przewinie a na muchę wina

Decimo carmen decem syllabarum. caesura illius sexto loco, ut illud Kochanowij:

Wszystkie płacze wszystkie łzy Heraklitowe
Nauki y Skarby Simonidessowe

Undecimo Carmen tredecem Syllabarum. caesura illius semper septimo loco, ut illud de divite:

Kto ma złoto tego są prawa y urzędy
Ten grzeczny ten wymowny ten iest regent wszędy.

Nota Carmina quatuordecem Syllabarum esse in rarissimo usu, Plurium syllabarum in usu nullo.

Compositum carmen est quod ad instar odarum latinarum Horatij diversa genera habet in Stropha, ejusmodi carmen et multiplex

26 Primum hendecasyllabu seu saphica et quartum quasi Adonium v.g.:

Cóż drodza tkane złotym pasmem tkane.
Cóż diamentem drodza nastawiane.
Cóż puch łabenci y Pańskie pokoie
Gdy dzis nietwoie

Secundum, cum primo carmini, cadentia tertij carminis corre-
spondetur; secundo, cadentia quarti, ut:

Dni się dniami popychaią
Czas za czasem uchodzi
Starych pod kamin chowaią
A starzeią się młodzi

Possunt etiam cadentiae mutari ita ut primum et secundum
Carmen in cadentijs sibi correspondeant, item tertium et quar
tum et quintum autem expedet cadentiam, quinti carminis
sequentis, ut illa:

Niech kto za Garronę y Sekwanę żegluie
Niech t krolestwo lilij pieszczone smakuie
Tobie miasto Sorbony
Parnas Ruski wstawiony
Za Europę y Dniepr stanie..
Na trudnym Helikonie młode trawiąc lata
Bogatych się dobiał mądrosci u swiata.

Zna cię Phœb wierszotworny
Zna Tulliusz wyborny
w wymowie. żeż ich Kochanie..

Tertium. cujus prima duo carmina sunt syllabarum octo; ut sunt illa in funere cujusdam: alia duo syllabarum undecem reliqua itidem duo syllabarum octo:

Kto na Zwierzenta zuchwały
Popchnąwszy cięciwą strzały
bo szybko pędząc do celu
litopił grot w sercu wielu

Quartum. quando carmen tredecem syllabarum, primum concordat in cadentia cum quarto etiam tredecem syllabarum duo vero carmina septem syllabarum concordant similiter in cadentia secum. talia sunt in funere cujusdam matris ad filios relictos:

Niepoślednie do smutku frasunku rostoczy
wy paro niezycie
ktorym taż dała życie
Matka bo wrzewnym płaczu wasze oschną oczy

Quintum in quo omnia carmina sunt totidem syllabarum, seo in cadentia concordat primum cum quarto, duo vero media secum ut:

Złe poieanemu przypadki nie chodzą

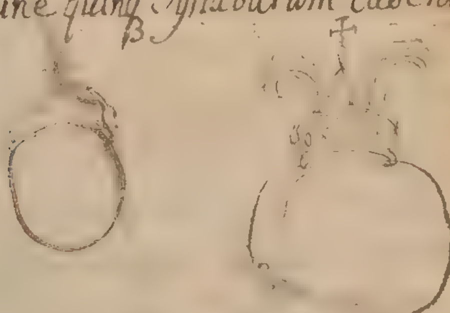
28 Lubi spolnego przygodu Kompana
Jak parki na Swiat od Gornego Pana
Kazn otrzymały bez miary nam szkodzą
Sextum carmen compositum est in quo metra tredecem Syllabarum in cadentijs sibi correspondent duo alia quinq. Syllabarum pariter in cadentijs consentiunt, alia undecem Syllabarum transponunt, ita ut carmen undecem Syllabarum correspondeat carmini quinq. Syllabarum alijs carmen ultimum sex Syllabarum correspondent in cadentia carmini undecem Syllabarum supra posito, ut est illud:

Co iest czy, Wulkan znowu żyny grzeie
Chcąc ustrzecić Farsaliskie żelazem turnieie.
Dusze Cyklopy
Swemi Steropy

czy Mars na larmo
bije nie darmo
we krwi zajuszony

Septimum in quo duo carmina tredecem Syllabarum quatuor quinq. Syllabarum correspondent sibi in cadentijs, quintum carmen quinq. Syllabarum sine cadentia, relictum quatuor carminibus alijs interjectis quinq. Syllabarum, at ultimis

Carmine quinq Syllabarum cadentiam accipit :gr:

Nota hic primo, præter hos modos componendorum carminũ Polonicorum, sunt plures alij, qui cuiq varios auctores legenti patebit.

Nota secundo modus exornandorum carminum polonicorum idem est ferè qui et Latinorum, quare quidquid dicitur de Carmine Latino quo ad exornationem idem dicendum de Carmine Polonico.

Nota 3tio, vitia præcipua versus polonici hæc sunt:

Primo si pro cadentia ponantur verbum simplex et conpo-

situm vgr: bierzy, debierzy. Secundo si ponantur duo Monosyllaba vgr: plec mlec. Tertio si accentus vocalium In ultima vel penultima Syllaba non fuerint iidem ut: Dzie. będzie. Quarto si pro cadentiis ponantur duo Verbia, prepositiones, vel Conjunctiones vg: dale. ale.. Quinto si ponantur cadentiæ obviæ et frequenter eædem Quales sunt: in wo, sci, au, jac wszy etc: quod si aliqua. Horum inveneris in veteribus Poëtis Polonorum id adscribe. multitudini Carminum non vitio Poetarum.

Caput quintum

De copia Epithetorum comparanda

Sicut Synonymia substantivorum ita et copia Epithetorum, ab ipsa re, ejusq causis desumitur, hæc Epitheta. Magnam vim in carmine habent, tum ad deprimendum, Aut extollendam orationem, tum ad ornatum et varietatem ejusdem bonum quidem medium est habere. ad Manum libellum epithetorum, sed quia minus intelligens sine discrimine quodlibet obvium adjectivum arripit, ad componendum carmen, proinde imbecillitate ejus consulturus sequentes subjungo modos Epitheta. seu adjectiva desumi possunt vel ex re.

Ipsa, vel ex adjunctis illius quæ adjuncta communi illo versiculo exprimuntur:

Quis quid agens? patiens quantum? ubi qualia? tempus

Per particulam quis examinanda est causa, quæ efficit illam rem cui apponere vis adjectivum, item examinanda materia, ex qua fit illa res, item forma, qualiter efficitur, finis propter quem efficitur.

Per particulam quid examinatur effectus rei, quid efficit illa res? quid patitur? quanta sit, an longa, an alta, an profunda.

Per particulam ubi examinandus est locus ubi illa res est inventa, orta, usurpata etc: item qualis sit? an obscura, an lucida, an vivens etc: Expendatur item circumstantia temporis, quo res illa facta est an meridie, an vespere, an die, an nocte, etc: res clarius exemplo pateat.

Si huic voci arma velles addere adjectivum? quære primo, quis arma fecit, et respondebis Poëtico more: Vulcanus vel Cyclopes, apella igitur arma Vulcanea, vel Cyclopea, quære ex qua constant materia, et dices ex ære, ferro, argento, etc: dic igitur arma ærea, ferrea, argentea, quære tertio quæ est armorum forma? respondebis: v.g: fuit thorax squamatus,

Pictus, colatus figuris; arma erunt squamata, picta, etc:
Quære deniq quis finis armorum? respondebis bellum, pugna,
Victoria, triumphus etc: dic igitur arma bellica, pugnantia,
victricia etc: Secundo expende actionem, sive illa quæ
per arma efficiuntur, ut sunt: sanguinis profusio, Horror,
formida cædes, dic igitur arma sanguinolenta, tristia,
cruenta, funesta, honesta, exicilia horrenda etc:
Tertio expende passionem sive illa quæ arma patiuntur
aut quomodo tractari possunt: ut solent cudi, quassari,
torqueri, etc: Hic dices arma cusa, vibrata, quassata, torta, etc: Quarto quantitas rei perpendatur, quam scilicet, alta, profunda, lata et longa, hinc dices arma
ingentia, elata, oblonga, etc: Quinto qualitas rei consideret, quæ si vivens sit tam illa quæ animi quam corporis
est, et tam affectuum, quam sensuum ponderetur si vero non
vivens externa species illius tantum consideranda est
Unde arma respectu sensuum nostrorum (: sub quo
cadunt:) sunt, vg: visu splendida, corusca, rutilantia,
Aspera, dura, vel etiam mollia, levia, gravia .. qualia auditu, Horrisona annuba sonantia, et qualia
respectu hominis dices. Sexto considerandus est locus ubi orta res aut inventa, unde arma dices Æthnea
Quod fingatur in Æthna à Vulcano cudi. Septimo

Temporis consideratio nonunquam juvat, quo tempore orta sit res, unde arma matutina, importuna subita diceres. 23

Praeterea persona ad quam res spectat suppeditat epitheta ita. ab Achille, Hercule, Marte, arma diceres Achillea, Herculea, Mavortia. Praeter haec epitheta illa etiam pulcherrima sunt, quae petuntur à Methaphora, possunt ea ijsdem fontibus hauriri quibus propria personae tamen et qualitatis consideratio hic maxime fecunda est. Quidquid enim de persona quae in usu armorum versatur, dicitur: id translatè ad arma refertur. Quaere igitur quis est armatus? et dices vg: Gigas, Heros, Miles, rusticus, civis, hostis, amicus etc. prima ergo dices Gigantea, Heroica, Militaria, rustica, civilia, hostilia, amica, Quaeres iterum qualis iste miles et si respondebis quod sit ferox, crudelis, sceleratus, atrox vel clemens, fidus, infidus, violentus, invisus etc: ijsdem titulis donabis arma etc: etc: Pulchra sunt adjectiva illa, quae petuntur ab eruditione ad faciliorem autem inventionem eruditionis juvabit te sequens tabula breviter aliquas comprehendens eruditiones

Arcus Trojani	Fortuna Pandone
Ambitio Alexandri M.	Felicitas Amalthaea vel Antonij
Avaritia Veris ...	Frons Catonis

Aurum Crœsi
Arbitrium Catonis
Ærumnæ Deciorum
Ardores A bici
Aræ Busiridis
Aculei Theonis
Abstinentia Trajani
Amores Veneris
Bilis Cecropiæ
Brevitas Laconica
Consilium Nestoris
Fastitas Damodis
Constantia Milciadis
Constan Alexandri M.
Comitas Theodosij
Crudelitas Phalaridis
Colossus - Rodius
Cervix Lernæa
Deliciæ Cleopatræ
Domus Neronis
Doli Græcorum

Fraudes Pœnorum
Furiæ Martis
Horti Hesperidum
Impetus Scipionis
Iustitia Areopagi
Inconstantia Protegi
Iudicium Paridis
Invidia Parcarum
Liberalitas Thyti
Lucerna Cleantis
Mora Fabij
Mendacia Cretensium
Modestia Augusti
Mors generosa Socratis
Muri Babilonici
Magnificentia Cyri
Munificentia Adriani
Mel Atticum
Molities Asiatica
Methamorphosis Actæonis
Nemus Lucilli
Nives Rodopeæ
Oculi Lincei
Otia Hannibalis
Odium Vatinianum

Promptitudo Pompei	Species Helenæ
Prosperitas Marij	Spongia Vespasiani
Pietas Mettelli	Simulacrum Iovis Olympici
Piramides Ægitiæ	Scena Roscij
Pectus spartanum	Turris Pharia
Pluma Sardanapali	Thesauri Lydiorum
Purpura Thyti	Terror Pannonicus
Pondus Sisyphisum	Trophea Milciadis
Pocula Bacchi vel Circes	Tenebræ Cimeriæ
Risus Democriti	Templum Dianæ
Rumor Phaëtontis	Tellus Vulcanea
Solertia Hannibalis	Vis indicendo Demostenis
Supercilium Catonis	Verecundia Scipionis
Secreta Pompei	Vestis Frigia
Sepulchrum Mausili	Vellus Iazonis
Seges Cadmea	Virga Mercurij vel Promæthidi
Secula Saturni	Urna Æaci etc:

Caput Sextum

Quibus modis nomen aut verbū in phrasim disponi possunt

Primus modus, quod apte epitheta sive propria sive appellativa in Phrasim disponuntur, est hic. Accipe locutionem constantem verbō personali et nominativo cui casui Adde adjectivum sive proprium sive appellativum vg:

3. Ad hanc locutionem Lapis gravat Adde adjectivum proprium vg: Sysyphæus. deinde hoc epithetum quod addidisti Nominativo, resolve in substantivum a quo provenit vg: Sisiphæus, Quia provenit â Substantivo Sisiphus, dices loco adjectivi Sisiphæus lapis, per quotiescumq lapis Sisiphi. Similiter adjectivũ Appellativum vg: durus habet Substantivum durities Pariter dices per quotiescumq durities lapidis gravat, tandem ad utrumq substantivum adde epitheton proprium vel appellativũ et habebis simplicem phrasim Poëticam vg hanc: Sudantis rigidus Sysiphi lapis gravat. vel ingens prominentis lapidis gravat durities.
Secundus modus formandæ phrasis, â circumstantia rei, dum substantivo vg rosa additur adjectivum sive proprium vg rosa Venerea convenit rosæ et habebis rationem, quia rosa Veneri dicata est, et juxta fabulam, sanguine illius picta. Unde dicere posset per hunc modũ jungendo rationem inventam cum rosa sic: vg: Veneris flos sanguine pictus Similiter adjectivo appellativô additô vg: rosa purpurea Quære cur dicitur purpurea? quia colorem similem Purpuræ habet proinde diceres: Flos qui purpureas explicat ore comas. Quidquid diximus de substantivo idem dicendum de adjectivo, formando ex illo substantivum et illi substãtivo addendo aliud substantivũ etc; idem dicendum de Verbo in substantivũ illud transferendo ut supra diximus

Tertius modus formandæ phrasis: Notatio troporum ad calamum Dictatorum quare expressurus simplicem Sensum cultius advertat Quis tropus commodior, qui melius adornet rem, sic vg. si hunc Sensum: latè fluunt aquæ phrasi efferre intenderet aliquis, posset loco verbi proprij, fluunt ponere methaphoricè Decurrunt huic etiam Substantivo aquæ addere vg. murmurantes, vel glomerantes et sic proffere cultius: vastô margine decurrunt murmurantes aquæ, vel hunc Sensum simplicem, gladio vulneravit hostem metaphorâ Sic posset adornari Victor gladius bibit de Hoste fusum cruorem hunc Verò Sensum: Poloni Senatores Turcis malè præcantur Sic aliquis per allegoriam posset ornare, Sarmatici Regni Soles adeo Sunt avari lucis Serenissimæ, ut Semper Lunam Othomanicam intendant extingvere et umbris Cimerijs committere vel hunc sensum: pugnasti per periphrasim: Vibrabas ad vulnera ferrum frequentissimè tamen præter alios tropos usurpantur â Poëtis genus pro Specie vg: Velut Inter ignes luna minores, ubi ignis accipitur pro Stella Species pro genere vg: Quercus pro arbore, pars pro toto Vel vicissim totum pro parte, prora pro navi, tectum pro Domo, rerum inventores ponuntur pro re ipsa, Seu propria

>8 Nomina pro appellativis v.g. Ceres pro pane Vulcanus pro igne., Nota hic statim quod ad elocutionem Pöeticam Spectat, ut Poeta habens notitiam figurarum sensum simplicem jam phrasi adornatum, per aliquam figuram Efferat, ut elegantius reddet carmen advertat prœterea ne in Carmine ponat adjectivum vanum et non necessarium, sed debet esse v. metaphoricū, v. exagerans rem, unde multum Neovates errant qui nisi propter complementum carminis ponunt adjectiva. Nota secundo quod elocutio Pöetica Consistit etiam in similitudinibus comparationibus contrarijs etc: et hæc interim sufficient de formanda phrasi plura ore tenus dicentur, et lectio Poetarum Classicorum suppeditat

Caput septimum

De Poesi Particulari

§ Unus

De Poesi Epigrammatica

Epigramma quo ad nomen ex græco significat inscriptionem, ideo quia apud veteres inscribebantur epigrammata, Statuis Colossis, Altaribus, Clypeis, navibus, Trophæis, Domibus, Urbibus etc: quo ad rem est: breve pöema Clare describens aliquam rem cum ingeniosa conclusione Dixi breve pöema per hoc enim differt ab Elegia et pöemate, omnia enim hæc sunt longiora, epigramma est duplex aliud simplex aliud compositum, Simplex est, quod Tantum simpliciter describit rem sine ingeniosa ratione, Compositum est quod rem describit cum aliqua addita inge-

nia la ratione seu conceptu, Item aliud est Epicum quod conti- 39
net alicujus laudem vel vituperium, aliud Comicum quod
includit in se artificium alicujus rei vel jocum, aliud Tragi-
-cum quod continet dolorem vel mortem alicujus, Item ali-
ud est exornativum aliud Deliberativum aliud Judiciale
â subjecta materia. Sed has divisiones expendere parvi mo-
menti res est. Nota virtutes epigrammatis esse tres
brevitatem, claritatem, et conceptum, brevitas debet esse,
ut epigramma n̄ excedat ultra viginti quatuor carmina
Aliqui etiam trigesimum versum excedunt, ut P: Massenius
inquit, quandoq hæc brevitas in uno etiam carmine adhibetur
ut apud Martialem legitur:

Omnia Castor emis sic fiet ut omnia vendas.

Secunda virtus epigrammatis est claritas quæ in hoc consi-
stit, ut non ponantur eruditiones obtrusæ, verba obsoleta,
sensus remotè translati. Tertia virtus epigrammatis acu-
men seu conceptus ex combinatis circumstantijs rei epigramā
te descriptæ erui solet. Nota primo n̄ requi-
ritur ut in epigrammate non semper sit quæstio aperte posita.
Ut leges postea apud authores varios, in quibus occulte sæpissime
ponitur, si autem pones quæstionem apertè, illam formare poteris
vel per figuram rejectionis v. Apostrophe v. Interrogationis,
cui respondebis per figuram responsionis includentem in se
ingeniosam rationem. Nota secundo epigramma potissimū
scribitur carmine Hexametro, et Pentametro; potest etiam scribi
Phaleucio, scazontico, et Iambico. Quod si scribitur Hexame-

tro et Pentametro Sensus semper claudi in duobus carminibus; nec ultra extendi debet; id tamen n̄ observatur in Phaleucio, Scazontico, et Jambico versu scribitur, quia verò novates maximam difficultatem habent in acumine inveniendo proinde hic dicendum restat nobis de illo investigando. quod demonstrabit.

§ 2dus

De acumine et ejus fontibus

Conceptus quo ad vocem idem est quod argutia et acumen. Quo ad rem est ratio ingeniosa et inexpectata alicujus rei. Dicitur ratio quia quilibet conceptus debet habere proportionem, supra quam conceptus sunt formandi dicitur ingeniosa et inexpectata quia ratio potest esse inexpectata et non ingeniosa. ad Conceptus formandos bene, debet formari Quaestio supra illam materiam, supra quam scribendi sunt conceptus, et sic per illam quaestionem quasi interrogando se, et Respondendum est conceptuosè, ingeniosè, et inexpectate.

Fontes conceptuum sunt duplices; alij in verbo alij in sensu; Conceptus in verbo est acumen, in una et altera nonnisi voce contentum. Conceptus in Sensu est acumen in uno aut etiam altero toto Sensu contentum.

Fontes conceptuum in verbo sunt tres.

Primus fons est aequivocatio. porrò aequivocatio est vox habens significationem multiplicem, dum ergo talis vox explicatur bene sensui fit conceptus v.g. illud epigramma ubi amicus amico mittit poma: Convenisse suis dicebam nomina rebus
Cum porrexisses tam mala mala mihi

Et illud de uno, qui sæpè in jus rapiebatur:
O! gdy byś tyle lat, ileć dano rokow
Przeżyłbyś Matuzala, y starych prorokow
Et illud Martialis, in Faustum Musicum mendacem:
Dum promissa negat, dum veris falsa remittit
Tot tibi, cum fidibus, Faustule, nulla fides.
Secundus fons conceptuum est Paranomasia porrò Paranomasia est quando ponuntur duæ voces similes sibi quo ad literas, habentes tamen significationem diversam, aliter vocatur hæc Paranomasia lusus in verbo, ut: Stella, Sella., Orator, Arator etc: ex hoc fonte est conceptus ille:
Undè suum quæris ducat cerevisia nomen
Quod cerebrum viset sæpè, Sabelle tuum
Tale item est de polonis â Turcis Patriam vastantibus, ac fame pressis:
Invictos olim populos, populatur egestas
et famâ insignes conficit ægra fames.
Et illud Patris Labbe ad Beatissimam V. M.
Gaudeo te Virgo in terris sine labe fuisse
Non tamen in Cælis sis sine Labbe precor.
Tertius fons conceptuum in verbo, est annotatione nominis, Annotatione nominis fit conceptus dum damus rationem Quare res illa, habeat tale nomen, Sic P: Bartochowski De Sancto Stanislao Kostka:
Alea quam felix fueras cognomine tecum

1°. Ut Judæi odio migrat et ipse Deus
Et illud de Sancta Rosa se dire cruciante
Quid mirum teneros virgo pia verbat artus
his decet incinctam vepribus esse rosam

Quartus fons conceptuum in verbo ab anagrammate. anagramma est quando per mutationem literarum, alicujus dictionis vel sententiæ eruitur alius sensus ingeniosus. anagramma est duplex: aliud purum aliud impurum. purum est in quo idem literarum numerus et eædem ponuntur, sed tantum mutato ordine vg: Vladislaus, laudis laus; Leopoldus, pello duos; Varsavia, vis avara. Impurum est quando aliqua litera programmatis detrahitur, vel immutatur v. plures quam sunt in programmate ponuntur in annagrammate. Ut vg: dolor, olor; sonus, onus; Sanctus Joannes Baptista, cantus sapientibus aosta.

Annagramma constat partibus duabus, programmate et annagrammate, programma est illud, ex qua componitur anagramma, anagramma est illa dictio quæ componitur ex programmate unde ab anagrammate fit conceptus. Quando alicujus vocis immutatur ordo literarum et talia vox eruitur; sic ex nomine Maria Magdalena, anagramma erit, grandia mala mea, v. ame grandia mala, quod non nemo carmine sic protulit.

Grandia quæ patior mea sunt mala, vulnera monstrant

E crucis infami stipite Christus agit.
Magdala sub cruce flens â me maia grandia clamat
hæc meus ah turpis vulnera fixit amor.
Fontes conceptuum consistentium in sensu toto sunt. primo est reflexio moralis ad mores humanos sic P: Labbé, de sole qui ortu suo latam projicit umbram:
Sol orgens longas sapargit, dum nascitur umbras
Invidiam quivis nobilis ortus habet
Secundus fons conceptuum in sensu, sunt contraria, paradoxa Repugnantia, porrò paradoxa sunt quando tales res secum combinantur quæ nullatenus simul stare possunt, iste fons conceptuum debet sic formari: ut combinentur sibi voces contrariæ secum, seu habentes diversam et contrariam significationem Sic P: Ines supra prepositionem: cięsza Kalita prozna niżeliey w ktorey pinięd̄ze:
Choć pełny groszow mięszek, przeciesz lzeyszy bywa
Wierzcieszmi bardziey cięzy gdy zniego ubywa
Et illud de mortuo juvene in ortu solis.
Smierć porządek zmieszała przy zwykłey swobodzie.
Runo bierze młodziana at zachod na wschodzie
Et illud de tumba Sancti Ignatij stellis radiante:
Extinctum te Sancte Pater vix credo fuisse
Si tua mors stellis et tua tumba micat.
Et illud cujusdam in villam Zimna Woda dictam a scythis combustam:

Zimney wody od ognia nie potkała szkoda.
Bo jakosz mogła kiedy zgorec zimna woda.
Tertius fons conceptuum Eruditio dum ~~loco conceptûs~~ effertur
Aliqua erudítio serviens illi rei supra quam dandus est conce
ptus et combinatur apte cum ea. v.g: ut Sautel de Sancto Stephano:
Dum Stephanus mollire animos dulcedine vocis
Tentat et imperio Tudere Christe tuo
Æmulus antiquo fidibus dum luderet Orpheô
Ad se nil præter saxa ferasq trahit.
Et illud de Cardinali, Oratori insigni;: Vaticanæ purpuræ
Patribus est adscriptus ne Mercurio esset Galerius
Quartus fons conceptuum est â quantitate rei, dum consideratur
An res sit tota an parva an magna, lata an angusta, et
exinde eruitur conceptus, sic de B: Virgine media depi
cta quæ vocatur major:
Dimidiam te diva parens prestentat imago
Hinc mihi quam pronum dicere major eras.
Quintus fons conceptuu est â qualitate rei, dum consideratur
Color, seu qualis est res, an deformis an elegans etc. Sic de
Lescone albo I: Ines ab ipso animi candore dictum crederes,
et elogium istud indolis fuisse non pij, Sic de Sancto Xaverio
Indos baptizante: Hic primus docuit posse lavari Æthiope.

Sic de Christo crucifixo P. Juglarec; amoris extasim passus,
Elevatus, et ipse in äëre est.
Septimus fons conceptuum ex habitu dum consideratur an res
Sit nuda, an tecta, et quo vestita, Sic de Sancto Paulo Eremita,
Palmis contecto:
Totum te palmis vestiri Paule necesse est,
Namque fuit toto corpore victor eras.
Octavus fons conceptuum est Situs qualiter res aliqua jace-
at sive sedeat, sive stet etc: item an sursum an deorsum pro-
tendatur etc: Sic P. Dieniszewski super stemma Domus [illegible]-
tonum binæ securis unius in Cœlu protensæ et alterius inter-
ram, eruit conceptum:
Una petit Cœlum Præsul petit altera terram
Et Cœlum et terras ædificare potes.
Nonus fons conceptuum circumstantia temporis, dum considerat
Quo et quanto tempore fit vel durat, vel perit aliqua res, Sic de
Sancto Kostka qui canem infernalem de nocte abegit:
Vespere Styx aderat, puduit certare superbam
Cum tenero puero sole vidente Stygem.
Et super eandem materiam aliud:
S. Pluribus ut stellarum oculis spectaret Olimpus
Vespere debuerant prœlia tanta geri.
Decimus fons conceptuum sunt proverbia, seu phrases
usurpatæ ab omnibus, sit exemplum hujus de Juda suspenso:
Nie utonąłeś w morzu Judo przy Chrystusie
Boś miał pójść nie zadługo na gałąź wiszsie.

Et illud in rudem hominem:
Doctior es musis et Phœbo doctior esse
Si foret ex omni stipite Mercurius
Et illud de Boleslao audace, qui canibus disceptus esse fertur
Niesziw smiały Bolesław że psy roszarpany
Tak smiały każdy od psow byna pokłsany
Undecimus fons conceptuum causarum combinatio quando scilicet una ratio præter expectationem vulgi, cum alia combinatur rei assumptæ, ex hoc fonte est illud thesauri, de ape electro: Quæris cur apis in electro? fimo genita, in gemma mori voluit, ut obscuritatem natarium illustri obderet.
Aurea apum Regina, comparem sibi regiam comparavit cere am designata
Sunt et alij fontes conceptuum, ut comparata. cum scilicet unius rei cum alia instituitur comparatio per se. Si oppositione aut alienatione rerum permista fluat etc: etc: reliquos modos conceptuum, uniuscujusq reflexio supra argutias, sive lectas, sive legendas, sive auditas sibi eruat.

§ 2dus

De alijs artificijs

Præter dicta restant adhuc quædam epigrammata artificiosa, Primum Ænigmaticū, porrò Ænigma nihil aliud est nisi Quæstio seu sensus perplexus quo aliud verbis quæritur aliud sensu, pro responsione eruitur, ex proprietatibus et similitudinibus ejusdem rei, verbo, Ænigma est quando sub obscura allegoria efferimus, et simul illud paradoxi immiscemus.

Exempla Ænigmatum varijs discursibus inservientia et praxi subijcio

ATRAMENTUM

Candida mater erat genitor fulgore coruscus
At facies nati tota colore nigra

BACULUS

Cui natura oculos, aures, animamq negavit
Hic tamen est cæco duxq reduxq viâ

BOMBARDA

Vulcanus genuit, peperit natura Minerva
Edocuit nutrix, ars fuit atq dies
Vis mea de nihilo est, tria dant corpora pastum
Sunt nati strages, ira ruina fragor

CALAMUS SCRIPTORIUS

Non caro non os sum sed carnis et ossis alumnus
Elinguis linguæ commoda mille fero.

FUMUS

Sunt mihi sunt lachrimæ sed non est causa doloris
Est iter ad cælum sed me gravis impedit aër
Et qui me genuit, sine me non nascitur ipse
Idem polonice:

Gdy spokoyne powietrze niekocham niziny
Pod niebo wylatuię, a ten co mię rodzi
Nigdy na swiat bezemnie syna nie wychodzi

GLACIES

Unda fui quondam quod me cito credo futuram

Crinea ventre gero lumen in vertice. Nudo
In sede incipientem dic mihi cum quis ego

Hunc rigidi Calis durius conexa catenis
Nec calcata pati possunt, nec nuda teneri

PILA

Non sum cincta comis et non sum cincta capillis
Intus enim crines mihi sunt quos non videt ullus
meq manus mittunt, manibusq remittor in auras

FRAMEA

Jestem rzecz niezbyt wielka a mam w sobie duszę
Przecię o swoiey mocy nigdy się nieruszę
Mam głowę czasem złotą mam też y dwa pasy
Mam odzienie skorzane, a cierpie niewczasy
Nogi mam podczas żutre mam y coś swiętego
w sobie, a życia ludziom uymuię dłuższego

CORVUS

W czerni ia zawsze chodzę imie moie słynie
Z tąd, że zawołam jutro, jutro połacinie.

PHÆNIX

Niemam oyca ni matki a przecie się rodzę
Długo żyiąc, w potomstwo wychodzę
Do ognia ktore życie a popopiol ie daie
Tak nigdy familia moia nie ustaie.

Nota primo ænigma scribens debet rei circumstantias quam vult ænigmaticè efferre optimè expendere easq principaliores, ad descriptionem ænigmatis assumet, et hæc ipsa Adjuncta, iterum sub similitudine alicujus rei describet.

Nota secundo in ænigmate nulla debet fieri mentio de re illa quæ ænigmaticè exponitur, seu ipsum nomen non

Debet in-cludi in ænigmate, alias non esset ænigma.

§ 3tius

De Grypho et Logogrypho

Gryphus, est obscurus sermo alicujus rei nomen describens per Literas, sive naturalibus sive artificialibus formis illas asimilando, vg: litera vocari A potest, princeps litera, Regina literarum, caput alphabeti, tectum domûs, pyramis plana, præcincta, B prima comes principis literarum, duo unci Columnæ, vel trabi, vel palo juncti, C dimidium Lunæ, v Sphæra, medius circulus, v semicirculus, arcus sine nervo, annulus medius, Iris, dimidium orbis, D arcus intensus, semicirculus palô junctus, orbis medius columnæ appensus, E Tridens, secunda vocalis, F falx præcincta, bidens, G falx messoria, dimidium sphæræ caudâtum, H Aspiratio, duæ columnæ ligatæ, scala unius gradûs, I columna lancea, pyramis colossus, linea tecta, obelicus hastas L patibulum inversum militare, falx quinquagena, M Tripes, duplex V inversum. N bina columna præcincta, tectum domus cacumine. O circulus, orbis, sphæra, Sol, Luna plena, oculus, annulus, sertum. P clava, vexillum, semicirculus alligatus palo in superficie. Q caudata sphæra, stemma dictum, fascia. R Romæ caput, dens caninus, quarta pars rotæ, S serpens, anguilla, sibillus serpentis, T crux sine vertice, anchora tau V cornua thauri, uncus erectus, arcus non intensus erectus. X decem, crux Andreæ, Y cornua in columna,

Sexta vocalium, **Z** clausa alphabeti, v corona suprema literarum,

Ex fonte est Gryphus in Violam,

Cornua præcedunt fulcro committe deorsum
Infert se medio tertia sphæra loco
Uno firma dein sequitur pede flexa columna
Extremô gaudet saucia luna situ.

in Ver

Prima petit gemino fulgentia sydera cornu
Pronior in luctus triste secunda gemit
Extremas si nosse velis statione locatam
Dissertum Cælo porrigit illa caput.

Gryphus potest etiam fieri in pictura, quando dictiones quæ debuerant calmô vel literis scribi, pinguntur sive totæ sive dimidiæ assimilatæ rebus viventibus vel non viventibus. Sic v.g. Si per hunc modum gryphi velles exprimere hanc dictionem dolor scriptâ literâ D olorem depingeres, qui cum litera d, junctus faciet hanc dictionem dolor. Item hanc vocem expressuris, bidens; sriberes bi et pingeres dentem.

Logogryphus est obscura alicujus rei per syllabas vel literas descriptio, habentes similitudinem cum aliquibus rebus.

Sic describitur Papaver:

Fronte gero papam ver plantas frondibus ornat

Item hæc vox Cornix:

Res volat in sylvis, nigrò vestita colore
Si caput abstuleris res erit alba nimis.

Nota primò, Logogryphus solet misceri cum Grypho, quod tunc temporis fit; quando ponuntur literæ per similitudinem et simul voces per detractionem, additionem, talis est hic describens hanc vocem Nil:

Cauda gerit baculum noster negat omnia vertex
Ridet at in medio fronte jacente puer.

Nota secundò ordine: in capite vel vertice gero, hoc est in principio, in ventre, hoc in medio, in pedibus aut in cauda hoc id est in fine: res pateat exemplo Rosa:

Deme mihi Trojam diversô nomine dices,
Restuis demptam me sibi flora rapit
At si forte meum divellat Sarmata finem
In faustum cunas me recreare juvat.

Ver.

Integra mortales, si dictio compleat aures
à nullo quidquam gratiùs ore venit,
Si tamen una suo dematur litera fini
Vox tantis mox erit illa Stygis.

§ 4tus

De carmine Chronostico

Carmen chronosticum ex Græco ________ idem significat quod tempus, inde carmen Chronosticum, est in quo ponuntur literæ exprimentes annum numerô Eclesiasticô ad hoc carmen requiritur notitia numeri Ecclesiastici quod vg:

52 <u>M</u> valeat mille, <u>D</u> (500), <u>C</u> (100), <u>L</u> (50), <u>X</u> (10), <u>V</u> (5), <u>I</u> (1) unitatem significat.

Sic expressimus annum præsentem, quod posuimus ad finem tituli Poëseos.

Nota hic, si tibi non intrabit litera <u>C</u>. potest poni duplex <u>L</u>. idem quod centum.

Nota secundum, si scribitur tale carmen litera <u>M</u> mille significans etc: literæ significantes numerum Ecclesiasticum, debent formari majori alphabeto reliquæ verò non significantes Ecclesiasticum numerum scribuntur minori, hoc carmen, non debent intrare plures literæ numerum Ecclesiasticum significantes nisi tot quot requiruntur ad exprimendum annum.

§ 5tus

De Carmine Cabalistico

Carmen Cabalisticum est quando ad exprimendum aliquem Annum vel tempus aliquod (: literæ :) quarum quælibet habet sibi numerum assignatum :) illæ tantum congregantur Componentes vocem, quæ suis numeris in unum collatis illum Annum exprimit, ad hoc clarius intelligendũ pono numeros literis præfixos

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70	80
A	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r

90	100	200	300	400	500
s	t	u	x	y	z.

Nota, diphtongus in hoc carmine tot valet quot valent literæ ex quibus componitur. Sciendum præterea,

9 1 40 — 70 30 50 20 40 9 1 9
i a r — m c l i n i k

Quod non debent plures aut pauciores inveniri literæ, quàm ut designent numerum anni. Si quidam expressit annum 1. 6. 8. 3 de Christo passo.

Impia barbaries, quam Numen in erme cruentus

Sic et annum præsentem nempe 1732, exprimeres in laudem eorum canendo carmen, qui Student Poëseos hoc anno:

Aurea Serta virent pindo sacrata bifronti

287, 276, 434, 163, 276, 296

287		163
276		276
434		296
997		735

997
735
1732

Eundem annum et hoc carmine exprimeres:

Invia felici successu tempora vive

259, 52, 686, 326, 414,

§. 6tus

De carmine Protheo et Cancrino

Versus Protheus est qui multis vicibus variari potest. appellatione desumpta â Protheo qui teste poesi: formas se vertit in omnes tale est carmen de Jesu:

Tu mihi sis vates sis doctor parvule Jesu

Et illud tritum de Beatissima:

Tot tibi sint laudes Virgo quod Sydera Cœli.

Carmen Cancrinum ita dictum â similitudine Cancri;

Retrograde procedentis est; Quando voces eædem et verba imo etiam et literæ, â fine versûs sursum legi possunt, et carmen Poeticum conficiunt manente eodem sensu. aliter dicitur idem carmen serpentinum vel retrogradum tale est illud:

Ignati levis et summus te si velit angi.

Et illud: Otto tenet mappam madidam mappam tenet Otto

Et illud tritum: Roma tibi subito motibus ibit amor

Facilior est modus carminis cancrini; in quo non literæ, retro legi sed integræ dictiones possunt, etiam sensu mutato, ut illud commune: in sensu Catholico sic legitur:

Patrum dicta probo nec sacris belligerabo

Et in sensu Hæretico ita:

Belligerabo sacris nec probo dicta Patrum.

§ 7mus

De carmine Leonino Achrostico et Echonico.

Carmen Leoninum est, quod in medio et in fine cadentiam habet; hæc autem potissimum post secundum pedem incipit: ut illud:

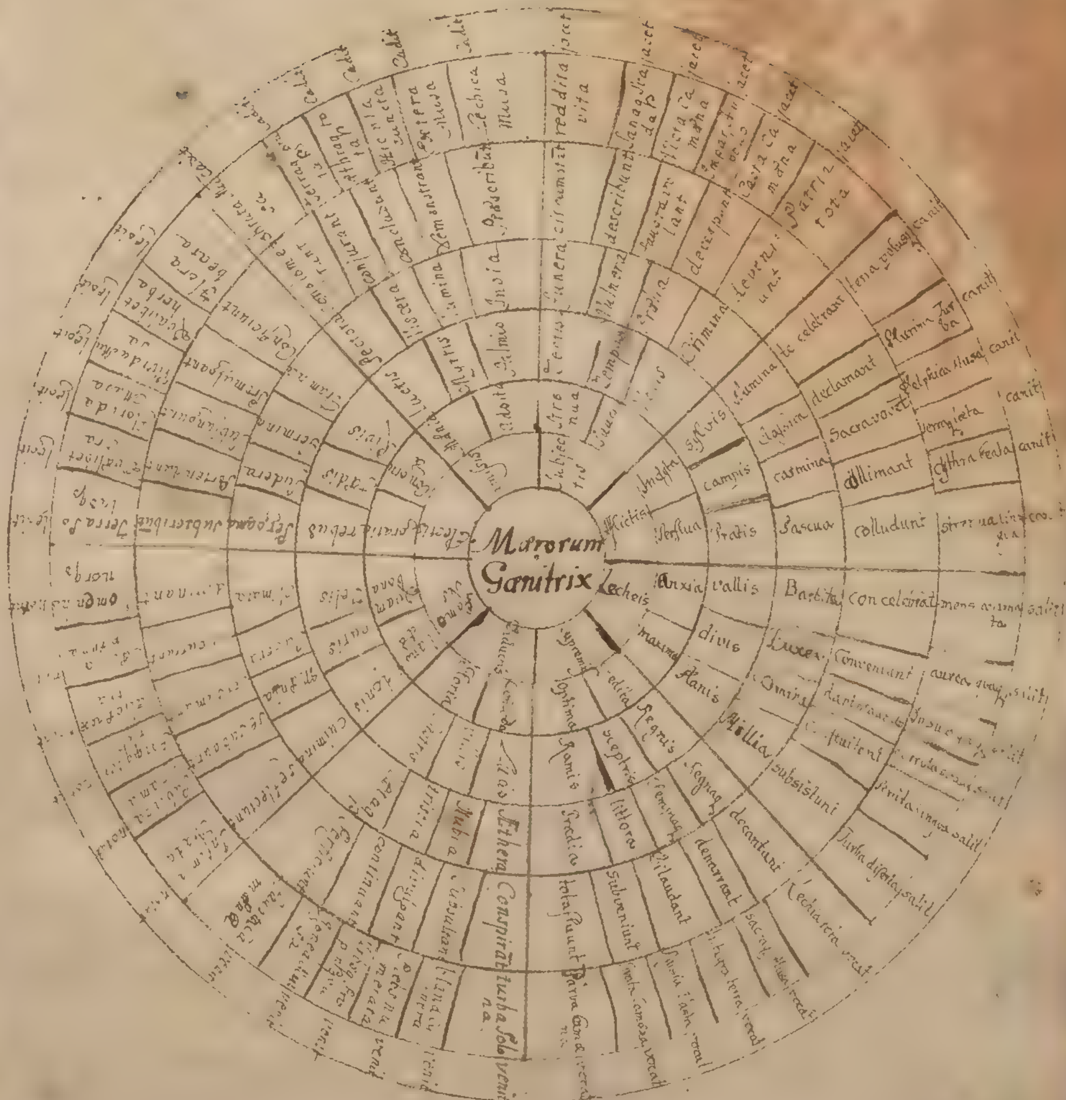
Intima per mores cognoscimus exteriores.

Item de Sancto Donato:

Solem Donatus se comprobat esse beatus.

Carmen Achrosticum est, quod vel in initialibus vel in medijs v in fine positis literis vel omnibus his tribus locis collocatis certam aliquam dictionem exprimit. v.g:

Carmen infinitum

7.

Do zwadliwego Małżeństwa

Mąż ty, a żona równo obyczaje macie;
Czemuż się wtedy dziwnie, że oba nie zgadzacie;

8.

Do Michała

Pytasz mię, wiele mam lat? nie mam ich nic cale;
Bo tych, które minęły, już nie mam, Michale.

9.

Na kupującego książki, a nie czytającego

Nie czytasz, a sprowadzasz książek wiele i dalekich:
Mądrzejsza nad twego Pana jest Biblioteka.

10.

Na tego, który iest w szczęściu hardy;
a w biedzie pokorny.

Gdyś iest w szczęściu, omiiasz każdego zdaleka:
Gdyś w biedzie, nie masz rad się [illegible] człowieka
Gdy ci szczęście służy, wszystkich odrzucasz z pogardą:
Wszystkim płacisz za [illegible], odpowiedzią hardą:
Gdyś w nieszczęściu, kłaniasz się [illegible] na dzień
Potym bywać: więc zostaway zawsze w biedzie

11.

Na Chorego nie wystrzegaiącego
się zdrowiu rzeczy przeciwnych.

Dziwuiesz się, czemu to tylé dni, i nocy
Trzyma febra natrętna ciebie w swoiey mocy.
Z miękkiey z tobą pościeli, leżąc, [illegible]
Z tobą w winie, z tobą u stołu zasiada:
Takie maiąc wygody, i takie dla siebie,
Chcesz, by poszła do kata twa febra od siebie.

12.

Na [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible], cztéry tylko żeby [illegible] miał [illegible]
[illegible], w [illegible] a dwa, w [illegible] [illegible] posta.
Już teraz [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] nie zaszkodzi.

13.

Toż samo do Żywego [illegible].

Jak [illegible], pięć tylko słowow, [illegible] [illegible],
[illegible], w iedney, a dwa w drugiey [illegible], postrzeż
Już teraz [illegible] się [illegible] [illegible] moia rada:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible].

14.

Na Dłużnika.

I [illegible] dać musisz dać i Patronowi...
[illegible], coś winien, dadź Kredytorowi.

15.

O [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] te [illegible] [illegible] [illegible] żeby nie [illegible]

16.

Illud de Christo in orbe eucharistico latente

Adoro flammantis qui Te vertit culmina PhæbI
Divino Cæli omnium v-Enerabor hono r-E
O Deus olesæ reparatoR Christe Saluti-S
Rurigenæ tecto Cerens Tibi Supplico vult-V
Oroq prostratum ne t-Emnalo visere servuM

Carmen Echonicum est, in cujus versum medio vel fine media ferè vox repetitur v.g.: clamor, amor, bonus, onus, tale est illud De Olore:

Cum me fata vocant ad amœni fluminis ora
me, moriens mœsto carmine solor Olor.

§ 8vus

De carmine Correlativo, Concordanti, et Cephalonomastico

Carmen correlativum est: in quo voces superioris carminis cum vocibus carminis inferioris sensum certum faciunt. Tale est illud epitaphium Sancti Bernardi:

Instructus, velox, sublimis, pauper, abundans,
Artibus, ingenio, sanguine, veste, bonis,
Præbuit, instruxit, dispersit, respuit, emit,
Exemplum, fratres, danda, cavenda, polum,

Et illud de quodam:

Pastor, Arator, Eques, pavi, colui, superavi,
Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu,

Carmen concordans est, in quo voces nonnullæ desumptæ ex primo carmine compleant secundum versum, et sensum

Perficiant etiam in sensu contrario conveniendo tale est illud:

canis stabuletur servat
Si in cunis ovilia
lupus latitavit vastat

Item de Sanctissima Eucharistia:

Qui pit cum stum pit tem
ca Angeli pa ca ille salu
Qui ret co stu ret te

Carmen Cephalonomasticum est quando cujus libet dictionis in versu initiales literæ cum alijs sub se positis, sensum aliquem faciunt tale est illud supra nomen Sancti Laurentij:

Lilia Laurenti Longo Libata Labore
Accipis Aonijs Additus Ardor Aquis
Vicisti Varios Vernanti Vertice Vates
Rupe Regens Rigida Relligione Rudes
Elatis Evectus Equis Excedis Eoos
Nam Nive Nestorius Nobiliore Nites
Tyre Triumphantes Titulos Testudo Taceret
In laudes Ingens Ignis Inire Iubet
Vatidicũ Vates Validissima Verba Vocanti
Suggere Scylleticũ Sic Superabo Sinum

S gnus

De carmine Pyramidali, Collosso et reliquis generibus Epigrammatum.

Carmen Pyramidale est: quod ê varijs carminum generibus scribitur ad instar Pyramidis; minora scilicet carmina ab initio Longiora verò ponendo, quâ descenditur ad finem. eo genere carminis conscripta est laus Herois Sarmatici:

Aurea traxit
Heros tempora patriæ
Et gladio reparavit avum
Audaci merito bella terendo manu
Quam cives Superiq colunt geminantq coronæ etc:

Versus Collossus est qui ad instar collossi scribitur ut quidam de Joanne tertio Rege, Romæ:

Eia Polonia
Rumpite pectus
Scindite corda
Morte jubente
Reddite sævis
Planctibus ora
Lumina crebris
rivis
Laxa fluenta
Ducite luctus
Sic dolor urget

Roma regia

Dai Surowy Ordy

59

Nempe Joannes — Nempe Joannes
Pro dolor ingens — Pro dolor ingens
tertius ille — tertius ille
Inclytus olim — Inclitus olim
Lechicus Hector — Lechicus Hector
Julius Armis — Julius Armis
Maximus ille — Maximus ille
Concidit Atlas — Concidit Atlas

Carmen Archimeticum est quando vocales quinque a, e, i, o, u, ita collocantur in carmine ad faciendum numenum aliquem, Quo ordinis numero post se ponuntur tale carmen est sequens:

Populeam virgam Mater Regina tenebat

Explicatio illius est talis, erant triginta homines in Navi, Quindecim Christiani, et quindecim Turcae, ingruente procella Exoneranda erat navis, quod peragendum sortitione fuit, ut tamen Salvi Catholici fierent, quidam ergo Novarchus Catholicus, omnes disposuit in circum, eâ conditione ut nonarius quisque periret, quod peractum est per supra dictum Carmen, in quo attendendus est ordo vocalium, et sic prima vocalis o, in carmine posita significat Quod primi Christiani quatuor sunt locandi, haec enim vocalis numero est, quarta inter vocales, secunda vocalis u, designat Quinque Turcas locandos, et sic de alijs consequenter etc. Si autem decimum velles sequens versus juvabit:

Rex angli cum gente bona dat signa serena
Si Octavus perire debet, juxta sequentem versu disponantur
Frater arare vetans per Clima disseret orbem
Si Septimus sic disponat, sed â Turca incipe
Candida dat vites tibi certas tempore factas
Si Sextus: Arma revincentis bella reversa et tormina tarda
Si quintus: Per scelera arma agat hac feret ac castra arte minorat
Si quartus:
Si 3tius:

Carmen musicum est: cum loco syllabarū in vocibus ponuntur notæ musicæ, quales sunt: Ut, re, mi, fa, sol, la, re, ut, tale est illud P: Ines in centurijs Epigrammatum, quo nobiles Musici ad Brunonem Menium Musicum sub tempus inter Regni:

Quos modo cantores numerat tua Musica Memmi.
Qui modo [famire] voce manuq͛ canunt

Quod si nec vatum solido caret omine votum
Hoc primum voveo sis Cæli [mi re mi re]

Carmen Cœleste est quando loco vocum exprimuntur in illo signa cœlestia et Zodiaci vg: Volo ponere solem in carmine. Pro hac voce sol, pingo solem, et addita syllaba discretiva casus, signa vero cœlestia sunt. Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna.
Zodiaci signa, sunt duodecem, quæ sequenti carmine exprimun

62 tur:

Sunt Aries, Taurus, gemini cancer, Leo, Virgo,
Libraq[ue], Scorpius, arcitens, caper Amphora pisces

Carmen infinitum est ex vi vocis quod caret fine, ex quo (: juxta authorem illius:) octo miliones carminum legi possunt, mutatis pedibus et Syllabis, juxta regulam auream, imo qui totum hoc carmen vellet legere, quo ad potest mutari juxta eundem authorem, deberet vivere tria millia annorum, Quolibet quadrante horæ, legendo carmina quadraginta Schema illius separata charta explicabit.

Carmen Labyrinthicum est quod versus ita habet compositos, ut dispositi in circulum, v[e]l angulos, ex omni parte, et ex omni angulo, semper ijdem legantur, sive incipias à principio sive a fine, nec unquam ad finem pervenire possis figuram illius etiam separata charta dabit.

Sunt et aliæ epigrammatis species, sed qui aut nullus aut aliquis est eorum usus, et asininus pene labor in ea componenda requiritur, de illis præcepta et praxes Ultro omittenda esse censui, brevitati temporis consulendo.

§ 1mus

Caput Octavum

De Poësi Elegiaca

Elegiaca Poesis ex vi vocis commiserationem rem aliquam significat, unde carmen idem significat quod carmen triste et flebile ideo quo ad rem: Elegia est Poema querimonijs et teneris affectibus exprimendis idoneum. Dicitur carmen triste et flebile ideo, quia olim Elegijs scribebant res tristes tantum modo tamen latius sumitur Elegia est quae in re materia quavis carmine Elegiaco scripta scilicet Hexametro et pentametro, unde Elegiâ quamvis et praesenti tempore saepissime scribantur materiis lugubres possunt tamen scribi etiam laudes epistolae. Elegia pro diversitate materiae alia res flebilis quâ deploramus alicujus causam flebilem ut: mortem, dolorem. Alia Encomiastica quâ Encomia scribimus seu laudamus aliquem. Alia Epistolaris quâ nunciamus aliquid alicui, v.g. suademus vel dissuademus, Et haec Elegia observat leges Epistolarum licet non omnino rigorose tales observat. Alia est Satyrica quâ alienos mores capimus. Alia Historica quâ aliquam historiam describimus. Alia Genethliaca quâ blandimus natalibus alicujus. Alia Epithalamica quâ nuptias alicujus celebramus. Elegia nullas habet partes quales habet Poëma debet tamen habere propositionem seu materiam quam est tractatura. Fictionem ipse fundamentalem non debet habere, occasionalem tamen potest admittere. ab Aliquibus tamen Elegiae partes assignantur quatuor. Scilicet: Exordium, propositio, expositio, et epilogus. ab aliquibus tres, accessus, expositio, et clausula. Ab aliquibus duae tantum, Cum Elegiae quandoque â re ipsa seu

β

Ex positione inhoentur, et expressa careat conclusione.
Accessus Elegiarum v.g: in materia tristi potest institui per aliquam Figuram scilicet per interrogationem, exclamationem, vel Apostrophen etc: in epistolaribus verò Elegijs, accessus formari debet à simili, apprecatione, compellatione etc:

§ unicus

De observandis compositurô Elegiam

Poster immediatè dicta compositurus elegiam, consideret, quem nam affectum exprimere intendat, accommodatè ad suam materiam, Qualis est in rebus tristibus mors, adversa fortuna, dolor, jactura bonorum, etc: hunc affectum conetur exponere quam potest acuratissimè, modò per fictiones obvias modo per allocutiones rerum variarum, modo per similitudines conglobatas.
Stylus Elegiacus non debet esse gravis et pompaticus, ut in poemate, verùm levior. Suavitas et levitas, Elegia consistit in delectu verborum, et apta eorum inter se junctura unde literarum aspera collisio, frequentes elisiones; verba innovata, Cæsuræ monosyllabæ, fines Pentametri unius syllabæ temporum ac eorum verborum frequens recursus, à stylo, Elegiaco imo quolibet opere Poetico excluditur, fluida erit Elegia si vocibus, sive proprijs, sive translatis, frequenti phrasi Poetica constabit. Item ut optimi Poetæ optimi Elegiographi implebit partes ille, qui quo adfieri poterit nihil in carmine ponet, quod non sit vel adjectivum v. substantivum, v. verbum, v etiam adverbium apte inserviens materiæ,
Elegiæ sensus semper claudi debent in duobus carminibus nec extendi ad tertium carmen, figuræ elegiarum

propria, hæ sunt: Apostrophe, Prosopopœia, Subjectio, Deprecatio, Optatio, Execratio, Exclamatio, interrogatio, Repetitio etc:

Caput 9num

De Poësi Heroica

Carmen Hexametrum, ideo vocatur Heroicum quia plerumque illo laudes Herorum et gesta scribi solent maxime; quanquam ad variarum rerum descriptiones illud traduxerint ut ad descriptiones naturalium encomiarum moralium Poesis Heroica Græce Po seu epica, Poesis vulgo, juxta Pontanũ est, Poesis carmine Hexametro illustres illustrium virorum actiones per narrationem, Juxta P: Masenium, est actio Herois verisimiliter exposita versu Hexametro ad amorem virtutis Excitantem Iam autem juxta Polonum Vatem P: Sarbiewski, est narratio imitativa actionis Heroicæ unius, magnæ et illustris personæ cum eventu Ex his definitionibus colligitur, ut Póema versetur circa plures actiones, non Poema sed Panegyris vocabitur, ut habet Claudianus.

Poema est multiplex, aliud Heroicum quo facta Herorum Celebrantur. Aliud Encomiasticum quo actio virtuosa cum suo Elogio describitur. Aliud Genethliacum quo laudes Alicujus neonati describuntur, aliud Funebre quo alicujus magni Viri demortui laudes decantantur, Aliud Epithalamicum Quo laudes neosponsorum Celebrantur, Aliud Votivum quo Honori v dignitati alicujus applauditur, aliud Eucharisticum Quo gratias pro beneficijs agimus etc:

67 Partes Poematis communiter numerantur quinq. Exordium, Propositio, invocatio, narratio, et epilogus, juxta alios quatuor Propositio, invocatio, narratio, et Epilogus.
Exordium est accessus ad propositionem ante illam poni solitus, Et hoc exordium ut plurimum continet ipsam ~~propositionem~~, Est q. ea Pars Poematis pro tunc in qua declarat Poeta Quid in Poemate narraturus. Propositio est materia Totius Poematis, quam tractabit Poëma. Invocatio est Imploratio auxilij Divini ad bene peragendum opus.
Nota hic quod invocatio in Poemate semper debet fieri apta materiæ, et si in materia sacra, subscribitur Poema in laudem Alicujus Sancti implorandum est auxilium ejusdem Sancti v. Sanctorum Angelorum y. aliorum Divorum ut docet P: Massenius, aliquando hæc invocatio omittitur in Poemate. Narratio est ipsius argumenti plenior Acclamatio illustrando illam similitudinibus narrationibus etc: ad hanc requiruntur cultæ subscriptiones rerum, locorum, Temporum, personarum. Epilogus est finis Poematis qui aut solâ narrationis abruptione aut aliquo notabili Eventu, aut ingeniosâ argutiâ terminatur; Siquidem Autem Poema maximè, infundantur fictioni de hac breviter agendum est

§ 1mus

De Fictione

Fictio derivatur â verbo fingo quoad rem est excogitatio rei ad imitationem quæ est vel potest esse. Fictio alia est

Realis quando rei existenti actio ficta attribuitur, alia 68
Fictio Personalis quando ipsa persona etiam fingitur.
Alia fictio per se. cujus substantia verisimilis est licet
re ipsâ nunquam posita fuerit, sic divisa fictione, quæres
Qui sunt modi illius formandæ? respondeo hos esse.
Primo potest formari fictio ab adjectivo, verbo, participio,
Adverbio ab adjectivo derivato; Substantivo adscribendo ea
omnia quæ serviunt adjectivo, verbo etc: v.g. huic Substantivo
audaciæ derivato ab adjectivo audax vel verbo audeo, vel
Participio audens et adverbio audaciter, adscribe
omnia quæ serviunt audacibus ita tamen ut describas
corpus audaciæ, talis est fictio apud Ovidium de fame
Ubi hæc fingitur facere fames, quæ faciunt homines famelici.
Secundo Verbum personæ secundæ v tertiæ, muta in primæ
personæ verbum remq eam v personam quam inducit aliquid
facientem v dicentem v cogitantem ita induc, ut simul corpus ejus per Hypotyposin describas v.g. sit hæc propositio:
Hector Korecki cecidit, ut Polonia staret illius casu,
si dicens in prima persona, Hector Korecki cecidi, ut
Polonia staret casu meo, si hic corpus adhuc istius bellacis
Viri descripseris pluresq actiones illius addideris erit fictio.
Tertio omnem casum obliquum, præcipue communis constructionis
v.g. ablativos instrumenti, modi, causæ, temporis, vel genitivos
vel Accusativos, vel ablativos locorum muta in rectum adscribendo illis omnia, quæ serviunt priori recto, addito verbo proporcionato materiæ v.g: si fuerit hæc propositio: Poloni suis
armis ad Cothymum totam pene Thraciam deleverunt. ita
ex hac propositione Poeta fictionem erueret: Polono-

65 norum arma ad Cothymum Thraciam deleverint. describat Actiones pugnantium Polonorum easq[ue] atribuat armis et jam erit fictio. Quarto Poëta fictionem formaturus ex Quacunq[ue] dictione, reflectat se supra similia illi dictioni, Et quaecunq[ue] dicuntur de simili, ille attribuat rei per fictionem efferendae, v.g: formaturus fictionem ex hac propositione; Sol cito currit si se reflexerit ad similia, cui similis sol currens, habebit hominem quadrigis vectum cito currente, Unde affinget Soli currum et quadrigas. ex hoc fonte Est fictio in metamorphosi Ovidij.

Quinto quidquid Poeta ipse descripturus vel dicturus esset id Totum adscribat illi rei de qua loquitur v.g: quidquid dicturus esset de aliquo in Heroe Polono, hoc totum ita describat ut ipse Heros cogitare dicere vel facere videatur. Nota. Primo. optima est illa Poematis dispositio, in qua res promoventes opus aliquod Heroicum, permiscentur rebus impedientibus idem opus. Nota secundo non requiritur ut Poema ordine naturali procedat, hoc est: ita actiones describendo prout Factae sunt, unam scilicet post aliam, sed potest incipi Poema à medio et fine actionis, juxta beneplacitum componentis, Sic Virgilius describens Æneam Heroem, â navigatione Inchoat, et tamen naturaliter incipere deberet â causis Eversae Trojae, cum reversio ejus prius supponitur fuisse Quam navigatio Æneae, nunquam enim navigasset nisi Troja everteretur. Nota tertio in Poemate stylus Debet esse exornatus troporum, ac elegantium adjectivorum Venustate sententias etiam non excludit, hae autem quasi intra Parenthesim et occasionaliter ponuntur

Fictio differt â mendacio quia mendacium omnino falsa, 67
Et veritati contraria refert, fictio verò verisimiliter et ex sub
positione, hoc est si ista res esset et ita se geret. Differt
â fabula quia fabula ultra descriptionem falsa alicujus rei,
Omnino tendit eruere aliquam veritatem moralem, fictio verò
Nihil intendit. Differt â Parabola quia Parabola habet
latentem veritatem postea explicandam, fictio verò ita res
Fingit, ut representatur. Differt tandem â descriptione
Quia descriptio potest esse omnino rei veræ, fictio autem
Tractat rem sub similitudine rei veræ.
Virtutes Poematis diximus alibi, ubi vitia aliqua attigimus, plura
oretenus dicemus de Poemate

§ 2dus

De reliquis speciebus Poematis, quæ Herico versu scribitur
Versu Herico scribitur Ecloga, et Satyra, Ecloga est humilium
Personarum Poesis rustica versu exegetice vel drammatice vel
certe mixtim exposita aliter dicitur hæc Poesis Bucolica
ideo quod in ea soli pastores inducebantur, ut habet Virgilius
Modo ad quasvis viles personas traducitur unde non tantum
Pastores sed quælibet persona humilis induci in hac poesi potest
Quales sunt artifices varij etc: in hoc carmine si quando Poeta
Discursum refert personarum, stylus debet esse humilis et ru-
sticam simplicitatem redolens modosq loquendi aggrestes,
et allegorias ex rebus rusticis deductas habens.
Satyra est Poema actiones humanas culpabiliter ad-

Mores humanos salsè perstringens quæ actiones non debent esse
malæ postremæ, hæ enim indignationem et illusionem merentur,
Personæ illæ de quibus perstringendis agit Satyra, debent indu-
ci sub fictis nominibus v. per annagramma ex eorum nomine
fucatum v. alio aliquomodo, et ita sub ficto eorum nomine
vitia exagitari debent, hoc genus Poëseos aliquando, narrati-
one tantum, aliquando à didactione personarum loquentium
instituitur.
Huc etiam spectat Sylva sic dicta, ideo quod sicut
in Sylvis multæ sunt arbores et similes sibi ita in hac
specie Poematis multi affectus diversi locum habent Sylva
nulla præcepta habet, cum sit carmen extemporale, quantû
tamen licuit ex autoribus colligere, consistit maximè Sylva
in descriptionibus amœnis, exornatis similitudinibus, compara-
tionibus etc: requirit etiam affectus vehementiores Energiam
Carminis et amœnitatem Styli. Sylva non debet habere
Exordium invocationem acclamationem; sed non nisi proposi-
tionem et narrationem alicujus historiæ v. fabulæ.
Ad Poësim Heroicam, refertur enthusiasmus porro Enthusi-
asmus est carmen Heroicum describens aliquid in laudem
alicujus sensu vibrantiori et cultiori, ad Enthusiasmû
enim requiruntur verba metaphorica et gravia figuræ
Vivaciores etc: Enthusiasmus non debet excedere quinqua-
ginta carmina potest et intra viginti carmina claudi,
neq constat ijs partibus, quibus constat Poema. Hæc
B

De Poesi Heroica dicta sufficient, cujus majores partes, lectio Virgilij Pöetarum principis et recensionum authorum suppeditabit.

Caput Decimum
De Poesi Lyrica.

Poesis Lyrica Sic dicta est â lyra, quod olim ad lyra, Scilicet Cytharas tibias etc: caneretur adjuncto etiam Saltu circa Deorum aras, quo ad rem Poesis lyrica est Ars, hominum actiones [illegible] ad Deliniendas earundem hominum mentes easq versu Lyrico exprimens. Hæc Poesis latissimè nunc extenditur, quam olim ad res gestas, laudes Deorum adhiberetur in hac potissimum Poesi fictionem locum obtinent Unde Poeta nondum facta condere; facta verò annihilare, aut permutare poterit; cum Dedalo, Atlas; cum Mercurio Talaria induere; Pegaso inequitare, in Cygnū aut Aquilam potest se transformare, imaginarias venationes navigationes et Prœlia, in Cælo et Sub concavo Lunæ Instituere Certamina signorum Cœlestium, v.g. Thesauri et Leonis inducere in hac Poesi maxime locum habent: Somnia, Enthusiasmi Metamorphoses et raptus Poetici Odarum triplex est genus Exornativum quod laudes alicujus rei vel personæ Deliberativum quod suadet vel dissuadet alicui Judiciale quod diras et imprecationes movet

§ Primus

De partibus odæ ejusq divisione et Stylo

Ode est vox græca latine idem significat quod modulatus sermo. Quo ad rem est cantus metricus uno vel pluribus carminum Generibus constans. Oda alia est monocolos quæ uno tanti Genere carminis constat, Asclepiadeo v. Phaleucio. Alia Dicolos quæ constat duobus generibus carminum tales odæ sunt Quæ scribuntur versu Saphico et Adonio v. etiam Alcaico Et Glyconico etc: Alia Tricolos in qua sunt quatuor Genera carminum, hoc genus rarissimum est et vix usitatum Oda dividitur in strophas, Stropha autem quo ad vocem est Versio cum enim odæ canebantur obversis vultibus ad Orientem Solem vocabantur Strophæ cum vero ad occidenté. Vocabantur antistrophæ quæ vero canebantur stando ante Altare vocabantur Epodos. quo ad rem stropha est Conversio odæ ab una specie carminis ad aliam. Stropha ratione diversi carminis in oda, alia dicitur Monostrophos Cujus stropha unum in se genus carminis continet. Alia Distrophos in qua primum genus carminis redit post secundum versum. Alia Tristrophos in qua primum genus carminis redit post tertium versum. Alia Tetrastrophos in Qua primum genus carminis redit post quartum versum Unde ratione istius divisionis odarum hoc est jam ratione

Generis carminum diversorum in una stropha contentorum, 71
Quam etiam ratione conversionis ab ultimo carmine Strophæ
Ad primum genus carminis, dici potest stropha monocolos, distrophos vel una eademq; Oda dicolos Tristrophos, vel Tricolos Tetrastrophos. Sic si dicetur Ode dicolos Tristrophos signum erit: Quod illa Stropha habeat duo genera carminum et post Tertium carmen fieri debeat regressus ad primum genus carminis etc: Nam per istam vocem monocolos vel dicolos, vel Tristrophos, vel Tetrastrophos intelligitur diversitas generis carminum in stropha, per istam vocem Monostrophos vel Distrophos, vel Tristrophos, vel Tatrostrophos intelligitur conversio ad primum genus carminis ponendum in Secunda Stropha â qua conversione inchoata procedens Stropha.

Partes odæ sunt accessus et expositio seu narratio, accessus Brevi narratione quandoq; constat tandem instituitur ipsa rei narratio de qua agitur, â qua expositione omisso etiam accessu optime Oda inchoatur ut est illa Sarbievii in Victoriam Serenissimi Regis Poloniarum Vladislai:

Creditis io credite posteri
fractos pudendo bistonas impetu
Cecisse et infaustis redemptum
funeribus pepigisse pacem

Secundo inchoatur Oda per fictionem, quando Poeta dicit Se transformatum in Cygnum v. Aquilam delatumq; in Illum aliquam orbis partem, vidisse illam rem vel audivisse

de illa, quam laudare vel vituperare intendit. talis est ille impetus:

Fallor residunt pectore lacteæ
Pelles et altum mutor in alitem
Supernæ nascunturq leves
Per digitos humerosq pennæ

Tertio inchoatur oda per allocutionem rei vel personæ, De qua scribitur Oda, ut Horatius:

Mæcenas atavis edite regibus
O et præsidium dulce decus meum etc.

In Oda nullum requirit acumen sed tantum clauditur solâ Cessatione addita pro libitu Sententia, vel dicto illustriori, Vel affectu aliquo. Stylus Odæ debet esse plenus Enthusiasmis affectibus, Metaphoris, maximè ijs quæ rebus Sensu carentibus animam tribuunt, ut apud Horatium. Lucernæ vigiles, pauperies infortuna, littus avarum etc: et varia phrasi etiam audaciori refertissimus. Periphrases etiam genus hoc carminis admittit ut illud Sarbiewij:

Cives Himetti gratus Atticæ lepos
Virgineæ Volucres
flavæq Veris filiæ
Gratum fluentis turba prædatrix Thimi
Nectaris artifices
bonæq ruris hospitæ

Sententias etiam oda non excludit quales illæ sunt Apud Horatium:

Durum sed levius fit patientia
Quidquid corrigere est nefas

Admittit quoq argute nervose dicta quo tam ejus argutiæ, â vulgaribus jocis remotæ esse debent ut Horatij de morte est argutia: Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas regumq tures

Hanc Poesim etiam exornant crebræ particularum repetitiones ut illud:

Qui terram inertem qui mare temperat
Ventosum et urbes regnaq tristia
Divesq mortalesq turbas
Imperio regit unus æquo

Hoc carminis genus illud speciale habet privilegium ut ultima primi versûs syllaba elidatur ex occasione primæ syllabæ versûs secundi si fuerit aliqua necessitas ut illud:

Labitur ripa sive non probante
Uxorius amnis

De Stylo item observandum, ut sit clarus, ne sibi ipsi ob nimiam obscuritatem loqui videatur

§ 2dus

De congrua dictionum collocatione in versibus Lyricis Horatianum carmen est præstantissimū si prima ejus dictio sit trissyllaba secunda dissyllaba tertia dissyllaba Quarta quadrisyllaba ut illud:

Finxere blandis ora leporibus

74. Vel si sit prima dictio dissyllaba, secunda trissyllaba, tertia
Dissyllaba, quarta quadrissyllaba ut illud:

Inter quietem pone laboribus etc:

Vel si prima dictio sit monosyllaba, secunda quadrissyllaba
Tertia et quarta trissyllaba ut illud:

Quo concitato tolleris impetu

Tertium Horatianum carmen si omnes illius dictiones sint
trissyllabæ ut illud:

Fortuna blanditur recede
2 levaris ? exulta modeste

Ultimus versus est optimus odæ Horatianæ . si prima ejus dicti-
fuerit quadrissyllaba, secunda et tertia trissyllaba,

Impavidum feriæ Reginæ

Ad elegantiam odæ pertinet universaliter dicendo ut nunq.
substantivis adjectiva proxima ponant, sed aliquid inte
ea permisceat, item etiamsi odæ omni genere carminis
scribi possunt juxta probatos authores tamen usitatiore
sunt sequentes modi scribendarum odarum
Primo odæ scribi possunt carmine Asclepiadeo, Glyconico
Oda hæc constat tribus versibus Asclepiadeis, et quarto
Gliconico vgr:

A virtute utar honoribus
Tanquam deposito cum superi volent
Quo lætus tenui lætus idoneo
Tradam sceptra vicariis.

Secundo Glyconico Asclepiadeo carmine quod ex duobus versibus componitur Glyconico et Asclepiadeo, vel e contra Asclepiadeo et Glyconico vgr:

Cum sol insolito lumine riserit
Frontem nubibus expedi
vel Totum muneris hoc tui est
Quod monstret digito pretereuntium

Tertio Heroico Archilochio quod constat Hexametro et Archilochio hos pedes admittente:

–∪∪|–∪∪|–∪∪|–∪ vg:

Mobilis ingenijs nescit quem vespere vultum
Deponat quem mane resumat

Quarto Trochaico Iambico, Archilochio primo Trochaicum constat hîs pedibûs:

–∪|–∪|–∪|–∪

Iambicum Archilochium autem constat istis:

∪–|∪–|∪–|∪–|∪–|∪–

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar

Quinto Heroico dactylico, Archilochio id est carmine Hexametro et medio pentametro, ut illud:

Delicias quisque vis vitæ sectatur et odit
Orbis amaritiem

Ore pio talis suavem ter gustet Jesum
Ter redeunte siti

Sexto Jambico Archilochio quod constat pedibus in primo. Versu quibus Senarius Jambicus versus in secundo vero ijs Quibus dimetrum Jambicum Carmen: vgr.

Huc et quietis apta musis alta
leves ludorum chori

Septimo oda Horatiana admittit primo duo Alcaica carmina Tertium Archilochium dimetrum Jambicum Hypercatalectum, Quartum Pindaricum vg:

Justum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava Jubentium
Non vultus instantis Tyranni
Mente quatit solida neq Auster etc.

Virtus odæ Horatianæ est, ut ex una Stropha fluat sensus in Aliam.

Octavo ode Saphica admittit primo tria carmina Saphica et Quartum Adonium illius est virtus, ut sensum claudat Cum stropha neque illum ad aliam stropham protendat.

Aliæ virtutes et vitia dicta sunt alibi

Nono Odæ solent Quando Carmen Hexametrum conjungitur Cum Jambico dimetro, Acatalecto ut:

Nox erat et Cœlo fulgebat luna sereno
inter minora Sydera

Decimo quando Hexamtro sociatur Senarium Jambicum ut: 7.7.
Altera jam Tergitur bellis civilibus ætas
Suis et ipsa Roma viribus ruit.
Vel etiam quando sociatr Jambicum Senarium Impurum Hexametro ut:
Esse potes isto quidquam funestius orbe
Ubi nulla pax est nulla speratur salus
Undecimo quando Jambicum Trimetrum acatalectum ponitr cum dimetro Jambico Acatalecto ut: v.g.
Ibis Liturnus inter alta navium:
Amice propugnacula.
Duodecimo quando Archilochium constans pedibus septem Primo et Secundo loco dactylo spondeo quarto dactylo Quinto Sexto et Septimo Iteren, cum Jambis conjungitur trimetro Senario Catalecto ut:
Solvitur aris hyems grata vice veris et Favonij
Trahuntque siccas machinæ carinas.
Tredecimo quando ponitur primum et Secundum Asclepiadeum et tertium Pherecratium quartú Glyconicum ut est illud Horatij:
Jactes et gens et nomen inutile.

14. Quando ponuntr quatuor vel sex carmina Trochaica: Dimetra Acatalecta ultimum autem subnectitur Trochaicum Illis, Septem constans pedibus ut:
Surgemus â nuptiales
Amulata voce plausus
Quære flore carpe frondens

Carminumq mille fato
78 Vere pulchro cinge pulchro rore sparge tempora
Sunt et alia odarum genera sed hæc omnia facile addisci possun
Ex lectione variorum Authorum et notitiam carminum supra
enumeratorum in quatuor genera diversorum nempe in
Genus Iambicum Trochaicum dactilicum et anapesticum

Caput XImum.

De Poesi Symbolica, emblematica Hiroglifica

§ primus

De Symbolo

Ad Poesim Symbolicam referuntur Symbola sicut ad
Emblematicam Emblemata ad Hiroglificam Hiroglifica
unde. Symbolum quoad nomen idem est quod signu

Vel imago quo ad rem est Pictura exprimens aliquam
Veritatem persimilitudinem in se contentam.
Symbolum continere in se debet picturam et sententiam
seu lemma seu inscriptionem brevem, quæ fit vel soluta
vel ligatâ oratione. Ut symbolum formes, debes invenir
Aliquam similitudinem ad illam rem quam symbolice vis
describere plerumq autem symbolum, Prothasim et Apodo
sim in se concludit, Prothasis et ipsa pictura et inscriptio
Apothasis aliquando tantum subintelligitur aliquando
exprimitur elogio vel Carmine. Symbola cribuntur
Jam in genere deliberativo quam demonstrativo
Quam Judiciali Symbolum aliud est morale in quo dogmata
aliqua seu dicta continent sententiosa. Aliud Heroicum
Quod solam Virtutem laudat potissimum autem Heroum
Facta.

Circa Lemma haec notanda. Primo inscriptionem seu Lemmate debere brevissimum acutum et clarum. Secundo tale debere esse quod Prothasim et Apothosi serviat vg. si pingatur Luna cum L. intra uterum jam purum fuit significabit Conceptu B. V. libatum. Tertio nulla vox in lemmate debet poni hujus rei Quae pingitur sed proprietas illius Causa v effectus vg: Dum pingit. sol sed proprietas illius ut inexoratus exorior id est Ortus si potest fieri de sumendum est lemma ex aliquo authore classico vg. Ovidio Virgilio Horatio

Fontes Symbolorum sunt loci intrinseci presertim Similium et dissimilium item ijdem fontes sunt sym solorum qui metaphorae et allegoriae et sic ex his fontibus haberes Symbola de Beata Conceptu immaculata. si pingeret Sydus Cum Lemmate unus candore notabit item adamas in umbris cum Lemmate: Fulget in umbris

§ 2dus

De emblemate

Emblema idem significat quod insertum seu insitum quoad rem emblema est pictura proponens aliquam veritatem sub comparatione historiae verae vg: fabulae, hominis veri, totius sumpti v dicti vg: si vis exprimere superbum hominem Pinge Icarum Volantem et tandem in aquas deciduum, Cum Lemmate Alta nocent, In emblemate aliquando duae Aliquando plures personae pingi possunt ex definitione Emblematis facile potest colligere ex quo fonte potienda sunt. Sunt emblemata in historijs veris, non tamen ignotis, in historijs fabulosis. Sciendum praeterea quod embla requirit primo propositionem seu veritatem quam aliquis expressurus est Picturam ... e cuius requirit ut sit comparatio quae petitur ab honoribus veris vel fictis historijs veris vel fabulosis

 Parabolis et apologijs sic qui vult exprimere hanc veritatem
Omnia morte finiuntur pingat Cesarem Octavianum morientem
et pro temate illius dictum ponat: Scena peracta est.
Tertio requirit ut ponatur Lemma de quo jam dictum ubi
De Symbolo.

§ tertius
De Hyroglifico

Nomine Hyroglificorum intelligebatur antea scriptura
arcana, quam excogitaverant Astrologi Egiptij, qui
ut Significarent id quod in mente habebant accipiebant
Res tam à sideribus quam ab alijs rebus creatis et ex his
haracteres formabant quibus suos conceptus exprimebant.
Quo ad rem, Hyroglificum in præsenti est pictura alicujus
Rei per quam exprimitur res significanda. Ita qui vult
exprimere mundum pingat serpentem in orbem convolutum
multo adhibito Lemmate. Qui vult exprimere
Annum pingat Solem et Lunam qui duo per suos cursus
conficiunt annum.
Nota quod etiam in Hyroglifico debeat esse propositio quam
intendimus per picturam significare, secundo ab ali-
quibus additur Lemma Hyroglificis ad tollendam obscuri-
tatem. Sic quidam volens exprimere Senatorem esse
alijs parem in Europa, Consilijs meritis virtutibus bellicis
Jussit pingi Stemma illius caput uri transfixum gladio
intra circulum addito Lemmate Par orbi caput male
Solent pingi toti genij et homines in Symbolo vero pars
Aliqua hominis v.g. Oculus vel pes v. caput etc.
Hyroglificum etiam solet pingi sine ulla inscriptio-
ne secus Symbolum et emblema.
Dicendum hic adhuc esse de Poësi Drammatica,
Comedia Tragedia etc. Sed quia hujus nullum usum
habebunt Vates et vix aliqui in praxim deducent

Undè consulto præcepta illius intermitto brevitati temporis consulendo 8?
Et hæc sufficient de ligata oratione plura usus Magister unumquemq singularius addictum divini Poesi edocebit. Nunc Quia semper finitimus Oratori Poëta licet numeris Adstrictior restat dicendum, de fundamentis et principijs Retoricis.

Pars Secunda Poeseos
De Principijs Rethoricis
Caput primum de Periodis

Periodus est vox græca. Latinè idem significat quod circuitq Ambitus et comprehensio quo ad rem est sensus perfectus et completus Sensus autem perfectus est: quo audito devenitq certum et plenam notitiam rei vg: virtus in arduo sita est, Sensus imperfectus est: quo audito nondum devenitur ad certam et plenam notitiam alicujus rei, sed quodammodo suspenditur auditorum animus et expetat aliquid plus dicendum.

Ut autem sensus sit perfectus requiritur ut oratio habeat verbum personale finiti modi; aut etiam impersonale cum suis casibus si aliquos recipit quia si poneretur solu Verbum infiniti modi non faceret sensum perfectum.

Periodus est duplex, alia vulgaris alia artificialis, Periodus vulgaris est sensus seu oratio perfecta, et completa qualiscunq id est: non habens unum sensum antecedentẽ Et alterum consequentem, vg: adeo virtus sita est in arduo, ut non sine labore, et conatu acquiri possit.

Porro antecedens est qui alium sensum recquirit et trahit post se, consequens est qui sequitur sensum Antecedentem.

82: Hæc artificialis periodus quadruplex unimembris seu monocolos, Bimembris seu Dicolos, Trimembris seu Tricolos, quadrimembris seu Tetracolos. Periodus unimembris seu Monocolos. Est sensus perfectus seu completus constans uno membro sed duobus sensibus uno antecedente et altero consequente. Bimembris periodus seu dicolos est sensus perfectus seu completus habens duo membra et duos sensus unum antecedentem et alterum consequentem. Trimembris periodus seu Tricolos, quæ constat tribus membris et tribus sensibus uno antecedente et duobus consequentibus, aut etiam duobus antecedentibus et uno consequente. Quadrimembris seu Tetracolos Periodus est sensus perfectus et completus constans quatuor membris et quatuor sensibus duobus antecedentibus et duobus consequentibus v. tribus ancedentibus et uno consequente vel etiam econtra uno antecedente et tribus consequentibus.

Partes periodi sunt duæ prima est membrum alio nomine dicitur Colon secunda est incisum græco nomine dicitur Comma. Membrum est sensus perfectus vel imperfectus constans verbo infiniti modi et certo numero syllabarum. Dicitur autem membrum debere habere sensum perfectum vel imperfectum, quia si sit in periodo unimembri debet habere sensum perfectum. Si vero in Bimembri vel trimembri vel quadrimembri debet habere sensum imperfectum. Jam vero numerus certus ad membrum necessarius est ut sint ad minimum novem vel decem syllabæ. Protendi vero potest membrum etiam ad viginti vel triginta syllabas, incisum est

Pars membri aut Sensu carens aut certo numero syllabarū. 83
Nota ad componendam aliquam periodum longiorem adhiberi debent membris illæ particulæ quarum una posita, in aliquo Sensu Periodi necessario, aliam redditivam sibi cum alio Sensu Requirit; quales sunt particulæ redditivæ et adverbia vg:

Adeo ut
Aque ac
Aque huic atq illi
Aliter et aliter
Antea posthac
Imo vero imo etiam
Cum continuo
Diu multumq antequam
Tam diu donec
Quamdiu Tamdiu
Eatenus ut
Eatenus quatenus
Eō ut
Nullus nisi
Quemadmodum ita
Nunquam nisi

Omnis qui
Par est ut
Perinde, ac.
Plus quam
Primum deinde
Prope est ut quis
Etsi verumtamen
Hactenus quo ad
Hinc inde
Huc illuc
Idcirco quod
Idem ut
Quantum tantum
Quamvis tamen
Quemadmodū ita
Tamut, etc: etc:

Pro Trimembri periodo Particulæ Servient
Nullus est tantus qui aut aut
Nonminus is quiquam
Quid insignius quam nec nec
Quid infamius quam et et

Evenit hoc, ut non solum, verum etiam
Nihil est, quod magis quam
Pro Quadrimembri.
Nonsolum, tum cum, verum sed etiam tum cum
Haud ille qui, sed etiam, ille, qui
Nec ille qui nec ille qui
Postquam nonmodo verum etiam illico
Similes Particulas quisq sibi poterit innumeras adinvenire
Pro quacunq periodo si illas vel addat vel immisceat, quæ sunt
Pro Bimembri vg: his particulis: Postquam illico immisceantur
Nonmodo verum etiam et fiet Periodus quadrimembris. Post
Quam vocans victoriarum nuncia fama, divulgasset nonmo
do obsidione liberatum esse Poloniam, verum etiam memora
bili clade millena bistonum Truncata Capita, illico Trium
phalis Pæan per Provincias et urbes Lechiæ insonunt.
Idem patet in hac Trimembri: Omnes qui in studio Pal
lis eruditione in arena Minervæ, artibus decertatis liberali
Tanto animosiore agite indole quanto præstantiorem sapien
tiæ debitis coronidem.
Præter supra dictos periodos est etiam Pneumatica. Pneuma
Autem idem est quod Spiritus, clauditque uno Spiritu seu
Uno Pneumate ab oratore vix dici potest. Pneumatica
Verò Periodus, aut bimembris aut Trimembris aut Quadri-
membris, Vel etiam unimembris constant pluribus incisis,
Sed tunc, cum talis est, dicitur Schinotenes.
Quæres quid sit periodicè loqui et incisè, loqui periodicè v
scribere est dicere vel scribere periodos artificiales. Incisè
autem loqui, est dicere tales periodos quæ multis constant inci
sis; numericè verò loqui est periodos formare tales quæ con
stant numero Oratorio. Numerus autem Oratorius est
apta collocatio verborum seu Vocum longarum et brevium

Poses hic adhuc quærere quænam sunt regulæ formandi numero- 85
-sas periodos Prima. Numerosa reddetur periodus si breves et
Longæ Syllabæ inter se permisceantur aptè. Secunda Si
Voces monosyllabæ et Trissyllabæ aptè inter se commisceantur nunc
Longæ brevibus nunc breves longis. Tertia si non solum in fine
Periodi, sed etiam in tota Periodo Splendida seu translata
Verba ponuntur. Quarta. Numerosa erit Periodus si
Finiatur verbis Sonoris et gravibus paulò longioribus. Quinta.
fit Periodus numerosa si caveantur voces ab ijsdem Syllabis
Et literis incipientes inquibus finiuntur præcedentes. Sunt ca-
vendæ sunt similiter cadentes, pariterq illæ in quibus sæpe
repetuntur eædem literæ præsertim asperiores seu Sonoræ
v.g. Rex Xerxes Reliquias regulas etc. Reliqua cujusq
Judicium et lectio librorum talium, ex quibus hæc possunt
colligi edocebit unumquemq cum omnia præceptio n valeant edoceri.

Caput 2dum
De amplificatione
§ Primus
De amplificatione in genere

Amplificatio derivatur à verbo amplifico dilato unde amplificatio idem significat quoad nomen quod dilatatio quo ad rem est dum Aliquid pluribus verbis explicamus quod paucioribus verbis Poterat exprimi Amplificatio est duplex alia verborum Alia rerum vel Sententiarum. Verborum amplificatio et dilatatio Est unius vocis et alterius vocis pluribus verbis consistens in vocibus. Amplificatio rerum Est affirmatio

Quædam ita rem exagerans ut audiens illam, statim eâ convincat
86. Amplificationis modi, quamvis sunt plurimi, nos tamen omissis multis Alijs, sequentes subjicimus faciliores.

§ 2dus

De vario amplificationis modo

Primus modus amplificationis per Synonymiam cum aliqua sententia Vel sensu alijs et alijs efertur phrasibus idem significantibus v: hæc propositio: Virtus regnorum fulcrum est Synonymicè ita potest efferri Probitate stant imperia. v. Lapsum non metuunt Diademata quæ fulcit Pietas. v. immotæ sunt majestates quæ innituntur virtutibus. has propositiones Synonymicas, si dilatexeris in Periodos habebis amplificationem per Synonymiam v: Non aberravit â vero sentiendi, quisquis eruditi sensus oraculo Virtutem, regnorum fulcrum nuncupavit, nulla enim fortunatius subsistunt imperia quam quæ probitatis implet maturitas, sancita stabiliore columnis constantiâ Non lapsum unquam metuunt Diademata virtuti innixa perrennem felicitatis decurrunt orbitam dum etc:

Secundus modus amplificationis est per distributionem Partium Quando aliquid totum vel quasi totum in suas partes v. quasi Partes dividitur, dicitur vel quasi partes quia aliquando â nobis Finguntur partes, maximè tunc dum nomen v participium vel Verbum vel etiam Adverbium inpartes dividitur. Hic si velles Dividere aliquod nomen in suas partes vg: Pret nomen Virtus posses dividere in humilitatem, patientiam, Justitiam, concordiam etc: Verbum vgr: Gratulor in applaudere, laudare, apprecari, recordari festum etc. Quia hæc omnia continentur In hoc verbo gratulor. Participium vg: Doctus in inbutum eruditione præstantem literis nutritum facundia Devotum Palladi caput etc: Adverbium vgr. Semper in æternum sæcula, annos, horas, menses, dies, etc. ex his fiet ampli

-icatio si cuilibet parti adjunxeris sensum, inservientem ma- 85
-teriæ cum figuris Tropis et acuminibus.
Tertius modus amplificationis est â Similitudine porro Similitudo est comparatio unius rei cum alia habente diversam naturam. Si enim res ejusdem naturæ comparetur, Erunt potius comparata quam similia vg: si comparemus Regem cum sole. Hominem fortem cum Leone. erunt Similitudines. Comparata autem erunt, si comparemus Oratorem Tullio. Militem strenuum Herculi vel Alexandro. Partes similitudinis his conjunguntur particulis ut, ita, Quemadmodum, pari ratione, Sicut non aliter etc. Tractatur autem Similitudo his modis primo quando Similitudo ponitur Sine particulis eam connectentibus. vg: Sol diem generat. Oceanus uniones, magna nomina magnos partus. Item Illud Senecæ de inconstantia fortunæ Noli huic tranquillitati credere, momento vertitur mare, et in eodem alto Ubi luserunt Navigia sorbentur. Secundo dum Similitudo ponitur cum ex-pressis particulis vg: Sicut, ita vili concha, pretiosus latet unio, ita Sub deformi vultu venustæ Dotes animi Celebrantur. Item quemadmodum tot amnes in Oceanum dejecti non mutant saporem maris, ita diversarum impetus rerum viri fortis non mutat animum. Tertio Cum unum alteri in pluribus confertur vg habet aliquid cum Sole Principes immo solis et Solis finge nomen ab illius sereno

88 Lumen sibi accendunt Sydera. Istorum majestas splendore illu-
Impera ille graduum moderatione elevatione moderatur tempora
Isti sublimitate mentis regunt dominia: Ille oculis celi tellurem
Alto irradiat istæ pupillæ sunt quæ regni procerum prospiciun
Saluti et throni etc:. Quarto cum duo aut plura uni con
ferunt vg: gubernatorem in tempestate militem
Virum fortem inter adversa cognoscimus.
Quartus modus amplificationis â Comparatione Porro compara
Est unius rei cum altera habente eandem secum naturam
Collocatio vg: Si aliquis Poeta comparetur cum Virgilio v
Ovidio erit comparatio tam Poeta quam Virgilius vel Ovidius
Habent eandem naturam humanam. Hæc Comparatio est
Triplex, Prima quando æqualia inter se comparantur vg:
Æque certum est rempublicam niti juvenum viribus atq senum
Consilijs, secunda comparatio est quando duo inter se comp
rantur quorum unum est majus et alterum minus vg: si
Deus Angelo superbo non pepercit quomodo homini parcet.
Tertia est comparatio, quando duo inter se comparantur quo
Unum est minus et alterum majus sic Cicero fecit amplifica
onem ab hoc fonte comparationis Si Hispanis pœna affecti
adipisci licet civitatem, Gaditanis autem fide suâ in rem
Publicam illustribus hoc idem non licebit etc.
Quintus modus Amplificationis â definitionibus enumerato

Quando unius ejusdemq rei plures definitiones congregantur. Porro de- 89
finitio est Oratio explicans naturam rei Seu quid sit res vg: Sol
est Astrorum Princeps, aureum Coeli Sydus, Diei Oculus, Thesaurus
Lucis, Communis viventium Maecenas etc. ad meliorem amplifica
tionis notitiam, sciendum est definitiones elegantissime efferi per simi
litudines, omissis particulis ex hoc fonte quidam definivit Violam.

Primula pratorum soboles et gloria veris
Spes florum Zephyri filia, veris amor.

Definiturus rem aliquam debet primo considerare Orator v. Poeta
Quid sit illa res quam vult difinire vg: Roma, est urbium caput,
gentium Dea Terestre Coelum Flos Europae, Utriusq fortunae pro-
digium, Secundo quanta sit est compendium universi,
Parvus mundus ingens fortunae theatrum. Tertio qualis sit vg:
Quo ad visum? est Syderum Patria, Urbium lumen, Italiae
splendor. Qualis sit quo ad intellectum est Scientiarum Domus,
Literarum Patria, eruditae Palladis regio, Quarto quas
habet causas est Romuli opus Nobile catholicae fidei propu-
gnaculum, Artes marmorum: Quinto quos habet affectus
et Passiones? est adamantinus Europae Clypeus, Fatorum
Unicum Ludibrium, Adversarium Fidei fulmen. Sexto quod
habeat tempus est prima latinorurum Mater urbium, emi-
nentis Sanctitatis primitiae. Septimo quem habeat motu
Magnos animorum, errantium cinosura, via Appia ad Coe
leste capitolium. Tales definitiones si disponuntur in periodos
fiet amplificatio â definitionibus Sextus modus am-
plificationis per allegoriam. Porro allegoria quid sit et quali
modo fieri debeat dictum est alibi. Sic amplificares
Per allegoriam istam Sententiam, Alterno choro redeunt

Risus et gemitus desumendo similitudinem ad risum a Zeph
90. ro mulcente pelagum et ad gemitum ab Aquilone turbante
aequor observandum tamen ut allegoricis verbis misceantur
simplicia. Ab eodem fonte hanc sententiam: fortuna non o-
mnibus una ita amplificares allegoriam dicendo a sole
Non semper illustrissimum meridiem explicat unicuique sua
in vultu fortuna qui mane felicitatis auspicabatur tristem
Quandoque iniquae sortis experitur occasum, Caecum numen
Novit attamen sui serenissimos diadematum radios conferat
scilicet regibus regnorum solibus non obscurae sortis hom
nibus. Praeter allegoriam sunt et allij tropi augentes mate
riam amplificationis vg: Periphrasis, quae est circuitio loquendi
explicans pluribus quod poterat paucioribus exprimi vg: loco huju
vocis: mortuus est diceres: extremum clausit diem, vel aeter
tatis portum attigit, vel mortalitem exuit, vel clausit in aete
nam lumina noctem etc.

Caput 3tium

De Chria

Chria est vox graeca, latine idem significat quod usus vel u
tilitas quae ad rem est explicatio alicujus dicti facti vel utriusque
simul certis capitibus comprehensa vel est oratio quae ali
quid recte vel inique dictum vel factum vel utrumque simul
demonstrat. Chria est triplex: verbalis seu dicti, activa
seu facti et mista hoc est dicti et facti. Chria verbalis
est quae dictum ab aliquo sententiose prolatum exponit et ex
nat. Activa est quae actionem seu factum quodpiam recen
et amplificat. Mista quae dictum simul et factum compl
ctitur.

Partes Chriae sunt octo Exordium, expositio, Causa, Contra
simile, exemplum, Testimonium, et Epilogus. Exordium
est in quo author dicti vel facti vel utriusque simul laudat
vel vituperatur.

91

Expositio est in qua dictum vel factum vel utrumque simul ube-
rius explicatur seu amplificatur. Causa est in qua dantur
rationes dicti vel facti vel utriusque simul. Contrarium
est in quo orator oppositam rem assumpta materia dicit
per hanc suam propositionem amplificat. Simile est
in quo dicti vel facti vel utriusque simul veritas vel falsitas
per aliquam similitudinem probatur. Exemplum est
pars Chriæ in qua res quæ tractatur exemplo seu facto
aliquo alio comprobatur. Testimonium est authoritas
alicujus â veteribus ducti hominibus qui dictum vel fa-
ctum vel utrumque suâ sententiâ comprobavit
Epilogus est ultima pars Chriæ omnia breviter comprehendens et
adhortans ad imitationem virtutis, in Chria, vel evitandum scelus.
Nota primo in Chria præter exordium et expositionem omnes
partes posse poni bis imo tersi placuerit scribenti, Nota secun-
do si Chria quibusdam carebit partibus et aliquas solum habebit
q: si non ponatur in illa contrarium, si simile, vel Testimonium
vel exemplum Chria talis vocatur mutillata. Nota tertio
non levem difficultatem inferunt Tyroni in eloquentia. transiti-
ones quibus una pars Chriæ cum alia connectitur et modi
tractandarum partium proinde difficultates istas solvere
amus

Modus tractandarū partium Chriæ

Exordium cum sit frons aliarum partium debet quam cultissi-
mum. floride et ornate exponens laudem vel vituperium dicti vel
facti vel utriusque simul et primus modus illius efferendi
it â definitionibus conglobatis ejus persona quæ laude vel
vituperio afficienda est. Sit pro praxi vituperium

 Neronis qui propriæ matris scrutatus est viscera ferro.
Coronatus ille prædo, purpuratus civium sanguine latro Victor
Paludatus mortibus vivens ipsius ferocitatis monstrum cui
Tyrannis pro anima fuit bilis pro sanguine, immanissima
inter Septicollis antra urbis orbi nutrita fera, efferus
Rex Tyberius Nero ceu ab ebrietate biberius dicendus Mero
Aut verius Tiberis innocuo profusus sanguine, portentum mor-
talitatis, Coluber materna corrodens viscera, et naturæ monstrum
Suæmet Parentis ferro recludens pectus atque cruentis manibus
Scrutans intima etc.
Secundus Exordii formandi potest esse per comparationem, si
Dicti vel facti vel utriusque simul author præferatur vel assimile-
tur præclaris alijs viris
Tertius modus ab enumeratione partium si enumeratis varijs
virtutis vel vitij partibus in fine laudandus vel vituperandus ijs
præferatur.
Expositio debet esse clarior quam exordium ut enucleet
Sententiæ intentum. Facti expositio per considerationem
adjunctorum juxta illas particulas: quid quis ubi quibus auxilijs
cur quomodo quando.
Causa est pars Chriæ qua ratio dicti vel facti vel utriusque
simul affertur.
Simile; cujus partis multi sunt modi. Primus cum particu-
lis quemadmodum qualiter sicut etc: respondentibus: tali
modo taliter illud etc. vg: Qualiter autumnalibus albescunt
nivibus maturæ ætatis frondes taliter ætatis frons ingruenti
senecta expallet canitie. Secundo similitudo tractat

Sine particulis Metaphorice. Tertio si conveniunt simul 93
plures similitudines breviter sine particulis expedita vg:
probaturus divitem debere esse misericordem his similitudi-
nibus evinceres: Sol sine radio ignis absq flamma, sine
torrente flumen, sine aqua nubes, ver sine flore, aetas
sine fructu Dives sine misericordia.
Contrarium in hac parte nulla difficultas cum omnis res ha-
beat suum Contrarium ut: Sapientia ignorantiam virtus vitium
Vita mortem etc. Color
Exemplum huic

~~Exe~~
Exemp

Aprecor tibi laudem honoris et laudis,

+++
+++ . . . 16.

O Stanisławie.
Przez sen gadasz o xięgach, nie tknieß ich, ná iawie,
medrszy iest śpiący, niżli, nie śpiąc, Stanisławie.

17.
O Sludze dwóch Panów.
Iest ubogi, choć u dwóch Panów sługi zostaie
Bo ieden; z nich; nic nie ma; drugi nic nie daie.

94

1. Lilie w polu Werbna bespieczny wzrost maią;
Kłoss z strzałą w Koronie gdy im straż oddaią.
Krolow, nie Flory krolmi, te się kwiaty zową,
Gdy Marsem y Koroną, semymi dziedziczą.

2. Kolumna w polu Werbna, stoi pod Koroną,
Mocną chcąc bydź niewinnych Lilii obroną.
Na większy dowod tego strzałą się armuie
Niebo Kleynot Pawłowskich cały Koronuie.

S.P.

Lunaque nocturnos alta regebat equos:

18.

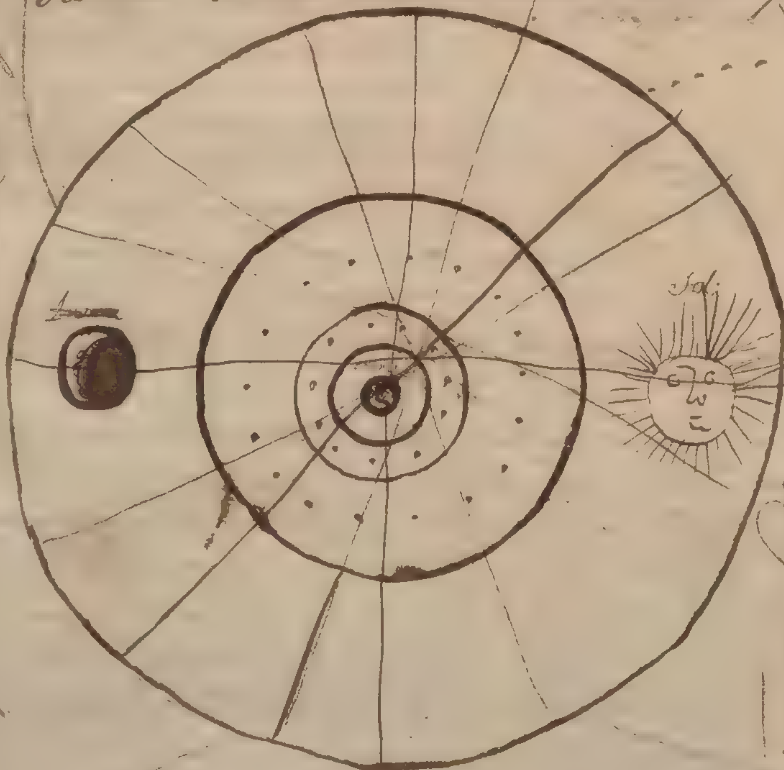
Do Jana witasz

Czy w mieście, czy w gościnie, spotkawszy mię,
zawsze: cobym ia robił, ciekawie mię pytasz.
... kiedybyś na dzień razy sto spotkał, pytanie
Toż powtarzasz: snać, że sam nic nie robisz Janie.

Do Iana Kucharza.

[illegible]emi kucharza ćwiczył za złe gotowanie
obiadu; ty nazywasz mię okrutnym Panie;
Ieżli ta ci niegodna zda się karą wina;
Iakaż bicia kucharza inna iest przyczyna.

19 Na Łysego.
Wszyscy cały włosów z twey, z twoiey [illegible]
więcey można [illegible] chyba głow [illegible]

21. do [illegible]
Nawiedziłeś mię, [illegible] w [illegible]
Ogdybym mógł oddawać w przodo
[illegible] dobie!

22.
o Annie.
[illegible] iaźń miała,
[illegible] umarły, z którymi Anna [illegible]
[illegible]lby Bóg, by i z żoną mą przyiaźń zabrała.

23. o Czapce Wiel.
[illegible] mos mały, a czapka wielka cię pokrywa:
[illegible] wszystkim [illegible]
właściwa.

96

artej Wespaiyanie ...

skiego.

1.

O Rybaldzie. ... pisze

Słusznie się Rybałd tęskni ... na-
gorzałki tnie, sieczkę rznie, i dzieci kołysze.

2.

Droga do Leżayska. ... kwity.
Do Leżayska, jak ... stare świad-
Na Chmielniki, i Winiary, iest gościniec bity.

3.

Do ...chatego.

...ucho to iest u ciebie? ... piono mogła
W którey się substancya ... to ...

4.

Do Sługi Sługi

Służysz Panu, i zawsze chodzisz ... za sobą
... nigdzie nie idzie, bo sam ... z ...
... ia ... moie ...
Bo ... pachołków, tak ...

5.

O ...
...
...

ÆTAS ORATORIA

Sensim adolescentis eloquentiæ
Ad maturiorem svadam accrescens
In rostris Posnaniensibus incipiens
Anno ab infantia hominis Dei 1732. in 1733.

nunc Anno: 1776to: Ꝙ: qua tunc:

Eloquentiæ ætatem æquè ac hominum intelligite, cui
Pro stamine vitæ filum orationis pro anima sensus
Oratorius, pneumata pro spiritu provida ars con:
cessit; fieri autem oratorem non nasci, adolescere
Non in viros ex improviso eruditos maturescere
Persvasum esto, promovenda est oratoris adolescentia.
Per gradus, ut juvenescat in pubere maturescat

In ultro, perficiatur in veterano et in capulari non languescat, sed pro venerandi majestate seni gravitate Quadam fulta procedat. — Non idem semper orationis est ornatus exuit bullam eloquentia, ut induat Prætextam, detrahit prætextam ut vestiatur sagô Sagum manu mittit, ut togata gravitatem præferat

Nos igitur ab infantia incipiemus in ætatem perfectam eloquentiam promoturi: agemus primò de Rethorica studiosa, seu quæ usualis est Rethori studioso; pòst aulicam explanabimus deinde castrensi Operam dabimus demum curiali, Nuptiali, comitiali, Funebri tandem (: in quo termino omnia consistunt:) Crescenti in sapientia et ætate Deo homini, Pretiosissimæ ejus matri ac Cæli oratoribus, Angelis pacis Consecrabimus, dicabimus.

Adolescentia Eloquentiæ
Seu Rethor studiosus.

Cum bonus ordo adolescentiæ ordinata serie traducendæ â majoribus tenerrimè servatus is semper fuerit Ut a totiis patriis ad aras Minervæ â laribus domesticis ad liberalium artium præsides divos sese transferat post calcatos arenæ ludos pulvere literario expolienda juvenum ingenia; ac detersa utcunq rudioris ætatis informitate humanitatem pretergressa, Benedicendi facultatem petant ideoq quæ in eadem Discenda occurrunt propriè convenientia illi ætati explanabimus etiam futuro usui servitura.

Punctum 1mum
Exponit artificium periodorum

Periodus Græcè latinè circuitus, ambitus est oratio

100. Habens sensum perfectum quo audito pervenitur ad Notitiam plenam alicujus rei. Periodi partes sunt Sequentes, membrum seu colon Græcè, incisum quod Comma Græci vocant. Membrum est pars periodi Perfectam quidem sententiam definiens non ita tamen Absolutum reddens sensum ut auditor acquiescat, vg: Si amico laboranti opem tulisses. Potest tamen Membrum esse periodus quod fit in unimembri periodo Ita ut completus sit sensus. Incisum seu comma Est pars membri imperfecta sensu vg: in hac rerum Tempestate, in continuo fluxu, refluxuq temporum. Ut fiat membrum ex incisis debet addi verbum verbum personale finiti modi vel etiam impersonale Et certus numerus syllabarum. Certus autem numerus syllabarum est qui debet ad minimum habere syllabas novem vel decem.

Periodus est duplex, alia vulgaris alia artificialis. Periodus vulgaris est sensus perfectus qualiscunq idest Non habens sensum antecedentem et consequentem non Est tamen periodus vulgaris idem ac sensus aliquis

Grammaticus seu locutio quia periodus vulgaris requirit
Aliquem ordinem ac rotunditatem locutio autem grammatica
Non requirit.

Artificialis periodus est sensus perfectus habens antecedentē
Et consequentem sensum. porro sensus antecedens est, qui alium
Sensum requirit et trahit post se qui si non sequatur sensq
Totius sententia non erit perfectus vgr: ita nunc tempesta:
ti obnoxius äer ut proximam minitetur procellam.

Artificiosa periodus est quadruplex Monocolos seu uni:
membris, dicolos seu bimembris, tricolos seu trimembris,
Tetracolos seu quadrimembris.

Periodus monocolos est oratio constans uno membro habens
Sensum perfectum inclusum tamen duobus sensibus uno
Antecedenti altero consequenti.

Periodus dicolos est oratio constans duobus membris
Et sensu uno antecedente et altero consequente.

Periodus tricolos est oratio habens tria membra et
sensus duos antecedentes et unum consequentem
Vel è contra.

104. Periodus tetracolos est oratio habens quatuor Membra et duos sensus antecedentes et duos Consequentes vel tres antecedentes et unum Consequentem vel e contra.

Porro ad rotunditatem et ad materiam sufficientem pro periodis juvant plurimū particulæ Correlativæ id est quæ sibi correspondēt invicem:

Æque ac, si profecto, ita ut, adeo ut, quo eo, Nonsolum, sed etiam.

Exempla periodorum

Unimembris sit ex illa sententia: Non perfi... Sentit prosperitas flevisse humilem.

Cacæ ex lacrymis, deploratorum hominum for... na nunquām vel raro solatia prospiciunt a... Altiore prospectantes specula fortunati lynce...

Na slepą z tez obmirżtych ludzi opłakanych
Fortunę, nigdy albo rzadko kiedy radosny
Wzgląd weselszey miny prospekt na wysoką
Eminencyi altane wyniesieni fortunni maią
Ostrowidzowie.

Bimembris periodi ex hac sententia: infantū
Mores educatione formantur.

Tenerior ætas nondum primis imbuta malitiæ.
Seu virtutum lineamentis, adhuc velut rasa
Tabula in quas primo incurrit imagines, easdem
Ipsa sibi Apelles ipsa Zeuxes ad primijenniam
Idæam de se efingit.

Jakim kształtem y figurą nie doyrzała młodość pe=
zna przezorney attendencyi manudukcya akkomo:
dować będzie taką symetryą y w dalszym wieku
Doskonalszego w progressie inkrement weźmie.

104 Trimembris periodi ex illa sententia: speciosa sunt
Crimina, quæ in purpura nutriuntur.
Etiam thersitem professa crimina nullâ recti honest
Lineâ speciosa, si murice sese pingunt, ita deformit
tem suam adumbrant, ut etiam facinus mentis oculori
Virus virtutis colore honoratâ specie sese comendant
Choć nie z pod pędzla cnoty ale z pienoszych zami
Lineamentow znaczny Kryminałow Konterfekt
Będzie, kiedy szkarłatnym kolorem swoie za
farbuie niedoskonałość znaydzie w purpurze
Estimacyą, w pięknym kolorze gracyą.
Quadrimembris ex illa sententia: gloria majori
Lumen posterorum.
Illam aviti splendores ceris nobilibus illustres no
minis claritatem Posteris conciliant, quæ præclara
Nepotum indoles non tantum utcunq serenant
Sed etiam ita in aurora dignitatum purpurascun
Ut aliquando et diei honoratæ plenum accipian
Ten lustr dziedziczne splendory starożytnych antena
Rzucaią na potomnych sukcessorow, ktory przeswie
Imiona nie tylko iakokolwiek oświeca ale im ta

Fortunne zapala zorze w purpurze, że y w połu: 105
dniu godności w pierwszym elewacyi gradusie na nay:
wyszym Polu honorow promienie rzucaią.

Praeter superiorem divisionem Periodorum sunt insuper Aliae, quae etiam suam denominationem habent Periodi, Scilicet schinotenes, Periodus pneumatica, Phneuma Tasis: Schinotenes est membrum longum in modum Longi funis extensum; fit ut plurimum, cum colon Multis incisis constat, exemplum est apud Ciceronem: Hoc capite quirites omnes gentes, nationes, Provincias, Regna, Decemvirum, Ditioni, Judicio, potestatiq[ue] Permissa, et condonata esse dico.

Pneumatica periodus est, quae constat uno vel pluribus Membris schinotenicis, ut est apud Ciceronem ora: In Caecilium. Quas res luxuries, in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in rapinis, Superbia in Contumeliis efficere potuisset, eas omnes sese hoc Uno praetore per trienniu[m] pertulisse dicebant.

105. Pneuma est illa periodus, quæ multa cola et commata simul complectitur, et eousq protenditur, quoad dicentis spiritus et latera perferre possunt. Exempla passim occurrunt in Cicerone.
Tasis latinè extensio nihilo differt à Pneumate nisi longitudine, quando enim Pneuma ita longum est, ut excedat spiritum oratoris, dicitur Tasis, servit demonstrandæ causæ magnitudini, et exprimendo magno affectui.
Cum ad pleniorem notitiam periodorum plurimum conferat notitia numeri oratorii, hic locus esto hujus. Numerus itaq oratorius è mente Aristotelis et Caussinii, aliorumq Rhetoricæ magistrorum est quædam gravitas simul et peritè instructa modulatio verborum, ex brevium longarumq vocum permistione consurgens. hic nè desideretur numerus in periodis, aliqua diligenter sunt observanda, Primum: ne ab initio cujuscunq periodi ponamus quatuor verba paria sibi numero syllabarum, v.g: quatuor spondeos vel jambos, vel choreos, vel dactylos, e.g. Latium improbus perdidit Annibal. Idem caven.

dum est in fine periodi, quanquam etiam et in medio vi: 107
tandum est idem, et si non ità solicitè, verba tamen bre:
via longioribus semper sunt permiscenda..
2dum ne periodum claudamus fine carminis hexame:
tri, hoc est dactylô et anapæsto cum duobus spondeis
Vel jambis, vel choreis, v.g: nulla ætas de tuis laudibq
Conticescit. 3tium ne in periodo plura monosyllaba
Ponantur penes se. v.g: hic Rex soi est Sarmatiæ.
4tum ne in fine periodi adhibeantur polysyllabæ
Voces v.g: in iteneribus, supellectilibus, capitibus.
5tum vitandæ sunt frequentes vocalium elisiones,
V.g: viro optimo obtemperare. Item concursus vi:
tandus est consonantum v.g: Rex Xerxes. 6tum
Ne adjectiva nimis procul rejiciantur à substanti:
vis aut parenthesibus prolixioribus dividantur.
7timum ut diligentia oratorii numeri commendata
sit auditoribus eloquentiæ, illius encomium Judici:
um Tullii Lib: 2. de oratoribus pono: ordo et cultus
Verborum junctura, plausum, admirationemq auditorii

Efficiunt porro hoc numero deficiente insulsa est et Ingrata oratio, ac illud carmen: aurea scribis carmina Iuli maxime vatum. et illud: o fortunatam natam Me consule Romam. Exempla numeri oratorij in exemplis amplificationu passim leguntur.

Punctum Secundum

Modos amplificationum ex locis Rhetoricis explicat.

Cognita arte periodorum ad usum illarum nobis descendendum est, hic usus amplificationibus etiam servit, qui Sunt quasi rudimentum studii Rhetorici. Amplificatio Igitur juxta Causinum est orationis anima, est modus Copiosius dicendi pp̄ter animu auditoris ad misericordiam vel iracundiam, vel alios affectus pertrahendum.

Amplificationum modi tot ferme sunt, quod loci Extrinseci, intrinseci, Tropi, et Figuræ, et nec tot, Quin plures. Hic tamen cum non vacat enumerari omnes, Seligemus aliquos magis usitatos. Primu modus Amplificandi est per definitiones conglobatas. Definitio autem juxta Soarium est oratio, quæ id

Quod definitur, explicat quid sit res vg: ista oratio Doctrina benedicendi est quæ explicat, quid sit Rhetorica. Amplificatio igitur per definitiones conglobatas erit, cùm Coacervabuntur orationes explicantes naturam rei, explicantes inquam non Philosophicè, sed Rhetoricè, cum scilicet petuntur à locis Rhetoricis vg: â causis sic Sanctus Chrysostomus oratorum pretium definivit cruce Xti Domini, crux totius beatitudinis est causa, salutis Indicium, spes christianorum, Cælorum dux, triumphus Adversus Dæmones. Sic Cicero definivit solem. Sol Dux et moderator luminum reliquorum, et veluti Mens mundi tantâ magnitudine, ut cuncta sua luce Lustret, et compleat. Secundo explicatur res per Definitiones petitas à similibus, et dissimilibus, sic P. Bartochowski in panegyri Joanni III dicata à Similibus Cameneeum definivit. Podolii martis Regia, limen securitatis Sarmatiæ, humanarum Virium Syrtis, Antemurale Christianorum. Tertio Explicatur res per definitiones petitas ab antitetis, Sic describitur a quodam vita religiosa: Soave

Martyrium, felix miseria, mors vitalis, vita mortifica:
ta, regnans subjectio, terrestre Coelum; rosa pungens.
Quarto. explicatur res per definitiones petitas à narra:
tione nominis, sic explicatur Florianus: flos no:
minis, Florentia virtutum, Chrysostomus: os aureum,
Pretium suadae, aurum eloquentiae. Augustinus:
Augustum oraculum. Quinto explicatur res per defi:
nitiones petitas ab adjunctis et proprietatibus, sic descri:
bitur canis: brutum sagax, cujus fida est custodia, amans
Dominorum adulatio, odium in externos, audacia in tre:
pidos. Formatur insuper definitio à qualitate, quanti:
tate, actione, passione, tempore, loco, motu, effectis,
Habitu etc: Exemplum hujus modi inter praxes po:
nemus.
Secundus modus amplificationum est partium enumeratio,
Quae est tunc cum scilicet aliquod totum in suas partes
Dividitur seu distribuitur, quae tali modo debet fieri: in
Sententia amplificanda inveniatur vox talis, quae sit
Totum, seu quae potest servire pluribus rebus, et istius
Totius debent enumerari partes ita, ut quod dictum est

De toto, dicatur de singulis partibus vg: sit amplificanda hæc sententia; amant pretiosa latere partes totius scilicet pretiosorum sunt: aurum, gemmæ, adamantes, murices etc: Dicatur ergo id de omnibus partibus, quidquid dicendum est in genere de pretiosis vg: Illa est pretiosorum dos, Ut æstimari velint et latere, fungus est, id est exulceratæ Abiectissimus terræ fœtus, qui facile obvius. Vilis est bacca Gemmarum quidem sed vacua sedes ejectamentum Maris, quod Ponto supernatat; illud est Erythræi maris Pretium, quod toto clauditur oceano; ille Piscariæ felix Unio, ora, qui â se conspectum toto dividit Neptuno. Illa prædivitis æstimanda lanæ tinctura, quam murex Toto undarum mergit diluvio, illa æstimanda Gaza, â qua Multi immoti cardines accessum prohibent. Non æstimate Auri venam, quæ facile patet, in corde in visceribus Terræ divitem partum terra fovet et ita sinu suo complectitur, ut non facile procreet et in lucem edat.
In accessis rupibus sepsit natura adamantes, ut val:

lari multis præsidiis, defendiq[ue] pretiosa intelligamus. Cor id
Est pretium vitæ, dos prima viventis, meditullium præcor:
didrum arcis intimæ occupat, cerebrum pretiosa omnium
Talentorum vena medium capitolii obtinuit, ut æstimentur, puta:
men est vilisq[ue] testa nucis, quæ extima, medulla id est melior
Et optima pars quæ latet; paleæ sunt id est brutis æstiman
da ramenta Cereris, quæ superficem aristæ occupant, illud
Electum granum, quod videri abnuit, et nisi compulsum triturâ
Prodit. Ab imis ad diviniora si elever, adorandæ veniunt,
Gratiosæ imagines, vel artis Apellææ miraculis vel prodigio:
rum adorandis pretiosæ, quæ multo occulorum involucro ser:
vantur. Plebejum et vulgare illud numen etiam gentilibus ad
Facile obvium, Stator Jupiter capitolinis arcibus defenditur,
Palladium Trojana tuentur pergama; Apollinem multis
Delphi occultant cortinis. Sed quid multis opus est suffi
ciet dixisse, quidquid publica æquioris judicij lanx æstima
vit, latere amat. Sic de facto mediocritatem sortis
Suæ Sbon obscuræ descripsit Marius apud Salustrium:

Non possum fidei causâ ostendere imagines Majorum, me:
orum, nec deductum ab Heroibus genus ad Deorum stemma
Replicare, ne ignotas opes, sed ea, quæ nota sunt, dicere. potius,
Quàm prædicare. Patriam non obscuram, familiam non
Pænitendam, domum innocentem, innocentiam non obscurã,
Frugalitatem sinè sordibus, ingenium liberale, animum non
Illiberalem, victum, vestitum, supellectilem munda non splen:
dida.
Tertius modus amplificationum est per similia et dissimilia;
Fit autem amplificatio per similitudines, cùm coacervanti
Similia proportionem convenientiam aliquam habentia cum
Re illa, quæ amplificatur. Similitudo autem debet fieri
Inter res diversas naturas habentes: sic apud Famianum
Stradam de bello Belgico congressus Principum pernicio:
sos aliis stellis assimilat: ex concursu Principum ceu stella:
rum parum sibi beneficarum fœda aliquando procella mul:
tis capitibus pertenditur. Sic idem expressit per similitudi:
nem moneta adulterinæ hanc sententiam: omnis fabula
Partem veri habet: ùt adulterina insinceraq moneta

114 Semper aliquid auri argentiq admistum habet, ita plerumq men:
dacium aliqua portione veri aspersum est, Sic Barclavius in
Argenide descripsit hominem impersvasibilem, ne quidqvam
Ad cor admisit, quod Ibericô ferrô aut Phario marmore. duri:
us, te salutifera monita veluti incus malleum respuebant.
Sic vir omnium nobilissimus ex hoc fonte amplificatur:
Vidisses virum in republica et censuisses velut in annulo ada:
mantem, in floribus lilium, in cælo Solem, in ferreo saeculo
Aureum hominem, inter Heroas Principem. oratoribus hic
Modus usitatus, sed Poëtis usitatior, sic quidam raritatem
Insignem hoc modo descripsit:

Honitâ dum casus, sive ars Phaetontide gutta
Hybleam conclusit apem, spectacula movit,
Aut ubi puniceo Phallanceas emicat ore
E proceis progressa thoris, celatus in auro
Divite vel adamas.

Quartus modus amplificationum â contrariis, cum scilicet
res contrariæ coacervantur, orationemq suâ oppositione
mirè exornant, talis est laus Trajani: Enituit aliquis

In bello sed obsolevit in pace; alium Toga sed non arma honestârunt, reverentiam ille terrore, alius amorem humanitate captavit, ille quæsitam domi gloriam in publico, hic in Publico partam domi perdidit, postremo adhuc nemo exstitit, Cujus virtutes nullo vitiorum confinio læderentur, at Principi nostro quanta concordia, quantusq consensus omnium laudum Gloriæq omnis contigit! nihil severitati ejus hilaritate; nihil gravitati simplicitate, nihil majestati humanitate detrahit.

Quintus modus amplificationum est ab enumeratione causarum Antecedentium, Consequentium. Enumeratio causarum fit, Cum causæ seu rationes alicujus rei assignantur: ex hoc Fonte manavit laus Theodosii à Latino Pacato deducta: Alios empta legionum suffragia, alios vocans aula, Regum Affinitas alios Reipublicæ imposuère, te nec ambitus, Nec occasio, nec propinquitas Principem creaverunt. Enumeratio antecedentium est cum ea quæ antecedant rem describendam explicantur. Sic debachantis cujusdã

Speciam et antecedan ira descripsit quidam: Fontes Tetriô nubibus induit veluti pallorem induxit, oculos furo: ris igne succendit labra tumulantis animi concussit impetu Ad tremorem composito horrendum tonare, acriter fulmina: re capit, quid tu me convitiis laceras aeternum tui generis Probum. etc. Enumeratio consequentium est quando explicat Illa quae rem ordinariè consequitur describendam, tali qui: dam Elogiastes modo laudavit castra petentem Heroem: In aciem te generosae mentis urget ardor, ubi scilicet hosti: li: sanguine tuorum Illiadem meritorum perennis memo: riae inscribis fastis, ubi extincta majorum nomina, iterum In Regni facie et belli incendio accendas illustrius. Ubi Ruenti succuras patriae prostratam gentis erigas glori: am, unde non Caesarum spoliis hostium sed partae Gloriae insignibus redeas ornatus.

Octus modus amplificationum est per comparatio: nes fit autem comparatio quando una res eandem

Habente naturam comparatur sic v.g: Equus vulgaris
Cum Bucefalo Alexandri, senex annosus, cum Matusale,
Vir fortis, cum Hectore, Achille Exempli gratia:
Tantus erat dum bellum ageret galeatus Achilles
Tantus dum Danaos ureret Hector erat. Sic apud
Ovidium discipulus ingratus Professori per comparationem
Arguitur: Ut non Chionides Eumolphus in Orphea talis
In Phryga nec Satyrum, talis Olympus erat praemia
Hec Chiron ab Achille talia coepit Thitgiercie ferunt,
Non nocuisse numam. Item latinus Pacatus ex hoc
Fonte Theodosii natale solum sic extulit: cedat
Terra Cretensis, parvi Jovis gloriata cunabulis, et
Geminis Delos reptata numinibus et alumno Hercule
Nobiles Thebae fidem constare nescias, auditis Deum
Dedit Hispania quem videmus.

7mus modus amplificationum est a congerie rationum
Quando scilicet multae alicujus rationes facti assi:

118
gnantur. ex hoc fonte deducta laus felicis memori:
æ Joannis tertii Poloniarum Regis quo duce. in
Sylvis Niedoboriensibus ad Camenecum casa sunt
Duo millia Turcarum et curruum mille acceptum
Præter confixa ramis suis Thracum alios capita. fructus
Dedignantur. Getas in sylvis hoc est in cubili suo
Tot ferè perierunt, non procul ab arborum cæde ster:
ni debuit, qui tam diu aluit belli pacem, ad lustra
Ferarum decertarunt tot scelerum monstra, quæ vix
Capi poterant extra sylvas non poterat ignobiliori
Fato Biston occumbere, quam inter fungos, nec tur:
pius stungi, quam inter fraga, non uno ævo tam
Nobilem prædam expectare. debuit, æquè hostium ac
Ferarum Princeps venator. aurea quondam Æneæ
Virga Bistonibus tota Sylva illa præluxit ad infe:
ros.
Suus modus amplificationum per allegoriam

Allegoria autem est quando aliud verbis aliud sen:
su dicitur seu exponitur sententia per voces translatas
Plures ab eadem re petitas haec allegoria debet in:
fundari similitudini aliquam proportionem conveni:
entiam habenti cum re illa cui applicantur voces
Translatae, debent autem vitari in allegorica ampli:
ficatione. imo obscuritas quae tunc fit cum non miscean:
tur verba propria translatis. 2do voces translatae
Minus pertinentes ad rem quamvis similitudini sunt
Propriae. Allegoria alia est plana seu simplex
. Alia erudita. simplex est cum sensus aliquis efferti
Per voces translatas nullâ factâ similitudine ab eruditio:
ne aliqua et hac allegoria metaphorae innititur Pas:
simq dicitur continuata metaphora.
. Allegoria erudita est quae infandatur alicui eruditio:
ni et dicitur antonomasia continuata. exemplum simplicis

Est in illo sensu Patris Kwiatkiewicz quo descripsit musicum Tortorem gregis: o chilaris carnifex qui greges in cytharæ equum leo mortuos torquet et inter tormenta canere jubet. Simili Allegoriâ passim abundant omnes panegyres, sic in illa cui Titulus est alti soles passus describitur benevolentia cujusdam Liberalis in miseros: Cacæ ex lacrymis fortunæ populorum Prospiciebas solatia, et spe quoq[ue] assurgenti dejectas injurias Ad æquiora fata erigebas hoc fuit gemitus afflictos in cide re quod conchæ illabi ut plorantis populi quasi auroræ luctus Gemmescerent hoc oculis tuis exhiberi madidas planctu paginas quod radiis proponi meridianis ut siccarentur dextrâ Levasti supplices de injuria jussisti ut mæstarum frontiũ Iris decolor arcus esse fluvius desineret fieret risus Cœli sui. Jam exemplum allegoriæ eruditæ ibidem invenies Ubi laus â generis magnitudine et aptitudine ad honores Summos cujusdam familiæ sic deducitur: Hic omnes stirpis Magnitudine altissimi, quædam sunt Iovis æsculus, cujus Singulari rami ad honorum insignia, et pretiô in dotibus

Æstimatissimi aurum videntur Delphicum in solas Deorum Imagines fundi solitum.

Gnius modus amplificationum ab adjunctis, adjuncta autem Sunt ea quæ cum re sunt conjuncta quam cogitamus descri: bere illa quæ ut plurimum sunt Quantitas per quam explicat Quanta res sit magna an parva lata an profunda etc. Qualitas per quam explicatur sit ne decora an deformis Alba an nigra flava an rubea. Tempus quod scilicet Exponit sit ne res diuturna an non æterna an non. Locus Quo scilicet exponitur quem et quantum locum occupat Res Situs quo enarratur positio rei. Motus quo expri: mitur agilitas vel tarditas in movendo. Passiones per Quas explicatur sit ne res iræ, doloris, invidiæ obnoxia. Colloquia quod adjunctum enarrat sit ne res sermocinativa. Habeat ne sonorem an raucam vocem. ex hoc fonte Emma: nuel Thesaurus descripsit pigmeum: Quantitas Pigmeo

153
122 Quem vides imo quem non vides pusio est homo suo nomi-
ne brevior verius fragmentum hominis in fusis per fene-
stram radiis grandiores involant minutiæ, propius inspi-
ce nec artus numerabis nec membra, pes est ubi caput
Ubi incipit ibi desinit, hunc si alloqueris anhelitum pre-
me difletur si corruat nec lædi nec lædere potest adeo
Nec fuscus sit nescio tantilæ sententiæ ne sit color hære-
re. Sonus. miram tanta res vocem edit ac sonitum nec
Turnis cunicibus similem quos audis non vides. Passio.
Iratum caveto scintilla est pusilla sed ardens, synapis
Granum parvum sed pravum sunt qui ridiculam Æsopi-
ci montis vocent futuram sed pusioni comparatus
Mus mons est. Tempus. quam negat ætatem nescio
Seculum Nestoreum credo facile transiliet morti
Inobservatus quæ certius in summa collimat si tamen

Diris calculis suspendium pusioni decernas arachne. Carnifex erit laqueus filum. Locus de Domicilio quæritas illi nimis exemplum theatrum foret limacis cohlea in cohleari sic naufragabitur ut in Oceano in frumenti gluma pila ludet per aciculæ forulum triumphum Aget. Quid ultra de modico? hunc alii Balistæ signū Auriculare ungviculum apellant sed superba hæc omnia, alii arenæ scrupulum aciculæ caput publicis Pupillam sed nimis adhuc adulatoriè. plus dicunt Qui minus dicunt bonæ literulæ apicem vocant alii Brevem Poetarum syllabam sed nondum rem adhuc Tetigi, vis doceam quid sit parvus homo, magnum Malum.

Nonus modus amplificationum. est per Prothasim Et Apodosim. Prothasis dicitur id cui alterum applicatur sive id à quo aliud tanqvam contrarium remo:

vetur. in Prothasi ponitur eruditio aliqua vel symbo:
lum vel sensus communis ut non primo intuitur appli:
catio auditori innotescat. Apodosis autem idem
Est quod applicatio seu id quod applicat et debet
Esse accomodata Prothasi, illæ autem apodoses sunt
Optimæ quæ abundant translatis vocibus petitis à re
Quæ in prothasi continetur.
Exempla hujus modi erunt infra ubi agemus de orati:
onibus gratulatorijs Natalium Christi resurrectionis
Ejus dignitatum etc:
Nnus modus amplificationum per thesim et hy.
pothesim. Thesis est quæstio universalis multas
Sub se continens particulares jam hypothesis
Est quæstio particularis contenta sub universali
Thesi ad quam descendendum est ab illa universa
li. Amplificatio igitur erit hujus mo

Ab universali quæstione procedet oratio ad par:
ticularem controversiam. Exempla modi hujus
Inter praxes erunt. sunt et alii satis multi amplifi:
cationum modi qui hic recensendi essent quales sunt
Per mutationem casuum, temporum, modorum, gradu:
um item modus petitus ab utili honesto delectabili
Amore odio etc: sed hic usu ipsô possunt percipi et
oretenus explicabuntur vel jam sunt explicati hinc
Illis omissis ad alios properamus.

12mus modus est per figuras figuræ autem græ:
ce schemata sunt quidam decor et exornatio oratio:
nis quæ quandam dignitatem et majestatem styli
Audient. Hæ quodiplices sunt, quod una quæq
Ornamentum orationi affert abundè præcepta. so:
arii innuunt nos sic nonnula exempla inseremq.
Per interrogationem sic eloquentia comendatur

120 Trajani à Plinio: quæ illas gravitas sententiarum?
Quam inaffectata verborum veritas quæ asseveratio in
Voce? quæ affirmatio in vultu quanta in oculis habi:
tu gestu toto deniq corpore fides.
Per eandem figuram sic calamitas nobilitatis describit[b]
Quid ego referam vacuatas municibus suis civitates
Impletas fugitivis nobilibus solitudines quid publicatas
Procerum fortunas capita diminuta vitam ore
Laxatam. Per eandem figuram mors cujus:
dam adolescentis magnæ spei et familiæ vernaculè
Describitur:
Coż kiedy to ieszcze ledwie rozwiniony uwiędnie
Kwiat, ktorego wonnośc wszystkiego wiridarza za:
szczycać miała florencya? coż kiedy ieszcze
Podczas powierzchnych nie iako wichrow y ruin
Pospolitych ledwie ugruntowany w domu zacnym
Upadnie filar? na ktorym niemal cała wszystkich

Fortun polegać miała fabryka? coż kiedy nadwątlo:
ney stroskanego Państwa galerze a co większa blisko:
ści iadowitey Scylle szwankuie Pallinur iaki, za
ktorego rostropnym w radzie sterowaniem z ostat:
tniey toni wybrnąć miała kiedy w Troi dziesięcioletnią
Impreza narażonym w kwitnącym ieszcze wieku poległ:
że Hektor, za ktorego nie tylko waleczną na charcach
y wstępnym boiu dzielnością, ale y czułą na murach
strażą wpoysrod potęgi nieprzyiacielskiey y szturmow
gwałtownych salwować się do końca miała: o iuż
Tam żadne inchibicye, rady przyiacielskiey wstrz:
tu do żalu nie uczuią.

Per distributionis figuram etiam recta est amplificatio de.
Qua superius aliquid innuimus, hic insuper exemplum
Per quod vinculi militaris (:vulgo Rokosz:) dicti in con:
venientia describuntur: Quæ tunc illa fuit rerum
Facies quam visu fœda quam animo execrabilis,

Diminuit principis venatio: circumscripta majestas, post: habita senatus authoritas, opressa nobilitatis prerogativa, Ejurata ducum obedientia, quodq his multo acerbius spreta Religio, vexata sacerdocia, occupatæ ecclesiarum fortunæ Directæ facultates res familiaris pessundata fugati agre: stes Poloniæ dissipata taceo incessa Regalia exhaustas Economias adempta portoria.

Repetitio est quæ dictum fortiori animadversione imprimit Ab una voce cum plura incipiunt commata: Sic in Funebri Panegyri Vladislai 4ti laudem deduxit orator: Concurrite undiq orbati cives concurrite. patri patriæ Parentamus Vladislao 4to heus quantum in hoc vocabulo Orbitatis, uno omnia funeramus in tumulo vitam Patriæ Gloriam procerum populorum tutelam. Vladislao hono: ri civium, terrori hostium. Regni vindici, Vladislao pa: cificatori patriæ, legum animæ, regum Ideæ.

Subjectio est cum orator se ipsum interrogat sibiq Respondet sic dux insignis describitur: quantum est

Extinctam resfovisse militiam? resfovit, exsan:
guem exanimem animasse animavit, antiqui
Instituti legibus adstrinxisset? adstrinxit, mores
Alias alias sensus naturam propè aliam stipen:
diarij induxisset? induxit.

Compar est cum orationis membra ferè æquali
Numero syllabarum constant; sic describitur per:
fidia: postquam se promovendi imperij prodidêre
Artes cecinere per juna classicum signa auda:
cia extulit erupêre repente acies pugnatur
Deniq non virtute sed fraudibus, non armis sed
Mendacijs non hominibus sed temporibus.

Anthithesis est cum contraposita coacervantur,
Sic ars vincendi describitur: miram quidem verum:
tamen omnis vincendi artem suggero: adora numen
Ut adoream corrigat, ut caput attollas supplex
Prosternere, jejuni mittantur in pugnam milites
Ut avidius consumantur hostes, ut pinguior sit
Victoria, dapes subtrahite, atterite vires suadeo
Ut conteratur rebellis, parcius edidete ut edatis

130 Stragem, exardescite dolore ut belli incendium
Extingvatis ut erecti stetis Cœlo vos inflectite etc:
Hypotyposis est descriptio alicujus ad vivum ut
Cerni potius res quam audiri videatur: talis est
Descriptio famis rupellentium â Patre Petiot:
Accedebat ultima fames telum quo nullum est
In bello crudelius quia simul ignave et atrociter
Perijt, Iam commeatus erat omnis absumptus
Herbarum fibris solati erant inedea, radices in
Hortis mures in ancris canum, quorumq morticina
Defecerunt in stabulis trixum elixumq. jure atro:
chonium et maceratas ocreas devoraverant Lethales
Venenenorum succos in cibum verterant in deliciis
Cicuta erat, aurô toxica vendebantur citra pretium.
Quod erat quod citra horrorem dici non potest diffici:
lius erat vivere quam perire et in funesto illo vitæ mortisq
Confinio nec vivere licebat, nec mori, nihil tam præsens
Quam fatum nil tam remotum quam fatum, longa
tabe longiora crimina mulctabantur, vita trahebantur
Ambage malorum et multiplicatis funeribus multiplicabat
Pœna. Mors deniq cum vita consenserat reptabant
In compitis homines strigosi macilenti capulares sine

Carne pelles exsangvia silicernia tenues umbræ imitationes,
Virorum pallida mortis exordia inanes corporum folles,
Ossium male congesta compago, continuati ossibus nervi vacui
Ventres et querruli, viri non viri, sed ferales hominum
Larvæ.
Demonstratio seu ostensio constans vocibus en, ecce, vide,
Audi, v similes, sic quidam inscripsit sepulchro: Specta:
te posteri sic eritis
Narratio per quam narrat orator rem aliquam, sic Thesau:
rus de Alexandro magno sepulto. Magna narro viator,
Exiguus hic cinis magnus est Alexander, sat mihi debes
Abi.
Reticentia in qua aliquid taceri significatur talis est
Inscriptio sepulchri attilæ Hunnorum Regis, hic
jacet attila Numinum flagellum tu nosti reliqua.
Huc spectat illa inscriptio ridiculæ mordax: Hic
jacet Petrus Vallerinus cujus virtutes brevitatis causa
Taceo.
Præteritio est quando orator se dicit aliquid omittere,
Nihilominus id ipsum dicit, sic describitur cujusdam
Incommoda: non memoro quas frigoris calorisq hoc est
Procellosi Cœli injurias imbecillo corpore exceperit,
Taceo quas saxorum sylvarumq asperitates nudis

Plantis superavit, omitto quas in regiones ventis obnoxias
Quos in montes rupibus asperos quæ intecta tempestatib
Pervia se recepit, præterea quantam in se literis
Exercuerit lanienam.
Correctio est cum orator corrigit verbum aliquod
Vel ~~aliquod~~ idem verbum repetendo vel exagerans
Magis ponendo, ita Thesaurus, de Alexandro defun:
cto: Hic est Alexander, fallor hic non est Alexander, imo
Nunc est, quod vere fuerat: per eandem figuram
Est epitaphium mulieris lacrimabundæ et bibulæ:
Jucundus libertus uxori bene mærenti, erravi nemero
Hærenti bene, inquam sepulchrum mærenti posuit. Item
Hic jacet Henricus Rodericus an Fridericus rem bene
Non memini nomen tamen exit in icus.
Paronomasia seu vocum affinitas, levis quidem figura
Aliquando tamen orationi non est dedecori v.g. delige
Quem diligas lagena plerumq lanienam. Item:
De quodam inepto oratore: aptior rastris quam rostris
Melior arator quam orator.
Dubitatio cum orator de duobus dubitat cuinam sub:
scribat: Tale est illud in quendam, qui ut Promethe

ium tostum pingeret servum torqueri fecerat dubium est
Inter ista studiosusne Pharrasius pingat an tortor saeviat.
Inquisitio seu interrogatio vehemens, talis est illa in lapide
Flaccillæ quæ cum nimium bibisset animam evomuerat:
Quo non mors properat, frustra fugis mare in mensa
Naufragia patiens.
Responsio cum aliquid interroganti vel sibi ipsi vel
Alteri respondet orator non quidem ad immediatā
Sed quasi remotiorem quæstionem. tale est epita:
phium: quid agam requiris? tabesco scire quis sim capis?
Fui simile est illud amici responsum bruna datum à
Religioso novitio:

Quid faciam brunæ si de me quæris amice
Quod nolo facio quod volo non facio.

Imaginatio quando aliquid fingitur quod de facto non
Est à parte rei, sic Cicero superbam gravitatem
Consulis Capuani describens ait: tanta erat gravitas
In oculo ut illo supercilio respublica, tanquam
Atlante Cœlum niti videretur.

Apostrophe est aversus quasi à proposito sermo, sic de Alexandro dictum: dicite Alexandri cineres ubi est Alexander.
Reliquis non immoramur figuris quarum exempla et explicationem Exactam habet studiosus Rhetor in præceptis P. Soarii in Majore opere.
Decimus tertius amplificandi modus per Chriam qui modus tum Situs itatus et præceptis Poeticis passim, hic crambem n repetimus.

Punctum tertium.

Exponit modos et praxes orationum breviorum studioso Rhetori convenientium.
Inter orationes breves studioso Rhetori convenientes sunt, Potissime gratulatoria festorum Christi Dñi Nativitatis, Resurrectionis, Anni novi, pentecostes, gratulatoria item Nominis de his ergo hoc puncto agendum nobis est.

Artificium primum.

Gratulatoriæ orationis festo Christi Dñi Nativitatis Modi scribendarum istius modi orationum sunt fere iidem Qui et amplificationum comuniter tamen sequentia debent Continere. primo lætitias explicanda est universi orbis Christiani concepta ex hospite nova in terris nempe Christo Nato. Secundo obligatio gratulantis et beneficia Mæcenatis vel parentum sunt commemoranda. Tertio

Apprecatio faustissima ex occasione festi variaq omina
Fortunata rem perficiant. ut recte tales et similes orationes
Perficiantur habenda est copia adjunctorum circumstantia:
rum festi ex hujus occasione plausus paras tuo Mæcena:
ti, sciendæ sunt præterea; eruditiones, symbola, hiroglifi:
ca materiæ huic accomodata.

Eruditiones servituræ gratulationibus natalis Christi
Prodigia circa diem natalem Christi hæc acciderunt. Primũ
Sol apparuit spicis coronatus ubi frumentum electorum in
Domo panis id est Bethleem floresceret.
Secundum, fons olei Romæ emanavit teste Orosio cum
Homines inhiaturus athletas aliquando ipse in agonem
Descensurus natus. Tertium, Engaddi vineæ florue:
runt, cum vitis Christus gemmavit et pretium lachrima:
rum infans profudit. Quartum, tres soles Romæ visi
Scilicet ut aræ Cæli Filio Dei triplex lampas alluceret.
Quintum fons de novo ortus in specu Bethleem
Luensq in specu Christus saxa erudiit ad lachrymas.
Sextum, oracula plerumq tacuerunt ut palam sit
Veritatis conspectum pati non posse mendacia.
Septimum Jani fores Augustus Romanorum impe:

 rator ter clausit templumq pacis corruit cum Deus
Seculum pacis reclusit. Octavum, novum sidus inno
tuit astrologis cum Phosphorus scilicet solem precessit
Cœlig lingua verbum abbreviatum prodidit tribus
Regibus. Nonum reges ab oriente venerunt dona
Dona daturi Christo infanti lumen fidei acceptum
Ab illo cujus est nomen oriens. Decimum Angeli
Nunciarunt pastoribus Christum natum, nec puduit
Majestatem vilibus et plebeijs revelari. Undeci-
mum inter bovem et asinum natus, ita Sol in Thauro
Refulsit et sapientia æterna in asino eminuit.
Duodecimum, in stabulo natus inter homines velut
jumenta moraturus.

Eruditiones profanæ

Prima, â Pheniciensibus ille in Regem eligebatur
Qui primus orientem solem vidisset, hinc fiet
Honoris augurium et illustrium titulorum omen
etc:. Secunda, Æthiopes fabulabantur solem apud
se commoratum ideoq illi mensam hospitalem apposu-
erunt. tu dices exorientem hodie solem justitiæ in
Atriis N.N. perrennaturum. Tertia, natâ Pallade

Imber aureus Cœlô depluit, tu asseres lachrimas Christi
Æstimatiores et fortunatiores hodieq grandinat gemmis
Riguoq Cœlum depluit aurô. Quarta, natô Saturno
Ætas aurea dicitur venisse, hodie novi Seculi originem
Fontemq aureæ ætatis emanasse dices. Quinta, dies quô
Xerxes natus, titan â Persis dictus, quô Christus exorit,
Serenissimus â Sole triplici probetur vere dies Solis.
Sexta, cum nascitur Alcion, summa est in mari malatia,
Undè proverbium: alcionia vivere, id est pacatam vitā
Ducere, inde votum fiat pacis publicæ et tranquilitatis
Probeturq id, ex universali pace toto orbe nato Christo.
Septima, Romani celebrabant natalitia libertatis, cujus
Statuam specie infantili per domos circumferebant,
Tu dices, hodie libertatem natam orbem vinculis ex:
pedire. Octava, Romanis sacer dies et sollennis erat,
Quo fundamenta urbis jacta sunt, tu dices fundamen:
ta hodie, honorum et omnis felicitatis ad angularem
Christum lapidem poni. Nona, Scythæ infantes suos
Vix natos, clypeo imponebant. Athenienses infulis sacer:
dotum ornabant, Græci purpurâ involvebant, Persæ
Militari vexillô involutum infantem in templum Martis

Deferrebant, hinc applicatio fieri poterit ad stemma ve-
Scutum fasciam vexillum. Decima, Romani tot faces
Nato infanti accendebant, quod intitulatum nomen
Continebat literas, applicatio fiat ad stemma Lunæ
Stellarum dicendo: quod neonatus infans non alium
Vellet sibi allucere splendorem, nisi quem Sydera pro
Stemmate diffundunt. Undecima, natum Aurelium
Dicitur aquila rapuisse, et in capitolio deposuisse, applicatio
Fiat ad aquilam gentilitiam quod scilet habeat accessum
Ad cunas Christi. Duodecima, ad fores nati Galbæ
Imperatoris visa est fortuna stetisse et flevisse,
Applicatio ducenda est â contrario. 13tia, Titus et
Gardianus imperatores amor et deliciæ humani generis
Dicebantur idem de Christo dicendum. 14ta, hoc die
Quo Alexander in lucem prodiit, Ephesi templum
Dianæ conflagravit, applicetur id Christo nato splendo-
re in natali suo diffundentem non ignem. 15ta,
Alexander magnus cum nasceretur duæ aquilæ supra
Palatium consedere, quarum una ad orientem altera
Ad occidentem avolavit, inde augurium factum

Neonatum aliquando unam manum ad orientem alteram ad occidentem extensurum. 16ta, cum in caedem Croesi Regis quidam strictô ferretur gladiô Regius Princeps, ad huc in cunis loquendi usu destitutus inclamavit: ne feri, illaq voce â jugulo revocavit mucronem, applicatio fieri potest ad lachrymas Christi, quae pondera vocis habent, ut scilicet omnia nobis pericula deterreat. 17ma, Ludovicus 8tius Rex Galliarum cum nasceretur ingens terrae motus fuit, quod non alter nasci deceret futurum orbis terrorem. 18va, Ferdinando Hispaniae Rege nato repente serenitas aborta est, et sol, qui tota die vix illuxit, multo clarior apparuerat in aethere vero corona variis ornata floribus Iridi similis apparuit. 19na, Zoroastes primus ex historiis Monarcha notus, ridens natus. 20, nato divo Boromeo Mediolani aera campana sonuêre.

Fragmenta huic materiae servitura
Exoritur cum sole novo cum grandibus astris.
Deus omnes unius in pueri corpore clausit opes.
Ex his nascuntur lilia rivis. applicatio facienda ad lachrimas Christi, stemma liliorum.

140 Hinc gaudent lachrimæ ridet et ipse dolor
Visus erat nunquam natalis major in orbe
Tristitiam poni per sua festa jubet
Sollicita magni pretiâ natales habent
Manibus date lilia plenis, nomen cum violis rosisq[3]
Natum magni mensuram nominis implet.
Te variis inscribant floribus horæ.

Vota huic materiæ servitura.

Fortunas omnes cum Cræso habeas
Candidos cum Policrate felicesq numera dies
Pluant ultrô dormienti omnis felicitatis torrens cum
Timotheo.
Fiat aurum quidquid contigeris cum Myda
Rosa quidquid calcaveris cum Perseo
Aurea secula cum Saturno tibi renascantur

Gratulatio festorum Nativitatis Xti Dni
Ex circumstantia nivis

Z naturalney inklinacyi powinnych chęci dziś prezentuię.
Kandor W.N. nie iest to kolor Synowskiey propensyi,
Ale rzetelność y szczerość sama, z ktorą się ex candido
Pectore serdeczna ewisceruie obligacya; tak ci należy,

Żeby moiey submissyi expressya dzień zapisał albo notandus
Szczęśliwości, świata całego originał od ubostwionego człowie:
ka na Ziemi mieszkańca Boga pierwszy z dni wszystkich,
Uprzywilejowany świata też symetryi białą odzianego inwesty:
turą przy chwili Zimowey akkomodować się słuszna iest iakaś
Konweniencya, z tą tylko differencyą; że umnie tak powierz:
chowna superficies iak wewnętrzna Konstytucya z śniegiem
Candoris Symbolo lepszey istoty y qualitatis iest iest znakiem
Bo bez żadney alteracyi czasów, nie odmiennie trwa uprzey:
my kandor, a przytym in albo speciali titulo nie atramentem
Ale Patrii venâ Sanguinis zapisany Syn z charakterem obli
gowanych chęci popisać się muszę tym, żebym słuszney noty
Uszedł, tę charakterystikę ten typum weneracyi moiey WPanu
Dedikować ochotny był mandat woli, z tą apprekacyą; żeby
Czarne żale z domu WPP. eliminowawszy: candidi et sine
Nube dies sudum fortunne obiaśniety, W. zaś MW. Mściwy
Pan dawno kandidat wielkich praeminencyi ad album,
Distingwowanych w Oyczyznie godności wziął przywiley.

Impetus in eadem materia per Prothasim et apodosim.
Poetycznych to fabuł artikuł narodzenie Pallady złota
Talentować powodzią, to szczery prawdy oraculum iż swięt:
szy sapiencyi szczęśliwy na świat ingres ziemię drogą uboga:
ciły rosą, nad złote Tagu albo Paktolu nurty bo perły same
Bogatą piskaryą z dziecinnych oczu obficie wylata,

142. Każda kropla wszystkie łzy Swiętey Cysterny być się
Hydaspem, albo Gangessem zdały, ktora powodź życzę niechsię
Zleie w Domu WMscia Panas y profusią fawrorow Boskich
Niech inundacyą uczyni.

Alius â circumstantia Solstytii hyemalis

Inter lucis et publicæ felicitatis accessum amplissimum
Sumit nostra promptitudo incrementum H. H. hactenus di:
minuti dierum fontes tenuem radiorum promanabant scatu:
riginem hodie multiplicata luce novoq sy deris cui nomen
Oriens exortu: candidi solis veterisq venæ fontibus nati
Revocantur anni, nox ipsa cui divinioris astri contigit
Adorare in ortu purpuram nomen habet noctis cætera
Lucis habet nec in hoc amplificato nitoris numero obscu
ram et â publica luce aversam decet esse svadam, ab influxu
Syderum vena profluit fæcundior et assensuum facun:
dior, aluitq plantas Mæcenatis munificentissimi, cui
Perpetuos ac sine nube dies ac tam mane purpurarum,
Quam meridiem honorum prona animi voveant desideria
Famaq nominis solis utramq domum ut transcendat
Precor.

In eadem materia.

Nigdy się Harpokraty nie konsekrowal affekt. ynowski,
Ani Pithagora choć na moment uczył się milczenia.

Palestrze, daleki od takiey akademii gdzie milczeć trzeba,
Dopieroż dziś nie lubi bydź tacitem etc. Prawda że
Bydź wymownym, nie rzecz teraz, gdy Bog sam niemowle,
Ani się wytwornych słow podoba maturitas, przy pielusz:
kach dzięcięcia Boga, iednakże nie przystoi ięzykowi
sterilescere w koncepta, gdy nawetżwnętrznośći macie:
rzynskich słowo się rodzi. płynie sama zust swada
Gdy Bog łzy toczy, wylewaią się flumina eloquen:
tiæ z Niebieską Rhetoriką, głowa się suszy nie
Tak nad oschłością, jak nad abundancyą, pocąc się
Materyi, ktora dyktuie słowo wcielone: skrępo:
wane niemowlę dziecinnemi więzami usta rozwię:
zuię, do słow y nowy do powinnych obliquie ap:
prekacyi, ścisła z Niebem y ziemią kolligacya abbre:
viatum Verbum nie lakonizmy, ale rozłokłe thases
Pneumata długie oratorskim tchnie duchem, animuie
Język do powinnych aggratulacyi. w samym nawet
Bethleemskim żłobie jakby tripodem Delphicum święt:
szy założył Apollo sub umbra carnis iak za kortyną
Oracalorum formuie oracula, y wemnie wmawia
Wrodzona propensya, ktorey żebym explikacya
Uczynił w iednym słowie wszystkie koncentruię
Applauzy, nigdy nie konkluduiąc powinnych

144 Życzliwosci, ani żadnym Periodem powolnych terminaiąc Checi.

In eadem materia â circumstantia floris Nazareni

Przy roskwitłym Nazaretańskim kwiecie pożądana Swiatu Całemu nastaie wiosna Domowi WMSci Pana Aprilnie: ustaiący NN. przez ostra mroźney chwila zimą gdy ro: dzącemusię Bogu na Swiat tkliwe przyswiecała, Słonca Zwarzonym rigorem zimowym ogrzewaią ziemię â perło Łowym też swoich potokiem nowo narodzona skrapia Dziecina. Nie tylko dzis Hyrokontynskie zakwitaią Roże, wynikną wkrotce, y w domu WPana kwitną: cych poziech krescensye, rozwiaiac się będą pomyslnych Florencyi konsolacye, potym messis aurea, o czym spesnie In herbie przy kwitnącym na długie wieki szczęsciu Doczeka się czego ia życząc nie zwiędłosc Synowskiego Serca pod dobroczynne sciele nogi.

In eadem materia â circumstantia Rosa.

Nowe dzis paradoxum Swiat widzi ia uważam NN. Dziwna iakaś czasow antypatyi stała się kombinacya y przeciwnych roku partyeyi unia! w Decembrowym Zimy rigorze Kwiecień nastał, y Smieiąca się Syme: tryą Swiat uweselił, w tenczas gdy tetryczna naybar

dziey zdała się srożyć posępność dzisiey bowiem, ktoby się spodziewał: ole sub Hyberno posse virere rosas w Niebo:Kontynskim wirydarzu zakwitła wonnych roz florencya y z Niebieskiego Raiu przeniesiony flos campi w ziem:skiey kwaterze wzrost bierze y wiosnę nie tak zastnie iako czyni: y do prawdy konnaturalny czas wiosnie zda:się przychodzić, gdy ad signum Thauri w szopie Bethle:imskiey zbliżywszy się słonce, sprawiedliwości Ingenuis Natury Boskiey y Ludzkiey w drobniuchnym stanęło Ciele, zkąd ia lubo wyższych planet y Niebieskich obro:tow nie observator, z pospolitego iednak zdania y obser:wacyi w tey nauce Praktykow prawdziwą dziś wiosny wnoszę illacyą, a tu Oratorskich Hortensiuszow słonde się stawią usilność, gdy zawsze in flore zostaiący synowski affekt dobrze w pamięci wszczepiony pra:zentuie, rodowitemu zaszczytowi in affinitate Niebieskich Kwiatow dobrze tusząc niechay ten flos odorq divum Rosa Numinum volluptas decus illa gratiarum, według Definicyi Anachreona humorem płaczączy zasilona dzieciny swoie rozwinie centifolia wonnością wszystkie do się pociągnie gratye, niech kolor herbowny kandidatem wszelkich godności prezentuie, życzy synowska apprekacya.

Breviores allocutiones prima â circumstantia fasciarum

Wolne dziś do explikowania obligacyi serce, choć słowo
Wcielone w pętach y nie iak związany lubo mancipatq
Multis titulis W. Panu. idę do oświadczenia chęci moich
Wziąwszy dukt od dziecinnych Boga więzow życzę
Szczęśliwey życia osnowy y z purpurowey stolam glonae
Textury.

Resp: Rownie ia dziś expeditus nie bez rzuconego na
Mnie życzliwości obligu a żebymsię his fasciis wywiązał
W. Panu; iednak chcąc być zawsze obstrictus vinculis
Affektu życzliwego, mancipowane prezentuię chęci.

Secunda â circumstantia verbi

W skroconym słowie krotki komplement większa affektu
Mego signifikacyą czynię bez wszelkiey exageracyi
Bez niepotrzebney Emphasy więcey życząc niż ięzyk
Wymowić może.

Resp: y Ia prolixior affektu niż słowy długiey na perory
Nie czynię extensyi, iednym słowem zamawiam
W. Panu wieczną przeciągnionych konsolacyi konty-
nuacyą.

3tia â circumstantia infantiae Christi

Gdzie antiquus dierum zdziecinniał, ia tenentudinem
Affektu piastuię, y in manibus W. Pana deponuię

Respons. Odbieram to życzliwe pignus affectuum W. M. Pana, z tą protestacyą: że zawsze ... alam uprzeymych Chęci ku osobie iego, y starzeć się niedam moiey życzli wości żeby nie była nigdy antiquata uprzeymość affektu.

4ta, a circumstantia musicæ Cœlestis

Ad tubam chorow Angelskich ogłoszone pociechy deponuię W domu W. Pana życząc wesołey zawsze szczęścia Konsonanancyi.

Respons. Taż Niebieska muzyka niech fortunne echo W Dom W. Pana obroci, nie ustannym niech da incepte Hilariom, a z tonu szczęśliwego nie spuszcza.

Quinta, a circumstantia Solis triplicis

Przy aukcyi dzis troistego słońca mnie umbram tu Sisto, zawsze pedissequam wielkiego lustru w Domu W. M. Pana. ktory niech iak in aurora w purpurowey Zaiaśnieie zorzy, uprzeymy życzy affekt.

Respons. W Domu moim W. M. Pan dzień szczęśliwy Zapalasz nie umbrę niesiesz, do ktorego prezencyi Nie razem wzdychał. Phosphore redde diem quid gau: dia nostra moraris, ktoremu południa fortunnego Et sine nube dies przy Niebieskiego światła multi: Plikacyi Życzę.

Artificium secundum
Orationis gratulatoriæ novi anni

Hæc gratulatio minus quidem est sollennis ceterum
Modus autem scribendæ hujus orationis attingit modum
Gratulationis Christi nativitatis, ut plurimò autem
Fit per modum Vaticinii. formatur augurium futuri
Anni felicioris vel æquè felicis à priori, tandem
Apprecationes fiunt â circumstantia stemmatis, mensis
Januarii, anni renascentis, Christi circumcisi, hyemis
Intentioris hoc mense.

Eruditiones huic materiæ servituræ.

Prima. Arcadum anni trium mensium ~~erant~~, tu præcaberis annos Nestoris qui nostrates novem decem
Continebat, vel annos Saturni, vel Platonis.
Secunda. Jani templum tempore belli aperiebatur,
Judices Januarium tibi recludere Jani fores et
Certamen amoris indicere.
Tertia. Genethliacum scribebatur recens nato infanti,
Tu asseres te meditari novo Genethliaco non tam
Nascenti anno quam felicitati recens prodeunti.

Fragmenta
Prisca Saturni rediisse secula approbat orbis
Lætaq tandem currite secula dixere Musa.

Currite candidis horæ quadrigis ite magni secula
Deproperate menses. Aurea risere longum secula
Secula auro laborata et recuso in pretium emicuere
Vultu. Fugiunt avaræ mensium lunæ nimiumq
Volvi lubricus æther. Per te reficto ferro adaman:
tinum effulsit auro Seculum et undiq gazis co:
ronatumq gemmis purpureo revirescit ævo
Effulget ætas nunc melior foro.
Prospera lux oritur secli melioris origo.
Auspicio felix totus hic annus eat.
Ite optati mortalibus anni
Prospera lux oritur linguis animisq favete
Nunc dicenda tono sunt bona verba die
Omnis honor cuncti veniant ad limina fasces

Gratulatio novi anni

Choć daleka od Chaldeyskiey Palestry y gwiazd
Szpekulacyi fakundia, ani przez perspektywy
Niebieskie miarkuie obroty, przeciez dzis nie:
zbładzi, gdy dobry prognostyk szczęśliwego roku
W Domu W. M. Pana uczyni N. N. nie tak
z Niebieskich luminarzow situacyi y łaskawych
Dobroczynnego influxu Planet życzliwa formu
ie astrologią, ale z zorza purpurowego wschodu

15a: Principalnego luminarza, cui nomen oriens dzis z Jonii
Własney Erithraeum schodzącego de sudo rożney
Fortuny moia rokuie obserwaney. Spodzie:
wam się, że nie zerwany bez alternaty trytycznych
Czasow od dnia dobrego dukt wziąwszy pociągnie
Konkatenacyą godzin szczęśliwych, momentow pomysl:
nych, á przez nieżyczliwe ustąpią kwadry y wszystka
Malignitas wlepsze się zamieni miesiące, et re:
ficto ferro adamantinum fulgebit auro Saeculum;
Et undiq gazis coronatumq gemmis purpureo revi:
rescet aevo, ponieważ złotych lat Swiętszy Author
Dzień dobry całemu zapala Swiatu, á tu już nowa
Niebios influencya z płynie cum felicitatis torrente,
y in primo fonte pomyślnych affluencyi czynic każe
Auguria; za czym dniom wszystkim dobrze ominu:
jąc te życzliwości minucye ad calendas Januarias
uformowane w Dom złożywszy W. Pana oświadczam
się że niechcę bydź falsus Vates, w tym: co ży
czliwa ogłosiła apprekacya.

Impetus alius in eadem materia per Prothasim
Et apothasim

Jano Deo pacis anni primam diem dicavit anti
quitas, nos pro veteri et continuo renovatu cultu
Illam jam tuo nomini sacram facimus N. N.

Et vero etiam in te quoddam pacis Numen agnoscimus cui tranquillitatem patriæ sedatam belli tempestatem inter tua recenset merita, grati animi Memoria; non alibi pacis aleam deponi volumus Quam tuorum insigne factorum tibi deferri, tibi viride Frigus ab æstu belli fervidæ afferent laureæ, ego Victori animorum herbam porrigo.

Alius in eadem materia

Nuper in fasciis antiquum dierum repuarescens Numen, hodie capularem annum juvenescere Intelleximus et admiramur N.N. doluimus heri Diem extinctum componi ad tumulum, et erudito ritu parentaturi Epicedium cecinimus expiranti, hodie lac hyemis sugenti Genethliacon diceremus Nisi tuæ domûs renascenti felicitati mallemus Votivum subscribi carmen; sed nec primo nascenté Patriciam in Domo tuam adoramus fortunam, Jam annis provectam pridem domesticam scimus, Et perpetuo hæredem vovemus, purpurescat hac In aurora domus tuæ dignitas et ad meridiem honorum senium promovet meritotum.

154 Allocutiones breviores novi anni à circumstantia revoluti anni in Januario

Zawszem miał wolny pas y niezamknięte drzwi
Do oswiadczenia WMć Pana chęci moich, dopieroż
Dzis gdy Januarius przy nowey roku rewolucyi
Auream portam otwiera, wolnieyszy mi akcessusy
Do wypełnienia wotow moich a żeby in primo zaraz
Roku tego Passu szczęsliwego lat fortunnych dekur:
su y pomyslnych życzył sukcessow.

Respons. Prawdziwie auream portam Januarius
Otworzył, Gdy wielki Jubileusz w Dom moi WćPan
Wniosł y mam tę jego łaskę za plenariam indulgentią,
Ktoreym dostąpił z prezencyi WćPana y apprekacyi,
Ktorą in cordis sacrario złożywszy samego sakrifiku:
iąc do odwdzięczenia respektu tego.

À circumstantia Roku.

Rok dzis wziąwszy do exsolucyi retentow przyia
zni, zaraz in termino stawam z induktą życzliwosci moiey,
tę in archivo Serca braterskiego zapisuiąc apprekacyą,
Aby in omni foro trimphet pomyslnosć sukcessow WćPana.

Respons. Wielkie jus obligatorium życzliwosci na mię od
WćPana założone akceptuię, a znaiąc się wielkiemu.

Respektowi oberratum, starać się będę, â żebym retaliacyą uczynił ad æqualitatem życzliwości iego.

3tio â circumstantia Jani

Ponieważ Janus dziś mieysce otworzył do experimentu Życzliwego, y dał do braterskiego attaku impet, wychodzę na Plac z koncertacyą affektu mego, y zaraz in primo Congressu z W. Panem, do vinctas manus, y sam inter manubias idę, gdy obligowane chęci oddaię W. Panu z tą apprekacyą, á żebys WMći mój Pan victor amicorum et animorum, nie życzliwe agat fata.

Respons. Łaskawą inwazyą, y życzliwą napaścią zwyciężony niemam się czym złożyć muszę puść in spolium braterskiego Affektu zawsze mancipatą łaskę iego ktorego honorowi że militabo, scisleysze niż sacramentum militare czynię.

Artificium tertium

Gratulationum Paschatis

In gratulationibus Paschatis scribendis ars eadem est, quæ in prioribus, scilicet exoritur orbis universi lætitia ex rediviva Vita Christi. 2do. protestatio fit obligati animi erga Mecœnatem suum. 3tio apprecatio conveniens materiæ sumpta â circumstantia Festi.

Circumstantiæ autem Festorum Paschalium sunt sequentes
1ma. Lapis sepulchralis cui tu imprimes vota ut perenent.
2da. Sepulchrum, unde excitabis non langvidos applausus,
Et usq; ad tepidos cineres propensi animi voluntatem tuo
Mæcenati affirmabis. 3tia. terræ motus, communicè
Movebit ~~tripudia~~, ut lapide remoto, pectoris arcana pateant.
4ta. Trophæa victoris Dei, pacis præsagia, et felicitatis
Promitte. 5ta. Vexillum, affirmabis signum proponi
6ta. Hortus etiam in quo depositum fuit corpus Christi, floridam
Orationis suggeret materiam. 7ma. Dies auctus luce.
Non obscurum erit plausum argumentum. 8va. ver
Etiam tempus chilaritatem ac commodum florem alique
Gratulationi superaddet.

Eruditiones huic materiæ serviture

In Orphei sepulchro lusciniæ natæ excellentes cantu.
Quasi ex vatis tumulo illa vocis svavitas hauriretur, tu dices
Svaviorem affectuum et verborum concentum è Christi
Produci Mausoleo. 2da. Olim mortuorum sepulchra
Coronis cingebantur, tu à sepulchro Xti quod hortus
Conclusit flores colliges oratorios, ad aram honoris tui
Mæcenatis collocandos. 3tia. Ad triumphalem Christi

Lauream, triumphos Romanorum innecte, rejectaque illorum Pompâ, Trophæa victori Deo erige, teque in currum triumphalem tuo Mæcenati inclina, flores quoque ante victores Sparsæ olim, venustatem dictioni afferent. 4ta. Memnonis Lapidea statua oriente Sole, labra videbatur movere, velut Ab umbris redivivum Solem salutatura, tu dices, non silice Tibi obriguisse labra, sed etiamsi hæc Pharium obduxisset Marmor, resonos hodie dares plausus, in exortu redivivi Solis justitiæ. 5ta. Sub lapide à Tiberio Cæsare amplissimi thesauri sunt reperti, tu asseres quod de lapide effodias amplissimum applausum censum, ingeniique dites venam Quo non tam Nummis quam verbis pretiosior companat. Plures eruditiones huic materiæ applicari poterunt quæ recensebuntur in eloquentia Funebri

Fragmenta huic materiæ servitura

Manibus date lilia plenis, v te varis inscribant floribus horæ. Nomen cum violis rosisque natum
Elisiæ gaudete domûs dat serta per aras, illa tibi vivo,
Tempore flore ligat.
Spargite flores, solum prætexite limina sertis,
Purpureum ver spiret hiems sit floreus annus.
Lapis asper erat nunc nobile signum

155 Trajcius quondam Vates fide creditur canora surda cantu
Concitasse saxa.
Signat vicina quartus ab urbe lapis.
Non mihi saxa loqui vanus persvadeat error
Aterna Martis magnis carmina Harpati inscribo
Saxis dicite posteri.

Impetus gratulatorius festorum Paschalium, â circumstan:
tia stematis: navis, et fasciæ.

Po ostatnim życia smiertelnego zachodzie nowego szczęścia
Dzis zapala promienie z Farbowanego krwią własną
Erithræum, wschodząc Sprawiedliwości Słonce H.H.
Przycmiła była splendores luminarza tego godna tysiąc
Exekracyi smiertelnośći Ecclypsis okropnym mrokiem,
Zarzuciła tragicznym kirem, Swiat cały noc wielka, nad
Cymeryiskie y Ægypskie grubsza umbry, dzis dopiero
Posępne fata zruca, żałobne zpędza nocy, á iasne Swiętszy
Promienie rozruca Phœbus, y dzień dobry in Syderum patria
w Domu W. Panstwa rodzi, ktorym quot luminibus, quot viris
Szczycisię Polski horyzont, y tuć ia iako in elevatione Poli
Uważam: signa Syderea flagitare Theti; Oyczysty zaszczyt,
Kleynot familii Herbowną Nawę, z ktorą w porownaniu
Jazona nie wchodzi Argo, et Cæsare spreto Emathiæ.

minor est quævis fortuna carinæ. Tu zaraz in contiguo
Elewacyi Niebieskiey gradu, Zodyak widzę w sferze
Fortunney Natęczy herbownym JMści H.H. y ziemskie
Jakieś Niebo uoonię, od ktorego łask influxum gdy szczo:
drze odbieram, nie znaydnię inszey regratifikacyi, tylko
Powinną apprekacyą, więc lat Złotych, fortunnego Solstitium
Bez chmurnych godzin, ktoreby tylko perłowe grady, złote
Deszcze nietak zachmurzały, iako æstum fortuny ochła:
dzały, uprzeymym życzę affektem.

In eadem materia â circumstantia Sepulchri Christi,
Et Stemmatis Prawdzic

Vitale Christi sepulchrum linguas hodie animat oratorum
Vitam ore inspirat redivivus vitæ Arbiter, assertorq officii
Facundiam admonet commune lætitiæ argumentum, H.H.
equidem fataleq marmor nuper obduruimus velut
Deucalione sati Calybis Pyrrhæ progenies tandem hac
Fortunata, totq populorum suspiriis desiderata die
Vivatiore afflati Spiritu et citra commenta Memnonis
Novi in voces diffundimur, in Orphei tumulo nidificent
Lusciniæ et de cineribq demortui hauriant suavitate
Vitali gustu nuper extincti hodie redivivi Numinis vitaliq
Nostram excitavit facundiam. animatus ergo hodie non
in pneumata desudo, nec longos dictionum texo ambitq

Limitat enim saxum patricium prorumpentem suadam,
Circulus gestamen Patricii Leonis periodus est dicendo-
rum, ad gentilicii muri calcimen restigia
Figo, illiq perennaturam obligati animi exaro prompti-
tudinem hoc cum voto, ut Leo patricius pro tua M.H.
Melius excubet gloria, quam Draco ille pro vellere
aureo vel Tauri Eripedes pro Hesperidum hortis
vigilaverit.

Gratulatio Paschatis â circumstantia sepulchri

Gdzie grob Chrystusow otwarty, tam nie zagrzebione
Nigdy życzliwe chęci wychodzą in apertum, żeby in
Publico dziś oswiadczyły swoie skłonności M.N. Pod Laurē
wzrosta w Palestrze uczoney, nie pod kupressem obligo-
wana propensya, ani nie obumarła Pwada za
athen naszych, y Minerwy insigne
Feralis prænuntiâ luctus ales lecz z tych rzeczy progno-
stiow dziś omnie nie czyni, w żywey powinności swoię
Ja konserwuię pamięci, czuię w sobie tę dyspozycyą,
Abym mogł defungi rite officiô, ktore na mnie złożyła
Uprzeymosc Życzliwość; więc ten testament obligacyi
moiey czynię nieśmiertelnemu imieniowi æterna gloriæ
Monumenta, W. Panu czerstwości lat na długie wieki.

In eadem materia â circumstantia Stemmatis Jastrzębiec et Prawdzic

Kiedy dzis z smiertelnych prochow ożywiony swiętszy Wylatuie Phœnix, y mnie amor addit alas, łubo nie in Plumis z łask y dobrodzieystw Panskich że znaynisza, Submissyą tu stawił się, y trudno mi się oprzeć tak we: wnetrznym impulsom, iak łaskawym W. Panstwa attra: kcyom, bez reluktancyi muszę się pospieszyć, z tą appre: kacyą ktorą donożek dzis składam życząc aby W. M. M. Mciwy Pan y dobrodzi bonis avibus wszystkich doszedł superum Præeminencyi, ktorego meritorum remigium wynosi, Rodowity Jastrzębiec in alto nidificet wszelkich godnosci, Wszak ta avis serpere nescit humi niech Bog przedtym Instrumentem Smierci teraz znakiem triumphu błogo: stawi, żebys W. Pan in hoc signo crucis ktory iest w domu W. Pana immortale decus wszystkich imprezy nieżyczliwych Zwyciężył fatow y też same in crucem agat malam J. M. i Zas H. W. Panu, z herbownego cyrkutu nie zod: miennego slepey Bogini kołka, o wiecznych rokuię Suk cessach, â z grobowego głazu y czystego marmuru funda: mentalny bez ruiny y niebespieczenstwa fortunie W. Pana y pomyslnym sukcessom zakładam kastel, niech się

Na tym kleynocie funduie szczęście, ktore by aeternatura
Mole perrenet, o ktorych gdy ia tuszę niech prawdzic będę
Żebym nieszedł nigdy z prawdą, w tym o czym rokuię.

Allocutiones breviores gratulatoriae festorum Paschaliu

Prima â circumstantia lapidis

Probę affektu mego przy grobowym składam Kamieniu
Zmartwychstałego Boga â W. Panu życzliwość moię z
Wszelką osoby appretiacyą na exsolucyą moiey obligacyi
offiaruię, życząc albo wszystkie notandi calculo dni
Wiek złoty W. M. Pana wymierzały.

Respon: Dawno mi exploratum pretium affektu W. M. Pana
dna y teraz swieże ad Lydium grobowca probowane
estimuię, â żebym się zaś wypłacił życzliwości iego z pod
Kamienia z Tyberiuszem effodio złotych fortun vena,
ktorych amplissimo voto życzę W. Panu.

Secunda â circumstantia Wielkiey Nocy

Przy Wielkiey nocy ia dziś umbram sequar Wielkiego lustru
W Domu W. Pana, ktory implesti meritis solis utramq.
Domum stawam, y tak dni szczęsliwych życzę, ażeby
sero hesperias inclinentur ad umbras.

Resp: Jasny dokument życzliwości braterskiey przy
Wielkiey Nocy W. M. Pana przyimuię, y tey appre:

kacyi ktorą odbieram na iego osobę czynię reperkussyą.
Życząc aby wszystkie dni WPana rutilent majore sereno
Nad subum rozjaśnionego południa.

Quarta à circumstantia terræ motus

Wzruszone dziś cum tripudio terræ prezentuię chęci, y iak
z pospolitym ruszeniem życzliwości moiey popis czynię z tym
Oświadczeniem, że zawsze chcę bydź in motu continuo do
Usług WPana.

Resp: Ten motus terræ, ktory był przy Chrystusowey rewi:
wiscencyi będzie mego principium życia do usług WPana
akkommodowanego, przy ktorym stać się zawsze deklaru:
ię immobilis, y chyba bym był emotæ mentis gdybym się
Dał â proposito ruszyć.

Huc referri videntur ut pote ad studiosum Rhetorem
Spectantes orationes gratulatoriæ natalis diei, dignitatis,
Sed quia sunt frequentiores illis, qui scholis valedixerunt,
Quamvis breviore stylo comprehensa, ideo eloquentiæ aulicæ
adjungantur. Orationes autem majores earumq modus
Scribendarum ornamenta ad finem anni coronabunt
Opus, si per tempus licuerit.

JUVENTUS ELOQENTIA
Rhetor aulicus.

Praxis ordinaria antiquis servata illa est, ut adole:

scentia literis exculta ad genium seculi explicandæ palestræ Aulicæ det nomen et regni primoribus obsequia. Hic Ingenii amplissima exercitandi prabet occasio, hic omnino Est campus eloquentiæ, et quædam Ægyptus fæcunditatis inge: niosæ parens. proinde hic semen eruditionis jacimus ut Adoreas colligant et collecta in manipulis habeant, in Messem missuri falcem, quod postea dispenset de erudita penu, Hic de epistolis aliquid innuemus cum ad aulam maximus earum Sit usus, deinde ad species nonnullas orationum descendemus, Et licet breviorum sit usus in aulis allocutionum vg. Salu: tatoriarum valedictoriarum gratulatoriarum. nos tamen Longiori aliquantum insistemus praxi, cum constet de Longiore toga minorem facile consui posse prætextam, sed nec Minores omittemus exercitationes quantum temporis angustia Et materiæ amplitudo permittent.

Punctum XIIIum:

De epistolis

Epistola est sermo scriptus ad absentem vel quasi absen: tem. Epistolarum tria sunt genera, deliberativum in quo Suademus aliquid vel dissuademus, huc pertinent epistolæ Portatoriæ, consolatoriæ, petitoriæ, commendatoriæ, objurgato: riæ, mandatoriæ,. Demonstrativum, in quo laudamus

Aliquem vel vituperamus, vel significamus aliquid. huc pertinent narratoriæ, gratulatoriæ, gratiarum actoriæ, jocosæ, officiosæ, Dedicatoriæ etc. Judiciale in quo accusamus aliquem vel Excusamus, huc spectant, accusatoriæ, excusatoriæ, deprecatoriæ, Querulæ, criminatoriæ, minatoriæ, etc: .

Epistolarum quatuor sunt partes ordinariæ <u>Exordium</u> seu Accessus ad propositionem, qui fit vel â circumstantia Loci vel temporis vel â commemoratione antiqui affectus vel â Captatione veniæ, vel â submissione, vel â fragmento aliquo, Vel universali propositione, vel â sententia personæ, nominis, Officii, stemmatis, vel ab eventu aliquo.

Explicatio secunda pars epistolæ quæ exponit materiam Epistolæ et continet rem ipsam clarè propositam.

Tertia pars <u>ratio</u> seu <u>causa</u>. in qua assignantur motiva. Vel scriptæ epistolæ vel petitionis alicujus, vel laudationis Vel accusationis, deniq assignantur rationes pro qualitate materiæ, hæ autem rationes peti debent â finibus Rhetoricis hoc Est ab utili ab honesto â jucundo, â facili â necessario vel E. contra.. aliquando â circumstantiis loci, temporis, personæ Officii etc.

Conclusio seu finis epistolæ ultima pars illius est, quæ fit E Propositionis confirmatione comendatione sui ipsius, et eo Pulchrior est quo similior rei de qua scribis.

164 Notandum tamen non omnino requiri, ut omnes hæ partes Ordine ponantur, expositio nec exigitur ut omnino ponantur Omnes; confutatio maxime in genere judiciali aliquando Immiscetur sed non recensetur inter partes, tanquam pars Distincta ab aliis cum spectet ad orationes. Notandum Secundo ut elocutio non sit nimis humilis, nec nimium elevata, sed talis quæ familiari sermoni est conveniens, debet Autem fieri juxta dignitatem personarum ad quas scribitur Epistola; quæ ad inferiores debet esse audacior, ad æquales confidentior, ad superiores maturior, in materia gravi Debet styllus preferre majestatem, in tristi mærorem, In hilari aliquando jocus potest esse. Notandum tertio ut epistola compta sit, multum sequentia conferunt Primo latinitas classica in latinis, polonismus elegans Non plebejus in polonis epistolis, secundo claritas quam Maxima. tertio sententiæ breves. Quarto brevitas Ne tædium fiat legenti. Quinto voces macaronicæ Usitatæ tamen. Sexto Phrases nonnullæ latinæ Polonicis immistæ tunc cum res non potest bene Polonicis exprimi, unde non recte scriberes: rogo W Pana racz mi mutua dare przynaymniey Decem millia florenorum. Aliæ partes epistolæ sunt, quæ extra ipsam ponuntur epistolam.

Prima est salutatio quæ supra epistolam scribitur, secunda subscriptio ubi nomen subscribitur, tertia inscriptio seu titulus cui epistola subscribitur, de quibus Poësis supponitur sufficienter informasse omnes

Fragmenta servitura epistolæ officiosæ

O mihi Thesæa: pectora juncta fide.
Vos duo tresve mihi de tot superestis amici
Antiquus necdum pectore cessat amor
Pendet ab officio spes mihi magna tuo
Te nil vita nihil acceptius unquam
Illud amicitiæ sacrum et venerabile nomen
Te loquor absentem, te vox mea nominat unum
Tui quoq suscepti curam dimittis amici officioq
Pium tam cito ponis opus:
Affectusq animi qui fuit ante manet
Si tamen ipse vales aliquâ nos parte valemus
Ille tuos quondam nonultimus inter amicos
Tu comes antiquus tu primis junctus ab annis
Quod tua me raro solatur epistola peccas
Esse salutatum vult te mea litera, tecum ut quanquã

166 Longè toto sumus orbe remoti, scire tamen possis
Admeminisse mei, et lacessitus tandem responde
roganti, vivere si me vis sanum recteq; valentem

Fragmenta epistolæ petitoriæ servitura

Nec tibi turbe puta precibus subcumbere nostris
Per mala nostra peto quorum potes esse levamen
Sperandum nostras posse valere preces
Præmia magna quidem sed non indebita posco
O habeam faciles in mea vota Deos
Spes tua lenta fuit. quod petis alter habet
Quod precor exiguum est
Quid facies hosti si sis excludis amantem
Crede mihi res est ingeniosa dari
Tuam supplex poscere cogor opem
Fortunæ memorem te decet esse meæ
Consequitur quæcunq; petit
Facta puta quæcunq; jubes
Pœnam pro munere poscis
Si nil cinna petis nil tibi cinna nego.

Servitura epistolæ consolatoriæ

Tot lachrimis unus grande levamen eris
Una tamen res est quæ te soletur in istis
Tua pergama fletu commiserante tuo
Siccos gemitus pone arentesq querelas
Levius ferto dolorem communem quem fata volunt
Sæpè Iovis telô quercus adusta viret
Sapè premente Deo fert Deus alter opem
Strangulat inclusus dolor atq exæstuat intus
Ferrea sors homines difficilisq premit
Leve est quod benè fertur opus
Leviter, ex merito quidquid patiare ferendum est
Tibi sint mea damna dolori
Expletur lacrymis egeriturq dolor
Sensum mali detrahit usus
Levius communia tangunt.

Servitura epistolæ deprecatoriæ

Placato possum non miser esse Deo sed si peccassem
Qui tu concedere possis

160 Mitissima caesaris ira materiam veniae sors tibi
Nostra dedit.
Parce precor fulmenq tuum fera bella reconde.
Crede mihi miseris caelestia numina parce:
Pretensae veniam dabit ignorantia culpae
Et mihi si non vis parcere parce meis
Lachrymis adamanta moverem
Partem nostri criminis error habet
Culpa gravis precibus donatur sua suorum
Tu servare potes tu perdere potes amantem
Vel hac dextra cecidisse decoram

Servitura epistola laudatoriae

Implesti meritis solus utramq domum
Aeacidem ista pericula poscunt
Pueris cantanturq puellis nomina magna duces
Castra ducum dux ipse pacis
Tu magnorum moliminum faber et ascia fabri
Multus tibi sese ab origine patruum debet honor
Tu numeroso consule consul Per fasces tot lustra
tenes. Grande decus presidiumq domus

Tibi pulchro risit fortuna serena
Vives post funera factis

Servitura epistolæ invitatoriæ
Nil mihi rescribas attamen ipse veni
Quem sine te cogis vivere coge mori
Quid laceras pectora nostra morâ
Hospitium gratum sit tibi villa mea
Pelle moras subitoq celer delabere Cœlo
Quos iungit amor iungat et illa dies
Perpetuusq animi debitor hujus ero

Servitura epistolæ excusatoriæ
Non ego te læsi prudens ignosce petenti
Pretendis culpæ splendida verba tuæ
Erroremq suum quô tueatur habet
In magnis læsi rebus uterq sumus
Quod bona tunc habui tot modo damna fleo
Vulnera qui fecit debuit illa pati
Et verruca fuit quandoq decori

170. Et non debes inimicæ credere linguæ
Nullus satis est inter tot tristia luctus
Hæc mihi quæ patior dissimulare licet

Punctum secundum

De salutationibus officiosis

In hujus modi salutationibus hæc passim contineri solent, primo gratulandum de fortuna et grandis superum dono quod ex vultu habemus magni Hospitis. Secundo conceptam exaggeramus lætitiam Animo. Tertio causas dignitatis loci assignamus Petitas â dignitate, meritis, beneficiis, hospitis. Quarto attinguntur ejus laudes quæ ducuntur â genere illustri, stemmate antiquissimo moribus. Ingenio, indole. Quinto desiderium explicatur Moræ ejus longissimæ. Sexto illius honori nostra Obsequia dedicamus. In his salutationibus pensanda sunt adiuncta. antecedentium, consequentium, Anni, mensis, diei, personæ, salutantis et salutati Loci etcc:.

Notandum hic officiosas salutationes â gravioribus differre quia officiosæ possunt haberi â materia

Ludicra, hilari, graves autem uti salutationes Regis, Primatis, Ducis, Senatoris insignis construi Debent â materia graviore vg: ab èruditione, senten:tiis èorum dignitatis accommodis.

Notandum secundo specialiter de salutatione regis q.d Scilicet regem orator salutaturus in comitiis generali:bus debet exprimere lætitiam omnium ex regis in:columitate et robustâ valetudine tum rationes Gaudij subnectuntur, â meritis in patriam â Vigilandi circa bonum reipublicæ curæ, et sollici tudine. Secundo gratiarum actio instituitur proinde Festo regis labore et studio circa bonum patriæ. Tertia vota omnium exagerantur pro diuturna Regis valetudine pro felicissimo continuandi Regiminis successu. tandem adjungitur deside:rium supplex admissionis ad oscula manus regiæ Hic exempla salutationum regis intermittimus Deo dante in senio eloquentiæ exactius hanc Materiam tractaturi hic locus esto communium Salutationum.

Eruditiones salutationibus officiosis serviture

172 Massinissa Numidiæ rex Deos fortunæ suæ authores
Maxime coluit quod Scipionem Africanum cladibus
Carthaginis et Africæ insignem ad se divertentem
Vidisset prius quam illum ad se invitasset tu dices
In maiores te impelli gratias fortunæ tuæ quam
Adoras in adventu hospitis.
Secunda Commodo Cæsari Romam venienti
Urbs tota effusa laurus floresq substravit tu
Candorem animi et florem affectus tui, subjicies
Venienti hospeti.
Tertia Roma Magno Carolo ingredienti urbem
Gladium obtulit in quo omnia ejus insignia facta
Impressa erant tu cordi imprimes omnia benevolæ
Animi testimonia etc.
Quarta. Augusto cæsari maxime præ omnibus
Salutationibus amici cujusdam verbum. Salve.
Tu oblatam verborum testimonium dices compen
sari affectu propencissimo erga Dominum N.N.
Quinta. Apud Indos crimen erat adventu
hospitis dic tristem præ se tulisse faciem tu
Asseres comissurum crimen non facile expiandu
Si tibi tanti hospitis adventu lætior appareas.

Sexta Trojani rosas dicabant venienti hospiti, 173
In affectus tui explicabis florentiam.
Septima Iones populi Graeciae passim sibi collophos
Extruebant qui venientes hospites salutabant
In aveces elingves etiam domus parietes clama
re et sensu laetitiae animari in adventu hospitis etc:

Salutatio oficiosa ab eruditionibus
Niskie te progi, ktore się pod nożki postały

Niskie

Dollerlib. ter Sohn

Mein allerli. te Sus

Coż iestcze się działo czi...

Coż iestcze się

dzięki

Quid quaeris facere meo nomine nisi ... się ociały

Omnia quae scribam laude commendo Maria

Sancte Dalbertus bene mihi manum regat

Fratres O quam bonum et jucundum Fratres manere in unum

Żarty przewiązane z Zabawek Poetyckich zapewne X. Fr: Bohomolca?

1.

O niedystoria. płacił,

Chcesz, bym ci zaraz dziesięć talerów wy
Preto, że ci nie doń dłużnik dziesięć stracił.
Niech ia kary, za cudzą winę nie ponoszę;
Jeś mógł dziesięć stracić; stracić y dzie
się, proszę.

2.

Na czyiego ia
świeci ... L...iot.

D. O. M.
Forum Eloquentiae
Rhetoricis institutionibus refertum.
Facultatis Oratoriae Candidatis.
Apertum
In seculi ad Collegium Posnaniense Soc
Jesu 1 7 3 3. 70
1773
Annum 1 7 3 4.
Die 19 Septembris
Xaverii Prolewicz
Auditoris Elo-
quentiae.
L I C

malo.
[illegible] pieniedzy, rzekles [illegible]
Gdy cię za mną rzeczysta Wioska; wnet ich
Więcey widzę, znalazła moia Wioska [illegible]
U ciebie Bracie, niż ia twoich [illegible]
Zaprowano-ć do [illegible], niech ci Wioska [illegible]
Zrzucono cię z honoru; niech ci [illegible]

3.

O tym, co sam z sobą zwykł rozmawiać,
Gdy sam mówisz do siebie, mądrze twoia mowa:
Lecz, co z tobą rozmawia, głupia, wierz mi głowa.

4.

Do Niewieściucha.

Bratem mię zowiesz, a sam, taka fraszka, stękasz.
Jak niewiasta, twarz zdobisz, wszystkiego się lękasz.
Nie zów mię odtąd bratem, uczyń to łaskawie;
Bo będę musiał siostrą zwać cię Stanisławie.

5. (1).

Moneta cięzka.

Cięzka mówi Moneta, ten, który ią niesie;
Cięży, wierz mi daleko, gdy iey nie ma w kiesie.

6.

O Poetach, y Proroka[ch].

Prorocy powiadaią rzecz przyszłą prawdziwie;
Poetowie zaś biią o przyszłych fałszywie.

7.

D. O. M.

PROOEMIUM

Forum vobis aperio Eloquentiæ Candidati ubi sub hasta
Palladis commercium sit vobis tanto æstimabilius quia so-
lum Ingenii talentis concedendum Regiam dixisse debuera
hoc Oratoriæ facultatis augustale aprima planta ad summu
apicem satis magnifica sui mole tam ad Majestatem quam ad
comendationem Reginæ Eloquentiæ consurgens, sed ne putet
quispiam superbi Nominis sibi prohibitam jactantiam al
Regiæ observates aditus multo custode teneri tantumq nobiliori
Ingenio patere quorum potius maluit quo nulla sors nulla for
tuna nulla conditio excludatur. Sed non gratis hic accipienda
quispiam præsumat cum multis pretiosi temporis sudoribq im-
pensi constabit quidquid in usum quisq suum tradi sibi volue
rit; etenim sic quidpiam attestante Diogene Emuntur pecu
nia ut domus agri et tempore et diligentia liberalis disci
plina comparatur Huc proinde liberalis Ingenii expe
ditæ proventus profundite fluviæ frontis gemmas talenta
quaeda tuleritis tantum de mercatura erudit usuræ refere
tis. Quod si minus lucri cupiam sui computabunt calcu
li y parci Ingenii accusat inopiam y tenuis profusas dote
at Impensas. Ego iam omnibus ac singulis minime iniquus
eruditi partis dispono fori Quadrifanam illud dividi vo
lo **Prima** pars Eloquentiæ acquirendæ subsidia proponet
et quædam Rhetoricæ Rudimenta **2da** Orationum Bre
viorum modos faciles explicabit et methodicos. **3tia** famæ
publicæ Nuncium Mercurium expediet cum institutione
Epistolari **4ta** In Orationum Majorum leges circum
scribet.

scribet. Totum Opus Majori Gloriæ DEI peroptimi Maximi Sanctorum Sp. DEI Matris honori Sanctorum Tutelarium Sancti Stanislai Episcopi et Kostka Venerationi cedat.

Pars Prima

Eloquentiæ acquirendæ subsidia proponit et quædam Rudimenta Rhetoricæ.

Ingenii et doctrinæ Magister Aristoteles quæ illis omni studio et animi contensione adjumenta esse quærenda dicebat fiat verbum decus literarum cognitionem assurgere volunt scilicet Naturam, Artem, Exercitationem,. Nemo sine atributis a natura donis in animum Eloquentiæ inducat studia inutili enim Conatu desudabit si adversante ingenio facultatem Oratoriam amplectetur. Quare Magister et Princeps Eloquentiæ Cicero lib: Imo de offici: Nume: 110. audiatur in hanc rem ut nos naturæ nostræ regulam metiamur neque id Conemur sequi quod assequi nequeamus monet ille: Hocce Imo subsidio Eloquentiæ a natura non immoramur cum DEI sit Universorum Capacitatem Magisteri naturæ majorem y minorem y nullam infudisse non nostræ industriæ scilicet ars Jam 2dum adjumentum Eloquentiæ acquirendæ hoc est ars hocce opus implebit quod præceptis Regulis continuis constabit juxta quas omne Rhetori cum artefactum Construendum est Hocque adjumentum ulteriori tractu resolvatur.

3tium Rhetoricæ subsidium Exercitacio perquam Eloquentia

quentia maxime comparatur. Unde Crassus commendans agit nec Medici nec Imperatores nec Oratores quamvis artis praecepta perceperint quidquam magna laude dignum sine usu et Exercitatione consequi possunt vere dixit et Ovidius Artifices unus qui facit usus erit. Hoc Eloquentia cum aliis artificiis commune habet quod sine usu diligentis Studio Comparari Sufficienter nequeat ita nunc ingenium nec praecepta juvent quempiam si frequens Exercitatio desit. Nam ut Navis Rectorem de arte navigandi Scriptus liber facere nequit peritum nisi tempestate jactatus inter decumanos fluctus latrantesque Scillas modum Regendae Navis Exercitio aquirat. Itanec Oratorem juvabunt praecepta si nullus sit in eorum praxi qui monente Tullio de Studio quantum detrahit tantum amittit ex gloria.

Est autem Exercitatio usus assiduus consvetudoque dicendi audiendi, legendi, meditandi, scribendi, memoriter addiscendi, imitandi, Sex cum sint clarae species Explicatione non egent. desuper agendum est.

§ 1mus.

De Imitatione

Arguit Plinius Junior lib: 8. Epistol: ad avitum quorumdam suum neglectum potissimi eloquentiae adjumenti scilicet Imitationis statim inquit: Sapiunt statim Sciunt omnia neminem verentur imitantur neminem atque sibi ipsi exempla sunt. Haec per Ironiam dicta significant praesumptionem Summam illorum qui sine exemplo alieno ipsi si-

bi

164. bi Magistri artis esse volunt. Proinde ne Ingeniosiores Scioli videantur tardiores facile adjumenti proficiscendi habeant Imitationis modos addiscendos in animum inducat quos hic errandes suscipio.

Primus Modus Imitationis est cum mutatur sententia seu argumentum verba tamen Phrases modi locutionis retinetur sic v.g. Exemplum ex Cicerone Quarta in Cecilium cujus hic est Tulli Quis tandem esset mecum qui factum aut consilium posset reprehendere Quid est pro Deum hominumq. fidem? inquo Ego Reipublicæ plus hoc tempore prodesse possim quid est quod aut populo Romano gratius esse debet aut Socijs exteris nationibus optatius esse possit aut saluti fortunisq omnium magis accomodatum sii populatæ, vexatæ, funditus eversæ Provinciæ Socij stipendiariiq populi Romani afflicti miseri jam non salutis spem sed exitij solatium quærunt quia Judicia manere apud Ordinem Senatorium volunt quæruntur accusatorios se idoneos non habere qui accusare possunt Judicium severitatem deserere.

Hujus puncti Orationis tota Phrasis potest applicari suasioni Belli hunc in modum belli suasor venio hoc enim hostis in turbido piscari tam posse nobis quam velle necesse est. Ec quis erit qui meum consilium reprehendere potest quid est pro Deum hominumq fidem? inquo nos Reipublicæ plus hoc temporis prodesse possumus cum ij maxime hosti obesse poterimus? Quid est quod aut Populo gratius esse poterat aut Socijs exterisq nationibus optatius esse possit aut Sa

luti

Juti fortunisq salutis nostrum magis accomodatum sit quã 105
cum clades nostras hostili ruina solari poterimus? copulate,
vexate, funditus eversæ Provinciæ Socij stipendiariq populi
afflicti miseri tam salutis spem quam exitus solatium anô
bis possunt qui bella manere apud Ordinem Equestrem iô
sunt quæruntur bellatoribus Viris si idoneis destitui universq
populus a multis incommodis difficultatibus affectus nihil æ
que quam belli consilia persuadeat in nobis executionem sui pro
siti requirit &c &c: &c...
Ut vero usitatus videatur Imitandi modus etiam alijs autho
ribus etiam classicis addo Exemplum de Puisinio qui assum
pto sibi uno et altero sensu ex Plinij Panegiris laudantis Traja
num eundem imitatus est. Sic plinius habet Enituit aliquis in
bello sed obsolevit in pace alium toga sed non arma honestarunt
reverentiam ille terrore alius amorem humanitate baptizavit ille
quæsitam Domi publico in gloriam hic in publico partam Domi
perdidit postremo adhuc nemo exstitit cujus Virtutes nullo vi
tiorum confinio læderentur &c &c locum hunc ita laudatorius
Schéponium quod excelluerit omni scientia dictus Pisinius ma
teriæ suæ apposuit. Excellit aliquis Eloquentia sed obsolescit
in Carmine, alium gravitas dicendi quædam atq Divinitas
non tamen familiaritas cohonestat alium Styli pondus et gra
vitas sed non acumen æque commendat omnes uno verbo Vir
tutes omnium sæpe confinio vitiorum aliquo terminantur
et raro mortalium singulis universæ contingunt Schephonii laus
in dicendo y vix ullis inclusa finibus est. Ita coluit suavitatem
ut illi

108 ut illi non deesset acrimonia candorem illuminabat potius quam confundebat color orationis et Splendor lenitati nihil detrahebat auctoritas ubiq tamen permiscebatur amoenitas Genus Summum infimum, temperatum, vehemens, Saevum, Come facetum, moestum, mistum, omnia quae Ceteris adspergi solent sic est unice complexus, ut Sane cum Stephonium amisimus, nonunum deniq hominem verum aut multos aut multis parem amisisse nos dolemus.

2dus Modus Imitationis est cum iisdem eadem y Similia verba majori ex parte mutantur Sententia autem retinet sicut Sum Sensum Latini Paecati quo Theodosium extulit Cedat terra Cretensis parvi Jovis gloriata cunabulis de de fidem nescias constare auditis Deum dedit Hyspania quem videtis hunc inquam Sensum author Panegyris Dicatae Illustrissimo Reverendissimo Kretkowski Episcopo Culmensi huius titulus est altis Soteae passus Sic transtulit ubi per Prosopopeiam inducitur loquens Tetus Dieceana quid mihi Cretam Jove puero repetatam fabulae obiectis? dignitas Praesulea Numen divinius est majusq cuius pressa vestigiis in Romam assurgo honori Consecror pede imposito. Sic illum Sensum Stradae de Bello belgico lib: Jmi Sicut ex collisis fractisq nubibus plerumq Serenitas reddit ita Spes nunquam major affulget pacis quam cum Seriobellum agitur saeviat nimirum aut fessa per caedes ira Certe pronius in gratiam redeunt perfessi armorum damna ita hunc inquam Sensum immutabimus Quemadmodum nunquam Serenius exporrecti ri

det

det Cæli facies quantum prius deposuerit ita sæva procella post 187
quam Gradivus sua exploserit fulmina pacis Sereniusq illucescit
Judum exhausta enim per sanguinis tempestatem ita facilius inim
explicat idest arrident paci præceptis armorum damnis belloq
ferati animi.

Ilius Imitandi Modus est cum fragmentum ali
quod ligatum solute est mutatum. Hæc mutatio duplici
modo fit: Imo Si solum ita transmutantur voces ne vi
dean: ductum servare Carminis. Item Si Phrases removentur
Poeticæ substantivis adjectiva adduntur locutio infinita ver
titur finite Sic vg illud Darctis Phrygii

O qui magnanimo domuistis remige fluctus
Qui Phreta qui ventos primi libastis et astra
Iratis didicistis iter non nota sequuti
Discite dura pati sola est quæ conterit hostem virtutesq re
gis patientia sola triumphis mulctat innocuis et honestè
consulit iræ.

Hoc Fragmentum sic solute reddi potest O qui magnani
mo remige indociles venti domuistis fluctus qui fretorum
altum et ventos et astra libastis primi ignota sequuti iter didi
cistis irati dura parum discite. Sola enim est patientia quæ
hostem conterit et virtutes Regit sola est patientia quæ innocuis
mulctat triumphis quæ consulit honestè iræ.

2dus Imitandi Modus in solutum ligatum stylum est
cum

180 cum non solum numerus tollitur Poeticus non solum Phrases reiciuntur liberiores sed etiam unusquodq Comma amplius deducitur per periodos sic illud Fragmentum Ode Ima Lechiados P. Ines Caponens in conspirantiam fortunæ.

Fortuna fasces et dubias rotat
Fortuna mitras hæ modo rusticum
Cras esse y Regem docebit
Vel Famulo dare jura Regi
Hæc modo solutis nuper ademerat
Tauris colonos Cæsaribus juga
Induisse maratisq duras
Frontibus imposuisse leges
Sancivit olim hæc præcipites vehi
Versante giros qui modo paupere
Ligone non satis feracem
Findit humum, poterit recuso
In arma aratro ducere martios
Per subditorum tempora et hostium
Per ora sulcos ac nec unquam
Lex dubijs placet una fatis.

Hoc Fragmentum Ode sic effertur Ita fortunæ volvitur orbita ut secum una mitras Principum Regum rotet Coronas vidimus utique hodie obscuro genere notos a majorum Imaginibus claros die altero honorata fulgere luce ut nitidiores sudo primæ elevationis obfuscent serenum: Nec illud insolens est cum solutis aratro bobus non solum plebeia cultura cultus induit Regios sed memor Rustici officij y dorsum arat flagris Principum y jugaCæ

saribus

saribus induit O Sortis volubiles Viros! qui volvuntur illi allisi 189
humo. Spes humiles elevare haud possunt illi eminentius evecti ut
qui modo paupere non Satis feracem findebant humum vomere
post quam aratrum arma induit martios per Subditorum tempora
et hostium colla agant sulcos et pro cereris fascibus Virorum metant
manipulos ne dubijs ne crede fatis quorum lex Semper eadem
Semper alia Semper Similis dissimilisq sibi:

Quartus Modus Imitandi est si ex Thesi alicujus autho
ris facias Hypothesym hoc est si Propositionem Generalem nul
lis coarctam circumstancijs personæ, loci, temporis, officij, negotij,
dē transformes in Propositionem particularem scilicet de certa
quapiam personā ~~procedentem~~ y de loco determinato y tempo
re y officio y negotio. Sic hunc Sensum Patris Ines universalem
nihil isti vivunt qui male vivunt applicares adolescenti perdi
torum morum.. . . . . . . Serenum extingvis virtutis
inferi rebrio? diem tuum obijsti credis ne male fidei scelere? Ita
est Ecclypsim utique vitæ pateris digne quem nox æterna umbris
Sepeliat profundoq damnet recessu qui Sudum probi obscurasti ani
mi Occidis Occidis heu dolor! Imo dire. Idcirco mergende gurgite
tales enim merentur inferias et atros Furiarum Carmen qui ad vespera
Scelerum mane Vitæ et probitatis inclinasti inprimo illo passu quo
arrecti calle devius intras versum egisti vitam nefandus erro ve
lut intermortua cui non alludit par mentes honeste per devia et in
via urgebas iter cujus exitus quid Sit inferni ante ambulo te docebunt
te Erraticum dudissem Sydus vag tenebris natum Sanctioris fir
mamento

192 mamento Empyrei Vix Sum minime nisi potiori titulo Supera indignus sede profundos tibi deposcere noctes Iace Iace tenebris consepulte de elevatiori Virtutum polo decaduo dormi aeterno Sepulte Somno qui noctem amasti probitatis sed jam ne durus illo omnino incumbuit vesper qui meridiem Sanctioris extinxit animi Iam ne concepit tenebris ita ut nec crepusculum genitaris lucis sibi alluceat cui divinior extincta lampas Virtutisq Scintillas vitiorum obfuscavit caligo? Ita est dolere sed vesperam Virtutis nonata hesperum ablute lachrymis pietatis funus at vitale lumen inferno damnate foco ut potè pravo exardescens fomite quod funum bonis inspiravit moribus et quidquid probum fuit decoxit Imo parate satis pena est quod videt qui male vidit.

Eodem artificio ille Sensus universalis Strada ex lib: Imo belli belgici assumptus Principi magnum Imperii foeus magna animandum est mente multis tuendum est manibus Inparticulari applicari potest Serenissimo Stanislao primo REGI Polonarum Recens electo. Animas Regnorum Princeps Stanislae magnum Imperii Corpus accepisti illud utiq magna tibi animandum est mente illius in tutelam plusquam Bryareus multiplicatas extende manus.

Adhuc eundem modum refertur si ex hypothesi aliena facis Thesym Scilicet cum propositionem particularem In ad universalem revocas exempli G. Dixit Strada de Alexandro Parmensi Decorum illi fuit nonsolum in natalitiorum Syderum incidisse lucem sed ex bellorum quoq nubilo serenam sibi claritudinem victrici fortitudine

Sibi

sibi aperuisse. Hanc hypothesym potest ad Thesym sic reducere. 194
Principum y ideo vulnditur serenitas si non solum natalitiorum Sy
derum luce fulgeant sed et Bellorum quoq nubillo Tudum claritu
dinis Sua vertice fortitudine expediunt.

Quintus Imitandi Modus est cum Sensus alicujus au
thoris in Contrariam deloquentur materiam opponunt Phrases
Phrasybus verba verbis vg ille Quintiliani Sensus unus et alter:
Innocentia per gradus certos ab homine discedit et ne in maxi
mis trepidet audacia dum vires in minoribus colligit Nemo inde
incepit quo incredibile est pervenisse. Sic inquam Sensus in Con
trarium potest mutari Siquis probaret qd probus de scelesto ne
moratum evasit. Flagitia pravaq peccandi facultas per gra
dus certos adhuc discedit. et ne pondere Virtutum gravetur tenuitas
di vires in minoribus colligit Nemo inde cepit quoind incredibile
est pervenisse.

Otus Modus illiq ultimus sit cum Rhetor suam materia
adversorum Authorum fragmentis sive Oratorum sive Poetaru
exornat nonullis etiam de suo marte abiectis Atiqueum hoc postu
lat versatissimum in auctoribus Ingenium ut scilicet habeat re
rum farraginem habeat unde Convenienter materiam Suam pro
bare sufficiat Exemplum sit in Valedictione qua Casimirus
Jagiellonides Rex Polonarum dignatus est Filium Suum
Principem Casimirum Juvenem Sanctissimum Vocatum ad
Sceptra Ungariæ. Poydzieysz smiew Cyncie Synowi bez dystyn
keyi honoru tego ktory c fortuna detenuie. Poydziesz za scze
Sua

4

221
192 scia twego manudukcyą wnieznaiome kraie miedzy obce narody do nowych zwyczaiow inszey manióry humoru ludzi poydziesz. na wysoki prawda dostoienstwa ascens honoru altecę ale urząd niebespieczy godnosc niewieczney tam procederu twego kilka słów gut opiszę, Wieki lat experientyą nauczony... Nayprzod mi co

Comenius lib: X dzienney impressyą owego assertu Regum potestas a Deo est Samemu Bogu winienies twoię elewacyą przez ktorego Maiestatu stołu exaltacyą biorę y iak authora godnosci tobie konferowaney Jego kreaturą adorowac będziesz. Jak o konserwacyą przy tym dostoienstwie suppliki codzienne. Wiedz zas z Augustyna Swiętego że Non Regnat sed servit qui malus est. niegłowę pod koronę wyniesiesz ale pod niewolą szyię uniżysz ieżeli praw Boskich nazbyt mo-z-siebie zrzucisz. Trzeba byc nad poddanymi lepszym bo według pogan. krolujących ta była maxima Imperium neminis

Cyrus apud Plut. Convenit qui quibus imperat melior non sit. Dopieroż Chrzescianska Regencya nad poddanemi prym brac powinna żebys miał tu pełną Rządow Jurisdykcyą nayprzod swoię wolą mi rozumowi

Claudianus podaną, Bo tunc iam iure tenebis cum poteris Rex esse tui ani młodosci pozwalay nad tawręcy co roztropnosc każe powaga krolewska prawa Boskie y ludzkie każą to czyn Non tibi quod libeat

Idem sed quod fecisse decebit. Rozumi że zadne involucra sprawtwo ich niekryią, ktorys nadostaynosci altanę wyniesiony zewsząd oczu ludzkich Censur nieuydziesz zawsząd lux altissima facti

Idem Secreti nil esse sinem Twoiey te cnoty będą reguły zas Rządu maxymy mieć mozesz z nies owe Poganskich Tyrannow niepospolite

te adagium Regius mos est venenum Leum ferre rzecz nieyspra- Livius
wiedliwa taka stoyą żeby Pańska częstowała ochota ktora takstra-
kował powinna poddanych żeby sobie serca ku Panu nie żakowa
ili: Niepamiętci Rzymskiego Senatora Cassiodora daną
Theodorykowi własnemu z Gotow tę Instrukcyą Benigni Prin- In Epistolis
cipis est ad clementiæ modum transilire terminos æquitatis quo-
niam sola est misericordia cui cæteræ Virtutes honorabiliter cedere
deresnon recusant. Zaczym łaskawością librey surowość żeby prze-
cię miłosierdzie wagę brało czym sobie ubespieczy z Państwo bo
według Seneki Salvum Regem in aperto clementia præstat a Idem in Epis
nayb ardziey w kryminalnych egzekucyach surowość temperuy
Bonum minus sunt turpia Principi multa supplicia quam me- Seneca
dico multa funera. W Largicyach wiedz Regibus esse manus ni-
gdy się nie powinna kurczyć krolewska nie powinna kurczyć li-
beralna zrzodlem ktoś nazwał krolow y dobrze każdemu przy-
chodzącemu łaskawą protuzyą zalecał ale powinny y żeby się bez
proźby samey ochotnie powinny wylewać gratie Zachoway zaś
Boże z Wakansow chandel czynić bo tenka i kondecia nie Pań-
ska Professya wdystrybucie godności albo Panis merentium
wziąłbo pierwszy być powinien na zasłużenszych bo dzie bez dy-
stynkcyi bene meritorum æqua sors wszystkich zacżyca tam
nie może być iak bez irrytacyi lepszych iak bez zgorszenia mniey
dobrych wadministracyi y Państwa zarowno głową y ręką na do-
bro pospolite życzę sobie y pracę sobie za maxymę ow Juliusza assi-
po
rysem

144 Non minus est Imperatoris Superare Consilio quam gladio y prze zorną konsultą razić nieprzyiaciol y mieczem sobie poradzić to chwa lebna we wszakiych moderament chowac naylepiey a przystrzygac trzody niedrzyć że skorą, ani przez oppressyą złotem krewioyaskac a na koniec owę admonicyą, kreśliącym daną u Plutarcha przy pominam Ille tutus est qui Sie subdaiy Imperat ut Pater filijs. chcesz ubespieczyć sobie Państwo Oycem niekrolem zmey się być którego gdy na Krolestwo doczesne promowuie o wieczne zwiększą usilnością starać się życzę ale Oycowskich reflexyi maxymy we cznie na sercu mieć wyryte proszę....

Hi ergo sunt expositi Imitationis Modi quibus si Ingenium et operam Orator addet facilem proficiendi cognoscens esse ar tem interq Rhetorum Nomina accenseri merebitur.

§ 2dus.

De Narratione

Hic primo quidem agendum est de periodis totius Orationis fun damento sed quia in Poeticis praeceptis omnes bene instructos suppono in arte periodica tum etiam facile memoria retinen da suo quae ad aures quamvis non calamum dictantur ideo ad alia descendimus hoc Paragrapho Narrationum arti ficia exponam quae Epistolis Orationionibus Sacris et profa nis discursibus prodesse poterunt.

1mo Noto Narrationem esse rei factae y tanquam factae seu prout dic: aii esse Expositionem rei et quasi quaedam sedem

et fundamentum constituendæ fidei. Dixi Narratio Expositio 745
rei factæ vel tanquam factæ quia aliquæ Narrationes ita belle proponunt res ut quamvis fuere nunquam contigisse tamen vere videatur.

2do. Noto Narrationem esse triplicem Poeticam, Historicam, Oratoriam. Poetica Est expositio rerum vel nunquam factarum vel etiam fictarum confictione et Phrasi et Poetica. Historica Est explicatio rei esse Stylo historico id est plano qui factum prout contigit exprimit absque figuris ac digressionibus dilatationibus Orationibus aut casibus ut videre quisque potest in Justino, Curtio, Livio, et alijs historijs. Oratoria Est expositio rei instructa figuris insignioribus Sententijs ceterisque Orationis Phrasi nobiliore et non vulgari verborum apparatu.

3tio Noto Quatuor esse Narrationis Virtutes. Prima est Probabilitas si scilicet ille qui narrat sit Vir probus et dignus fide, taliaque afferat quæ non excedunt fidem et præterea si circumstantiæ loci Personarum congruæ afferentur. 2da Narrationis Virtus Brevitas Est si Rhetor non utitur superflua circumlocutione non necessarijs Parenthesibus et si illa resecabuntur sine quibus subsistere potest Narratio si unaquæque res semel dicatur bono ordine recta dispositione explicata. Non debet tamen esse nimia Brevitas alias Virtus degenerabit vitium. 3tia Claritas Si scilicet Narratio habebit verba usitata aperta non tantum Methaphorica. Si ordo temporis et rei gestæ observetur

196 tur 2tia Suavitas si ita Orator apposite rem enarrat ut sua vi eloquio dulcedinem quandam in animis auditorum relinquat . . Noto 3tio Decora esse Narrationum sequentes figuras scilicet Suspensionem, Dialogismum, Communicationem, Exclamationem, Admirationem, Interrogationem, Hypotyposes. Optima est Narratio si periodice exponatur et factu aliquod grave longiori ambitu exprimatur. Melius etiam res enda per Indicativum Modum per Infinitivum explicatur. Omnia haec exemplis patebunt.

Narratio Hystorica de deliberatione Lampsaci abinfensis armis Alexandri Magni.

Cum ad excidium Lampsacenae Urbis summo ardore Alexander Magnus ferretur egressum extra moenia Anaximenem praeceptorem suum vidisset et quia manifestum erat futurum preces suas Alexandri animo oppositurum praevenit Alexander ne roget pro servanda Urbe admonens atque non facturum se quod peteret jurans tunc Anaximenes si ita est peto Rex ut Lampsacum diruas tantum habuit apud Alexandrum haec velocitas sagacitatis ut Urbem exitio cui destinata erat subtraxerit.

Narratio Historica Vernacula deterrimae fortitudinis Godefridi Bullonii Ducis Lotaringiae prima vindicata Jerozolima REGIS Jerozolimorum.

Kiedy Chrześciański Woysko idąc na wybawienie ziemi Swiętey Saraceńskiey niewoli obległo było miasto Antyochię wybo

rem

rem ludzi woiennych, Zywnoscią, dwoistemi Murami, wałami, Fossami, armatą, y wszelką amõcyą, dobrze opatrzone trafiło się że Saraceni niespodzianie wypadszy Zmiasta wielkim Impetem uderzeli na pierwsze Straże które po większey części Zniószy woysko całe durno Stworzyli które iednak wczesnie przypadszy do Sprawy uparsiy mię Znie nieprzyiaciela precz go ku miastu uparowało iuz uchodziło poganstwo iuz porzucało zdobycze zabrane wobozie Chrzescian skim gdy tym czasem krzyknie głosem głuszący wszystkich wzrostem Olbrzym męstwem, y Odwagą, Wodz wielki y kawaler nowey przybytey roty Zatrzyma uciekaiących przykładem y ięzykiem zachęca do mężney Smierci albo Zwycięstwa Sam wodz oraz Zołnierz kogo dosięże obiesiecznym Mieczem albo głowa Zkarku Zpadnie albo Z koniem razem ieźdca przetnie. Wielką klęskę uczyni wszy w szykach Chrzescianskich iuz tryumfował Szydzący iak by niemężnych z ktorych zaden mu się nieopart ale raczey iak piorunu kazdy go się chronił. Postrzeże to Gotfer książe Lotaryskie inszey szyki zawodzące Stronie a Zniese niemogąc obelgi Chrzescian wielkim Impetem bieży woczy Olbrzymowi Stra Sznemu ten zoczywszy kawalera porzuciwszy innych skoczy ku niemu iako Lew od psow trzody obskoczony postrzeksy silnieysze go nad innych dysponuie drugich Sam siły probuie gdy sięme Znie podkaią soba iednym razem Olbrzym całą siłą przytnie na Godefreda tak że aż pukler ktorym się zastawił impetem razu iedne go przecięty na dwie części mężny ter Gotfryt ostatnich sił doby wszy tak silnie na adwersarza przyciął że oprocz tarczy, Zbroi, prze

dniey

dniey y tylney od Kamienia prawego aż do lewego boku zadżwie-
niem y zatworzeniem wszystkiego Pogaństwa na dwoię przeiął
Jak raz pukleż odebrany nadgrodził sobie naypierwszego
z Saracenow.

Narratio Oratoria vernacula facti Alponsi Carega obsessa Ducis

Godna u Monstra Matka straszydeł Affryka nieżliczoną licz-
bę nienasyconych nigdy krwią Chrześciańską Harpii napoiwszy
ie nieugaszonym iadem y psią wściekłoscią przeciwko wiernym
Maurow w Państwa upuściła Europeyskie wypadszy z kniey
swoich iakim impetem iakim wściekłe wypadaią bestye z ciemnych
Jorysk na pobliższe sobie kraie pierwszą wywarszy furyą ogniem
ie y mieczem spustoszywszy pod kartele nie mniey murami iako
też y słusznym opatrzone Garnizonem miasto podparli. Niespo-
dziewanych dobrze przywitał Alfons Woysk obleżonych Hetman
y iak by Cnectad Ciny porusżył iako Jowisz kuźni Wulkanowey
kute zapalił pioruny ognistym ich padaiących kul gradem
skropił. Zawyły rozłożone po murach kartany straszne do wnę-
trza straszniey się do słuchu zachwiały Bazyliszki Powietrze o-
gnisty deszcz zapalił Niebo dymi zaćmił trupy ziemię zakryły po-
toki krwy fossa załała z wielką klęską odpędzeni od niedobytego
miasta gdy mocą y iawnym bożem wziąć gonią nie spodziewali
sztuką zdradliwi dobyć chcieli Poganie. Więc zmysliwszy niby
trwogę w obozie z dali się uciekać chęć by wybawić za sobą Chrze-
ściańskie

putki y wszerym polu boiem wstępnym Znimi się podkał iakoż nieomylili się na swoiey imprezie. Alfonsa Syn książęcia zapalony pragnieniem stacby walnnej niby uchodząc Maurow zochotnikiem małey kwocie za Miasto wypadnie tym czasem obrociwszy się nieprzyiaciel z rozwiedzionemi szeroko skrzydłami naiaszczy wo czy w keto obtoczywszy nierowne putki wszystkie wpiń wyciął. Sam niedobrze wyćwiczony w zołnierskim rzemięśle walnnych przezeń Syn Alfonsa dostał się w niewolę w tym nieszczęsliwym Paniczu chęce Pogańie Oyca y wszystkich zabiiać przed mury go mieyskie prowadzą blisko Miatao theatrum feralney tracidii złosliwi zakładaią aktorowie żeby blizsze miasto lepieyro zeznać mogło załosną wszelktey złości akcyą staną wszy na placu determinowaney Sceny miecze do Serca do karku przymierzaią wielkim chałasem trzaskim chukiem iakiem Tedwie Lwi po Nemeyskim ryczą lesie albo rozdrażnione igraiącego morza szczekaiące Sulley Charybdy albo w samym piekle troy tbisty wyie Cerber pokazuiącego Miastu grozą smiercią, ieżeli by fortycy nie poddano. Trafito się że książe Alfons usłyszał obłoki przebiiaiący łoskot pod Miastem wypadnie na mury patrzy aż Syn gorzey niż w Lwich pazurach albo Smokach paszczęce załosne lamenty y Ręce do Oyca wynosi słysząc pogrożki nieralterowany Oyciec y iuży Syna niewątpi zgubić przecież dla tego wyzuwszy z affektu ro dzonego.

·200 dzonego ani pomysli opoddaniu Miasta owszem miecza do
bywszy zruci zmurow nieprzyiacielowi mowiąc: Jezeli macie
takie krwi pragnienie offiaruię instrument na rozlanie iey
lopal to zelaro w Syna mego rubikonie sami godni wstydu
y acheronta w rzeksy wesołey niezmienit twarzy odszedt
ale nieodsiebie w tym troskaniu a okrucienstwo do nieszczesli
wego Epilogu okrutne kontinuowało spectaculum ude
rzywszy mieczem nayprzod Pamięcia w sztuki go rosieka
li y to tylko w zysku odniesli ze zartoczną tyrannią krwią
Pamięcia napasli.

Narratio Oratoria Historiæ vulnerati 3bus lan
ceis Floriani Sarii. Equitis Poloni.

Illud Bellum quod nobis indixerant Cruciferi Teutonici
ut Crucem quam in pectore et nomine Poloni in attrita
per jugum Cervice Sentiremus illud inquam Bellum ad
vindicandam Seu defendendam Strenue libertatem ex
cit ad arma Bellatorem populum: Eminebat prævali
quis Heroibus virtute, animo, dexteritate martia, indole, au
gusta Corporis mole Florianus Sarius hunc vidisses medi
as inter armati hostis Catervas velut immortalis gloriæ
theatro cum fatis et mille periculis luctantem hunc telo,
hunc gladio, hunc conto et cum rebus deesset caperata fronte
velut ariete quodam oppugnabat quisq iam prope accesset
Suó

suo fato quam prope Sario iisdem passibus quisquis ad heroem nostrum properabat et ad mortem jam arcem pectoris expugnaverat hastarum termino nondum tamen oppugnantum suum animum fatebatur. Jam totus effuso sanguine jam adornata nimis edita patebant per pectus tot triumphales portae quod vulnerum plagae non tamen ille dignum esse hoc periculum Sario autumabat. Sed conspecta sui sanguinis purpura invictorum mote elephantum implacabilius in hostem sdvriebat tandem non victus est sed cessavit vincere non cessit in acie sed quievit. Non hic tandem Herois invictissimi quievit gloria altior illius animus quam ut telo peti posset. Cum enim Vladislaus per caesorum manes hostium ferretur et suam in notans ferro frontibus hostium legeret victoriam conspecto inter vulnera et mortes enim cum fatis luctandem Sario altum ingemuisset. Collecto Heros animo et revocato a fatis spiritu Regem affatur: Quid Imperator fletu corrumpis vict? nomine ita cecidi non dolori possum esse posteris quid spectas vulnera aut Poloniae gloriae fontes aut mei in Patriam amoris venas cogita. Amo etiam tela pro Patria accepta quam cordi sunt aspice eodem pectore quo Poloniam et hastas comple cter non sic tamen me hostis pupugit ut vicinus pungit exci pi de quo pectore tela nudes hostium enses irasq supremas fregi summa pericula. Vicinus est quem terre neq vicinus mihi vitta

etanimo

262. et animo toto Cælo divisus. Ita est gravius quandoq nos premunt amici quam hostes vicini quam terra mariq a nobis dissiti barbari Eadq ne tamen non insignis tanti Heroys abiret virtus Vladislaus illam aviti insigni hoc est iisdem gloriæ immortalis instrumentis 3bus hastis in Crucem decussatis in campo rubeo notavit.

§ 3tius

De Descriptione

Noto 1mo quod Descriptio seu hypotyposis est talis Expositio seu explicatio rei quasi illam haberemus oculis nostris propositam

Noto 2do Descriptio est duplex Historica alia Oratoria. Historica est Expositio rei stylo historico seu medio sine exquisita verborum figurarumq pompa non tamen absq pura latinitate debitaq partitione rerum. Oratoria figurarum elegantia ac troporum nobiliorum præstancia constituitur in ea regnant figuræ Sustentationis, Exclamationis, admirationis, Affectus varij Exempla harum descriptionum inferius adducentur.

Noto 3tio Descriptio alia est rerum alia morum prima describuntur Palatia, horti, Urbes, Templa maris Cœliq tempestates et dies Hypotyposis 2da explicantur vitia, virtutes, qualitates, mores hominum et apelatur Etopœia.

Noto 4to Narratio differt a Descriptione hoc quod Descriptio sit sæpissime pars Narrationis Deinde quod Narratio versatur circa res gestas ex genere morum y circa insigne exemplum

fortitudinis

fortitudinis y probatis Iam ergo descriptiones arte factas iterum Senem ita rerum depingit at si eandem oculis haberemus sub iectam. Noto 3tio optimas formabit Orator Descripti ones si ad locos Intrinsecos se reflectet prdcipue ad causas effe cta, adjuncta rerum, distributiones partium etc etc Hd descripti ones possunt fieri quasi negative seu ita formari ut res desciban tur per illa quae sibi non competunt Possunt Item fieri positi ve quae ea Concinnantur ut exponent illa quibus res aliqua constituitur ut videbitur in Exemplis.

Descriptio Historica Templi Divo Marco Evangelistae Venetiis erecti

Templum Divi Marci Venetiis non tam magnitudine et vastitate sua quam Ornatu Insigne et imprimis augustum Si primum ingrediare Crucis figuram praeferre videtur cujus anguli in altissimas consurgunt turres ac testudines quarum fastigia ut reliqua Templi facies plumbeis tegulis adoper ta ad XXC stadia ex alto ad urbem Navigantibus inter eminentissima Urbis aedificia occurrant Superbissimi aedi fornices mira inter se arte Coeuntes totam in se tueuntur Quid quid operis est a media templi parte purissimo fulget auro mosaico opere mirifice variatum in ipso testudinum connexu Graecanici operis vetustissimae Imagines majesta quadam ac ve nerabili presentia horrorem cum religione mixtum oculis spe ctantium inferunt marmoreae undiq tabulae ad pavimentum

usq

204 usq, ipsum varij mors occurrunt tanto artificio sibi ad invicem Compositæ ut eadem inter se similes videri possint sed et a[illegible] eadem marmoreū pavimentum vermiculato opere marmoreis [illegible] stris distinctum Columnæ cum plures parii lapides y Lapsi ciant Numidei cum duplici suggestu marmoreo: Cautum de creto publico fuerat ut quidquid egegii operis Veneti ipsi navi gantes quolibet terrarum ambirent idipsum Veneciæq, des[illegible] runt Vestibuli aurei fornices 300 et amplius tulaunt[illegible] columnis magnitudine et colorum varietate conspicui inter columnia et quidquid in area ipsa operis est cum ipso pavi mento marmoreis tabulis protectorio renidet vestibuli partem superiorem Equi 4 Ænei diverso statu varioq, exornant. Templi Supercilium Senis se se pinnaculis explicat quorū singula intabernaculis speciem surrecta singulas habent ex candido lapide statuas nudi Genii aliiq, splendidissimi aspectus Simulacra suoquodq, statu operibus inserta miroquon dam modo ipsam Pinnarum exornant inter Capedinem Extructum ferunt Sub Sebastiano Zyzano Duce ab Archi tecto Constantinopolitano.

Ciopadia mollis et delicata ex Cicerone lib: 3. inverrem. Hic ita videbat iste bonus Imperator ut ne cum facile hi bernis mensibus nonmodo extra tectum quidem quisquam videret ita dici Brevitas Conviviis noctisq, longitudo flagitiis conferebatur cum autem crescere cœperat C: hujus initium

iste

ille non a Favonio neq ab aliquo astro rosam cum viderat notabat tunc incipere ver arbitrabatur. Dabat se labori atq itineribus in quibus vosq se coprehebat facientem atq impi grum et cum Nemo unquam in Equo sedentem viderat tam ut mos fuit Bitiniæ Regibus Lectica tesaphora quidebatur in qua Pulvinus erat perlucidus Meritensi rosa fartus ipse autem coronam habebat unam in Capite alteram in Collo reticulumq ad nares sibi admovebat tenuissimo lino minutisq maculis plenum rosæ se confecto itinere cum ad aliquod oppidum venerat eandem Lectica usq in Cubiculum referebatur conveniebant Siculorum magistro veniebant Equites Romani id quod ex multis juratis audistis Controversiæ secreto deferebantur. Paulo post Decreta auferebantur. Deinde paulisper in cubilo pretio non æquitate jura descripserat libero jam reliquum tempus deberi arbitrabantur.

Ciropdia Elegantis et Blandi compuli adolescentis ex Theofrasto Iuvenale de de.

Intuemini si placet hominum ut ab illis unguiculis ad verticem usq totus cubellus? Qui frontis exporrectæ leni tas? Qui Oculorum suavitas quæ venustas oris quæ ridentas ad singula vultus amænitas? quod in facie Veneris qd volitant.

200 volitant cupidines. quod labellis rosis insident. Arenulae celi
tae ut dentes habent nitidosque indico ebore et quod prima nive
candidiores ut longos et graciles digitos magnae lucentesque
gemmae incendunt quarum pondera aestivo tempore ferre
vix potest. Sedidentidem annulos ventilat nec quid sub tanti
lo onere sudoris manus contrahant. Quidquod comam habeat
scitissime a Tonsore Magistro rotundatam madentes etiam
norum libras more cerussatas buccas vestem sericam colo
sericam quarum quotidie mutat colores vel ostentationis
causa facit sive hominis delicias etiam quod ait ille pan
nis bombicinus urit: Quacunque periit hic pullulare rosas
fluere balsama, nasci Seplasiam diceres tam bene olet ungve
ta ut male quid olere suspicer atque cum talis ipse sit quid
mirum si ut Pavo consatis caudae voluminibus et versico
lore lumarum amictu superbiens se frequenter intuitus
cervicem rotat gradum frangit et sic moreis ambulat ut
personatus Rex in Tragedia spectans frequenter an ipse
spectetur. siquando venit in forum eam partem maxime
frequentat in qua sunt argentariorum mensae ut se multi
tudini quasi venustissimam Imaginem a pectore nuper
expressam spectandam praebeat per ea se loca ventilat in
quibus frequentes Phebeorum fori a quibus maxime vult

videri

videri et laudari. In Congressu totus est mellitus salutat blan
de Caeteraamplectitur prehendit manus tractat auriculas
mulcet capillos Suum Filiolum Suum mel Suum Corculum
identidem apellans.

§ Quartus

De Erudicione Inspergenda Orationi

Per Eruditionem inspergendam Orationi multa intelli pos
Sunt Ama Historia Sacra y profana Seu rei gestae expositio
2da Fabula Seu Narratio ad delectionem, utilitatem, inven
ta rerum nec verarum nec verosimilium ut quod daphne versa
Sunt in laurum et Tantalus apud Inferos fugientia flu
mina captet. 3tia Apologus qui sub tectorio alicujus
ridiculae Narrationis et inter bruta animantia colloquium
condit aliquit quod ad vitam et mores pertineat.
Quales Sunt Fabellae Episcopi Barlaami Quarta Apo
thema Seu brevis et acuta Sententia Sive aliculus dictum non
cujuslibet Sed Illustrium Virorum tamen.
Quocunq Sensu accepta Eruditio mire adorat artefacta Rheto
rum dum late inseritur et apte rebus applicatur.
Modus Inserendi Eruditionis est multiplex,
Primus Tritus est Notus omnibus per Prothasym et Apodosim
ita ut in Prothasi ponatur historia Sive Fabella Sive Apofte
gma

208 gma in Apodosi applicatio y adplura historiæ puncta y ad præcipuum conducens fine ad quem Collimas E.G. Si arguere velles Judicem avarum si diceres-Stradocles et Domoclides avari Ingenii Judices ad auream se messem invitabant dum aula Decretoria patuisset ac si metondam orum quorum liceret Decreta surgerent in auri segetem dicq tibi eadem est Cultura justitiæ ut scilicet jura in culmum pretiosum promoveas proch pessimum æquitatis agricolæ proch hui male Judicem qui non Nobiles viris Spiritus sed avo Justitiæ rusticanis nomen non legum Regni Princi pem ais cum dentis juste non gladii Scelerum nen suis capita decere sed falcis arma agrestia in messem missæ alie nam perque flavas cereres exultantis.

2dus. Per Dubitationem et varias ingeniosas ratione plu rimas causas facti adducendo in Eruditione contenti ulti mas causas facti adducendo in Eruditione contenti ulti mo vero loco si ratio idonea ponatur illi propositioni quam probare intendis patet in Exemplo cum laudare liberalitas cujusdam sic Orator Eruditionem materiæ adjungit. Zelo ponesus testudinis Imaginem in nummis pinxerat sive ut suam tenacitatem abiecta testudinis Imagine facilius celusa ret diu nempe tagan debuit antequam y una ebia manu non nimus auro gravis quam lenta pedibus prodiret testudo sive

intvolubilis

volubilis monetæ rotunditatem tarditate quadam temperavit &c &c Bovem auro argentoq impresserunt alij apud quos non provecturis littora bobus arabat necessitas aliena &c &c.

3tius Per Comparationem brevissimis exclusis particulis sicut, ita, quemadmodum, sic, ecq ac et cæteris earum loco u surpato vario dicendi Circuitu sic laudata est mortificatio P. G. Druzbicki. Horrebant aspero Crine cilicio quod totum in se rigorem induerat nonpilus erat a quo suus contra Divi niorem hunc Democlem gladius nontenderet. Ita Panegy ri Funebri Ioannis 3tii Regis Poloniarum Orator pu blicos doloresq descripturus Summorum Virorum Eruditio inserit. Quam lachrymare Decorum est et Cœlestia tingi nes inserit. Quam lachrymare Decorum est et Cœlestia tingi ora decet lachrymis fundit Æneas supra suum Palante gemitus et plus quam humani plus quam viriles fuerunt rigavit fletu extincti effesionis cineres Galeatus subacti Or bis Imperator Magnus Macedo et ploratus Regali stan toq victore dignus erat quod datum suo sanguine Pompei Caput medio in æstu victoriæ totus ira nobilis magis quam suo accensus et ardens ferro densissimis tamen lachrymis Cæsar abluit atq planctus ille fuit heroicus et maxime triumphalis &c &c.

Quartus Modus per Antonomasiam cum ponitur Nomen pro prium pro Appellativo y Quos hodie miramur Apenninos Pel

liond

212 hinc et Ossam pulvis et arena fuerant Id est quod hodie mi-
ramur Celsos montes

Quintus Per aliquam antepositionem ad Materiam trahi-
tur Eruditio Sic vg Latinus Paccatus laudavit Theodosij
natale Solum Cedat terra Cretensis parvi Jovis gloriata Cu-
nabulis et Geminis Delos reptata Numinibus et alumno Her-
cule Nobiles Thebe fidem constare nescias auditis Deum
Hyspania quem videmus.

Sextus Modus inserendi Orationi Eruditiones per modum
Sententiae vg Saepe ex clava Herculem agnovimus nec Hercules
contra Duos Item facilius frenum imponere Helesponto
quam licentiae Item Non habent etiam Annibalis victoriae
Spatium quo respirant Eventus belli acies nox dirimit Saepe

Septimus Modus est cum congeruntur plures Eruditio-
nes eidem Materiae applicandae Sic Laus ducta est Ioannis
3tii Regis Poloniarum Cede calamo Cede famae publicae
Regum Fortissime tot operum uti Singulae aetates profene
consueverunt quod tu nobis exhibes quotidie Annibalis Can-
nas in Austria ad Strigonium Augusti Actium Arbelam Ale-
xandri in Hungaria, in Valachia, Moldaviaq Pharsaliam
Caesaris superasti pericula hac vero in Getam experione omni-
um Exempla Heroum omnium Bellorum pericula omnium
temporum fidem excessisti.

Neessle

Nec Solum breviter Inducuntur Conditiones plures Sed etiam post hac dilatatæ fuerint omnibus una Corespondet Apodosis y Singulas Conditiones alia Sequitur applicatio.

Octavus Modus Conditionis inserendæ est per oppositionem Scilicet Orator oppositas Sibi Conditiones y materiæ contrarias inserit Orationi vg paucioris Alexandros, Macedones innumeros Sardanapalos bene vixisse legimus Item Irus iacet ubiq Cresus tantummodo intectum auro lacunar incolit.

§ Quintus

De Sententiis Orationi inserendis.

Sententias juxta Quintilianum lib. 8. cap: 6 vocamus lumina Orationis prasertim quæ in clausulis Sunt breviter collecta seu sidera lie: Sententia est Oratio Sumpta devita quæ aut quid Sit aut quid esse opporteat in vita breviter ostendit seu est Enunciatio quædam de bonis expetendis et malis fugiendis ad vitam hominum et mores instruendos pertinens vg. Obsequium amicos veritas odium parit. Terentius

Sententia alia est aperta Et est Enunciatio Universalis non adstricta particularibus circumstancijs et determinatis Personis Nobilis iræ est citra iram punire reos Ines Item quod quod nascimur exules Sumus Item nemo est mortalium

qui

x

212 qui Semper sit felix. Alia Occulta est quæ enunciatio Singu
laris adstricta circumstancijs temporum, loci, personarum;
ug fieri potest Imperator ut eandem Semper fortunam domi
et in bello experiaris Item efficere nonpotes ô Socrates! ut
omnibus horis Sapias Item Divorum felicitas est cum
nullis Successoris potentatem relinquisse. Ines.

Vsus In Oratione esse potest multiplex Imus. Cum sen
tentia conjungitur periodis per participium Arbitratus ra
tus persuasus Item per voces nonignarus, noninscius, &c
Item per Adverbia fermè, nempè Scilicet ug Dictum de Lu
dovico Galliarum Rege sic. Providerat sibi Ludovicus
dovico ne solo antiquitatis pretio sibi laus Con
gestonum nobilitate ne solo antiquitatis pretio sibi laus Con
Staret arbitratus miseram esse y felicium conditionem u.
bi nihil moribus omnia Sanguini tribuuntur Similiter ut
Illud de S. Casimiro Illud primo aetatis verè Casimirus
exhibuit quod vix aliquid in autumno Senilis Ingenii argu
mentum esse existimans sola diu spem alere in herba De
niq tale est illud dictum Intuiere Viri eruditi de tuo inge
nio tunc y maxime nobis gratulamur cum cofrui vix jam
licet ut fermè Sol Spectatorem nisi Cum deficit non habet ci
tu nam advertit nemo nisi laborantem.

2dus Usus Sententiarum est si mcursu periodi ponan
tur nonseorsim nec dare sed ut aliquid ad Sensum periodi
attinens

attinens sic Curtius dicit de Alexandro. Major fuisset, si 213
vicisset superbiam atq iram inVicta mala Alexander. Item
illud in laude Expediti Ducis Spem et metum duo Consultan
tium detrimenta pocula conclusione y consilio habuit. Item
in Laudem Boleslai Chrobry Scripsit Inter Omnes sibi
virtutes stipendiariáq effecit pietati imprimis ac Religioni
apprimè deditus.

Tertius Usus. Est Sententia si per modum causæ alicui
sensui adjungitur sic idem author de Boleslao audace De
alys sæpius de se triumphavit nunquam tot victorys non
tam licuit quam incubuit quod nos magnitudinem dici
mus humor est plerumq. Item in mortem ejus Boleslai
Idem author. Optimè in quodam Carinthiæ monaste
rio mortuum ferunt sane majus cum pessime vixisset
sane hoc majus periculo y miraculo hortentur monstrum enim
est dissimilem vitæ studiis mortem alicui contingere.

Quartus Usus. Est Sententia si author sententiæ nonhim
pliciter nec eodem semper modo utitur ug Idem Inter Lauda
tur Boleslai Chrobry Regimen etiam ex eo quod adhibu
erit Consiliarios sic dicit: Qui a teste Tacito nullum magis
boni Imperii instrumentum quam bonus Consiliarius inid
tud Imprimis incubuit ut suis simillimis idest optimam alle

giam

.214 quam imploret. Item sic citari author poterit assentiri cogi-
mur quod ante ab Oratore Trajani audivimus vitam Principis censuram esse eamq perpetuam aliquando sic. Veritatis illa non Justiani vox fuit id quod in Religionem Divinam committitur nihil omnium fere malum et injuriam y id Romanus in toga Sapiens ait vetat et Religionis alicubi diversa poena est sed ubiq aliqua y ita venero hic non Ingenium majus quam Sapiens effatum Belgici Scriptoris qui toties fluctuare navim Republicae asseruit quoties sacra Religionis anchora moveris. Hic modis citandi authores multi alii similes facili negotio inveniri poterunt.

Quod si alicujus Authoris Sententia refutanda erit hac transitione uti poteris Palinodiam canere cogitur orbis qui hactenus Lucano non sentiebat quod rara fides Viris qui Castra sequuntur. Si autem recentioris authoris nondum Classici dicenda occurrit sententia author non citetur si Anonimus citandus est sic illum describere potest recte ait ille. Cujus notius ingenium quam nomen crebra inter pericula metum est cuti periclitandi

§ Sextus

De Phrasi.

Phrasis Decus et ornamentum singulare Orationis juxta Quintilianum lib. 10 Cap: 1. Modus dicendi hic quo lubitur est magis aptior Orationi ne impolita barbara rudis aude-
as.

vat Phrasis illa est optima quæ ex Classicis authoribus desumi tur, ut Cicerone, Quintiliano, Seneca, Curtio, Livio, Tacito, ali is'q authoribus notissimis majorem ex parte Erudito Orbi. Sed nimis Servilis esset labor si omni rei exprimendæ congruè quæ ratur ex authore Phrasis; Proinde Orator assvescere debet ut ipse sibi formet eandem. Quare modos formandarum Phra sium hic addo.

Imus Modus est: Si Phrasis initiatur tropo ut metapho ra sic pro voce Oratio ponitur flumen Orationis pro voce be nefacere depluere gratias pro voce pulchra Oratio tersa. O ratio pro voce fluvius edit sonum murmura fluminis aures verberant pro voce in nido pit bi avis Sibilat nidus est loquax.

2dus modus. Si in voces influat Synecdoche hoc est tunc tropus hic cum unum ex altero quomodocunq intelligitur. Sic ut fuimus troes id est actum est de nobis. Item nos quoq Florentes fuimus idest felices quondam fuimus. Item thebæ stæ terant altaq Troja fuit idest cum sunt subversæ thebæ et Troja diruta. Item mucrone luctanti Spiritus ira facta est idest ense occisus homo. Item thrax profligatus tandem suum sensit vulnus idest traces videt cladem suam agno vere. Item tenui alno vicam debuit Cæsar idest parva cum cula e maris periculo evasit Cæsar et et.

276 Tertius modus per metonimiam cum y effecta per causas y causæ per effectus y Contentum per continens y res possessa per possessorem y res signata per signum demonstratur. v.g. Si raro Conveniunt Musæ cum Marte id est tempore belli vix aliquando florent Studia. Item consultus amor edeapræcepsq ira Sacrosua damna intelligunt. id est amoribus implexi etira cestardius sua damna sentiunt. Item Religionem raro solam mutavêre Civitates. Item Religionem raro solam mutavêre populi. Item Vir insignis toga et sago id est Virgloriosus bello et pace.

Quarto. Antonomasia pulcherrimam Phrasim facit y plerumq cultu cultu tingunt Charites. Tersites animus id est recepit literas. Item mercurii talarias induere id est fugam in dare. Item Laconis utitur stylo id est Concisam dicit Orationem. Lethen bibit oblitus est plures. Phrases in explicatione antonomastica quarundam rerum Antonomasticas Patris Michaelis Pexenfelder habes per alphabetum collectas.

Quintus Modus Phrasis est cum res aliqua pluribus vocibus translatis effertur ita ut fiat allegoria v.g. Cuam terrarum Soles occidunt. id est Principes moriunt. Item Paternæ cursum famæ prætergredi hærede passu id est gloriam parentum superare. item Vir gravis est magnæ æstimationis. Item in rota Comitiali ad quidam Cunctorum voluntates

res circumagebat id est Comitia regebat Marescalcus.

Ut autem Phrasis non sit obvia desiderari debent adjuncta rei quam Phrastice exponis v.g. vis exprimere vocem fugere considera adjuncta fugae et venient haec scilicet: cursus acce leratur terga vertuntur, facies alio dirigitur et jam habebis Phrasim si dicas in fugam urgere pedes terga vertere fugam respicere retrorsa facie. Item vis exponere Phrastice vocem do cere. Considera adjuncta studii erunt quae haec ingenium ars liberalis arena literaria, addantur verba convenientia et jam Phrasis erit nonnihil elegans v.g. excolere ingenium artibus inge nuis, aciem mentis expolire arena literaria.

Plura de phrasibus dicenda exponentur ubi agemus de Sensibus nonobvius Orationi inserendis.

Hac in parte agendum est adhuc esset de amplificatio nibus sed quia satis anno praeterito de illis dictum est etiam hac in parte 2da aliquid superaddetur proinde ne Cram ben repetamus calamos alio dirigemus.

Pars Secunda.

Orationum Breviorum tam generis Epidi ctici quam Suasorii modos explicat Methodicos

Per Orationes Breviores intelligo Salutationes hospi tum Officiosas Gratulationes Festorum apud Christia

nos

ilos nos celebrium, Valedictiones abeuntium, Gratulationes Natalium Sacros et Profanos, Epithalamica &c. Orationes funebres quae ordinarie spectant ad Genus Epidicticum. Item Orationes Comitiales vulgo vota alias Mowy quae ordinarie spectant ad Genus Suasorium, si illis aliquid suadetur, vel dissuadetur. Harum ergo Orationum anno praeterito modos singulares et cuiq Speciei proprios dedimus hoc anno Generales Regulas Universales modos praescribemus...

§ Imus

De Oratione per Syllogismum 3 partitum

Syllogismus est explicatio argumenti 3partita assumpti ad rem probandam. Argumentum autem dicitur illa Ratio quae ad rem probandam assumitur. Sic V.G. Usurus aliquis hoc modo Imo Invenit Rationem Convenientem rei illi quam probare intendis. 2do Rationem Inventam universali Principio seu propositione comprehendat tandem quod dicendum est inferat. debet autem Principium universale sive Propositio Imo loco poni quae Rhetoribus dicitur Propositio Dialecticis major. 2do loco debet poni particularis Rhetoribus dicitur Assumptio Dialecticis minor. 3tio locat illatio ex duabus superioribus dicta Dialecticis conclusio Rhetoribus Complexio.

Exemplum esto. Vis amicum obvium salutare ex tempo 219
re quaere primo rationem: Cur id velis et habebis hanc
quia de ejus Conspectu gaudes. Fac de Ratione universa
le Principium. Qui de alicujus aspectu gaudet dignum
est ut illum salutet, quae jam est Propositio adde particula
ri Assumptionem: Sed ego de tuo hospes desideratissime gau
gaudeo conspectu. Jam inferatur Complexio. Proinde
te saluto.
Haec omnes Syllogismi partes tripartiti amplificentur con
venienter et fiet salutatio non indigna v.g.
Semper eliguas sensus gaudii verba jubetq linguam esse
disertam. Propositio. Gestientis animi ac voluntatis concen
sus N.N. corde hilarantis vultus beneficia nisi vocis repen
derentur censu incultam suadet parsimoniam silentia ar
guerent. Assumptio. Jam emanantis e pectore diffusi e
fronte profluentis e corde obviam ne rivos laetitiae quam qi
stientium tonis erigis plausum hospitum desideratissime
numine diffundantur per venas sensus gaudii et ita desi
ctorem atque conspectu commendant ut licet pectorum amplitu
do delatari sibi videas nondum tamen omnem plenitudinem
exundantium solatiorum capit. Complexio. Igit lingua in
partem et communionem officiorum trahitur ut dispensato
civilitatis ritu pectus intimo gaudii sensu amplectatur plau
sibus

20 sibus Concipiat lingua hospitium: sed officiosa suada non longas exercet manus y moras verborum Compendia. sunt ubi affectus in eloquentia imbuunt et quod est lingua munus pectori ipso ... Sira accipiunt attende en corda loquentur etiam cum linguam Harpocrates tenet. 73

Gratulatio Natalis Christi per Syllogismum Comparitum a Circumstancia lachrymarum.

Przy influxie Łask y fawrow Niebieskich szczęsliwa nie zgruntowana inundacia gdy Swiat cały Zalewa nieskąpe Szczęsliwosci dukty szczęsliwym propensyom prowadzi się tam gdzie wszelkiej Dobroczynnosci nieprzebrane zrzodła wylewaią się z łaskami. Dziś obfita powodz z kryniec Błogosławionych Assumptio żywych krysztalowo czu Dziecinnych niemowlęcia Boga wylata pociechy. Dziś te święte obłoczki niewinne zachmurzywszy lice dobroczynne wytoczyły niepogodę ktora gdy napełnia Ziemię całą Complectio. Ja w dom WMM Pana ten fortunny pro wadzę potok. Tu święta Rosa niech bujnosc szczęsliwo sci sprawi. Tu perłowe krople niech uszczęsliwioną u czynią pięcarią niech iak przy fortunnych Insułach non secri le littus upociechy oblewaią wesołe płacze niemo

ulęce

więce. Tu powodzeniem błogosławionym żadne miesce sia mierzyca tamy ale iak by katarakty Niebieskie wypadaly caly się confluxus z tak konsolacyi ktory żmy wszy czarne zale ukontentowania nieograniczonego będą morzem o tzym pociecha serc ludzkich płacz dziecinny Boga otuchą wyleywa.

In Eadem Materia per idem artificium a Circumstancia fasciarum.

W wolności Oyczyzmie nieżniewolony ięzyk lubo by żadnych niecierpiał pętów przecież ze obowiązany go czyni nexus subiekcyi tym ktorym alta potestas subordinować się musi nie tak zniewolenia iakiego ia ko bardziey wrodzoney obligacyi explikować się, nk tey. A Assumptio kiedysz szczeyszy uprzeymość Synowską wiąże obliq iako wtenczas gdy przedwieczna wolność w dziecinne idzie więzy pieluszki niemowlęce teneritudinem krępuią propensyi y do applauzow obowiązuią. Więc tey obligacyi lubo d ternoper Scuta nexu chcę adstringi przecież dziś explikacyą czynię, więzy rzucaiące na fortunę aby te in sortem domu WM Pana tocząc się utrzymały szczescie Kresurl tney kolligacyi amabili nodo Sukcessa pomyślne wiąże z sobą oraz do nog Rodziciel Skich.

Siquidem Orationes Breves vg Gratulatoriæ Festorum

Nativitatis

222 Nativitatis, Resurrectionis, hospitium et his similes debent con
stare quibusdam affectibus. Meminisse debet Orator si in syl
logismo Directo honestprefecit ullo affectus post Complexionem
locum habeant etiam brevis alliqua apprecatio pro materia edi
entia addi debet vg Juris Gratulari festa natalia Xsti Domi
ni pone Propositionem hanc: Solennes dies non secreto cordis
tantum offlcio sed etiam explicito verborum apparatu sunt
colendi Adde Assumptionem hanc hodie sanctior illucescat
dies Natalis Nascentis in terris Numinis Infer complexio
nem Igitur non animo tantum sed et gestientis animi Inter
prete voce et affectum clara significatione est hic dies colendus
Adde affectum hic vox testis propensi et obligati erga te N
N animi subdatur tandem brevis apprecatio conveniens ma
teria. Iam Exemplum sit.

Gratulatio Natalis Xsti per syllogismum 3partitum.

Prop. Uroczystosc tych dni ktore albo wszczegulney obser
wie Imienia Wielkiego zalecit anniwersarz albo partyku
larnieysza konsekrowała circumstancia y swietszym ni
z swiem Niebo illuminowało iak respektowac rzecz słuszna a
by niektorych konsekracyach ten manifest był uczczony affektem a ieter
do wymownieyszego applauzu odebrał przywileiey Assumptio
Dis przy troistym słoncu na Niebie y mistycznym in Virgine
Betleem dochodzi prospera lux oritur: idcirco meliori, on
go Dis szczegulnieysze swiat Chrzesciański należy Conclusio
Dis.

Dziś całego Nieba y ziemi weselszych momentow oryginał tuszę
zapisały Rubryki Complex: Więc te bez applauzu radosnieyszé
bydź niemogły, momenta musi z serca wyniknąć wewnętrzna
radość a przy wielkonym słowie uprzeymości swoiey wyraził
Affectus. Taki iest teraz ekscerowaney explikacya propensyi
yiak wsercu tak wuściech reprezentuiącą się zgodnie ktoni
nosi Synowska ta applauduiąca pospolitey radości szeregu
nosi wrodzonego affektu tym Votum Aby dni krytyczne
weselszym zaiasniały lustrem awieki złote ubogacały momenta.

§ 2dus

De Oratione per Syllogismum 3partitum in quod adpartes variatum y inversum.

Syllogismus quo adpartes perturbatus est ille cujus partes perturbantur ita ut 1o ponatur 1mo assumptio potiea Propositio ac tandem Assumptio.

Inversus autem Syllogismus est ille inquo ponitur 1mo Complexio 2do Assumptio. tandem Propositio.

Notandum est quod in Orationibus in quibus 1mo loco ponitur Complexio debet secunda vel repeti in fine affectus etiam vel exclientia y applicationes sunt super addendæ Particulæ autem partes Syllogismi Iungentes Sunt hæ nam, enim, propter, quam, propter, autem, vero nimirum de de de

Gratulatio Paschalis per Syllogismum quo ad partes

 parres perturbatum a circumstancia Mortis deiectil Syllogismus formatur talis ubi multum sensuum acri vacitatis accepit Suadel ubi non languida inplausus assurgit facundia hodie a resuscitata vita multum accepit Suadel vivacitatis. Proinde non languida inplausus assurgit facundia hic Syllogismus Orator sic effert.

Assumptio — Przy ożywionym śmiertelności życiu wielkiey żywości nie podobno żeby dziś nieodebrała Suada N.N. niech będzie choć obumarłe sensa dziś ie ubostwiona animuie dusza iuż nieumartwie Oratorow membra uswoich żramione niech żach gdy od uwielbionych cerow Boskich całosc y żywość biorą, z tych zbawienia krynic tyle weny iak żywey wody krasomowskie nabieraią zrzodła zewsząd iak umartym morzem zdaie się mogą. Agdzie zas taka żywość Swa

Propositio — dy tam powstał musi na applauz uprzeymość Synowska gnuśnieć albowiem niepodobna gdzie wzbudzona propensya rżywi affekt że choć by była letargiem zaspiona, sy-

Complexio — patya porwać się musi. Na Synowską uprzeymość ta dziś nieczesna cnaçya sich się szczero animowana eloquencya ktorey napełniemała choć thu niestaine Duch Swiętszy u bostwione życie doda siły słow ozmowa a kaminie vitel te począ qmie apprecaiye żeby quo tumulo fortuna jacebat hodnunc etumulo usczesliwiema WPana nie omyl na powstała nadzieia fortunataq favilla neycantur vio

Ld.

Id to iest lat kwitnących nieporuszone ozdoby y Domu całego 225
JW. Pana in flore zawsze konserwacya. Taka za pośle Duchów
całe mocni życzę nieprzestanie.

Gratulatio Honoris per Syllogismum inversum

Syllogismus formatur taliś. Novus honor digno collatus
applausum meretur. sed tibi Digno est novus collatus honor
Igitur Tu mereris applausum. Oratione ita effertur.

Nova applaudendi necessitas hodie in officium urget Complexus
seu moitam badam NN Rotantur periodi ut tu d for
tuna evehant cursum Oratoria circuli ambitus quidam
membra ut per orbem eant tui plausus Iam et aptat pen
nas fama liquidis imbuit sensibus tuoq inscribit Pane
gyres honori. Etenim nunc Ille dignitatis tibi venit accessq Assumpta
qui non nisi ingentibus meritorum insistit vestigiis derelecta
ctorum comitatu instrudisti prius pompam quam alimi-
nevenientem salutasti honorem Te pridem populoza ed
meritis ed fama hodie etiam ex titulis stipat Caterva Ti
bi alludit quidem praeter vetustae stirpis non obscuram titu
ginem praeter illustrium umbras majorum a quibus stud
gloriae Orientem suspeximus Ingens verecundi animi
illibati moris virtutumq claritudo jam ut Nobilior ex ti
tulorum radiis Prosphoris exoreris pleniorq luce diem ac
cendis honoratum. Quoties autem illustrior exoritur dies Pro Propositio
pita

226 pita lingue eluitantur officia nomin culta assurgit Suada ubi nobile Jubar non humili elevatur pede. Suffundi me retur rubore et veterno Pallida Suada nisi mongeniale tra beato assurgeret inplausu is honori. Igitur ne nostra con funderet nos verecundia ostrum dignitatis tuae sibi attendit dictio trahit in suos cultus et non minor natos plausus filii honoris. Eumagis fascibus in fastigium nos appia nostri variis tituli intui perimus reverentiam. Suara intermi plo engeris honoris nos propitiu adoramus Numen Acci pe Prande hoc devoti animi anathema quod edvoto Ti bi officiosus appendit plaudentium apparatus dedi.

Notandum Generis Demonstrativi seu laudatorii per Syllogismum scribuntur Breviores Rationes verum et Generis Suasorii uti in Titulo dictum est Partis 2dae proinde hic Exemplum additur.

Votum Comitiale Suasorium auctionis tribu torum per Syllogismum tripartitum directum.

Syllogismus talis constituitur ubi aucto Exercitu vulgaria non sufficiunt stipendia augenda sunt tri buta. Sed nunc aucto Exercitu vulgaria non sufficiunt Stipendia Igitur augenda sunt tributa Oratione ita

Moi Wielce mosciwi Panowie.

x

Wiecie WWMWP. że quies Gentium sine armis arma si-
ne stipendiis neq stipendia sine tributis haberi queunt
nie może kwitnąc Panstwo bez pokoiu pokoy utrzymać
się bez Woyny woynie trwać niepodobna bez płacy pła-
ca bydz nie może bez trybutow a gdzie zwyczayne według
dawnych konstytucyi szczupłe na mnieysze rozchody
według potrzeby nie wystarczaią nowych koniunktur kol-
lekty nie mądrzey nie słyszmey iako żebyśmy większe
obmyśleli multyplikowaną potrzeba kontentować mili-
tią trzeba też na tę expensę wczesną uchwalić prowizyą.
Teraz nonunus u nas castra facit gdyż nie może bydz de-
fensa sub uno Troja viro ręk wiele na utrzymanie uspo-
koienia publicznego potrzeba. Wiele też na to zaciągnio-
no ludzi wiele rekrutowanego świeżo Woyska pulchra
quidnunt per vulnera laudem a zwyczayne y dla zmnieu-
szey kwoty ledwie wystarczą intraty. Więc aurytodyny
przez kontrybucye trzeba nam otworzyć przetrząsnąć pri-
watne penus a wczesnie prowidować militii zasłużone
stipendia iesczę są wszędzie dwoices zatrzymane po srzeedli-
wości lat niedawnych temi złote wieki sobie wrocić mo-
żemy bylebyśmy żołnierza blaskiem złota do ogniów Mar-
sowych ochotnieyszym uczynili. To Cedum może ktore
obeyźrzy.

Tacity lib: Annalium.

Assumptio Sarbievius.

Silius

228 obeydwdy na Circumstancyje terazniejsze spodziewam się że każdy WMWP. approbowal będzie.

§ 3tius
De Oratione per Syllogismum Quadripartitum

Modus Scribendi Orationes Breviores per Syllogismum 3partitum Superioribus Paragraphis expositus est rudis excolitur autem et dilatatur si non nudae partes Syllogismi proponantur sed singulis partibus y saltem alterutri adjungantur probationes ex confirmationes erit autem tunc 5que partitus Syllogismus qui habet Quinque partes praeter 3 ordinarias Propositiones Unam Alteram Assumptionis Confirmationem Quadripartitus autem erit Syllogismus cum praeter Propositionem, Assumptionem, Complexionem habet Probationem Propositionis et Assumptionis

Rationes autem seu probationem partium Syllogismi sumendae sunt ex locis intrinsecis probationes potissimus vero ex Definitionis loco similibus, dissimilibus adjunctis, antecedentibus, Consequentibus, effectis Comparationibus ac etiam ex aliis locis ut in Exemplis patebit. Gratulatio Nominis in Genere per Syllogismum Quadripartitum.

Magnorum

Magnorum Natalia Virorum ambit circumveni- 229 Propo:
re honor N.N. Ingentis enim gloriæ accessio unde
officiosis venit plausibus cum amplissimum Nomen
cujus capacissima factis impletur mensura devota pos
sunt votis comprehendere studia. Discunt illa y die
bus impressam recitare memoriam ut hac fideli recor
datione pensum obligati impleant animi. Temporum
hæc dignitas sit quædam privilegia Nominum efficei
unt tenuis enim illa celebritas calendarum eximitur quas
tutelares sacravit reverentia et ad populum selectum ce
lebriores fecit; solemnis id voti est ut non solito ritu sed
prima plausuum et affectuum classe deducantur cred
ma quæ Natalium indiderant rubricæ. Hæc utiq
dies celebrior nobis hic est in honore dies qui non tam solis
inardescit radiis longeq refulget quam te Phœbo qui hic
implesti mentes solis utramq Domum. Ovidius in Epist:
Heroin: Certe lux hæc majore nitet sereno et primo ma
jor Coe colliget amplius studium quo magis venis in
diuum. Hic dicenda bono sunt bona verba die' instru
endi plausus, congeminandæ acclamationes, repeten
da vota, ne sacerrima devotorum lex iubet voluntatu.
Proinde ad hanc percurse lucem qua solis umbra vemo

ut hon·

2:30 ut non obscuri affectus declarem vota. Tu utinam cui genus egregium fulget de stirpe potentum Durus Fortunatus sis, lux certa tuis tibi fulgeant sine nube dies donec saecularem annum impleas saeculaq transcendas quem Virum ab evo aureo dici.

Si affectus in Syllogismo Quadripartito non sint expressi in partibus Syllogismi debent post Complexionem poni uti Dictum est Paragrapho 1mo Partis 2dae.

Exemplum sit.

Votum Comitiale suasorium Concordiae dissidentibus Civibus.

Syllogismus hujus voti sic disponitur. Propositio ultima timenda pernicies est illi reipublicae quam intestina dilacerant dissidia. Confirmatio a similitudinibus et sententiis authorum. Assumptio Sed discordia nos dilacerant. Complexio Igitur timenda est nobis ultima pernicies. Affectus Igitur concordibus animis et votis obicem ultimis ponamus periculis. Vernacule sic effertur.

Moi Wielce Mości Panowie y Jaśnie wielmożni y Wielmożni

Propositio Gdy styrzę adwersa trahi sensus W.M.M.W. Panow y pro affektu do Partykularnosci uporczywie przylgte animos.

mos słuszna nie bierze boleie żeby iuz nie do ostatniey ruy 231
ny fata rzeczypospolitą chciały popchnąć. Coż albowiem Confirmatio
krolewstwa do ostatniey praecipitium ruyny y z swoich wy
wadza fundamentow ieżeli nie dyssunia tych częsciey yan
gulow na ktorych cała Rzeczypospolitych y publicznych
opiera się moles. Dokąd że okręty zapłyną ieżeli nie na
Skopul niesczesliwy kiedy Nauklerow niezgadzaiąca
się dyspozycya wrozne chce obrocić strony Ginąć musi wsz
sko gdy się szczyewewnetrznie nacięża pulki dzieła Coż byto by
to na swieće y Niebie gdy by z kardynalnych obrotow cir
kulacye wypadszy niebieskie sobą nie miały scisley konjun
ktury. Psuie dobrą harmonię w muzyce niezgadzaiąca się
dobrze głosow konsonancya nayleps[z]ey konstitucyi zepsuie
się temperament wszystkie gdy wewnętrzna iakaś hu
morow powstanie sukca y strach rzuci na pacienta o
statniey duszy zaatem disunii Też symptomata niezgo
dy niech corpus wielkie rzeczypospolitey zarazą żaden
Hippocrates fatowostaami ch nieodrazi; Mądrze powie
dział Plato Nil civitati perniciosius quam divisio ut
nihil melius quam unio Tak dalece że choć by nie wielkie
siły zasczycały z zgodnych nayważnieyszy potencyi długo opo
rać się mogą ab adversariis ad eni missi proprius simul cali
bus.

Assumptio 232 bus se ipsam confecerit Iumuldry nami wielka animo
rum diffidencya nieposusałosie y iawne pro partibus di
gladientibus dwirye drieke się zdadzą integrilatem pu
blicam Brat Brata Oyczyzny Synowie iedney ma
Complexio tki w razem niesobie hostilia zamyslaią. Czegosz się tu
Zpodziewac ieżeli nie ostatniey ruyny vis fortior unita w
podziałach tak osłabiele ze osiłach swoich zdesperowa
wszy musi ręce opuscic y cudzey się poddac obromi ał
bo niewoli ktorey daiumi obadwa terminy niechwalebnie
drugi nieszczesliwszy. Więc zebysmy od tey illacyi by
li dalecy. y do tey necessitacyi niewoli albo albo cudzey
nieprzysli opieki iedno medium podaię zobopolnązgo
dę ta Skoputem będzie o ktorą wszystkie się rozbiią
imprezy inturbido piscari zamyslaiące obliguiymy
sobie rzetelnosc poufałosc scisley niz nodo Gordio ktore
goby żaden nieprzeciąt Alexander inurnewiowanie w
zaleznie chęci publicznym oswiadczmy manifestem a
zeby wiadomo było wszystkim ze idem spiramus wszyscy
ieden duch w nas zyie ieane vitales sensus wszystkich a
nimuią w czym uniformem asensum wszystkich WaszMci
Moich Wielce Mściwych Panow Spodziewam się.

Oratio

Oratio Redditoria Muneris cujuscunq Nuptiatis per Idem artificium

Syllogismus formatur talis Lex est fidelis affectus ut suum pendat tributum amicitiæ Qua hic mancipatur et cogitur ad Contribuendum pensum sed Dominus N.N. fidelem suum protestatur affectum Igitur hoc donum contribuit amico cordi.

Oratorie sic effertur:

Dawno przyiaźni prawo tak z starożytney obserwacyi Propo. koy z świetszego praktyki wieku na industryę obowiązu iące sobie affektia wtoreto. N.N. Takoz ten swą to bli Confirmatio wie Hymena statut na zniewolone uformowany serca aby się nie tylko swego oddaniem Homagium zatcząty ale też przez winną przyiaźni daninę obligowane re Spectum znały życzliwym. Do tego z nas się prawa o bowiązanym z swemi propensyami Jegomość Pan N. moy wielce Mściwy Pan który inwinkulowawszy serce przeymne saistemi przyiaźni obligacyami dawno już te mitą zacząt niewolą Więc ten dzis przy expressyi Complexio. uprzeymości swoiey przezemnie plenipotenta swego tri but zanosi przymi WWMMPanno laskawą accepta cyą.

Affectus. 234 tak tey podley Donatywy prezent iako bogatszy waffektu szczerey uprzeymosci skarb serdeczny deposit ktory tu Jegomosc Pan moy Wielce Mciwy Pan gdy sokul iego sobie nayksztownieyszego spodziewa się emolumentum w wdzięczne serce Moiey WWMciwy Panny poszuka o ktore konkurował

Oratio Responsoria priori per idem artificium

Syllogismus formatur talis Semper meretur estimationem donum ab amico fideli quia pretio affectus inaestimabilis ab Amico confertur sed donum hoc ab amico aestimabilius redditur Igitur meretur estimationem affectus Aestimat illud proinde Virgo N et acceptat.

Oratorie sic effertur

Zawsze szacowne affektu expensa drogo sobie przyiazni poważa estymacya Albowiem tam ten prezent bydz niemoże ktoremu nie tak drogi iaki minerał pretiumiczy ni iako nieoszacowaney kleynot miłości serc kombinowanych uma do wysokiey elewuie ceny drogi od złota bydz nie może perscelu ale odperty szacownieyszy kleynot godna estymy w swoiey swiecze bogata danina ako od uprzeymosci nad piscarye poważnieyszey waloru nabiera. Ten prezent kto-

nym

ßym przyiaźni regalizuie Jegomość Pan N moy Wieś 235
ce Miłwy Pan tak dobrze wypersuadowanego kredytu
iako y W. Pana zprzetelney assewracyi życzliwego serca
donatywą Imość Panna N. sądzi Więc wielką esty
macyą Nazwie sobie wysokiey estymacyi proby affektu
utalentowane dary Przyimuie zadatku miłości tym sa
mym nieoszacowane że sam droższego nad wszystkie
skarby kleynotu hieroglifikiem ktore niemaiącey tylko
nayprzednieyszego affektu ceną rekompensował asse
kuruie się y teraz za słowo tego życzliwy nieodmiennie da
ie słowo za ktorym rzecz idzie.

§ Quartus
De Oratione per Syllogismum 5partitum

5partitus Syllogismus est argumentatio con
stans 5partibus Propositione, Confirmatione, Appositi
tionis, Assumptione, assumptionis approbatione ac de
mum Complexione. Hae partes uti diximus § secundo
hae possunt inverti ac quocunque demum ordine poni: Hic mo
dus est longe excellentior prioribus si nonnullae partes Syllo
gismi ponantur et singulis partibus adjunguntur proba
tiones etiamque probationum Confirmationes y simulia exem
pla sententiae et aliae ejusdem Generis ornamenta. Tali arti

ficio

x

235 Quo bene dispositus unus Syllogismus justam potest eddi quare Orationem. Interim nos eundem modus brevioribus Orationibus adjungemus

Oratio per Quinquepartitum Syllogismum Reddito ria Cerei Virgini Ingressuræ Religionem

Syllogismus ita disponitur: Ubi dies honoraria et prædicta ri suæ Nominis extinguis faces accendit Saeri Hymenæi Cæremonia Ursulicet crepusculum in noctem degenerantium titulorum utcunq fax illustret Tu N. N extinguis illustris gloriam Nominis Quia in umbras concedis Religiosas quidsunt nox quædam Serenum extinguens Seculare Igitur obsequium nostrum hanc ceram incendit Affectus additur Suscipe Proinde hoc non obscurum obsequium.

Orator ne efferei.

Propositio Gdzie przedniego glans gasnie lustru przedniejszych Imion piekniesię Swiatło zapala pochodnie Swiętszego Himena Ceremonia N. N.? Noc albowiem przy defekcyi zapadaiące Confirmatio Jasności rzeczy illuminowac praktyka zwyczayna każe dopiero Zakonne cienie Swietnych tytułow godności wyraźniejszych napiermorey ekwacyi gdy potudnie zapada godzi się te Swięte Assumptio Cimmeryę zapalona, rozniamie pochodnią. Wasze mcia Wiel ce mława Panna do wdaionego Życia aspirantka lustr wyso ki Przeswietnego Domu Jaśnie Wielmożny splendor kolliga.

cyi

cyi wschodząca wpięknej purpurze fortuny pogodę y zżycia ~ zo-
rozwiaiącego się do Pomręconey purpury y Senatorskiey po
ranek Wysokiego horyzontu zrucasz wumbryą Swiętą gdy i
dąc na illuminacyą Ducha Swiętego za Instynktami zarzą
cemi się wsercu w zakonne cienie zapadasz; Te nocą są ciemnosci Approbaya
gane y Jasnieysze gwiną splendory wyilluminowane pod wie
lu ciemnicią Jasnosci Naypogodnieysze zplanetami Niebie
skiemi emuluiące chmurzą się ozdoby uposępnosć zapadaią
rosnące wdoma pełnią poranki gasną iasnieiące iak upo
łudniu illuminatury. Więc usługa moia wtey ostatniey Complexio
swiatowych splendeci ekliptyce wten wieczor zapadaiącego
znaszych horyzontow słonca tę zapała pochodnią. Acceptuy
Waszec MWMPanno usługi moiey iasny dowod odbierz
Symbolum goręcszego Ducha który Swiętą inflammacyą
zapalit serce doprzedsięwzięcia tego do ktorego akcep czymą
cy WMMWMPannie że Ja mortem pochodnią zaszczycie
nia mego naypierwszą sobie zostawuię okazyą dixi

Oratio Responsoria priori per idem artificium

Syllogismus formatur ita: Ubi nulla nox est nec adhiberi fas est remedium extingvendae noctis Quam inutile videtur plenissimam lucem minore illustrari sed

hic

237 hic inter umbras Religiosas nulla nox est Qua Patria hic lucis cœlum quoddam Serenitate semper coruscum illudq Em pyreum Ubi est Beatarum mentium sedes ubi stellarum pri morumq Syderum concursus est Igitur hoc lumen non est remedium noctis extinguendæ Affectus additur Illud tamen accipit Virgo N. tanquam Symbolum Instinctum divinorum Inflammationum Cor pro Illustri obsequio aut gra tias semper memor ministerii præclari.

Orator se reddit.

Propositio Dość na rozjaśnienie tam nocy sztuka kto sposobow gdzie pogodny splendor ciemnie zgasił daremną usilnosc do prawie na dnia wiekszego illuminacyi. NN: ktoż albowiem widział południe artyficialnym rozjasniał

Ratio Propos: ogniem? kto słoncu przyczynia promieni? kto wspa niale wyiskrzony lustr małym augmentuie swiecznikiem? przyda y szczera rozpalonym stosom swietszego ognia ani wypogodzonym Olympie drobna gwiazda splendoru.

Assumptio. Tu wtym horyzoncie gdzie Imosc Panna od swiata de sertymi Przeswietnego Domu Niebieskim lustrem ani splendece dni bez nocy iasnosc bez umbry słonce bez zal

nia

nia pogodę bez alternaty zostaie Tu albowiem Niebo Kanonikow Apo
stolskich Paragon planet Tu zdawna Regius solis erat su
blimibus alta columnis y przednieyszych swiateł prawdzi
we Empyreum Swiętych dusz dawno krwi y ciała depo
rowanych Błogosławiona Rezydencya ktoż by tu
trzeba gwiazdy gdy by kto chciał komput uczynić Nie
swiętnych Imion natym Jasniejących Niebie ktore z
naywyższego Swiatowych tytułow polum tu gdy twoie
przeniosły sytuacyą nie na niskim chwalebnie zaiasnia
ły elewacyi Gradusie emią cokolwiek zakonnicy wiełą swe
ich Splendorow ale take cnoty iasnieią Lustrem że iako przez
obłoki grube słoneczny przebiia się płomien tak u perfe
kcyi zakonney splendor oczy dalekie przeraża. Więc tu
wtym nilorow konkursie dnia ustaiwiecznego owiecal
tym rozgorzałey pochodni nie trzeba ogniem Atoli iako
Swiętszych Ducha zapałow Symbolum odbiera Imość P.
Panna N.N zeraśney argument usługi zanocy druk
czynienie biorąc wręce tę pochodnią, idzie do Sakrysko
wania siebie Bogowna chcąc całopaleniu iednakże
Znaczną partyą pamięci przed Bogiem WMWM Panu

za

0239 za teraźnieyszy honor służye się deklaruie dixi

Dictum § 2do Partis 2dæ Optimum esse orationis bre vioris scribendæ modum per syllogismum inversum hæc Inversio potest esse etiam in syllogismo 5partito cujus exem plum impræsens datur.

Oratio per syllogismum 5partitum inversum qua præ seritus possit admissionem ad sacrum Religiosorum ordinem:

Syllogismum ita disponitur: Pericula qui fugiunt tu tiora sequuntur sic præsagi tempestatum ad portus con fugiunt Ardeæ pluviæ sub tecta metuentes sibi fulmi na a fulmine sub laurum; sed ego pericula fugio quia sæculi procellas certum naufragium ad petras scan dali veluti syrtes quasdam. Igitur hæc tutiora quæro af fectus additur supplicantem suscipite monerum meta turum promitto.

Orator Inverso Syllogismo sic efferet

Affectus Emergentis spei elusarum rerum profundo anhoram fige annuite Patres Religiosissimi et Admodum Reveren di vestro in sinu ubi securos portus blandamque quietem

Complexio statuis Jam venti pulsare timent Claud. Hæc utique tuto plaudissima portu magnis inflata suspiriis nostra vela

la

la petunt in quæ Divinioris Impetus flammis plendi: 240
bi relictam impellit Phasellum. Periculis illa et limpha Assumptio
tis malorum enatat procellis enatat fortunæ suæ provida
quam ne fluxa discrimina absorbeant solido teneri am
bit sinu. In sæcularis enim vitæ turbido quid expectem Ratio assum
nisi procellas? tamdiu colluctarer æstibus donec tempe
state absorberer. Et naufrago nescio tabula foret qua ad
navigarem littori ut infelix misera saltim salvam sa
linurus arena si forte aspirantibus Zephiris popula
riq auræ vela panderem brevis illa felicioris fortunæ ve
lificatio quod adlatrantes scyllæ morsus non effundit quæ
sponsorem nanciscar hic nostra salus potior ubi semper
erit portu tuta carina suo. Atq quos a periculis urget Propositio
metus tutiora petunt addit tremulas formido alas quo
expeditior præsaga mens eripiatur malis. Sic affricus in Rao Propos:
flatus tumor ubi a longinquo turbidos exagerat fluctus
urget in portum typhi. Sic profusæ in luctum Pleades u-
bi nimbo terras inundat pluvio Jovi Impedimenta
attollit tectum ut innoxium viatorem servet, sic ful
minibus factura moras laurus atrisulcis protegit flu
ctibus. Majora neme circumstent pericula hic lauru Complex Du
a fulmine abdo tectum cœlo sinum a tempestate secund

ut.

247: ut habeam vestra indulgentia facile annuite votis a qui bus cum sint Religionis nusquam absolvi volo me qua cupidum propositi tam tenacem intelligite non tunc jam veritatem respicio ubi mori in animo constitutum est Vt ergo expiret in me siquis vivis Spiritus idcirco vos dispo nite me ut cadaver jam obedientiæ habetis dedi.

Notandum est serio. ut ab illis vocibus quicunq quis quis omnis unus quisquis et similibus non ducatur Major Syllogismi sui Propositio Notandum 2do propositione a predicato occultius et cultius duci quam a subiecto est autem Subiectum id de quo aliquid dicitur Prædicatum vero id quod de alio dicitur vg in hac sententia Quicunq est liberalis est laudandus in hac sententia liberalis vox est subiectum vox autem laudandus prædicatum ab hoc ergo prædicato occultius Propositio formatur sic vg Ca est omnis virtutis dignitas quæ jure optimo laudis ac venerationis cultum exigat nulla tamen id potiore merito sibi vendi cat quam gratia mortalibus judita ac superis libera litas en particulæ dictæ quicunq excluduntur.

Noto 3tio pulchre et cum gravitatis cultu Propositiones universales per modum dicti absoluti et sententiæ efferun tur vg pro hoc sensu Qui sunt bene meriti non eos capu

aliquo

aliquo premiantur honores sic diceres Intitulos emeritove 242
nitentes nihil sortis fortuna habet Item hunc sensum Qui
sunt bene meriti sunt laudandi sic melius reddis vectigalis
honor est semperq famulatur meritis.

Noto Quarto siquidem ut dictum est § 1mo partes De
Orationes Breviores constare debent quibusdam affectibus
hic addo quid Nomine affectuum intelligatur Nomine
ergo affectuum omnis motus animi evolutatis significa
tur Claritas Gratia hic sat multos enarro sunt Igitur i-
sti affectus. Admirationis, Amoris, æstimationis miserati
onis, desiderii, lætitiæ, Spei, valedictionis, Invidiæ, iræ,
contemptus, irrisionis, odii, doloris, tristitiæ, pænitentiæ, fugæ
Iam detestationis, lamentationis, Exclamationis, Ingra
titudinis, Gratiarum actionis, comminationis accusationis
Exprobrationis, deprecationis, &c &c hic ergo et similes af
fectus pro convenientia materiæ minoribus etiamq longio
ribus inserguntur Orationibus variis figurisq edornantur.

§ Quintus

De Oratione per Enthymema. Modus scribendæ
Orationis per Enthymema et frequentissimus et optimus
Enthymema autem syllogismus impertinens se Rationatio

bipartita

243 bipartita constans duabus partibus quarum una voca
tur Antecedens altera Consequens sunt autem eedem
quae in Syllogismo perfecto dicuntur Assumptio et Com
plexio Quibus si 3tia rite addatur fiet syllogismus vg
si dicas eloquentia est ars utilissima Igitur est perdiscen
da Item Virtus facit hominem bonum et opus ejus bo
num ergo est maximum hominis decus et tale est Enty
mema directum si vero et oportunius erit inverte partes et
consequens antepone antecedenti sublata particula ergo y Igi
tur erit inversum Enthymema vg diligenter perdiscenda esse
eloquentia quia est ars utilissima Item virtus est hominis
maximum decus facit enim eum et opus ejus bonum Hic
usus Enthymematis apud oratores sic est usitatius ut ab Ari
stotele dicatur Syllogismus Orationis. Scripturus Igitur
Orationem per Enthymema Imo ponet Rationem propter
quam vg Salutat, valedicit, gratulatur, condolet. Deinde
inferat conclusionem vg Primo ponat conclusionem deinde
mum Rationem Si In Enthymema nonvenit affectus
in fine est Reponendus. Jam Exemplum sit.

Oratorie sic redditur.

Antecedens Skrwawey Batalii zafarbowaną własney Purpurze chorą-
giew nieśmiertelnych znak rozwiniony triumfow piękne
z podeptaney śmiertelności trophaeum Wynosi dziś Spe
ctatus

ctatus marte sub omni chwalebny zycia y smierci zwyciez 247
sca N.N. znak ten principalnie lubo zaszczyca który unus
castra facit przecież rezolutnieyszych submissyi akceptuie re
krut którym dziś popis naznacza czyt feliciatis amor Więc
Ja dziś pozred zyczliwych chęci powien znak podprowadzać
honoru WMMWPana zawsze strenuus pugil chcę pod tym
sequi felices aquilas WMPana Iak na classica sposobniey
ucho doskonalszy wiek uformuie aby mogła zawsze pod te
go mereat virtus stipendia signis - Teraz tym czasem u
przeymości same natym stawiwszy placu cum ala sub
missyi moiey owszem y toto corpore skłonny na wieńę racyą
WMPana podpisuię się y te votorum suppetias podaię życząc
aby wszystkie malorum liberatus mocne wciąty repressalia sub
mittant q modestie fortunie vexilla tuie triumfuy WPan in
hoc signo prodromo zwycięstw nad mniey zyczliwemi sukces
sami a pax optima rerum quas homines novisse datum est
pax una triumphis innumeris melior? W domu WMWMPa
na mech rezyduie dixi

In eadem Materia a circumstancia stemmatis Ro
gala et Grabie.

Enthymema ita disponitur Dies laetitiae et applausuu est

dies

x

245 diei Resurgentis Xti. Igitur hodie gaudemus et plau
dimus: Oratorie ita

Antecedens Bog ożywiony wskrzesza sensum radości y applauzowi na
szych sercach N.N. powstaią konsolacye zmartwystaią cem Pa
nem na kamieniu Grobowym nowy fundament pociechy enginą
Takie dziś przy wielkiey Nocy fortune pospolitey szczęście iakie
kwiatom y Kołom zordzianey iutrzenki y czarnym żalom zdocze.
kanego dnia białego. Dzień dzisieyszy w księgach honoru et
inter titulorum gloria fastos fortuna notuie kiedy wielkim I
mionom na sercach zapisaną godzi się dedykowal co obliga
cyą godne solenney obserwy godziny kiedy mam sposobność
iak ad majora altaria summam chęci moich przy tera
Consequens. źnieyszey uroczystości WMl Panstwu konserwowal. Więc
niepuszczę tey uszczęśliwiaiącey mnie sposobności bez expressyi
uprzeymości moiey Nayprzod tu gdzie redolet patulo for
tunae copia cornu hecatomben submissyi moich na adoracyą
zkładam ze dawna Ceremonia ornabat Cornua sertis wotiva
rach. Ja florem uprzeymości na dekorament więc y owszem
całym sobą Corono pedes Rodowite zas Grabie ktore fortu
na Godność, do chwalebney dawno applikuie kultury orsa
in purpureo consurgere campo Nietak obfitey waprekacye za
kie szczera westymacyi adoruie submissya arżnąwszy w koło o-
kiem

kiem całą prześwietnych gości Koronę tą apprekacyą enthymemie 246
moia WMWM Państwa weneracya taką żaden affekt y Iubi
ler niewymowi teraz to tylko szczera uprzymość formuie votum
godne ołtarza cnoty Imion wielkich niech chawtnie gwiazda
mi Niebo słońce złotym drokuie promieniem ała prześwie
tnych Imion Splendeca Domowo odwiecznej nocy aeternos ha
beat sine nube dies Studi

In eadem materia a circumstancia eorundem stemmatum per Enthymema directum.

Enthymema ita dyponitur: Hodie est Festum Pascha
tis ergo tibi applaudo.

Z śmiertelnych ołtuja popiołów wyniesiony tryumf źmnie. Antecedens
pod nożki ściele pańskie N.N.! Dziś albowiem niepospolity
applauzów Impet Jak wrodzone ciewinie chęci wtenczas gdy
powszechna radość ponere spes humiles dejectos ponere vultus
wszystkim pozwala tak skłonność wdzięczna ku dobrocliwy
nym Imieniom w prochu zaś grzebie na oświadczenie powin
ney submissyi Jednak że nas własnie iak drobnieysze atomy
ytenusus nomen oriens w purpurze krwi własney wschodzą
cy y wielki Dwór Domów prześwietnych WM Państwa ciewinie nie
żebyśmy w nubes involucra diurnis splendoris poszli ale żeby
śmy uprzeymą apprekacyą noc wielką illuminowali. Więc Consequens
pewnie że

x

247 pierwsze będzie caput powinnych applauzow wgodney wielkich gosci koronie kleynot Domu, zaszczyt parenteli. Front Godnosci crzoto tytułow Cornua Grande decus miram referentia forma ex atavis deducta Patrium mansura per devum w ktorym gdy Ja czotem mię votum oddaię, submissyą aby te defendant Cornua Gentem a wszystkim nam iak naydłużey emineat Cornu salutis w Przeswietnym Rogach Rodowitym Grabiom glona campum offerat in pulchros ut assurgat adorea wdmoszy ny mora uprzeymosc wszak zawsze rastra dabant fasces rastris est aqua potestas. Więc y teraz godnosci zniwa fortuny krescencyi wtym Domu niech będzie nieomylna nadzieia y całey wielkich Godnosci frequencyi sine Crimine plausus z sobą rzucaią pod nozki votorum summas dedikuię oukcyi w pomyslnych sukcessach ekwacyi w tytułach w honorach pierwszych ascensow uprzeymie życzę dixi

Gratulatio Nominis Adami per Idem artificium a circumstantia Festi Natalis Incrastino celebrari soliti.

Enthymema ita disponitur: Hodie est Festum Tutelaris tui Igitur illud coló - Culte ne efferes.

Antecedens Fest solenny Imienia WPana Dobrodzieia dziś Synowska obchodzi solennie ceremonia N.N. Swiat cały zastrzeżną

Urody

Uroczystość swięcie będzie umnie yurka nieber solemnego że
sti ktorą dedykacyę odprawnie submissyi moiey Itak cina-
leży aby pierwszego Adama solennizacyę powinny obchodzić
rytuał apotym na Dzień wtorego człowieka Boga uroczysty
kadencya nastąpiła Tę Rubrykę Synowska dziś obchodzi
obserwa ktora y gdy chęci swoich offiaruie hecatomben przy
tey wotywie. Iasne pałę odustydu zemergodną do tey usługi
albo Uroczystości przymiotem offiarę dedi.

Per Enthymema Inversum Gratulatio Nominis Antonii Viro docto.

Enthymema sic formatur. Doctus es Igitur laudaris.
Verbum Divinus tutelarem dextram premit tuis sanctis
mus fatis optima verba dari N.N. Infilum dictionis ceu
gemmas induam decora tua ut credans qua tua sunt ti
bi intima velut gemma coronæ gemmis pretium pretio desti
maeio Sudores tuos quibus eruditam ciroras arenam ne in lau
nis sterilescat si colligo uniones eruditoris piscariæ pretia la
boris tui in plausus expendo si lucubrationum sensa luebo
camus animam Talentiarum, vitam Eruditionis Spiritum hu
nervæ medullam sapientiæ teuno owere ate respirari aspera
necesse est Satyræ gloriam innuo tu tuas inter Apollo musas

inter

249 inter Diviniorem Senatum Stator Jupiter Cæli Eruditi in fas
tibili motrix omnium præceptorum prima regula tuo
quo tradam responsi Numine Delphos fronte Zephiros pha
niesq. lepore Divinis musas studiis phregis arte minerva
Signante decora sua tanquam sua nativa sidus nonad
sita per encomia te comunt virtutes tuæ mea dictio tu o-
ptimorum omnium actor Ego jam meam scenam dedi

In eadem materia per idem artificium

Enthymema sic construitur Dignus applausus es Igi
tur tibi applaudimus.

Consequens Apollini Devotus Mercurius. hodie sua vota dicit N.N
Tu siquidem Numen es et Divinior Phœbus eruditi cæli et
oraculum plusquam Delphicum tibi multiplex cythra se
se se inclinavit ut gemino vertice sublimis tuo capite emi
nentior sese exagieravit musas omnes habes intimas velut
in pectore tuo bicolem insederint tuo minerva in capite va
stissimam sidit coloniam hac in arce incolit Palatium
unde illud tui innocentiores ulysse rapiant nos ex genu a
doremus Quare unu et multiplex Numen es et diversus

Antecedens te replicas ut eruditionis inter miracula admiremur. Igitur
tot tantisq. aris erudito ritu affigimus vota Indigetis tui fe
sta incœnia Devoti cultus dedicamus Tu nostra proba sa
cra dedi

Votum

x

Votum Comitiale Senatorii approbans desiderium 250
Majestatis cupientis quaedam domus Regiae privata ne
gotia expendenda In Senatûs consilio per Enthymema.
Enthymema ita construitur. Serenissimae Majestatis
studium erga bonum publicum nulli interpretationi sini
strae subiacet. Igitur quid quid Sacra majestas desiderat
nostratum habemus. Oratorie ita.

Nay Jasnieyszy Krolu a Panie nasz miłosciwy Ochotnie Amiendez
podięte prace. trudy niewczasy, nałożone koszty, wysilone od
wagi znaczne, uszczerbki zdrowia Pańskiego wyniszczone, si
ły y Domu krolewskiego strawienie lat kwitnących dla inte
ressow Rzeczypospolitey y do tych czas kontynuacya szcze
gulnego pieczołowania około dobra Pospolitego intencyi lepszej
kich Waszey krolewskiey Mosci interpretował niekarze ta
ka zeby iaka na świątobliwe Pana Naszego miłosciwego
Panowanie paść miała Inwidya y choć by mało konten
tow odiosa Crysis odezwać się mogła milczeć musi gdy iey
gębę zamyka klauzula ktora teraznieysze sacraria con
silii otwieraiące zrozumiawszy eliencye rzeczy Stanow ko
konnych od niego ekskludować nie zechce Więc assekuro
waną pozostałych Braci naszych tak Senatorii iak equestris ordinis przynosiemy my przytomni prawą wszel

kich

251 kich Waszey krolewskiey Mosci interpretacyę, w Oycowskiey opiecę zupełną, ufnosc zadaniom y intencyom nieoboiętną, powolnosc a nad wszystko chwalebnych akcyi Synowską explikacyę y skłonne na postulatum Panskie chęci.

§ Sextus

De Oratione per alios argumentandi modos.

Breviores Orationes Generis Exornativi seu etiam Deliberativi Consilia, vota, possunt construi etiam per aliquas argumentationum species ut per Enthymema, Soriteri, Dilemma, de quibus speciebus impresens agimus.

Enthymema est una aliqua Propositio latentem in se complectens Syllogismum ut inquit Cicero pro Dejataro <u>sine causa Dominum servus accuset</u> latet hic Syllogismus Ergo non sine causa Dominum accuset. Oratio autem per Epitherema est si Votum comitiale quando ponitur aliqua Propositio implicitum in se habens Syllogismum potest eadem Propositio multis confirmari Rationibus ut in Exemplo patebit.

Votum Comitiale suadens ut libertas Relinquatur Legatis extraneis assistendi comitiis Regni Lu Senatus consilii.

<u>Epitherema.</u>

Epitherema ita disponitur Ubi tale poscit is cujus respe 252
ctus singularis est habendus Indulgendum est votis ejus
Oratoria ita effertur

Nierzecz ab antiqua praxi y dawnych modelow recessi chy
nić a nowe teraz formowac niekorespondujące ab immemo
rabili wieku tym zwyczaiom osobliwie w takich okazyach gdzie
cum extraneis akcya nam zachodzi. Atoli w takich okuren Epitherema
cyach gdzie pretensya iest takiego ktoremu trudno odmowić
Z własiczą zeupszykrzone. Majestatowi a chwalebnie cateyko
ronie Koporycie przynosi z honorem Narodu naszego (:
oczym partykularną mam wiadomość :) zdało by mi się
ukapić cokolwiek rygorow nieprzypuszczaiących ad Con Confirmatio
silia obcych wrdyc Legibus solvi licet in casu opportu
no y dawne u Plutarchy axioma Jus si aliqua causa
est violandum Imperii causa est violandum Trudno zda
mi się o Pańtwo a sprawa nam łamać niepotrzeba tylko
skrupuły Dawnych zwyczaiow rezerwowac favorabiliter
Chwalebny do tych czas potomne czasy iednego z Dukow
Familii Krymskiey respons gdy architektowi iak pałacu
fabrykę rrygowac myśląc ziemi zeby przez okna wolnego pro
spektu niebyło przechodzącym tak rzekł: Tu vero si quid
intel

235 inte ita componere Domum meam ut quidquid agam ab omnibus perspici possit. Jeżeli Rzeczypospolite są struktury na prawach swoich iak na fundamentach wsparte, rady niech będą okna publiczne otworzyste. Wszak honesta Boni non occulta quaerunt. Chwalebne consilia czemu się wstydzić ma
Cicero
ią publiczney audiencyi zwłaszcza ze latere Criminose
S. Ambrosius.
est Conscientiae. Nietaymy naszych consult ktorzy takie mi bydź winniśmy Konsultorami żeby przed całym Swiatem zdania się naszego niewstydzili dopieroż przedzielnym y drugim Postem deliberowal Konkluduie oświadczam się ze złym cotonowie y mowie będę gotowem wszytko in facie Postow obcych ale całego Swiata odezwać się.

Per Idem artificium refutatur superius Votum Epithemera tale est Sunt leges Sowandae etiam legum apices Oratoriae ita.

Nie mam tem się do tey przymowie propositu tylko wiem co dawno Grecki powiedział Statysta: Prava Consilia statum reprehendendi maxime expedit. Refleksyi Iegomości Pana N dać muszę censurę bez lezyi iednak Osoby bo tudylko censor optimus y optimi opinii nie zostanę honoru Senatorskiego chcę bydź pozbawiony stysza

tem

tem pilnosży punkt mowy Jegomości Pana N.N. ziemi 2..

rzecz ab antiqua pradi y dawnych modelów recess czymiły tensentyment chwalebny godzien approbacyi pospolitey. Trzymaymy się tego toru w ktorey smy się wdrozeli zeby smy wyboczywszy nie błądzieli: Przestrzega Swięty dalmarcz Confirmatio swoiey Polityi listowney agre reprhendas quod diu consoe-

tum Jezeli granice dopiero odstępował tego czego smy się zdawności trzymali bez reprehensyi bydź nie może in minimis quoque rebus omnia antiqua consvetudinis momenta conservanda sunt przestrzega Valerius madimus. Tak że-by y nie wiem dla iakich Łaskawych propositii gwałtownie cierpiały Jezeli legibus solvi licet in casu opportuno? Ze Refutatio Szczerego czasu nie widziemy potrzeby aby smy na tę licencią przez dawnych Zwyczaiów dissolucyą mogli się szczotwo-wać a Państwa nie fundujemy y sobie y nikomu przez chwa-lebnych obterwo zwyczaie y owszem iczeliy iakiego fabrikę uspamiąte są Krzeczy pospolite w nich zwyczaie choćy neymnieysze są compages wiązania a iaki że nasza ta machina stać będzie kiedy wynowal sam ktury zaczynie my? Wtem prawda że nie naruszemy fundamentów y bases na ktorych fundaił zcałorzy Gruntownieysza Kolumna tu-

ra.

255 ra ale też postarelmu Szpary uczynili by śmy znaczne szko
dliwe szkotości przez które iuż by śmy się nigdy nieukryli przed
kuriosa patrzących ablegatow Rezydentow cudzoziemskich.
Postowi Iednemu raz wnisc in intima status naszego pozwoliwszy
żadnego by śmy z tąd rugował niemogli bez żadney offensy ta
miesrzeczstwa paritas interessow Rationum et personarum w
ciągneła by nigdy nam niepodobne do negacyi Sequele a tak
coby śmy chcieli mieć arcanum w tajnie konsult naszych misteri
um prętko o tym Wiedni, Paryży, Londyny, Sztokolmy Moskiew
skie stolice, Tureckie Sztambuły. Tatarskie krymy wiedziały
Prawda że powinniśmy się wstydzie praw naszych ale też Sura
tu omieh obowieszczal płochey ambicyi Inwent nie tak często la
tere sub gemma mieć trzeba rady aby adsygillata tylko
consilia ten się interessował do kogo piszą sub rosa arcana
status które życzę aby bonus odor swobod naszych prę
tko niewywąkorował Medulla Regni Swięte konsultacye
iak by kosce unas Lupano kiedy ie otworzą wolne głosy są
iak Oracula niech że będą za kortyną ani de tripode ma
czey odzywaymy się Senatorowie tylko żeby nam samym
wiadome było ministerium inszym zas aenigma nie zro
zumiane. Przykładem naszym ow Krymski Senator nie
tellus niech będzie o ktorym mamy <u>Si cujus consilii mei</u>
<u>interiorem tunicam consciam esse sensero continuo ea</u>
<u>cremari</u>

cremari jubebo. Ikorzute nasze odciągnąc trzeba a tilo kon 259
sulti dopieroz obca subkа nich mebrata Senatorską delig
teraz bez dalszych deliberacyi to bym zycżył czynil quod mo
neant leges quod Curiam mandet an elatum ungvem od
dawnych radzę nieodstępowal Zwyczaiow.
Sorites est argumentatio per plures Rationes collectas qua
si gravatim descendens ad Conclusionem sic probavit se
mistocles Filium Imperare toti Graeciae inquit ille Filius
meus matri imperat, illa mihi, Ego atheniensibus Athe
nienses toti Graeciae et filius meus toti Graeciae. Oratio au
tem sive votum quodcunque comitiale tali artificio scribi
tur cum Propositio Orationis argumentatione istius mo
di Oratorie disposita Confirmatur. Exempli Gratia:

Suasio Neutralitatis eligendae tempore perturba-
ti Status publici Sermoni familiari Serviens.

Soritei ita disponitur. Propositio Neutralitas est eligenda
quia qui neutri liganti adhaeret parti securus est qui est se
curus est quietus qui est quietus est felix Igitur qui adhae
ret liganti neutri parti est felix ergo haec felicitas est no
bis eligenda: Orator ita redderet.
Wiem Ja że ktoś powiedział deterrimum est inter ancipitia
media sequi Jednak że to zdanie niema u mnie kreditu te
go.

257 go żebym sobie za inconveniens poczytał iakie to w czym persua
sya zdawmie dosyć przystoyna tandem mię Ia nigdzie wcale
sub turbido publici status burzy z tey y inszey strony srożą
cey się niewidzę medium lepszego iako in otchmum wyrzec
y tam na żałosne eventus inszych patrzyć niebyć parcyalistą
do tey ani inszey ligantow strony mam sobie za część znaczną
szczesliwości wszak kto nieinteresuie się do żadney z kłotliwych
partii nienobudwuch stron bespieczny Bo żaden go drażnie
niemoże niesłusznie ktoras tak ubespieczony iest że żadney stro
ny nieczuie na siebie niefortunnych imprezow następuiących
ten życie lubo nieprasowane prowadzi Ten raz komu szczęście
s kopoynym wumysłach bydź pozwoliło znaczną partyą zaszczy
ca się szczesliwości Więc kto do skorarozmonych dywizye nie
wiąże się uszczesliwiona tego partycypuie Itymci Ia argumen
tem z konwinkowaną myśl y affekt wraże a żebym się teraz nie
implikował w rzeczy publiczne ani w żadne intrygi nieuscho
dzit w czym apari argument bierze Iegomość Pan.
Dilemma est argumentatio duabus constans partibus dic
instructis ut si alterutra negetur altera convincat vocaturq Syl
logismus Cornutus quia ita instructus est qui cornu alte
rum affugerit in alterum incurrat et teneatur. Tali artificio
construitur Oratio si approbationem Propositionis Dilemma
assumitur et dilatatur. Exempli Gratia Sit.

Dilemma formatur ita: Applaudere merementis honoris tui periculo res obnoxia y enim recitabo laudes tuas y omittam y si omittam meritis tuis injuriis indignationem omnium bonorum excitabo modestia tua mihi indignabitur.

Oratorie ita redditur

Pallidi plausus sui dubios alterant sensus quas dignitatis tuae percellit Majestas N.N. trepidat omnibus membris eloquentia et illo tremit poplite quem intui flectit reverentiam velut per suos orbes Ixion cruciares Suadam sic in periodis tormenta quaepiam sua rotat Oratio cum volvitur per quaepiam in plausus pericula y enim Encomiastes hospiti honori tuo per laudes assurgam y ita citato vectus cothurno per acrescentium accensus honorum ibi ut titulorum menta meritorum gloriam gloriae transcendam venas. Utrobique tam vaga quam continens sui offendet suada si enim incidet stylus laudum venas sensus modestiae tangi impatiens excandescet Tacitum menta nanciscentur injurium re et efaltis Harpocratem Pericles omnium bonorum denotabit indignatio hinc tremulam metus obruit Suadam inter malleum et incudem expectat ictum dictio fluctuat mens dubia inter mateam et Syrtes Igitur ne offendat in ob scopulo vela complicat et pandet sinum et altum laudum

259 dum rapitur; Encomia mitto tua et resumo, tacco et promo nonsingula officia tamen in plausus et gloriam tuam cogo sed famam penna instruo, illustre titulorum sibar ut se renius illucescat umbras oppono prelli. Utiq se tui modestiam vocatis gloriæ minus pacientem tacitis conciliabo laudum monumentis et omnium justam bilem penna prescribam. Accipe Jam proinde officiosæ tributaliam venerationem tradæ et inter tacitos in pagina plausus vocatissimam Nominis tui famam pausillæ hæ periodi sunt quæ punctu honoris tui volvunt; Cæterum hi encomiorum atomi ibunt in Olympos post quam tuis advolutæ plantis Majestatem titulorum incrementa gloriæ accessus adoraverit quibus se sibi evenit dixi

§ Imus

De Oratione per Prothasim et Apodosim

Aliquid jam innuimus de Prothasi et Apodosi in Paragrapho Quarto Partis Primæ ubi de Eruditione inspergenda Orationi actum est Hic copiosius de eare dicendi propositum est. Prothasis nihil nisi Eruditio aliqua antiquior y Symbolum y ritus aliquis y celimonia antiquitg y Recens usitata y Insigne honoris y Dignitatis y Hria alicujus sive etiam facti. Apodosis autem est applicatio ad Eruditionem Symbolum Ritum &c &c Oratio autem per Prothasim et Apodosim est illa quæ continet inse Prothasim et Apodosim

et Apodosim seu Eruditionem et applicationem eruta 260
ex illa eruditione. Notandum Prothasym debere esse
talem ut Apodosi cognata videatur. Differt haec Prothasis
ab Inductione quia prothasis debet praeponere Hystoriam
y Eruditionem Propositioni. Jamvero Inductio postponit
et probat multis Exemplis, affectibus y causis.
Prothasis usus potest esse multiplex Imus dum posito
et exposito Exemplo nulla datur Ratio sed statim subjun
gitur applicatio. Exemplum esto.
Salutaturus Hospitem assumes Eruditionem de Pho Prothasis
meensibus qui soli Orienti musicis plausibus occurre
bant.
Starożytnych model fenicensow przy wschodzie słoncelme Prothasis
Jodynym witał applauzem dzis praecentorem żyerliwych Apodosis.
chęci expressyon N.N. WC Pan w podwoie te purpu statius
reo vehis ore diem ktoremu iak by była Caelestis origo w
pierwszym akcepcie Jego nam soly melius nitent splen
dor swoy lustrem WCMW Pana godności augmentu Horatius
iąc zaczął nam procul pulsa candidis ire dies. Więc ap Tybullus
plauduię WMMMW Pana harmonia affektow uprzeymo
sci reson nietak prawda ustroiony żeby mogł kontentowal
delikatność uszu Atoli przecię że szczerości zaczyca się
konsonancyę nadzieię mam że bene audiet WMMW Pa
na

261
DWus Conodig Ordius

na iak zdawnosci locuturo Nunciat orbi fama Virum tak Niereguły nas quoq per totum pariter cantabimg Orbem godnosc Jego zausze dignam majore tuba teraz ten applaus nasz acceptuy WMWMPan tym czasem ktore mu cum votorum concentu aby smy oswiadczyli że zausze wielkie y chwalebne Imie WMWMPana brzmi unas ustawic.

Per Idem artificium Salutatio Episcopi venien tis ad suam Cathedram pro Rothani accipitur. Fe stum Ss Apostolorum Petri et Pauli quod imme diate ante adventum ritus coluit. Christianus.

Principum Apostolorum solennia Semina nuper ve neratione per Suas orbis christianus celebravit. Nos honorariam diem adventus tui nunc colimus Anti stitum Dignissime. Illos vaticana tecta uno com plexa sunt ambitu; Ipse tibi uni multiplex Basili ca sedes. est statya vocis pro bono publico liberrime innuo O racula Sacra dixy mercurio responsis celebrius Delphi cis crederis augustale Eruditionis inquiro eminentiam tuo aram in corde posuit Minerva charites in Ore Gratiae invernis. regnas virtuas resenseo? Pantheones Di vinissima omni genie Sanctitatis sedes triumphos indu co quibus omnium animos Victor subigis laureatus

Capitolium

dicam a Romano alterum ex animo tot annis ate Re 2.0.2.
ligiose cultum Regni Thesauri Iudiciale forum Re
opagum asseram integerrime Themidis fanum pene per
petuum tribunaciti potestatis Numen semper inempto
arbitrio justum citra votivam victimam bonis propitium
dignitatis jam Pontifici vaticanum odore cui suus inest
Petrus hic te Cardinalis Virtutum ordo ambit Patrum Con
scriptorum Sacerrimi Cathedrae Senatus eminentia cir
cumdat. Iam a tranquillitate Regnandi templum Pacis
a recentissimis titulis honoris fanum adoraris tantorum
hodie solennium Encaenia celebramus tu Iam nobis pro
pitium benedic Numen si etiamq nos pro honore tuo
glorioso et bene dicimus.

2dus usus Prothasis est si Eruditioni addatur aliqua
Ratio approbatae y rejectae ut Patebit in Prad.

Gratulatio Nominis Alberti a Circumstancia Stem
matis ejusdem Poray.

Pro Prothasi accipitur Symbolum Rosa

Niewiem zeby kto approbowal placitum Filozofa Symbo
licznego Roza, Milczenie Ja weale windikuiq z sliczney
Imaginacyi kwiat tq Inweneyq zawsty dzony albowiem tey

przednieysey

α

2.68. przedniejszey Flory zaszczyt facundia sobie uzurpuie zgodniey

iey kwiat żeby Purpurą swoią Reginam eloquentiam zdo

bił ołtarza godzien centyfoliat Merkuryusza nieutaione

w milczeniu Harpokrata Rosayiszow Rozynow, Flo-

row Hortensyuszow pięknie zairyca Imiona ktorych nie

żwiedłosze zakcita Swady ale choc by vulgaris gloria flo

ris starożytney windikowac się mogła praescripti Je-

dnak Woyciecha Swiętego Poray facundia dzis Symbo

licznie nasze ta wbukiecie Rayskim Wioma dum loqui

mur vernas cogit arbore Rosas wonną edhalacyą cią

gnie krasomowskie na applaus dzikty apo foliatach swo

ich honoru memoriał utaśnie iak wpurpurowych fastach

pisac apprekacye sposob daie. Więc tą expressyą uprzy

mosci moiey rozkwitłę niech przenienia folaty Te cuncta

loquatur tibus tevariis scribant in floribus horae. wieczna

w domu Wioma niech kwitnie a purpura floris niech Pan

skim Paludamentem przednie Woyczyznie odzieie zasługi

Martialis zasługi WCPana In aeterna vivere digna rosa. dixi

Per Idem artificium salutatio Episcopi Posna

niensis in Cathedram Anno venientis

Pro prothasi accipitur stemma cathedrale scilicet San

ctus Petrus cum clavibus.

Petrus Cathedræ inquilinam Numen tibi suas defert 264
claves ut tu Providentiæ portas reclusas auream hic sis
me Pontifex. Habemus Superis gratias quod te ad vo
ta omnium ad Communem Diecesis expectationem pro
baret Cœli indulgentia inter urió liberalissime concessa
æstimamus cara Petri clavibus reclusæ hic Januæ pretio
per quam aureus omnibus Antistes occurris magnus, hic
nobis dies et proxime Jubileus qui ad mensuram summi
accedit Pontificis unus est de anno Gratiæ cathedrali te
natu concesso eo nobis indulgentior quod supra Diecesis
merita tantum Præsulem cælitus te demissum hic aedi
mus en adhuc revenientæ claves cœli Petrus tenet nemo
penuriam temporum et Regni causet en Gemmam sa
cerdotum Pontificum habemus eostuam Illustrissimæ
Domus tuæ pretia infortuniæ gratia concepta aleam to
ta enim statim thesaurus fuit Tua locuples Poloniæ do
num Vir ab avo aureo ideo hic sub geminæ clave con
di debuera's et appreciari tam publico judicio quam sin
gulari semper q æqua dignitate tuæ æstimatione univer
sorum dixi
Istius Versus est Prothasis cum multas apprecationes seu
Apodoses habet una historia y Erudito y symbolum y inti
gne

265 que aliquod ut patebit immediate.
Gratulatio Nominis Antoni a circumstancia li-
bri per Prothasym et Apodosym.
Pro Prothasi accipitur liber incensus parvulo Numine
cum quo pingitur Sanctus Antonius
Fastos gloriae tuae evolvimus de libro Tutelari Professor eru
ditissime Verbo abbreviato opus illud plenum est tibi plena
es elogiorum Summa et quoddam breve amplissimae Pane
gyres illud dexteram occuparit Tuae Eruditionis monumen
ta ad manus sunt omnium et portantur magnifice atto
luntur gloriose volumen Sanctus illud caelo censore appro
batum eximia facie ei Duriore a capite titulo nondu
bitamus te Iudicio soli Iudicioq poli probatissimum
sumus codicem illum clausum nemo non videt te ad Regu
lam omnis recti et probi eo compositum palam est, quo stylo
qua minerva concinnatus Thomus hic non facile lego Tu
novi quodvis folium philomelin calamum rarissimum ex
hibet Ingenium tuae togata majestate rubent paginae ve
lut Tyrus et Sydon preciosa in pennas influerit ita singu
li apices tinguntur purpura illam solutam at ligatam
asseram quadam non extempore conclusam te purissimae
vitae carmen ad omnes probitatis et Eruditionis numeros

Compositum

compositum vocati plausu acclamationes acclamamq 266
et pleno Votorum concentu decantamus. Ite gloria tu
pus est nostro et omnium impressus cordi quem audistis sed
etiam amplius scribere fama penna cumq legere simul
tecum tua fama legetur. dixi

2tus VIus Prothasis est cum non ponitur aperte Pro
thasis tantum ex Apodosi intelligitur. Exempli Gratia
Gratulatio Honoris Praefecto congregationis cui
Nomen Mathias.
Prothasis tanta intelligitur Haec quod scilicet Sancti Ma
thiae sit insigne ascia qua pro fide caesus est.
Parthenii fasces tuam Mathiae securim ambiunt in Ma
rio Imperio Consul maxime Illud Majestati Principi
defuerat quod tibi tutelare est, insigne erit, cum tibi patri
tias secures honor Domesticus recensebit. Interim nos di
gnitati Parthenia tibi praefigimus Jam hinc gloriae no
strae erigimus augustale te architectante qui continuo ae
dificationem ad amussim profiteris marianae utiq fortu
tunae faber erige Igitur tam Basilicam honoris tui sed
dem quam, Principii, Dignitatis, insigni eminentiam nos
damnamus ad securim fascesq tuos adorandos dixi
Per Idem artificium in eadem materia aliarum

stantia

257 Xenia Stemmatis Habdank.

Pro Prothasi tacita erit Eruditio de ordine Stemmatis Habdak quod scilicet Caesar Romanus Legato Polono dicto Karbek dederit Germanico idiomate Habdank id est ago gratias annulum Paris eius injecit.

Habdank id est Gratias tibi dicamus Praeses coetus nostri aestimatissime quod aurum auro addidisti seu te ipso qui omnia excedis pretia coronae Parthenicae pretium addi[dis]ti appretiamus Marianae Regnum a fascibus in pala[tio] insertis tuam florentissimum ex inclinato a te sceptro stabile et erectum ad gloriae eminentiam et at a tuo unione fronti et Coronae Parthenii Senatus praeliso appretiatum indendit radiorum aurum amicta sole explicat argenteos nitores Pulchra ut Luna intus honoris pretium Nos vovemus Pactolus Dignitatis tuae distinguat horas et dies adamante rigentes aurifer ditet hermus. dixi.

Per idem artificium Nominis Josephi Gratulatio y Antoni.

Pro prothasi Tacita ponitur eruditio Insigne Tutelaris Lilium quod manu gerit Sanctus ex pictorum inventione.

Ad Tui floris vernantiam examina nostrum velut apum confluunt Professor a suavitate morum dulcissime

me. Florem tuus Indiges protulit tu condis: Ille 20 dextra: Tu animo nos confluimus ut libemus legamus de te melleo magistro Hyblam Himettumq. Tu quidem cu Tuo alveari velut Regina apum quia sine aculeo quo offendas folia explicas omnem tuis profundis succum sed tamen illam scimus tui ubertatem floris ut etiam nobis sufficiat de quo in tuos plausus legamus mella et nostri suadit condiatur amaror quam y invitus bibe auribus jam nos propinavimus dedi.

§ 8vus.

De Oratione Breviore per Thesym et Hipothesym.

Thesis est controversio seu potius locus communis aut sententia universalem sensum exhibens alicujus authoris veritatis vg. illa Seneca: Nullum non est majus solatium mortis quam ipsa mortalitas.

Hypothesis est sententia seu Propositio particularis per circumstancias destituta exhibens veritatem uni rei Congrua vg. ad Superiorem Thesym non est ullum majus solatium mortis Domini N. quam ipsa mortalitas quam deposuit.

Oratio per Thesym et Hipothesym est cum reducas Thesis ad Hypothesim y econtra ut in exemplis patebit.

Thesis formatur talis Omnis ordo rectae constitutionis ac Successus ut plurimum a Directrice pendet mente Hipothe

sis

249 sis se procedit. Proinde et praesentis nostri progressus pendet successus et ordo ab unius Gubernio hunc proinde eligamus

Oratorie ita redditur

Azeby szczęśliwym sukcessem wszystkie publiczne akty od ktorych całość słobod, zupełność wolności, oddalenie niebezpieczenstw, utrzymanie Dobra pospolitego dobra ka now comtelligencia pospolite uspokoienie zawisło azeby (: mo wię:) szczęśliwym sukcessem koronowane były Votum est wszystkich Zelantow pospoliey fortuny azete fortunne e. ventus nie od szczescia iakiego, ślepey dzis polycai albo od wą płwego fatum accidensow dependuią, ale od porządnym Direkcyow allaboracyc zawisły zawsze pospolita zgoda zu pełney serc y woli kombinacyi ad speculum swoich obrad. Wysadza kogo ktoryby ex alto prospiciat rzeczom publicznym y niedoupodobania publicznego iakiego Inwent ale samey natury powszechne placitum rząd do iednego referowac. Wi dziemy od wszystkich części człowieka ze honor nonominus astris tylko słoncu a dwszystkich planet prymo pozwolony że ex centro terrae wszystka moley okrągu zawisła ziemi iako by natury samey duchem iawna rzecz była ze dobra wszy stkich rzeczy Regencya lepiey niemoze się utrzymac iako gdy wielość iednemu Rządow pozwoli. Dlatego y nam ze byśmy szczęśliwym koncem ukoronowali terazmieyszy Kon

gres.

x

grzech. Nie principalnieyszego czynie mnalezy tylko początek Seymow ani całego a capite zacząć ciało wielkie iesze martwe magno Spiritu animowal na tym horyzoncie Orientem Marszałkowskiey Godnosci adorowal w tym ko le centrum znalesc od ktorego by mogł obrat zawsze. Ani tu długo na to pracowal trzeba gdzie in confessu Deorum tyle do Rządu y adoracyi Numina ile Nomina ale tak do zgodney harmonii ktorne ze bez passionalney emulacyi bydz się zdadzą y nieplonną umnie czynią perswazyą że przedkim konsensem y zgodnym ogłosem ku Jednemu Urzędam Directiony skonczą. Ja naypierwod kogo mam w mysli Ich MM MM Panow prezentuię Juz nieraz Atlanta ciężarow podobnych exemplarzow fortuny koła naszego teraz dignum summo cardine verti ięzyk wolnego ktorego sensus dthorey consoribunt sidera tastis Jego mosci tego dexteritatem, acturitatem, do utrzymania całey mocy sposobney że się tunanym miejscu swieżey pamięci nieraz chwalebnie zalecita teraz nie wspominam WMWM Panowie Jezeli iednostayna myśl y okrzyk na approbacyę moiey nominacyi w tym samym Wielkiey Godnosci JM Pana N. WMWM Panowie uczynicie zalecenie.

276

Kondolencya pogrzebowa przy Depozycii Cia-
ła Wielkiego Senatora per Thesym et Hypothesym

Thesis sic formatur Conmaculane est luctui amortem ma-
gnorum Virorum dolere, merore confici. Hypothesys et hic
chect lachrymas spectatoribus ruina magni in Republi-
ca Viri et in particulari Variorum Regni status enarra-
tur dolor. Oratione ita

Nieznał by podobno żalu intencyi albo nezyt by rozdrâ-
żnionych niescześciem serca passyi, kto by konnaturalną,
ludzkiey kondycyi odymował kompassyę nielkradomi
Sdvi vehementia quanta doloris gdy niedyskretne fata
życia ludzkiego dłuższy zazdroscią fortuny Invidit alte-
busuna soror et festinatus incidit stamina pensis kto-
martialy trom samy sypie serdecznym żalom folgi dać kto wie
quatem nobis vitam natura promisit enim quod primum
Seneca najsercitud fletum meus fecit ten przy ostatnim z życiem-
exdiwizyi gdy Smiertelnosc do damey kerolucyi ludzka
sobie wendykuie naturę, potwoste musi primum najser-
tum fletum aby ostatnia konkluzya z konfrontowała
z swemi Principiami dawnych to tylko manyheisoni
rzobobonny Rituał na pogrzebach płacze interdy ktem ka

rae

skać w ktorych sine lamentatione, sine planctu, sine luctu, dies funeris domestico sacrificio adjecto necessarioru concursio fungebatur. Nas z pospolitszey dyspozycii humano zwyczay indulgere dolori niechcąc konsolacyi uwielu 263 Valens maximus.
lonej zalow alteracyi wodze puscze płaczom querelami troskami urtowac serca na medykowanie fatow dłę, ktoremi suspiriis sobie wynurzac contaha bez censury byac iam gdzie naturae imperio gemimus y tak zpowinnosci iak konnaturalnosa w Gorzkim nieukontentowaniu serce folgi nie accesture. Ato też słusznieysze zalu ważny tamenta ieszcze nie tu gdzie widziemy Tyranskich fatow Hipothesis despotyczny proceder na tym teraznym theatrum okropnej osierocenia publicznego scenę niewyratowane godnie Oyczyzny szkody zatomey ozdob Parentelu Godnosci, Zacnosci na iakie się przez wiele wiekow honory fortuna zdobyc Polska mogła zatosney wszystkich perfekcyi ktore tyle wyniesionych na prosty gmin ludzi dystinguiuią termin Gdzie mowie widziemy degradacyą z Wysokiego honoru de stymacyi przedniey zycia, ascensie do prochu do nikczemnego popiołu czyliż niesłusznie tu żalu illicia słusznie damus lachrymas tumulo iak ci ktorzy my się tu in funerum reve martiales rentia

264 ventiam zgromadziłi iakie ktorych remocya nięse liubo od katafalku separuie ale od Serdecznego westchnienia zadna nieoddalita distancya tu iest przy affectibus quaedam

S. Ambrozius flendi voluptas gdzie gravej lachrymas evaporat dolor w Obu dla wszytkich nieutulonq akcracyą lugubre bustum zywey Smierci oryginał wskrzesza zate takie lachrymae prius nobis deerunt quam causa dolendi A cosobie Germanicus obie cował Plorabunt Germanicum etiam ignoti etiam quos In

Seneca vidia inwentem mailbat Tuszę praktykuie y ci ktorzych szczescie upośledziło W Poznaniu Wielkiego męza y ci niemowię niechętnie ale chyba co nieumieli regratulikowal Godnosci zadnego nad inszych większego rekognoscował Senatora Drzy skrzepte Popioły Łzami oblewaiąq.

Hypotyposis Aze niepospolicie na Iakiekolwiek tylko tu są zalu nie utulonego expressye y aby sit non sine honore sepulchri Godnych kompassyi tu ad tumuli lugubre Decus tristys obsequii minister czyniq explikacyą. Nayprzod Nay iasnieyszego Maiestatu Princeps dolor upompił za Tomey dystynkcyą Panskim zatem czyni Czci Wielkie go Senatora pios manes y iako przedtym dextrum Bra chium zręczną zawsze na utrzymanie moiq Interessow.

publicznych

publicznych dextentatem Mikolawskim adresował Respe
ktem: Jak wspieruiąc teraz Fato manabiás azeby orbi
tali kormentum przynioł szczegulne zaki swego tu de
ponuie oswiadczenie kolędze swemu u Parlamenciu Ko
ronnym assewerowi wszytkiej na nie pani Polskiemu gran
des oyczyzny naszey ostatnią wdzięczney pamięci tu usłu
gę czyniąc przezemnie załosnego Plenipotenta etymo
wał uszysuj mądrego wszytkimenie wolności statyste
doskonałego mowcę Dobra pospolitego Basim, szczęscia
publicznego postument Oyczystey fundament. ktory
teraz szy toczą nad ruiną tego ktory godzien zeby był Nu
minen Patriae nullo quaerabile fato ale że wyższe Wyro
ki przeciwko publicznym decydowały fatom y uż Wieś
kiego Ducha Niebieskie (iako tuszyć mogę) windy
kowały sobie pretensye tutylko wielkiey Godności Por
tret zasług orygynał zostaie cowieczney wszystkich pa
mięci ktory szerat Polski iako zadam potomnych e
xemplarz teraznieyszych czasow wzbie wiesza Senator
skiey co kiedys swoim katonem Rzymski senat u
czynił Qui utilissimum reipublicae Senatorem tan
quam semper secum habitare voluit. Valeny ma dnie

266 Zapisał żalu manifest obdukcyą łez swoich zanosi ad Castrum
doloris y Areopag polski po wielkim a tysiączne non taken
te ruyna dolent sua curia tehis. Poypeso nec celsius equesia
kiey kondolencyi, swoiey protestacyi singultientia inter fu
spira trybunał koronny: tu adpies manus składa Wspo
nina Parlament Sądowy w Zorze Sędziow. Godne Mar
szałkostwo twoie, kiedy zdało się Oyczyźnie In Dei digit
Ovidius tis aurea virga fuit. Wzneżas nieskorumpowana Spra
wiedliwością bez Respektu Słusznością, cnotą nigdy nie
osłabioną dałes piękny niezapluskanego przykład Sądu
zostawiłes na tey funkcyi non fastigia sed desideria Tui
ałe zacznie godności, estymacyi, twoiey monumenta sta
lia zapisała in fastis glorie.
Jaki incommensionem Senatus przy wielkim W
oyczyznie naszey pierwszey dystynkcyi Tudzi konkursie d
guestris ordo Wielkiego Woiewodztwa urzędnika w
przod niż go do Curulem Senatorskiey. Godnie elewowały
zasługi widziała Rzecz pospolita, bez censury Sędziego
bez nagany Posła, bez awanturu komisarza, bez inte
ressu Marszałka, bez ambicyi pierwszych Dygnitarstw
kandydata. O digna proles! o Anima! cui se dum toto
nobilitas

nobilitas sinu effudit miała takie w radach, uczynkach, od
wagach, iakiego na Zaszczyt wolności swoiey życzyć mogła
sobie Syna. Teraz ktory toto iacet orbe Gemendus tą żalu swe
go czci eksprespresyą, że Certamine pulchro fletu tepidamq lachry
mam trudit lachryma alteraq alteriq cedit.

Należy do Znaczney żalu porcyi Rycerstwo Pol
skie po Godnym Straconym kawalerze ktory Spectatus mar Silius
te sub omni optimus Imperio et fortis bellator in omni. Za Darcy
szczycony był perfekcyami Heroas consecrat et absolvant Naten
akt Żałosny communit żalu depututie swego. Omnium mili
tum amor et omnium armorum miles ciągnie za sobą su
spiria wszystkich y słusznie iak nad Achillesem zadumienie
Iam timor ille Phrygum decus et tutela Pelasgi en cinis est et
de tam magno Achille restat nescio quid parvam quod bene Ovidius
compleat urnam. Atoli większa część nieżoyącego Zo
stała woiennika na wiekopomne czasy nieśmiertelności dział
Jego sława. At vivit totumq gloria compleat orbem hic
illi mensura viro respondet et hic est par tibi pallida, pio-
runnieprzyiaciół wokazyach, woborach, Zaszczyt Polskiego I
mienia niecaty w tu złożony w tych wspaniałych mausoleach
Zaśnie większa część y wspaniałsza twoia między Ciało tu
Szyemę:) Splendorami Niebieskiemi Quam marte togaq.

percepimus

280 Ovidius percipiunum probataq gloria rerum Sidus vertere novum. A-
lee y tu na Ziemi przezacnego, Imienia, dzieł, czynow, sława,
życ zawsze będzie ati, wtiey wiekowac nieprzestaniesz bogu
Fedra monendo famam proria substitui esse desinet vivit tamen

Partykularniey Ich WMWMW Panstwo kto-
rzy przezacneysch swoią drogim wzłokom Honor czynią,
a Swiętemi westchnieniami duszy kwmen przynosicie, Zir-
ritowane serah objectu zniemel w złach topich a Ty Za
Smel w Senatorze teraz Smiertelnosci przycmiony umi-
brch Magna solatia ldti mal heres quod Te populq
Statius Patresq inquere mori.

Nayiwięcey Wiem ze ztroskana Parentela czu-
ie zalu siebie nayblizey tykaiącego y serce samo przeni
kaiącego nieutulną passyęh, kiedy fastidium Domu,
apex Godnosci, Front kolligacyi Smierć zwaliła; Juz
Manilius prawie eversa sub uno Troja ure Konjunkcyi y krwi
Związane iako Srany Familye przy tey desunci przyney
palnieyszey Basis wnuynie tak znaczney ledwie stac mogły,
Catullus Juz coraz Intonuiąc Tecum una tota est nostra sepulta
Domus alec przecię tollite spes humiles deiectos tollitevus
tus Swiętey Pamięci Iasnie WM Pan N. na takim osa
dzony dom swoy zostawił fundamencie ze lubo: Qui Arel

Sidum

sidum Phrygibus Lessu qui murus erat. Smiertelnymi zło 269
tatarny poległ taranem. Jednak nierchodzi nigdy na takich
wielu iwielkich presapiów którzy sessi pondus Atlantysu
trzymaią y Oycrystę wesprzą. a Nebo teraz arescant lachry
ma Deploratusią Sepulchri si Tacitys iak siecus honor głę
boka tez powodzą. Dolor Lessus quidquid ante flewerat nunc Dary
adoret Zycie tez temperowac opprepye które nemiłkerg Suro
wosci fatow awzdyc Unum ex offiius est vitae mori Swię Seneca
tey Duszy pamięc Pars ero doloris Orchmiel wz zrzemel przy
cmiece Strośkanego Serca ten alleviamen ze WMWPan N.
vivet post funera factis ani całego smiere sobie windy
kowała Hoc extincto fama superstes erit Teraz Juzmy Ovidius.
wszyscy którzy smy zasturonego Senatora Godnego kolli
gata Prawdziwego Przyiaciela, Łaskawego Pana, Sz
czodrobliwego Dobrodzieja opłakali żegnamy a pamięc
naszę. Quam cineres quam Credo quam credo manes per
velle Sepultos obliguiemy Swiętey Duszy ymię smiertelney
Wielkiego Senatora sławie daiąc. Hoc Illustrium Vi
rorum posteritati ut quomodo ex equis a Communi Se
pultura Separantur. Ita accipiant habeantq propri Tacitus.
am memoriam.

§ Nonus

1270 # De Oratione Breviore per Exornationem Oratoriam.

Exornatio Oratoria est horto similis quia varietate florum venustatem conciliat sibi quia velut aream florea ut Iridem diversis coloribus Comit argumentum. Est autem Exornatio Oratoria collectio Rationum argutarum ex variis fontibus id est locis, tropis, Sententiis, unam exornans propositionem.

Oratio autem Brevior per Exornationem oratoriam est cum eruitur Propositio aliqua conveniens Materiae in qua Scribis y ex Circumstancia loci, Personae, officii temporis. y stemmatis illamq; Propositionem confirmas Rationibus Eruditis ex diversis locis Rhetoricis figuris, tropis Ut in Exemplis patebit.

Salutatio Episcopi Invisentis Posnaniam per Exornationem Oratoriam.

Propositio Simplex Haec est: Ex comitiis Regni Generalibus ex publico theatro redux arenam gloriae hic conscendis Rationes afferuntur hae: Quia in majori Polonia major es, titulis, Dignitate, Provincia, Sui nominis hac, Religione, Justicia, his natis S: qui fides catholica primo in majori Polonia nata 1 maxima est haec Ratio a Notatione Nominis. 2da; Ratio a Circumstancia Stem matis

matus Cathedralis 3tia circumstantia Dignitatis Sacri Dioecesani Senatus 4ta circumstantia Sepulchri Regii quod maxime ambit templum Cathedrale.

Oratorie redditur id totum ita

Ex campo Consiliorum publicorum Regni ubi intra tuae Dioecesis compendia universa fuit Polonia et tu quasi universalis Regni Episcopus adorabaris etiamque hic in publicae arenam gloriae conscendis Regni Senatoram plissime. Major enim Polonia illa est quam subisti, id est titulis, dignitate, meritis populis magnorum selectione virorum nemini inferior, et si quid Generosi valent Spiritus dicam fide Religione, Justitia pietate ab antiquo sibi primigenis hic natis et per Provincias dispensatis procul dubio maxima hic. Quantum dicae Dignitatis vide solium, assidebis Petri in cathedra et Petrus intelloquetur quasi Romae in Cathedra intuere illustrissimum Dioecesis collegium; hic compendium Sacri Senatus ausaeae imminent tiarae, ambiunt teniae, rotantur curvaturae Jam futurorum es aliquando Episcopus Episcoporum. Jam circumdaris Infulam concilio undique gestis tibi alligantur vittis hic flos vernat nobilioris Provinciae Majestatem Spirat Insuper in tuo templo Regius est qui cal

catur

272 qui calcatur cinis Idest non alia nisi honoraria tellus tuæ se se substernit plantæ. Hæc est terrarum gloria quam subis sed age Præsul emeritissime qui es Religionis honor? Spes Patriæ, Regni securitas, Senatus magnificentia, Nobilitatis gloria, famæ publicæ ac æstimationis majora in Provinciam tecum confluunt Incrementa dixi.

Per Idem artificium Oratio Funebris ad Cadaver Theologi dicta

Propositio est hæc Inaetere Mortuo Compalestritæ hæc Propositio ab adjunctis Theologiæ exortiatur.

Oratorie sic reddi potest

Quam thesim hodie proponit feretrum illas vos lachrymis resolvite Theologi Illud certe quod videtis doloris est argumentum ad hominem funesto impressum typo et in Barbara nimis forma illa tum demonstratio hæc tandem convictiva quæ est in sepulchrum illacio hodie se veriores sententiæ rugae accipite fronte quam fata a sperant redeant in se emeriti cursus per vitiosissum utique fatorum circulum et urgentes extra formam et mo- dum discurrant orbitate. Summam dolorum erudetæ- mentes ita absolvite ut multis modis conictudatis mærores quos urgent præmissæ hic positæ si quando hic cadaver cum formam improbate et in partem venite luctus

Philosophi

Philosophi advertite in hac generat. vel corruptio mæroris 273
Sensum concedite aliquid luctibus quos ego cum urgeo
vos probate, vobis pii manes olim Ingenii pietate proborum
morum sancte inter æquales ad omnis conversationis e-
xempla immortales, ad posteros erunt memoriæ argu-
mentum. Per Idem artificium Gratulatio No
minis cujuscunq Dignitatis a Circumstancia
tardæ Gratulationis.

Impleta proxime jam integro actaduo tardior in tuos
plausus expeditur eloquentia Omni expectatione
Vir maxime. Tarditatem Ingenio si obicis? concedi
mus si votis et animis? non patimur excuses maxime
cunctatores quos effecisti cum enim velut Enceladus im
mensam molem menti gravitatem tuam humerisq inje
cisti; expedita etiam habet promptitudo. Utiq nec Atlas
gressum movet ex quo ferendum admisit Cælum nos quide
sub prima dici diluculo honoratæ a tua dignitate y nomine
e vestigio processimus in tui plausus sed ita ad lassitudinem
tardi ut vix Impleto stadio ad votorum exitum veneri mq
sed non damna moras celebritatem majorem actus expectavi
mus quo solennius Nominis y Dignitatis festa absolveremq
pare Igitur utcunq excusatam tarditatem de promptitu
dine

279 dine tamen fidem possumus, quam negas, etiam spem prae cedis Gratiarum tuarum dedi

Gratulatio Nominis Nicolai per idem artificium

Nusquam venies Nicolaus quam inte sonat aureum quia ferrei est pretium saeculi Vir ab duo aureo. Iuxtaque ma nes hic incidant numera tequ errarum queplures nobilioresq. conduntur dotes quam ut aliquid computent Rationes The saurum equidem Virtutum inte estimamus vena utiq. duri te, rarissimis talentis, ad estimationem publicam refertis simum, Caput appretiosa mente, pectus ab animi opibus, manus a liberali dexteritate, totum armorum divitiis lo cupletem licet immensum appretiamus adhuc tamen tu is meritis nondum par laus publici Iudicii pendentis Iam si Gubernii tui recenseo tempora saturniam vivimus aetatem sub aureo praeside quos pretiosa sors subdidit, ho ras adamantes, distinguunt, in hoc pretium aeta dimensas
Rutillus quem notat meliore lapillo fortuna Virum. tantis animi morum gubernii opibus Cumulatum tecum estimamus Vo tum addimus ut ducto tua in pretium vitae aureo filo aeque ac argenteis Nestoris pilis faveant superi ut qui aureum relinquis aut reducis saeculum saecularem compleas annum dedi

S.

De Objurgatione Encomiastica seu de Oratione per Expositionem Oratoriam.

Expositio Oratoria est Collectio Rationum ad unam Propositionem confirmandam seu tunc temporis Quando Propositio una confirmatur Ratione Deinde Rationis Ratione et sic ulterius si patiatur materies in fine Exornatio a Contrario, a Simili, ab Exemplo, a Testimonio. hic simul omnibus datur ac Demum infertur Complexio seu conclusio Tali ergo artificio si scribatur Gratulatio quelpiam exit Oratio per Expositionem Oratoriam.

Gratulatio Honoris Sacri per Expositionem Oratoriam.

Inventio Expositionis est talis Ex merito collata est tibi Dignitas Ratio Qua avirtute ad eam pervenisti Rationis Rationis Qua piis moribus, Sapientia, liberalitate in pauperes zelo Dei Gloriae studio boni publici deed. Gloriosum te reddidisti Exornatio additur ex Testimonio In complexione apprecatio brevis adicitur Elocutio autem Oratoria talis esse potest.

Emeritos fausto pecte aggredere titulos summis pars ascensibus Praesul madime. Omnis Sacra hac temporum

fortuna

276 fortuna quæ pro tua sorte illam volvit orbitam qua
tandem aliquando pontificio veheris solio cum interim
a plurimo virtutum essedo pridem ex equo votis omnium
Ratio Propo: imprimis gloriæ ascensus importabaris. Nil certe in Tui
honoris ascensu fortuna habuit favor aulæ nil contulit,
calculum probata fecit virtus, ut tu assurgeres eminentius
beneficio meritorum, virtutum, suffragio, gloriæ capessis
Ratio Rationis amplitudinem; Candidi equidem mores te signarunt
meliore lapillo primorum candidatum titulorum. Vror
lauream quam inter Eruditorum Coetus Scientiarum Pro
rentia tibi contulit prælessit viciis ever honorum signi
ficavit Cardinalis virtutum eminentia Sanctiori Sena
tui te adlegi dignum censuit. Profusa calamitosæ sor
ti liberalitas pretiosis votis suffragia pro dignitate e
mendicavit tua. Arrisit Zelus Domus Dei in te et apte
istis titulorum flagrabat studium boni publici quo te
aliorum usibus impendebas publices consensus tibi stu
diosissimes fecit. Tantæ tam multiplicis dignum est
Exornatio Aristotelis ut honor præmium Virtutis hæc certe licet

— — — — — — non fascibus ullis
Erigitur plausuq petit clarescere vulgi
Claud. Tacitus Divitiis animosa suis hanc tamen invitam
Blanda vestigat et ultro ambit honos.

omnino.

omnino honor et gloria pedisequa virtutis est ancillatur 27
fortuna tantae principi cui militat Ether et conjurati ve
niunt ad classica Divi: Iam igitur ex virtutum suffra Complexio
gio saltu pro te elevato meritorum calculis scande nondu
[illegible] quidem dignitati tuae ascensum: sed proderit dubio
ita elevandum ut ab eminentiore honoris tui gradu o
mnibus glorios apparear dixi . . . .

Obiurgatio Encomiastica est Vituperium derivatum in laudem seu est laus sub specie Vituperii. Scribuntur autem: 1mo Quando assu muntur voces aequivocae quae et laudem et vituperium pos sunt sonare 2do Quando ponuntur verba vituperan tia cum interpretatione eorundem verborum laudem ex plannate. Istius modi Orationes scribuntur stylo conciso seu elogiari: Tale autem artificium Oratio num est magis scholasticum nec usitatum in gravio ri materia.

Obiurgatio Encomiastica Maecenatis in Gra tiarum actionem pro beneficiis ab illo acceptis.

Extacti in Gratias Ingenio indulgebis veniam Mae cenas amplissime. Si Liberalitati tuae convitium facie mus

270 mus, opesq ate profusas ad vitupera damnamus excessu utiq; beneficentiae par est ut amplectamus plectamus sed Gratiose plectamus, sed Grati animi officio iniquum ne dubita quod vatibus omnem negasti fidem cum ad tria Haritum ternionem annumeras, probasti gratias non tu ed aliquo omnium cultor Numinum parcas o deras omnesq liberales Deos vatiniano odio execraris modum ac stationem consilii vaeq nonnumeras benefica abyssum tuarum credo opum inquam Universos prolapites quas ipsa sors destituit lippientem ex lachrymis aliorum fortunam tui fulgore animi irradiata excelat plene serenitas ut non videat unde illi beneficia veniant, quod tu latere amas. attende quam male audis oppressorem afflicti populi te communis fama canit canit sed gloriose ad tui comendationem Nominis qui exagerrata in aggravandam miseriam opibus ita calamitatem populorum munificijs premis ut et dextra liberali lues et spe assurgendi dejectas injurias adeo qui ora lata erigas avarum Te vox publica per corribita sonat sed gratiarum quas cum beneficio largiris plena manu te colligere credis eo feliciori qui Beatius dare

quam

quam acceperl non ambigis quantum tibi arrogas mi
ramur Jubes ut molestarum fontium Iris, decolor arcus,
esse pluvias desineret, fieretq Risus Coeli Sui et gratiosis.
auri tui Imperiis obtemperatur. Jubes plorantis populi
Quasq aurorae Luctus gemmescere? gemiscunt cum inte
velut in concham incidunt afflicti gemitus tanti tuoru
Beneficiorum excessus hanc Nemesim cùm ab Impatien
te Suada extorserunt; Quos ego etiam cum arguo gra
tes refero sed minax sed justa meensus bilis qui tantum
fervorem in me edutasti tot siquidem profusis in me gra
tiis ut Irascar necesse sit Tu Cumulum adhuc muni
ficentia si intuearis indulgentiarum indulgentiam
precanti ignosces ausui dicti

Sunt et aliplures modi Breviorum Orationum
quos prosequi Nimium esset illis ego tamen erudita
non irritatione Nauseam provocem cum etiam abunde
Sciam hanc penum discentibus Sufficere posse mul-
tos annos.

Elenchus Breviorum Orationum et Votorum co
mitialium in 2da hac Parte contentorum.

Dedicatoria

200 Panegyrici per Dilemma § 3tio

Epithalamicæ profanò

1ma Redditoria Muneris cujuscunq per Syllogismum Quadripartitum § 3tio

Responsoria Redditoriæ per idem artificium § 4to.

Epithalamicæ Sacro

1ma Redditoria Cerei per Quinquepartitum Syllogismum § 4to

2da Responsoria Redditoriæ Cerei per idem artificium § 4to

3tia Petitoria admissionis ad Sacrum Ordinem per idem artificium § 4to.

Funebres

1ma Kondolencya pogrzebowa in funere Senatoris magnæ Notæ per Thesym et Hypothesym § 8vo.

§ 9no 2da in funere Theologi per Exornationem oratoria

Gratiarum actoria

Per Objurgationem Encomiasticam § 1to.

Gratulatoriæ Xsti Natalium

1ma Per Syllogismum 3partitum Directum alir cunstantia lachrymarum. § 1to

2da per idem artificium acircum: fasciarum § 1to

3tia

3tia per Sacr. Orationum a Circ. Solennis diei § 1mo. 2 [illegible]

Gratulatoriæ Festorum Paschalium

1ma Per Syllogismum quo ad partes perturbatum a Circumstantia Mortis Victæ. § 2do

2da per Enthymema directum a Circumstantia vexilli § 6to.

3tia per Idem artificium a Circumstantia Stemmatis Rogala et Grabie § 6to

Per Idem artificium a Circumstantia eorundem Stemmatum § 6to

Gratulatoriæ honoris

1ma Per Syllogismum Inversum § 2do.

2da per Prothasim et Apodosim Præfecto Congregationis e Circumstantia Nominis mathiæ § 1mo.

3tia per Idem artificium a Circumstantia Stemmatis habdank § 7mo

4ta per Exornationem Oratoriam a Circumstantia tardæ Gratulationis § 9no.

5ta Sacri honoris per Expolitionem Oratoriam § 1mo

Gratulatoriæ Nominis

1ma per Syllogismum Tripartitum in Genere § 3tió.

2da per Exornationem Oratoriam Nominis in Genere

a Circumstancia tarde Gratulationis § gno.
3tia per Enthymem Nominis Adami a Circumstan
cia pervigilii Natatis Dñi § 5to.
4ta Per Enthymema Inversum Nominis Anto
toni Viro Docto. § 5to.
5ta per Idem artificium ejusdem Nominis § 5to.
6ta per Prothasim et Apodosym Nominis Al
berti § 7mo.
7ma per Idem Artificium Nominis Antoni a Cir
cumstancia Libri. § 7mo.
8va Per Idem artificium Nominis Josephi
Casimiri antoni § 7mo.
9na Per Exornationem Oratoriam Nominis
Nicolai § 9no.

Salutatoriæ Hospitum

1ma per Prothasym y Apodosim § 7mo
2da per Idem artificium Episcopi Cathedram
moisensis § . 7mo
3tia Per Idem Artificium ejusdem Episcopi § 7mo.
4ta per Exornationem Oratoriam ejusdem
Episcopi § 9no.

Vota Connubialia

Amum

1mum Per Thesim et Hypothesim auspicativum Marescalci . . . . § 1mo.
2dum Suasorium Auctionis tributorum per Syllogismum 3partitum Directum . . . . § 2do
3tium Suasorium Concordiæ dissidentibus civibus per Syllogismum 2partitum § 3tio.
4tum. Approbans Desiderium Majestatis Cupientis expedienda Negotia privata Domûs Regiæ in Senatus consulto per Enthymema . § 5to.
5tum Suasorium ut libertas relinquatur legatis extraneis assistendi Comitiis Regni et Senatus Consilio per Epicherema - - - - - - - § 6to.
6tum Per Idem Artificium refutatur Superius votum in Comitiis - - - - . § 6to.
7mum Suasorium Neutralitatis eligendæ Tempore Sessionis Regni publicæ per Sorites Soriten. § 6to.

Forum Eloquentiæ quod delineavimus in Quadrifaria a prima planta remittimus, diminuto Auditori gemina pars Sufficiet, cum per longa intervalla distractionum et continuos plenæ Vacationis alterius metus opus ut absolvamus fas non est. Cæterum quidquid Gemina parte

quæ.

284 quod desideratur tradendum promisimus actum nemo dubitet cum subiect Praeceptis Oratorem Panegy ricum ut Mercurio familiarem non instru derimus tamen praelibus aliquoties imo toties repetitis methodocis exemplis erudiendum.

Curavimus praeter proinde sunto praeceptis iam Epistola res quam Panegyricae Ego iam opus quan tum quantum illud est ut ante dicatum feci ita nunc conjecero majori Dei ter optimi Maximi Gloriae Vir ginis Immaculatae conce ptae honori Sanctorum Tutelarium S. Epi scopi Kostka venerationi Cedat.

L. J. C.

Ad. M. D. G.

Ad. M. D. G. B. M. V. Honorem

Fragmentum Odae 2dae Lib. 1mi Liricorum Jacobi Baldae Solute mutatum.

Moderatoribus obtemperandum esse

Quis quis morum suorum accepit Aristarchum licet asperius Magisterium serio suae auctoritatis jura ampleat tamen modesta patientia ita ferat Cruda imperia ut non vere cunctetur illis subesse. Utique Urbi orbis dominae auctor desti natus Romulus cum jam suam pensabat fortunam ex cujus pendebat manu ab illiq pendebat arbitrio etiq grandaevi Pr... cessit subesse monitis non dubitavit ille qui Evandro genitore natus Pallas Regnorum respiciebat imperia. Purpuris... erat desti nata Majestas non erubuit offeta morum censoris gubernia pati Sensibus fere asperaverit mandata Coelus tamen ea promptitudine illa facilitate prona in obsequium mens (Sydei implevit quanta nun quae suavissima tantum conderent illicia utiq Sceptris terrarum ac Caelorum indoles nata jam in tenella forma Divinum quidpiam spi rabat ita subiectum se matri reddidit ut si errantem culpa aliqua accusasset pellem cedendam rigidiori flagello non substraxerit.

Applicatio Fragmentorum in propositionem

Mortales brevem vitae usuram habent

Niedługim sukcessem życie ludzkie kontentuią smiertelności remory, czy z Parkow łakomey nawet inwidyi czyz karytelney natury do nyjny nachylonej czy z wyrokow nay wyzszych nieodmienney decyzyi niewiem: to wiem że krotki życia naszego wymiar ledwo

co

2.95 co kwitnąca młodosci rozwinie się wiosna, iuz ci zgrzybiała iesien
a po niey siwi po głowach opleśniała rzuca zima ledwie piękny wiek
w poranek dzien zacznie szczesliwy, iuz ci smiertelny wieczor ćmi
przyrodzone swiatło, ledwie dukt witalny zaczną ciągnąc na zy
Sarbieius cia osnowę łakome Boginie, zaraz quod rapido pollice texus eudet
compositum Parca retexere wyrwie piękny wiek albo bieg zycia tym
torem ktory fortunnie utorowało koło zaraz lat zaciętych bieg prze
Sarbieius szkodą tamuią smiertelne y wiktorow Prepetibus rapit latona bigis
widzielismy nieraz iak od portu zycia prętko rozwinione zagle łagodny
pozwolone Echeisyom w głąb wieku brnącą umesty łodkę a potym
wkrotce zapędził ią na szkopuł fugacis impetus dii peregrynacya
tu tylko dy strakcyą w tey zycia czyni podrozy niedługim mieszka
Cicero niem swiat kontentuie Commorandi nobis natura hospitium non
habendi in terra dedit godzi zwiedzić ilustrować przebiezec to co
kolwiek zaostrzyć może kuryozyą na ziemi ale wkrotce do odle
głey wezmą Oycowskiey surowe wyroki kazdy niemowię wiek nie
mowię rok nie miesiąc a le godzina kazda ostatnie nam wybiia mo
menta a serdecznym pulsem iak na pogrzeb dzien smiertelny zad
proch zycia wymie na klepsydry Omnes nos hora per tacitos fallen
Quintilia- tesq cursus amplicat fato et in hac turpissima perpetuitatis cogitati
nus one districti per exigua festinantis dii momenta prdmonimur Je
szcze nie dobrze pierwszym othnieniem duch w nas się trzyma często
kroć ostatnie suspiria zeała wyciskaiąc duszę zeby błąkaiąca się do
odpoczynku nie miała mieysca utcung primum ducimus aëra prd
iudicati nascimur etiamsi choc by dziś taką czerstwością zdał się bydz
kto udarowany że maturała wieki mogł by obiecowac sobie choc
by Statowe lata może natę zyły ktore nie lada smierc sławie potrafi
ła niech sobie nie dufa Bonemo tam divos habuit faventes crastinum
ut possit sibi polliceri Deus res nostras celeritatas turbine versat y
sławy pod laurem smiertelny bie piorun y storgezni Bryareusze
wie

wie fatalnym nieodcietą się zamachom zgoła bardzo skurczona 299
życia ludzkiego extensya więc ierch godzi się słuchać mądrey ypo
borney lubo wiary świattem nieoświeconego Pliniusza rady Zy
czyt bym (um nobis denegetur diu vivere relinquamus aliquid
quod nos vixisse testemur.)

Sensus in sententiam. Hoc primum habet magna fortuna quod nihil tectum nihil occultu esse patitur Quidquid magnitudinis tumet jam excidit latebras ita si ascendit in summum eluctata per non mediocres gloriae gradus cujuspiam fortuna non amplius sic humili consistit recessu ut assurgentis sor tis exaggerata videri nequeat altitudo Gigantem utique in magnis incrementis nominis eminentiam ut quodpiam capiat latibulum non facile invenies humilior tantum sors qualibet tegi potest late bra grandi situ eminens magnitudo velut montes magni tituli eti am a longinquo porrigunt se videndos ac prima luce ab omni a dorantur oriente.

Peryphrasis Rhetorsum

Pendeo ab erudientibus rostris artem abdico dicendi y mercurio abdidi studia y interpertis flumina pluvia fronty gemmas inma scentes lego y tinctam fluminibus Oratorum vadam ut tersa sit ampli us curo y de calathis eruditorum plena manu rosas lego

Rhetorsum anni primi. A primo lumine salutavi mercurium o primo mensis Rhetoricis ingenium imbuit praeceptis o adhuc rudem Rhetori ad me magisterium coepit instruere o planum ingressuro Rhetoricae nunc primum candore ductus aperuit intima suadae y nunc prima tem pora Rhetor arena metior literaria y adhuc caecutientes oculos adhu mina fero Oratorum.

Rhetorsum secundi seu 3tii anni. Binas eruditas messes de campo

290 legi Oratorum ubis mutato flore orationis mihi verannorum re floruit y plus quam vicena continuo accrescentes labores influxi bus aridatis duxit luna.

Pauci sunt studiosi Parvo cultore gaudet Pallas y pauci asocis Patris consistunt ad aras minervæ y Parvus numerus nonimplet numerus nonimplet Musarum atria y vix est aliquis cui eos ingenij ex poliat acumen y rara vestigia arena suscipit literaria y pauci sunt qui de Troja erudita Palladum rapiunt Ulissæ.

Exempla Antonomasiæ duplicis

Primi modi Si in arenam descenderit eloquentia & fortitudo omnino cum Vlissæ illa prævalebit Ajaci 2. Raro penus raro raro Cretensis de malæ frugi artibus bonos sortiunt successus 3. vix quispiam audivit neronem aut Dionisium Pleraq alia crudelia nomina felici exitu suæ tirannidi coronidem imposuisse.

2di modi Quicunq monumentis eloquentiæ consepelit mentem suam Principis eloquentiæ uvatiorem Suadam omni concupiscat Spiritu 2 Dea artium desidem odit animam 3. Inter dierum Septenarium sicuti is reliquos alios sanctos diebus singulis præfigit tuterales Indiarum Apostolo sextam a die Solis Suedam dicandam suadeo.

Periodus Trimembris in sententiam Fatorum te rum telis nego magis obnoxius quam qui maxime sublimatus est.

Kogokolwiek fortunne południe świetnym obiasniło lustrem nietak jest utwierdzony nawy sokim Przeswietney elewacyi gradu sie żeby niemiał kiedykolwiek narażony wieczor skłonić się.

Quemcunque fortunæ meridies in altissimum gloriæ evexit polum nonita illum renidentis sortis occupavit sudum ut nunquam non obscuro exemplo posteris in Occasum cecidat.

Periodus Quadrimem. in sententiam

Recisum parca nequit reparare stamen

Edykt Generalny naludzką Smiertelnosc kogo raz podkał zeby zkasowany był nowym wyrokiem zaden dowcip zadne dzito nie potrafi tyle aby wyperswadowane naco Parki pozwolity 291

Quemcunq altissimi decreta fori ad ultimum Aeaci citarunt Iudicium ille postquam semel suam amiserit causam ferro damnatus lachesis nulla tantumei opitulabit industria ut possit sententiam tis fati evitare immutabilem.

Periodi in sententiam Crescit amor nummi quantum crescit ipsa pecunia

Lubo fortunny lustr tak ozłocił kogo zezłotemi promieniami zupełnie całe mu dni iasnieią przeciez iesscze zapaloneządze takomy ferworem grzeią do złota. 3bris

Quamvis non obscurus fortunae oriens ubere opum nitore avara ita illuminat desideria ut pleno videant fortunae nitescere sereno nihilominus adhuc ad ampliorem ardent divitiarum meridiem 4bris

Opływaiące Szczęście wobfitsze nadzłote Gangiesa potoki natoswoie iesscze bardziey rosszerza brzegi zeby y całe Erytreyskie morza nay obszernieysze złotych nurtow Oceany wnich zamknyło.

Omni rerum copia afluens uberius quam fluvius pactoli procellis sors hominum ita suum dilatat simphata sinum ut commutum Gangeti Hydaspem etiam cum Erytreo ad omnia auri a Hersoneso capiat.

Amplificatio per Variationem casuum Sententiae

Devota musis studia date thura Minervae quae gloriae vos consecrat ac devovet quantum enim frons eminet docta ineruditorum corona tantum illam ambit honor scilicet non obscurum intersein ingenii caput paginarum interfusa nuper paginarum sudo caligi nemoelut solem interim bras titulorum circumdant radii Credores sanctos utiq dignitatibus Saeres quibus radios affingunt ardgho noris adoranda Numina consecrat minervae apoteosis est Certe

292 hic doctorum ex quo cultus si rede officiosa sunt regna scienti is solea etiam eruditioni debent qui literarios margines pluviis in undarunt sudoribus ut in auream navigent hersonesum adspi rent vota omnium necesse est fasces honorarii praeambuli illos prae cedite vos integra laurearum silva potius auro decus coronavit in se natumque eruditio adlegit hic enim consularis est gloria ubi majestas literarum plena titulis.

Sensus Panegirici in Iulium Caesarem aeque fortem ac doctissimum

Romanus Achilles terrae mars Caesarum Caesar et ferri grave et calami longam posteritati reliquit comendationem cujus nul la celebratae fuisset dextrae gloria si aut ferro aut calamo caru isset haracter gloriae ejus de praelio et praelio longissime impres sus memoriae hactenus legitur et adhuc jam a penna maptat ut duo transcribat digna auro cedroque notari immortalia momenta stupuit admirator Orbis illa dexteritate fulmineum vibrari acina cem qua pacatus sanguine calamus aptabatur in ambi dextrae virtutis obsequium quae in acie Gallica, Pharsalica, Egipcya, Hispa nica, gesserat gladius fidelis referebat in fastos calamus deficiente hoste vetustatem expugnaturus, succisa clipeata segete si cruentum opus lassavit ferrum tunc suam exorsa culturam intra paginarum sulcos exarabat penna jam adultae messem gloriae minor ille trium phus erat si hastis contiguae confixus in arena concidisset hostis, nisi imperator ipse eundem in pagina praescripsisset simulque tam mucro ne quam stylo expunxisset duxis o dexteritatis officio deservisset, bibe bat atrum ensis tabum sepiam calamus hic per facies paginarum ille per hostium strenuus hic inter papiry margines ille inter cru oris diluvia ater ille in sanguineum accersendum hic pro majesta te ingenii temperatus sidone et Tyro digna exarabat persingula

hostium

hostium ille incisa imprimebat hic in erudita capita lectiones dividebat velox manus a penna gravior ferro tam infata expedita quam infastos etiam ex gravitate sententiarum ponderosos aequa se mole quaerebat nulla dies expuncta qua aut calamus aut mucro non duxisset lineam in compendiariam factorum historiam aequali ingenio in factis et fastis audissimus Caesar tam cruentae quam eruditae gloriae reliquit monumenta inter bellorum turbines erudita folia non sibi eripi passus et iubus martus composuit paginarum nives nimboq sanguinis doctos sudores Martiae procellae sapientis malatiam mentis docuitq non omne belli fulmen a lauru reici erudita.

Exempla repetitionis figurae ex Sententia

Dignus est omni malo qui suam erubescit fortunam. Curtius

Sors tua se cuiuspiam cogit in vultum ruborem sors sua se praeter verecundiam odium ducit sui sors sua si velut vilis contemptibile reddit originem certe hic natu contemptg fortunae multa in bile plectendus est ut intelligat sui rubor generis nulli propriu esse suam sortem

Exemplum Conversionis ex Sententia

Qui non venerantur homines facile fallunt Deos

Diis illi non probant suam fidem qui cunq eo adhibent ingenium ut fallant homines certe numen illis vile est qui pili dicunt homines vidq tanti Caelum habent quantum illos a se posponunt homines.

Narratio Arystidis dicti cum Contumelia summa afficiebatur.

Ducebatur Athenis ad supplicium Aristides cui quisquis occurrebat deiciebat oculos et ingemiscebat non tamen ad hominem iustum sed tanquam in ipsam iustitiam animadverteret inventus est tamen qui faciem eius inspueret poterat ob hoc moleste ferre quod sciebat neminem id ausurum puri oris ad ille abstersit faciem et subridens ait comitanti se administratus admone istum ne postea tamen probe oscitet hoc fuit contumeliae ipsi contumeliam facere.

Exempla ex hac Sententia Mixta senum ac juvenum densantur funera.

Horatius

294. A primo vitæ littore non tantum in alto effusi immensum divinæ [...]fragia impellentibus fatis plerique exhauriunt, plerique ipso profluentis fonte ætatis Narcyssi bibunt Stygem cum interim medium jam vitæ æquor alibi absorbet Palinuros fatis utique fatorum adeo regitur impetu. Simul florem juventutis virides metit annos simul adultas Syrio sidere in orbem ducto jamque canas senij messes succidit tam per virentia vegetis, simi divi prata quam per aridos fontis jam macos sulcos strenua dudu urget Lachesis opus timete juvenum senumque agmina cursum fatis cretum vita nescit sternit quidquid ad manum venit æque hanosa longo vere effeta robora ac primo vitæ vere a prima radice pullulantem claudit plantam tam virescentum brijareas ramis quam nondum prælenentu dine comitam stirpem subruit Lachesis securis. Spectavimus utique non tantum in occasum inclinatis eripi vitalem lucem spectavimus non sub vitæ Hesperum tantum fatales densari umbras spectavimus nocte æterna involvi nos illos solum quos calor naturæ reliquit sed etiam primum orientem tristibus circumdari nubibus primam divi lucem obscuro tramite in occasum duci sub primamque auroram diem iræ ultimum in comperto habemus.

Exempla Vernacula allegoriæ ex eadem sententia

Nie trzeba zabrnąc częstokroć wgłąb życia żeby kto namiezgruntowaną śmiertelności trafił toni, częstokroć na pierwszym życia brzegu śmiertelna przepaść pochłonie. Lubo insze łodki śmiertelne Aquilony na środek precię burzliwego życia zapędzą na to żeby w Haronta łodkę przesadzonych nauklerow do Stygu styr zaprowadził Libityny rozwiniające się pięknie w pierwszej wieku wiośnie młodości kwiaty ale zaraz strzeże się śmiertelnego mrozu który bez rzucenia na włosy szronu prętko zważy wesołe albo zielone lata tak iak te które wiele jesieni wytrzymały, siwe znowu starością pod kosę skłonione śmiertelną fatalne żelazo tnie zarówno nie tylko sprochniały wiek iak siwe iabłonki nie tylko w stu latach suche szczepy ale też pierwsze młodości latorośle ostra podana impreza. Czyż mieniapatrzali śmy się gdy w pierwszym życia poranku piękny świt pierwsze zorza życia y fortuny tak ćmią grube Parkow chmury iak ku wiecżorowi nachylony lustr wieku iakoby iedno to u fatow było zachod dni w życiu przedłużonych

dłuzonych y dopiero na dzien pierwszy powstaiącą iutrzenkę zarówno oposę 295
pnosciąc tak przyrzucił feralną żeby witalnym Swiatłem więcey tu niezaiaśniał
Iy życia lustry.

Exempla Ironiæ in vocem indoctus es.

O te intelligentissimum qui tres tamen numeros computare potes, nonne tu ultra fidem ad Eruditum concentum pulchram Sapientiæ harmoniam Sapientissimus æque ac asinus ad liram tu deniq dignus erudita laurea quæ tibi vibices crassior per terga imprimat Amatissimum tibi Scio ingenium ita ad illud Sacramentum quod obsitum ruinæ a decennio angulum incolit tu inter monumenta librorum continuus tam rerum intelligens quam tinea inquilina sastorum caput tam tibi vastum est quam messibus futuris præparatum horreum perspicaciam ingenij nunquam satis demiror tantam credo quantam habet in media luce Palladis noctua Velocitas menti tam est expedita quanta est velocissim et testudinis pondæ si aptas manum illa dexteritate tuum commendas officium ex qua aptior Stiva manus judices locutum aliquando audivimus et consementinis boare pecus intelleximus deniq adeo te laeratissimum Scimus ac illum qui nec literas novit.

Amplificatio per variationem modorum Scientiæ

Dediscit animus sero quod didicit diu Seneca

Lucra temporum computate magni momenti ingenia quæ cum statio ut Thebaidem excutietis lustra extenditis decennia attentis ut eruditam capiatis Trojam cum Apelle paragellam æternitati ducitis ex multis temporum punctis longissimum suæ diuturnitatis habitura momentum cui longa temporum insepulta series Quidquid enim in immensum ex Indicativo tensus imprimitusus perennitatis fere typus est æ proxime character inde lebitis Impalescite fastorum ævo ingenii & animæ ex provecto Studio Imperativo nos mente non mento induite Candidum hunc florem ac adultum cui ditionis fructum nulla excutiet tantum y sera nimis hyems. Viverem Optativo utiq ut eruditæ fortunæ fabricuderent conflarent duro opere et impro sub ore quidquid tonans y fulminans optat suada illud enim non facile longa etiam condumeret ætas. Persuasum Sit omnibus Si a mole sua velut Conjunctivo Elephantum grandes ac præ omnibus prudentissimos vestis concipere eruditionis partus decennia effluderint necesse est enim Si unica noæ lumen O.

295 rationis ab obscuro mentis oriri faciet una dies occidere permittat ac hic temporum parsimoniam ex fraudatis Scientiæ lueris damnabit solaq tempo ris largius impensi liberalitas censum sui multiplicem faciet cum dedi dicet animus sero quod didicit diu.

Exempla Allegoriæ ex hac Sententia
Avaritia semper infinita insaturabilisq est

Nescio quæ capacitas est sinus avari abyssum dixeris immensamq vo raginem latissimò deduci margine quæ infinitos se exhauriat divitia rum constudus tam vacua rerum sibi videbit ac si tenus scaturigo flu di boni infusa foret influant uberrimo alveo pretiosi torrentis aurea tempestas omnes agat fortunæ rivos in avarum sinum tumidæ procellæ Tagi ac Hydaspis fulvi Gangietis imo Erytrei maris pretia venalitidi ad quidquid cuspiam intra Midæ y Pelapis y Crœsi stagnat reconditoria flu ai metalli confluat id omne in lymphata avaritiæ littora ad tantum in crementa hæc profluentium largius bonorum augebant amplissima vota ut si multiplicati refludis sese inundaverint non redundabunt avara pectora sitis enim illa est auri ut nullus puræ venæ rivus exha liet falsum dixeris auri metallum quod bibendi pretiosos fluctus illum accendat ardorem. quem nulli lacus stagnantium opum extinguant sitis auget famem conequiorem quia sacram voratur ac ligum p le rumq non aliqua fortunæ portio præter banes Vitelli aureos Cruda dicioris sortis consumuntur oblonia ad necdum satura avaritia mo dum ponit esuriendi ignis utiq hanc crescit famem a præter naturæ ordinem digestionem crudorum ignis tam potens sui quam impo tens modi flagrat ardet, incendit quidquid pretiosior sylva produ cit diam Xerxeas arbores in sua alimenta trahit a necdum ardoris sui cupidinem implet quid multis? semper avaritia insaturabilis est

Hypotyposis belli Trojani

Stamus in loco ubi quondam Troja fuit illa tam fertili palmarum quam cladum arena campus hic plus sanguinis imbibit decennio quam ab duo pluviæ hic ô quot bellatores pedes secutæ lauræ quot tot Persei incursum fecerant provocarunt terram vestigio ut iret in san guineum florem cruentam messem frugem Græci gladii metuendi etiam.

etiam cervici e crassis caligulae votis compactae hic tam agere quam pati fortia idem erat invicem ferre manus et animi saeviebant simulq sanguinem mucro simul ira potabat novis continuo plagis everberata audacia emandabat strages in genere crudelitatis mitius ne immanitatem partiretur integros simul absumebat viros nec longas perdurarum animarum ferrum ingrediebatur vias, per illa aperto tractu luctantibus spiritibus compendia fecit ut egrederentur heroes corporibus multorum Capita velut florum vertices quos cum aculei lacerant sugentium apum non sua advertunt damna multorum (:inquam:) plagis roscida capita ictus suos non intellexerunt sensu distracto ira et cum vita simul proelio erubescebat sanguis ipsaq mors livore pallida excandescebat et in ultus spiritus in comitatu ambirent manes quos sub terrara praecipitabat ferri violentia falcatos currus dubia identidem utrinq regebat fortuna et per [illegible] acies [illegible] hostiles nunc cognatas consternatos urgebat equos cum adversus mucro [illegible] calcar arvos et jugula everberavit multi obruti [illegible] suas incumbere sibi machinas doluere magisq quod [illegible] gemebant obruti stridore quam sub onere plaustra cruenta illustre fatum plurium [illegible] velut sese vecti ad occasum occumbebant ne pedestri fato abirent [illegible] discedebant infata animus multi: ille inerat ut non mortem verentur sed moram ideoq cunctantibus fatis ut occurrerent [illegible] equorum velocitatem et clamoribus [illegible] remotum advocabant [illegible] desideriis pereundi Anhelitu pigra praesidiorum momenta sentiuti cunctatores in aequore campoq sanguineo gravidos remorae momenta bellorum promulgabant in decennia (:certe pro clade rerum breve tempus:) providi ne lassarentur congestis simul [illegible] funeribus disjecta late relinquebantur cadavera vulturibus cum operesdin[?] mortem injuriam manu injustam non [illegible] horitam in spectatoribus ut assolet inspirabant metum sed potius per confusa vitae mortisq pericula acuebant spiritus supra [illegible] perinde atq Elephantorum pugnam simulat cruor itum est [illegible] strages Anthelo pares animi ex ruina erigebantur transcendebantq valla imperterrito ausu etiam illa quae multi conciri erigebant truncutra [illegible] fossae quas profusis jugulis inundabat cruor, irrumpebatur illum ut quidquid (:prosae[?] virium fuit aut non resisterent aut conderent cum publica dies facinori designaret ingens belli turcico eripiebat hesub, lucem vitalem Caelo

Jesus.

298 soles si insidiis tenebrarum delecte ausibus errantia per obscurum fata ca felicitate inveniebant miseros velut centoculus Argus caecam illuminasset mortem internubila tetros dies horride excipiebant noctes hasq rursus sanguinei origentes occasibus dierum et populorum consumebatur anni annorumq lu stracta circatuum Myriades dum interim lesiones raptus et hic lendfuga Grassa persentiscebat ira haec de parvo fomite quanta incendiat quod incineres adactae Urbes levi Scintilla.

Periphrasis Vocum Gratulor, Precor, condoleo, Mitto, Excuso me.

Gratulor

Obowiązany uprzeymości dziś enodaicyą czynię infilo nitra kstow iako chęci moich zpowinszowaniem Czynię explikacyą w Szczegulnego żebym uczynił dowod affektu ku osobie WPana ten uprzeymości moiey czynię komplement y Dzien dzisiey szy ażeby osoblıwszym applauzem był uprzyiowany życzytem sobie.

Apprecor

Chęci moich dziś interpres affekt te formuie apprekacye w ktorena sercu utorone dawnom miał in sortem WPana omina tete raz produkuię w Nieproznych słow ale z szczerey inclinacyi vota niosę wraty honorowi WPana y Nonfalsus Vates ani vanus augur szczesliwym prognostykiem odzywam się gdy tuszę de.

Condoleo

Sympatica vi te serca passye ktore WPan cierpisz y mnie tangunt w Tozczym dura sors WPana ucięża pondus y ia na sercu znoszę y Jezdem nonsine sensu doloris kiedy pars animae dimidiumq mei w żalach y troskach swoich folgi niema w Chcę nakłeić ad Communionem doloris ażeby bez particii żalu zbytniey sercu oppressyi nieuczynił

Mitto

Chęci moich interpretem expedionwanq do siebie mas z WPan Y, Acceptuy WPan tenlichy present w ktorym moia nieudolnosc re gałezuie WPana y ktorem teraz ex publica fama wzięł wiadomości tych participem Czynię WPana merkuriuszem teraznieyszym

Excuso me.

Zanoszę rzetelną niesłuszmie obwinioney integritaty przed Sądu WPana exkusacyą y Tę notę którą mi musit barbara ca lumnia żebym zgładził defensorias które mam inpromptu pro Sędzey ucho WPan y Niezabrukanie nigdy sumnienie prezen tuię dzis contra Criminatorias delationes protestuię się.

Allocutio familiaris Gratulatoria Nativitatis Christi

Przy skroconym słowie lubo niedylatuię facundiy na applaus nieukroconey extensyi tą krotką chęci moich expressyą oraz nie krysłonym affektu stylem winszuię uroczystości dzisieyszey razem wcielonym słowem zamawiaiąc Domowi WM Pana wszelkie po myslnosci &c.

Idem Responsoria

Rowną chęci moich extensyą oraz nieskruconą nigdy w skutku słowach propensyi explikacyą w słowie dziś każdodzonym koncen truię wzaiemnie winszuię WPanu wielkich solennia życząc aby formowane przedłużonym wiekom omen respektem osoby moiey do słowa spełniło się na samym WP.

Periodi ac Exempla Metaphorae ex Sententia hac

Virtute non Numero pugnant Viri

Multiplicata Virtutis dexteritate non per millia numeratis mani pulis Centimanum pugnare Virum decorum est.

Bellatrices Aquilae contra Circumvolitantium phalanges alarum non Multitudinem sed singulare Virtutis suae numerant presidium.

Nie w liczbie tysięczney storęcznych kawalerow zręczność cnoty y odwagi zwykła się potykać.

Woienne Orły sięgę nieprzyiacielskich mnostwa krucow poiedynczą biią Cnotą.

Bimembres in Sententiam In Arma ferrum satis est

x

300 Kto blyskaniem złota albo srebra nieprominiem Siroy się zelaza tenna Zwycięskiey laury nigdy nietrafi
Tomi droga w rycerskich ludziach cnotach ktora nieod srebra nie od zło ta nieod drogich Mineratow ale od Rubinow z krwi nieprzyiacielskiey zafarbowanym zelezie Szacunek bierze.
Nemo gravis auro y argento hostem suum premet nisi lethali ponde re ferri illum obruat. y
Vilis stocci habetur ille Gradivus cui auro pretiosius ferrum minore est in pretio.

Oratio major de S. Joanne Nepumuceno Martyre

Classica Gloria Silentium Sancti Joannis Nepumuceni Martyris

Non laudo ut famae ...ronum Divum ...annem

Tutam Divinissimo Joannis patrocinio famam in gloriam sui non cogo hodie Orator Tutelaris A. S. Sonore nimirum ex gratissimo famae applausu Nepuceni laudes ita passim audiunt ut quamvis Syren Isocratis felici linguae incantatione in tripudia lenocinium Styli emollire seu concitatio suada ceu fulmen Periclidae plausum detonaret illud popularis echo decantati continuo ad tubam publicam Tutelaris elideret. Nec Stentor audit tenuis Rhetoris Spi ritus Qui centum tubis nullis lituis sonantius bono Nominis patro cinium declamet modica ad persvadendum nostra auctoritas certissi mam ex fide publica probae opinionis tutelam minime asseret Detraho ego famae pennam et in usum apto alium ut vocalissimae Joannis gloriae tacitus subscribam, Acumen quodcunq de Ingenio est dainden sum adigo per Orationis membra ut incissa dictio in silentia compun gatur cum Joannem suum tutelarem famae perorat. Nec

fertilem

d

Zanoszę rzetelną niesłusznie obwiniony integritatis przed Jeg. W. Pana accusacyą y tę notę ktorą mi musit barbara Calumnia zebym rzgta drit defensorias ktore mam in promptu prosze dey ucho W. Pan y nie zabrukane nigdy Sumnienie prezentuie dziś contra Criminatorias delationes protestuiąc się. 302

Jerusalem Nepumuceni et Virtutis aream Ingredior uberrimus quidem ille laudum campus foret oratoris cultui et qui tum ferax Virtutum fundus, fertilissima Sanctissimae messis Aegyptus. Bono frui more non exiguus pro mentis proventus animus probitatis seminarium adultam gloriae messem et ingentem in cumulo offerret Nepumu ceno adoream sed hanc beatam Germinis Sancti glebam sata Caelestia colere tantum non Diviniorem sementem in laudum ma nipulos legere constitutum est. Non late fusum liquidae Virtutis pelagus in tenui confundere sinu lymphatus esse velim si Ingens profundum absorpti Divinioribus Animi Gratiarum Caelestem In capacissima Indole Confusarum Oceanum exiguo alveo interma gna suadae pericula exhaurire tentarim. Vela colligo, mitto remos novo tam non sine altum Nepumucena probitatis ferret sed illa divinior nitor ille Sanctissimus Virtutum in tanto fulget si do et noneat lumine Orationis serenari nigro notanda Carbone ois opera est quae tenui radio Solem accederet lucem toto Caelo serenius de clararet. Obscurior ille labor qui capud stellis contribule Caelesti se renati familiarem apicem a Virtutum meridie nulli astro secun dam frontem serenaturiis ae scintillis Ingeni fatuum potius Igne non illustre educaret obsequium. Quare ca lendissimum Divi ni Zeli Incendium plus Aetna pectus innocente flamma aestuans non nostrium* in laudes educit Ingenium non Nivium purissi

Non laudo tutes Nepu mucene.

Jn part[...] Jan Vir[...] J. nonu[...] omitt[...]

mi Animi

302 mi Animi Candorem non pretium liquidissim & Virtutis ceu Gemmas in filum Orationis Induit Divinioris Eloquentiæ Ecclesiastes intra Cæleste Syparium Eruditæ in linguam vocesq mentisq oracula de Sacerrimis audiant ex cadris hic Sanctissimæ Suadæ mysterium silentia tantum colere possum Patientiæ Martyrii nondum Rosas verrecentissimum Oratoris parturit herbam porrigo tantum Victoriæ cum palmam inserere in Divi præsumo Joannis elogia.

Sed postquam plura Rostris submoverim quid tandem reliquum est quod laudibus tradam hodiernis multa dicenda subticui Harpocrates proinde e pulpito audier cum Clasream Silentii gloriam hodie

Propositio votivus Ioannes Divi encomiastes declamo.

Captatio Benevolentiæ Pendet ab aure vestra dictio Eruditorum capita Religiosissimi Patres Sed cum non sit pretium Styli non vile Suadæ ad pedes tantum aures quærit.

[Se]creta alie[na] scire vo[lun]t homines Mysterium quodeunq est inter homines secretus non infrequens laborat Scrutinium ut investiget Sollicita adeo sunt Curiosorum studia ut animorum etiam intima mentium profundissimos recessus abeant et excutiant. Pulsatur Cor ipsum et cum arteria ad tacta nihil significat vocis Nuncius pectoris Interpres de intimis cor gulatur et prorsus Animi tanquam Jovis affectuum veluti Deorum Mercurius enunciet quidquid in arcano Homitio deliberarunt Sententiæ. Obiciat Sacro Apollini Cortinam Religio hanc vellicant Sacrilegi ausus ut quæ mysteria sunt non revelanda responsa e tripode promulgentur prorsus Crystallina ad cor obstacula fenestrari Quispiam optavit quo magis sit fragilis secreti fides quo per lucidius ipsa prope lustretur Anima nullumq sit a licentia oculi Immune etiam sub sigillo Sacerrimo secreti privilegium. Nulla Repagula Arcem pectoris defendant ab acie lincea nulla nox quæ in lucem publicam non reflectatur. Vitii po[...]dime de[...]uum sunt [cu]riosi tissimum alieni ardor perurit mentes indignum pleniumq facinus ne vel propria novisset experientia aliena examinat Curiositas. Refodiuntur

undur et metu pallidi et pectorum Monumentis putridi Con- 303
scientiæ relatus velut quidam Lemures cadaverum turpissima
atq corruptissimus odor curiosos allicit vultures ut ab unco naso
alienam dilacerent famam Sygillum Secreti velut Gygis Gem-
ma errori ut lateat obtendatur Si videri non poterit ne palpetur
effugere non sufficit gravius quodcunq nefas velut profundo
Gurgite absorbeatur inscrutabili mentium abysso ut liquescat et
in summo natet vix nimpe ossifraga cum medulla Conscientiæ
eliciatur In verbis mens ut effundatur in floridum Candidæ A-
nimæ Symbolum Lilia Compellitur quæ dum labra aperiunt
cor insinuat extra involucrum proponunt. Ars obliqua cos non
raro effingit in lingua labirinthos ut Circumductum Theseum
per ambigua Sermonis aliquando adigat inexplicatam ex suo filo
dictionem velut viam planam plenamq intimi Arbitrii.
Hic idem discursus fuit Venceslai Quantum genere dignitate emi-
nentis tantum scelere inpræceps Dejecti Bohemorum Principis
compunctus Ille tam Suæ Conscientiæ stimulis Quam Ileri Conju-
gis monito in consensum doloris admittere debuit et ille velut
calcaribus aptus non ex quo in decretoriam discessit effrenis li-
centiam ut scilicet in Intima conjugis Suæ pessime irrueret ac
ut pateant sibi facilius Arcana Sacerrimam Clavium potesta-
tem Sacrilegus tentavit in Confessore Vnam Divinionis Justitiæ
Si quid mortale contineat Curiosus introspicere Quanti sibi Impe-
riosus Justitiæ si quid mortale contineat Curiosus postulavit ast
malle mortem oppetere strenuam quam Monumenta Secreti-
ris conscientiæ pandere intellexit Sacramentalis Silentii Assertio-
rem. Sed quid tibi Sacrilege cum aliena tabulis Conscientiæ ra-
tionem instituis alieni debiti tu tot Scelerum Reus? ores Inso-
lens!

x

304 Sens! Deo debetur quid quid repetis non tibi. Caeca mens sine fron-
te caput. Arduum se reddit ut probaote Sud ou invigilet omni
Hydro vidisdius nefas sacerrimd. Inquisitionis tribunal In
profanum citat Iudicium nunc Sis pro insolubili fide pessimg
nundinator pendet velut Conscientiae forum Insitoria foret offi
cina ast Frustra Frustra auro silentia redimis tacere auro
magis pretiosum esse Sacramentum quod vilissima Anima ex
pectas prostitui. Iam caparata frons arietat Animi arcem
pectoris ut expugnet rugis. Confundit frontis serenum illog
nubilo inhorrescit bikoi multo verborum flumine tonaturus
Jupiter: Sed tanquam sub lauru tuta Ioannes victoria Iam
immugiens non tonitur metui. De horrida tempe
state inexpectatum iterum refulget serenati vultus sudum. hac
illustres titulos reflectit in Constantem similemq sibi perpetuo
Nepumucenum dum modo ab obscuro ille arcana Principis
expediat Inviolati floridissimum ver promittitur honorum imo
flos Purpurarum modo ne sub Rosa contineat trabeatum defen
sor pudorem sed consulere Verecundiae Principi ille maluit
quam erubescere sacrilegio tincta Purpura cum non profe
cerunt hactenus tranquillae Quaestiones per tormenta tandem
ferociunt suppressi itemq efervescentis intus Regis Impetus
iam palam ebulliunt Incalescit ira flagrant venae, scintillant
oculi, Genae nunc Incandescunt, nunc velut semiustus carbo
nigrescunt nunc tanquam novo fomite succensae ardent addu
cti in se morsus stridunt, ardor aestuantis animi non se tinet Quo
magis continuo effervescat Iam et ori potius Siculae Aetna la
cero invastunt hiatu prope Caelum Concepta ejectat Incendia.
Sed Ioannem durum Crediderunt cum circa se succensa strepit

bilis

305

bilis advertitur sed sensus non in aures venit non ita ac reprium sen timmq inconditus flagrat tumultus. Phœnicem dicite æstu inflammate corripitur ird plus quam meridiano sole inter odores bo nd famæ

Illustris hic Athleta jam mutat arenam in tenebras ante suum trahitur Phœbus Occasum confinis polo par Cœlitibus Virtus profundissimo premitur antro specu qua non fœtulentius Hydræ Lernæ virus pædore fornicis faucibus interclusis ruptantes nocentiorem venenosissimo anhelitu sardiniam spiritum prope suffocant sanctissimum putridæ animæ omnium prope scelerum sentina lues pestifera lictorum immanitas tunc demum terga latera brachia partita sibi laceriegra manus lanistarum in integerrimam Idoli patientiam Incumbit trux animæ lictor eo crudelior quod non totam simul eripit sed per partes dividit a corpore sensim emonente quem extorquet ab incisis imani vulnere venis deficienti propinat sanguinem tolerantiæ velut Catilenaria iterum sacramenta sibi cruentum deposcerent libamen. Quo hic creditis affectu sensuum Nepomucenum ea admisit affectus admisit ad ipsam animam dolorem intimum sed non ad os verberibus iam illi indatum non ad verba non ad questus Indidit sibi patientia silentium in secreti molestia se pungere ad sensum videretur si sapia respirabat tolerantia nullus halitus afflavit ut infuleret Crystallum ed sem immunem labis Principis Joannis Conscientiam.

Cum flamma Stygiidi inhumanior inferorum Dyris inclementior per omnes crudelitatis gradus excessiva non profecerit in immensum licet ierit Immanitas Descessit tandem in Decretoriam

Per tormenta a… ad…itur ad violatio… Sygilli:

Ducitur de … J. ad ponte. p… cipitan… in davam

 riam Sententiam ut scilicet abiret e vivis Christi pugil strenuus ac ut accelerabetur in clementissimum fatum in præcipitium tra hitur. Nox dedecora facinori ne forte spectator sol ut olim Athycteam fugisset Crudelitatem obscurum quæritur ut lateret occultius Scelus Veritatem extinctura Tyrannis diem ausus No ctem ad cædis audaciam Incommoda ferocia Industrium Ingenium cum insomnium Composuit æternum Joannem tenebrarum expectavit beneficium fatalem Tragediam crudelis sima parabat actio prosenia nox superinduit Theatrum Pontis suppleverant tabulata Cœlum indignam Credidit Scenam Spectatorem submovit Oculum cæcum furor suas serenue per agit partes circumstat lictor iam perditus quam expeditus perdere innocentissimum Martyrem conclusum undiq ne illi exitus nisi in æternum pateret. Iam cruentus Lanista ad sce lus colligit manus tortore amplexu Sanctissimum prope Stran gulat Spiritum promptiorem Corpus dimittere quam fidem Sa cramento adstrictam. Nevero ire in fatu videretur Martyr Divinissimus sed volare pedes in altum elevat manus Barba ra Verticem in solum deiicit quod hostis in caput susdeq cum Sancto Iura humanitatis evertit. Providentia illa Crudelis erat ne infra videretur periculum aversi sunt immani beneficio ocu li ut certus impetus ex more suo omnia agere videretur ac de mum impatiens trux satellitium ne Sanctum diutius cito tollere constituit demissum Moldavæ ponte qua in præceps porrectum pendebat actus desuper aquis Martyrem. Fundum ne in hu Submersus S. in Moldava scatum vertex adit ad quæ nullus metiri potuit fluminis altitu dinem supra hominis mensuram longe excrescente unda cum fu ror sympaticus omnem infandum exhauserit Crudelitatem nun

quo

Quid saltem lympha modestior a Sceleris Communione puram non 307
Se feret! heu dolor! en piaculo consistentes confluunt undiq vertices
Novi Busyrides quem intra admisere hospitem turpi suffocant au
te benigna multo incolatu sedes identissimi nonfecit hospites Incolu
mitatem Styge nocentior Amnis illustrium servavit etiamq contra peri
cula bene-tinxit Achillem tu perdis? ablui Sanctiss: funus odi hunc
ritum! nonest quod sordidae Moldava laves in purissimo tuum erue
Scelus hoc mortuo ductata cruenta crudelia mari abhinc asero non
vilis orta defontibus Letheo vado aeternaq oblivione mergatur vorteo Sa
crilegus amnis! heu ubi mors tandem nonest dum Jugulatis aquae quos submersi
Sed quid mundam effundo Querelas. Joannem extinctum interlin Indicet Corpus
pias doleo? fallor Regeneratur ex aqua exaccenso desuper novo lu flumine illustrant
mine illum tide Jussor Moldava levat ex fonte vivit triumphalis e
mine post quam altissimo saltu excesserit vivit et terris vivit Caelo Cum
interim Corpus etiam in medio aquarum defluentibus Caeli astris ha
bet quoddam firmamentum, nonsolus purissimus spiritus fulget Be
atorum splendoribus, etiam Corpori in solatia Apotheosis radios appin
xit advertite! Novum spectaculum! Moldava ducit funus ipseq ma
didus luctu praeficam agit et ne post humus exuvias deforet honor offi
ciosum subministrat Caelum adstang Caeli Lampades illustris utiq
pompa Qua secundo lumine Corpus fertur Sed Quid istud estpro
digium aqua et flamma discordes olim rivales socordes nunc con
tubernales infunere conviviunt Joannis? Audieram dudum in mon
te impunita cum nivibus incendia Colludere hidem fabulis Mol
dava adstruit Miraculum naufragae vitae rati nova adnatat Pha
ros: Nemo Caecum y obscurum illud facinus dulcis et multipli
ci lumine aspicit illustrius Sed nunquid Jam parentalis Rogus Qui

Sacerrima

308 incendat busta? Nunquid ex sanguinem massam Calesti igne novo animat Prometheus? ne utiquam! En calestes flammae in solitud delituisse in profundo. Indicant Thesaurum seu admotis facibus castigat scelus in Moldavam ultores superi aestuat en ipsa frigida non uno expiatur Incendio, imo vel unda excandescit tot flammis contra te profusa in omne nefas immanitas Tot tibi Incendit Pyras quod in uno flagitio expianda sunt sacrilegia Innodum inter umbras minime latebis Scelus en Thaumaturgi Lux impium declarat facinus Caelum terris edegisti Ioannem quid Ignem quid frigidam non prohibes? Solem iam occidisse concedite in Ioanne en ab Occasu refulgent astra Vesperam Vitae te stellae serenant Illae si caeli sunt linguae silentii satis utiq clare Gloriam promulgant.

Imploratio San et Sepultura

Calestis hic Comitatus Sacrilego Moldavae ut sacras eriperet exuvias admovit littori excepit arena Cineres quod demum expirante nocte redivivus dies ostendit dolentissimae Urbi O Quod tunc iterum commisso veluti in unum flumen multiplici aloco lachrymarum procella inundavit Nepumucenum ut indicio jam depositus in fluctibus alienis naufragari videretur et ne per oculos ipse se exhauriret dolor doloris fontem tempestivum terra obruit remedium.

Iam Trecenti et amplius ab obitu Divinissimi Martyris fluxerunt anni et ecce illustrato monumento integra illasaq e cineribus profertur lingua Novum spectaculum! tempus edax rerum totum cum absumpserit Corpus Nobilissimam Ioannis reliquit porcionem Caentulam iam Credo Mortem in osribus Sanctis consumpsit Morsus et iam alingua abstinuit, Mate nobiscum divisisent

Superi

Superi nisi saltem aliquid intactum nobis reliquissent. Hoc unum manere debuit quo ereptus terris Joannes posteritati futurisq aetatibus posset interesse. In ruina adhuc emines Magne Martyr, Nimium Rhodius colossus quam sua mole tabescens inter orbis miracula attollitur et minutum fragmen ingens superest ab eduta Corynthi superstes Cinis Inter summa computatur pretia Digitus etiam grossioribus minor Briarei Gigantis Index. est lacerti et hoc potissima pars Ingerrimi Viri magnitudinem quidni significet quem totum auferre fatum non potuit. Tribus Seculis et amplius superstes lingua multos excepit Iubilei Annos a noxa Invita a morte ex tua Indulgentia libera vivi At Durissimi Joannes morte semel Tyrannum iterum hatum Superstite lingua Quod non potueras Naturae culpa fuit Quod aliqua tui parte Intactus sis a fato Laus tua est. O Te Victum Victorem Qui et Naturae cessisti et de Natura triumphasti Amaram non mihi persuadeo tuam mortem Quam ne Lingua gustavit abstine manum quidquid est Ne morte sit crudelior nihil illa Contra linguam ausa quam ne attigit quidem Intersurda Marmora Quis elinguae hoc fatum afferat Seculari Monumenti Silentia ex hac lingua bene audiunt Auscultate Caspicam Gloriam Cur Integerrima infamiam Suadet Ratio in lingua est superstite Quam ne amplius ne Interpellem: Jam taceo cum dixi.

Salutatio Hospitis a Circumstantia Veris.

Si nondum temporibus ver affulgeret animis tecum hodie invileretur Flos et Corona Hospitii Ccovériis tua altissima ac sol Princeps elevatiori polo refulges tui honoris radio incalescimus expungunt frigentia vota quidquid obscurum est serenatur Aprilem majusq reducunt

ducunt virides et vernantissima te coram hora et quidquid Hortensio oratorumq campis florum est in tuos carpunt plausus ut pauciora in Alanoi hortis vernent decora quam nobis optamus ut adventum comamus tuum. Effundimus calathis lilia plenis et intimi amoris candorem et florentissimam Anni Sortem significaturi. Tu plausus teneriores tu immaturos nondum adolevit faundia Accipe Vive quod ver Animis infers nullaq annorum te legat hyemis et vernantissima tibi gemment hora dixi:

In eadem Materia a Circum: Jesu Pentecostes.

Nuper inter linguas novus terris e Caelo inaudiit Hospes Tu hodie non elinguis sustine plausus in famam gloriose Praeses n⁹ sterilem verborum culturam plura linguarum fecit; seges dicenda crevit uberrima ubi ros facundissimus Oratorum fecundavit campos Stentor voce audiat necesse linguarum enim multitudo plusquam Centenos jubet plausus, Ita disertum nonsemel juvat esse hodie Ingenium suffocamus in ore Harpocratem quia gaudia animant Suadam ut consonet vocale pneuma Divinissimo Spiritui et a Vavello repercussa famae, Sed quid nos perstrepamus? a te ipso dicendus venis, qui ipse tibi grande elogium es Supra Oratorum ambitus orbis decorum et magna laudandorum periodus quare silentium mihi nobilis est quanquam linguarum copia dissuadeat silentia Tacitum agam pro incolumitate tamen tua votum perenne Semper audile quod et dixi:

Gratulatio Honoris a Circum: Summatis Aquila

Bonis avibus Regio nempe abite tuo evolasti in sublimia Grandibus par titulis. Praeses maxime. Nil humile nil dejectum tua tibi portendit aquila scilicet ales humi serpere tanta nequit

311

quit, pandit alas ut subvectum jam famæ pennis sublimius feras ingens meriti tui pondus Sed prædicta mens tua etiam ab omni suffragio remota esse par omnibus magnis est demissioris te quidem profundum modestiæ ab excelsis submovet; interim excelsa virtus erigit sic humilem extollunt magnæ dotes et immensa meritorum moles sublimat Quare Impositus alteæ Dignitatis veluti pelio sublimis ossa aut ingesta montibus alpa emines apex titulorum supremis verticibus caput optatis ... eminentius sublime votum hoc tamen non singularis gloriæ fastigium ut tibi sit campus apertus jacensq planities et liminis instar adsternatur quo transcenso, per sublimia velut proclive per ardua velut prona altioris Fortunæ te vehat rota Vovemus. dixi

In Eadem Materia

Heu intor Illustrium titulorum quibus hodie refulges perstringi-ses aliorum oculos nisi intuam aquilam vices deesset Præses eme-ritæ Aluor hic cenum Parthenicæ Dignitatis gradus sublimis est po-si nostri elevatio nec tenuis radius scintillans claritudo sed serenius toto die sudum lux Phœbo candidior et primo major Eoo umbra est tantæ serenitati collata quæ ab amica sole purissimo fonte ... toris emanat. Hanc aspera grandibus ales plus quam Cmulum solis Iubar aspicit impune nec vindicem in pupilla sentit radium. Sustinet honorarum ... quæ pridem ... fidem Solis Ingeniumq Populi probata oderat claritate ad Illustres titulos reflecti, agloriæ sudo. Interim tamen quia nondum plenam diem sed orientem tantum accedunt tibi hi tituli ut diluculum hoc in meridiem et ad altum Honoris Iubar veniat novaq Continuo Serenitas luce

312 ce non obscurum votum pro te in astra ferimus dicti. ...

Thesis hujus Sensus

Nil Occultum quod non revelatur quod sic amplificatur.

Quidrat nonvideri secreti solicitudo argum involuit ubiq qui se ob servet a lincea acie nullae defendent repagula nullae muniunt ar ces quas spectator oculus non superet. Vivus palpebrae radius alpum qui omnem arcani umbram velut Sol noctem ut quidquid tenebra rum nigror obduxit candor retegat. Vidimus utiq verecundum continuo compelli in lucem ac nocte originem de latebris assur gere in publicum; etiam non incissa gravi vulnere vena aperit. dicidem venam, quam intra se diu continuit; quidquid intra cordis visceruma abscondita tacito murmure volvunt horaria, ore deinde sonoro propalant, indice demonstrant, ac pene tota manu pal pant; Sub rosa non sine odore servantur arcana, qui etiam aliquan do marcescit tacitus flos, decidunt folia et venum panditur radix; candida plus justo sunt hominum ingenia, ac in lilia abeunt, quae ultro labra aperiunt et cor intimius extra involucrum propo nunt. Frustra Gygis gemma obtenditur, eloquio si discurret, nun quam latebit. Quid coronam mysterius praetextas? Per Respon sa Phoebus se ipsum revelabit sic nulla cordium arcana sunt sibi unquam tuta, omnino Occultum non est quod solum eti am conscientia teste committitur.

Eiusdem Vernacula

Niech się skrzętnie przed okiem kryie sekret wszędzie podeyrze nia nieuydzie, wszędzie na siebie znaydzie oko, ani dalekość ani głębokość.

głębokość żadney nie da Skrytości którą dworność gotowie podpa-
mie; Żywy Trzeciey promien nayaleminieyszy Sekretu zpędza obłog.
iak noc Słońce przeniknie, głęboko taynie rzecz rozwiei którą nierzetel
ność zaćmiła Kandoru; Wszak nie raz zadziany iak wstydem zgubey
się nocy wyiawiaią zorze choć czasem niewiadomiey ostro sama Ziemia
dobrowolnie wyda co w sobie taiła, wykolą się zaczasem szydła z worka, co
długo w sobie szepcą zegary dadzą to potym publicznie słyszeć wytknie
tą ręczka palcem nadal zkaże; Pod którą iak mówiemy niech bę-
dzie Sekret z wierchu doydziem onim, zruci zaczasem pokrywkę którą
dusisz co w sobie warzysz, Cos sądzie posłi na lilie dogrzać im ty-
ko sami y usta Kandoru pełne y wewnętrzne otworzą skrytości;
choć pod Sygnetem Gygesa zapieczętowana taiemnica nie uyduie
żeby iey nie doyrzano, I za kortyny Apollo wyda się otworzy się
proscenium, co długo taito scenę zgoła zaczasem każdy się Sekret
wyiawi y nie niema takiego co by bydź długo mogło utaionym.

Reflexio Practica ex eadem Thesi eruta talis

Iednemu się nie zwierzey tego czego chcesz żeby wszyscy nie wiedzieli
O czym chcesz żeby świat nie wiedział o tym ani iednemu wspomni
głośna albowiem będzie taiemnica którey choć ieden dosłyszy, quod
in tenebris dixistis in lumine dicentur quod in aurem locuti
estis in cubiculis, praedicabitur in tectis przestrzega przedwieczna
mądrość, naytaiemnieyszy Sekret, rzecz iak w nocy głębokiey za-
grzebiona wnidzie w oczy wielom gdy ią kto chociaż iak przez
mgłę,

314 : mgłę roczy po Rynkach ulicach rozgłoszą to co ieden w kącie sio-
bie szepce; Nieutrzymany ięzyk ludzki, własnie iak pytel w młynie
co w się nabierze, rostrzęsie to obszernie wszystko wysypie; ziarnie cze-
go szczotka zaraz wszędzie brzęczy; iezeli wiatr słowo żaury a gu-
lonaśnie na świat kiedy szelestem tedy uwiadomi wszędzie da się sły-
szeć tak (: iak przestrzega Seneca :) że quod modo secretum erat, ia
rumor est :) Skryte korrespondencye, które teraz niedosięgłemi były
taiemnicami wszędzie za czasem publikują gdy ich aby ieden nie
sziedł. Mądrze ów Rzymski Senator Metellus gdy go ktoś sekre-
towal aby mu przedsięwzięcia swego wewnętrzne poważnym o-
znaymił umyślonej sercem odpowiedział: si consilii mei infer-
iorem tunicam consciam ipse scirem continuo eam cremari iu-
berem Dopieroż choć byłeś y nayścisleyszą konfidencyą zprzyiaźnio-
nemu mierowałby życzę serca twego chyba że chcesz ienneż wszystkim
otwarte serce apostoł ludzi nazwał Vos estis Epistola Wtóryś
w ten list iako sekret opoiak wedle poydzie pocztach oiak wielki
rąk doydzie. Słowem ziarno pismo święte wiem że zowie Semen
est verbum skrzętnie gdziekolwiek to padnie na ziemię choć by go
na miejscu głęboko zagrzebiesz niedługo się ukaże wnidzie zakor-
nie. Luboć przestrzega Mędrzec Pański ubi auditus non est non ef-
fundas Sermonem iednak że gdzie skrytość iaką utopiłeś tam się
niewylewaj zmową gdzie się choć iedno nadstawia ucho. Naylepiey
nabożney Duszy przykładem wszystko co masz w gębie to mi nie na ięzykwale
pod ięzykiem zawsze y zarembami: Mel et lac sub lingua tua Nay-
lepiey zawsze milczeć y iednemu się niezwierzyć tego o czym niechciał-
byś żeby wszyscy wiedzieli.

Eadem Latine Ne uni crede id quidquid omnibus nolis revelari 315
Arcana quaecunq publica non optas, nemini suades revelanda: tidem
Secreti profanas si vel uni credis id quod mysterium prorelinquis esse
desideras, non enim silebit lingua quae tacenda accepit y una auris
Monet utiq veritas Eterna quae in tenebris dixistis in lumine dicentur
quod in aurem locuti estis in cubiculis praedicabitur in tectis in
continens lingua tenebris mandata eruit et luce publica declarat
tacitum murmur murmur duorum altissima declamant rostra
adeo ut moneat Seneca quodmodo secretum erat, jam rumor est
delatum in unam aurem jam per vulgus jam per populos jam
per ora tenuit omnium organum quoddam auditum recte di
xerat Philosophus cujus unicum etiam si attingas plectru
statim respondet clare et incontinenter sonat ac spinis sylvas
implantari quidem auribus optabat Sapiens: Sepi aures tuas
Spinis. Sed ecce plerumq velut Dodonam ferent per Responsa
mutos ipse probant truncos vox tacita intro illapsa jam e
cho vocatis est secretissimum murmur stentore vocalius audit
Suadeat sapiens: ubi auditus non est non effundas sermonem
Suaserim ego ubi auditus est y unius secretum non effundas
Sermonem non enim intra cor unius stagnabit sed transcenso
agere per fluenta eloquii diffundetur Cor tuum undiq tinnulum
memineris ds ambit in quamcunq partem modisse te reflexeris
totum tinniet Secreta mordicus tene verba dentibus constringe et pone
ori tuo custodiam rescinde familiaritatis nexus si his trahens ut

tua

316 tua solvas scelera, ne tunicam quidem interiorem consciam sal intimorum, si nolis nudari arcana tua computrescant in ore secreta graviterq; foeteant potius quam profluant ab ore tuo.

Responsoria Nomine Sponsæ.

Jako prawdziwa Stateczney Miłości Cnota na Złotey nigdy fundowu y nie zuzyła Szczęścia Obadziey tak dopieroż na srodko trwaiącym Florze Swoie zaleta Dać Cey. w pierwsze urodzona iest odzięczniey Antypatia prewrotne albowiem cni Fortuny Stateczney koło pozitka, wnet przeciwney alteratywy permutce rewolucya y purpurowym scelerem zafarbowane Róże, że iak do piero kwitną, tak zaraz więdnieie. Atoli prezentu Tego wdzięczność a bardziey kwitnącą umem Przyiazn z ktorą się tu N.N. akceptuie Iey M.ci z tą zobo zobopolnie bez kondycyi kondicyą aby iako pod Ty tułem świętey Flory Symbolizowana Prezentu Miłości tak w rzeczy samey była drążonnie in Flo re konserwowana życzy sobie tak aby Cnota Spokoynie kwitły w Affekt więźnie a Miłna Łask Cera niech złoty zawiera Wieki życia y w Fortunne Cnoty kwitnie bo rzeczywistu iskrty Swiey.

Gratulatio Paschalis

Lubo-m nigdy ku godnemu Imieniowi WMPa
Panstwa Dobro w powinnosciach moich Ogu
lnym sye nie pamiętam przyznam iednak tego o
wno azebym mogl okazac prawdziwy dowod
Zyczliwosci moiey, dzis iednak nay osobliwsze
Chrzescian Chrystusowego Zwycięstwa do tego mie
popudza, abym w powodzeniu zmartwychst
nia Panskiego Zyczliwosci moich zwiadczyl pra
gnienie. Zycząc aby zmartwychstaiący Chrystus
Wyniesioną w gore z triumfem ręką swoią ktorą
WMPanstwo y calemu Domowi Chwalebnego
Stawil, tudziesz calemu Imieniowi WMPanstwa
dlugoletnim y czerstwym Ciesząc sie powodzeniem zdro
wiem, a nakoniec ich naywyzszemi Ubogacil do
brami. Dixi

Alia

Ia iest moie powinnosci iest moie zdanie
Bym pod stopy Rodzicow zlozyl winszowanie
Zycząc aby Pan Chrystus dzis sławy Ozywiony
Byl pomocą drogiemy dodaiąc obrony
W...... Slonce by wszystkich nigdy nie
a Zdrowie y Fortuna uszczesliwi ......

Anno Scholastico nuper lapso inter publicos tumultus armorumq stre: pitus multa audiri ubi praecepta satis classica et vocalia vix po: terant tacitus orator aurem praeoccupatam aliunde minimè habuit, hôc anno igitur licet quidem eadem pericula strepunt, caeterum tamen quia a longa consvetudine familiaria jam musis tempe. rant aliquantum suos tumultus eludiendum ex rostris statuimus hunc Harpocratem eloquentem, hic porriget artem tacitae eloquen: tiae, muti eloquii, idest epistolares institutiones, culturamq Rheto: ri erudiendo praxibus proficiendo, exercitationibus continuis expoliendo: hic singulis generibus epistolarum classes subjicien: tur orationum in variis materiis neo Rhetoribus praesertim in confirmandis, cum antiquiores eloquentiae auditores satis lon: ga praecepta orationum breviorum multasq praxes ex annis superioribus a nobis acceperint, opus integrum in multos divi: detur paragraphos.

§ I.mus
De nonnullis Epistolas in Genere Cernentibus

Epistola quo ad vocem derivatur a graeco verbo Epistello idem significante quod mitto, quo ad rem est absentis cum absente colloquium, seu mutui sermonis quidam inter: nuntius; alio modo dicitur litera, ex eo quod sermo literis

Exponitur scriptioq supplet dictionem.

Officium epistolam scripturi circa tria versabitur, scilicet: circa inventionem, dispositionem, elocutionem, inventio in hoc consistit, ut invenias, excogites materiam scribendæ epistolæ, hanc autem suggerunt quotidiana vitæ negotia, necessitates, officia, multæq scribendi occasiones, deinde ipsas res in epistola exponentes præ oculis habeas. Inventio insuper debet respicere personam, ad quam scribitur epistola, dignitatem, conditionem, officium, mores etc. Dispositio in hoc est sita, ut res inventæ, excogitatæ, apto et congruenti ordine collocentur, videanturq quid in medio, quid a principio, quid in fine congruentibus respondendum est. Elocutio autem his accedet, si res in inventæ suo loco concinnè, disposite, planè, ordinatè, congruè, efferantur. Hæc ellocutio pro varietate epistolarum ac ~~personarum~~ v humilis esse debet, universaliter tamen Seneca monet: qualis sermo meus esset, si una sederemus aut ambularemus illaboratus et facilis tales volo epistolas meas; id est mente tanti oratoris epistolæ esse debent, quales sunt mutuæ inter se amicorum confabulationes simplices et familiares, quæsitivæ, dilucidæ, minimeq fucatæ, aut nimis exultæ, quæ suam elegantiam sermonisq cultum non omnino negligent. Propositio certas partes exigit epistolarum illasq duplices extrinsecas quæ sunt extra epistolam, intrinsecas quæ sunt intra epistolam. Extrinsecæ sunt tres hæ: 1ma Salutatio seu titulus a principio scribi solitus pro dignitate et conditione personæ; 2da. valedictio seu officiosa scribentis commendatio nomen ejusdem continens in fine epistolæ; 3tia Superscriptio est conveniens expositio nominis nominis, cognominis, titulorumq, congruorum illi personæ

Ad quam ordinas epistolam.

Intrinsicæ partes sunt quatuor, Exordium est initium epistolæ, quo ejus cui scribitur præparatur animus ad benevole audiendum usq. continet epistola, ducitur autem hoc exordium v a laude illius ad quem scribis epistolam, v a contestatione tui affectûs, v circumstantiâ temporis, v rerum qualitate in epistola exponendarum. Omnino autem debet esse tale, quod subjectæ serviat materiæ, et causæ præsenti ut ex ea veluti natum videatur.

2da Propositio est expositio illius rei circa quam scribis, debet esse clara ut facile intelligatur, probabilis seu vero similis ut lectori fidem faciat.

3tia Confirmatio est propositio rei confirmatæ seu est ratio una v multiplex, quâ propositio firmatur stabiliter, sed magis probabilis reducitur ad fidem. Confutatio non est pars epistolæ, sed potius confirmationis, estq. tunc cum refutantur refelluntur, rationes propositæ v opponendæ.

4ta Conclusio est terminus epistolæ quo lectori animum ad id quod desideramus nitimur commovere, hicq. repetitur late propositio, et quasi ex dictis probatis subinfertur.

Narratio a multis inter partes epistolæ numeratur sed illa ex mente multorum in hac parte magistrorum potius ad propositionem v confirmationem ~~est~~ referenda, eritq. pars partis non totius epistolæ. Hæ tamen omnes quatuor partes non omnino requiruntur ad quamlibet epistolam, imo multæ exigunt epistolæ, ut non habeant exordium, aliquæ quamvis illud possunt habere bene omittunt.

Confirmatio non omnes ingreditur partes epistolæ, frequenter

Partes hæ: variantur, ut nunc a propositione nunc a confirmatione ducatur epistola ut in praxibus palam fiet.
Epistolæ dividuntur in tria genera causarum, scilicet: demonstrativum deliberativum et Iudiciale
Ad demonstrativum male a non nullis tantum laudatoriæ v vitueperatoriæ redduntur epistolæ, cum illæ in quibus aliqd congrue demonstratur ad hoc genus omnino referri debent. Sic in epistolis gratulatoriis honoris, festorum apud Christianos celebrium natalis ac in aliis officiosis fit demonstratio propensionis affectus adeoq recte ad demonstrativum genus referuntur, officiosæ, gratulatoriæ, narratoriæ, epithalamicæ, gratiarum actoriæ, valedictoriæ, funebres, jocosæ Dedicatoria. Ad deliberativum spectant epistolæ petitoriæ, monitoriæ svasoriæ, quærulosæ, imploratoriæ, patrocinii consolatoriæ.
Ad Iudiciale reducuntur accusatoriæ, excusatoriæ, increpatoriæ, deprecatoriæ, de his omnibus agendum nobis hoc opere nonnunqvam commiscenti genera causarum in epistolis scilicet ut aliquid contineat epistola de genere deliberativo aliquid de judiciali v demonstrativo ut in exemplis patebit.

§ 2dus

De Epistolis officiosis

Officiosæ epistolæ illæ sunt quæ ad politiem labentis seculi conformatæ grave seriumq negotium non continent sed quandam urbanitatem et solennia

humanitatis ac observantiæ vel comitatis ac civilitatis morum judicia præferunt has duplices statuo alias quæ ex circumstantiâ festi honoris, nominis, successus eventûs, scribuntur quales gratulatoriæ festorum celebrium apud Xtianos nominis, honoris, victoriæ; harum locus erit sequente paragrapho.

Alias officiosas epistolas esse concludo. quæ solam contestationem affectus unicus. unicus erga alium exhortationem ad frequentius scribendum vel censuram neglecti literarum & investigationem bonæ valetudinis continet. In ejusmodi epistolis propositio hæc ordinarie statuitur: innovo officium literarum & nescio quis casus diremit officia literarum & nihil a longo tempore de tua inaudii valetudine & constantiam affectus mei ante ad fœdus mutuus animorum invito. Exordium ex circumstantiâ propositionis formatur vel aliquando omittitur tantum propositio amplificatur. Confirmationi vix aliquando hic est locus. Conclusio conveniens materiæ adhibetur ut in exemplis patebit.

Quia verò in epistolis patrio idiomate scriptis permiscentur interdum breves sententiæ & sensus aliqui latini qui decore et accomode ac cum tanta vi et energia sermone vernaculo non videntur posse exponi. Jam quia aliquam scriptioni gratiam conciliant, ideo ex authoribus classicis huic materiæ fragmenta aliqua servitura addo.

Fragmenta officiosis epistolis

Servitura

Vix duo vel tres mihi de tot superestis amici. . . . . Ovidius

Seneca — In pectore amicus n' in atrio quærit.
Ovidius — Tanta ne te fallax cepere oblivio nostri ?
Idem — Illud amicitiæ sanctum et venerabile nomen
Nunc tibi pro vili sub pedibusq jacet
Idem — Te loquor absentem te vox mea nominat unum
Idem — Use junctissime longo pars desiderii maxima pene mei
Claudianus — Quid rear affatus quid non mihi dirigis ullos
In epistolis — Nec redit alterno pollice clausa salus
Quin age rumpe moras remeatusq sodalem
ibidem — Absens eloquio fertiliore doce
idem ad Albinum — Crebraq secundos festinet littera cursus
Idem epist. ad proverb. — Labris atq animis insinuanda meis.
Quem precor inter nos habitura silentia finem
Quando dabit caras littera grata vices ?
ibidem — Lacessitus tandem. rescribe roganti

Epistola Vernacula reassumentis intermissum Literar Officium.

Nie dopiero pierwsze: przyiazni (korrespondencyi) życzliwym rysuię piorem lineamenta, ale dawny odnawiam abrys konfidencyi; bo lubo u mnie iak dawno zawzięta poufałość affectusq animi qui fuit ante, manet tak mniemam że w WMM Pana antiquus necdum pectore cessat amor; jednak dawney punktualnaści remocya granic bez diskryminacyi zkombinowanych serc przewłokę uczyniła, dla tego żebyś WMM Pan za antiqvatum affectas ritum Konfiny

Przedtym sacrosancte zachowali nie policzył. Renowuię teraz charakter życzliwy z nieodmienney expressyą przyjaźni, sollicitus de incollumitate zdrowia iego; o którym gdy co amicitiae optabile usłyszę nową aukcyą serca czuię które do usług iego że adressuię protestuię się na każde skinienie ochotnym JWM. Mości Pana brat y sługa.

In eadem materia adhortatoria amici ut saepius per literas alloquatur

Moim zdaniem inter contraria co którym Philozophia incompatibilitatem naznacza, nieostatnie iest paradoxum esse amantem et silentem. Konnaturalna albowiem przyiacielskim affektom własność amorę ore, re, swoie oświadczac propensye; tey moiey opinii, rozumiem, że WJMW. JMPan subscribes, y cokolwiek iey poprzesz probabilitate gdy contrarium sensum odstąpisz y to domnie literis trades wartykułornie życzliwego sobie. Rozumiem że po tylu dawnieyszych przykładach przyiaznych chęci nieomylną konsekwencyą korrespondującego affektu WMMośćMPan wniesiesz y teraz, y oneż coraz rezumuiąc premes per argumentum ad hominem sobie amicissimum. Ja zaś z tym się protestuię że życzliwey oppugnie in omni modo et figura należytą dam solucyą przez ustawiczną korrespondencyą victum mię iednak zacosie uznam którego piszę się życzliwym etc.

In eadem materia excusatoria Omissi literarum officii.

Etiam silentia illa quæ hucusq amaveram, vocalia satis arbitror; corde enim semper amicorum æstimatissimo loquebar. quamvis diutius egerim; sed quia non decet longum Harpocratem coli ob amicitiæ jura servantibus affectum præsentem in verba expedio, ut aures in pedibus inveniam quibus tardam nimium, gravem. affectibus paginam adsterno una mecum; ast si veteris silentii ne vestigium menti tuæ inhæsit, eriges labentem, planeq de affectu tuo desperantem magno Nomini addictissimum perennem. cultorem. &c.

Impetus breves in eadem materia

Imus.

Zem pilność w korrespondencyi nie ustaiącey dotych czas zatrzymał, tak continua series listownych kurierów tot tabulis wyświadczy mię przed WMC WMś Panem iak że non redit alterno pollice ducta salus milczę nie WMćWM Pana długie do żałosney ciągnie rekwizy: cyi poufałość przyiacielska; a gdzieśz illud amicitiæ sacrum et venerabile nomen ~ gdzie punktualność żadnemi ni gdy tak nie zniewolkowana interessami, żeby albo czasu swego omieszkała przez dilate, albo wcale w translaps poszła ~ &c.

2dus.

Żadnych nigdy nięchcę opuścić sposobności oświadczenia WMćWMPanu chęci moich tym bardziey iż ten

Respekt u WMMW Pana znalazłem ultra merita mea że łaskawey ręki, życzliwszego serca coraz odbieram testimonia gdy co raz do mnie facundos festinat litera cursus labris atq animis insinuanda meis. Zawdzięczam wdzięczną powolności chęci WMści Pana y nie oddemsienną chcę zawsze certować affektu korrespondencyą. &c. &c.

In responsoriis ad tales epistolas ordinarie solet haec puncta contineri 1mo excusatio neglecti literarum officii y gratiarum actio pro amicabili dignitate et memoria Tui 2do exponitur appromissio per quam se corresponsurum affectui amici sponetet alter omniaq amicitiae jura observaturum.

Impetus Officiosis Superioribus respondentes

1mo

Dla tych trudności które potym coram doniesione WMMW Pana wiem, że mię exkuzowanym uczynię choć długie remory, ręki y pioro do tych czas z umartwieniem moim trzymały, jednakże serdeczney nieprzeszkodziły ku WMM WMPana myśle y affektem expedycyi zawsze te loquor absentem te vox mea nominat unum y zawsze sollicitudine pungebar abym tę serca propensyą oświadczył tylko coraz obices nowe rzucały zapędom samy. &c.

2do.

Znam się ten bardzo dobrze WMMWMPana na mnie respektuiący fauor gdy okazyą każdą nawet dzisz u carią pagina z życzliwych sobie rozumiem że nie ostatniego przez co y sia excitor serdecznym pulsem, abym każdą godzinę obserwować żadnego nieomieszkał momentu, na retalyacyą WMMWMPana ku mnie powolno:

ści ktorey ad aequalitatem chcę zawrze respondere atak mere
ri sobie dalszą [illegible] Pana konfidencyą nieprzerwaną
affektu y chęci kointelligencyą.

§. 3tius.

De Epistolis gratulatoriis.
Ac Orationibus festorum

Dictum est superiore paragrapho alias esse epistolas officiosas ex occasione festi scribi solitas, de his ergo in praesens agendum. Festa autem solennia apud Xstianos ex quorum occasione conficiuntur gratulationes sunt: Xti Dni Natalis ac Resurrectionis ac item Natalia solennia Maecenatum, seu Patroni annuus recursus Quantum ergo attinet ad epistolas in hac materia notandum est. In exordio occasio gratulationis ennarratur sumpta ex circumstantia festi aut temporis. In propositione ipse applausus expeditur simplici sensu hoc culte exponendo: gratulor tibi hac Solennia Confirmatio si additur continet rationes gratulationis quae sumuntur a circumstantiis festi, Nominis, Personae, Maecenatis, personae gratulantis, ac hic laudes meritorum, dignitatis coacervari possunt illius personae cui applaudis. In Conclusione vota ponuntur et apprecationes convenientes propositioni ac toti contextui epistolae.

Cum in epistolis et orationibus gratulatoriis ordinarie laudes aliquae illius cui fit gratulatio coacervantur, ac praeterea apprecationes ac vota requiruntur proinde fragmenta aliqua tam encomiis quam apprecationibus convenientia addo.

Fragmenta laudem continentia

Tibi mores natura pudicos
Ovidius Et raras dotes ingeniumque dedit
Nominibus cum sis generosus avorum

Exsuperas animi nobilitate genus - - - - - - Idem
Nostra per immensas ibunt praeconia laudes
O decus o patriae per te florentis imago - - - - - Idem
Tuum toto clauditur orbe decus - - - - - - - - Cladiang
Quemcunq requires hac de stirpe virum certum est de Consule nasci. - Idem
Quâ dignum te laude feram qui pene ruenti
lapsuroq tuos humeros objeceris Orbi - - - Idem
Egregium semper Patriae caput ille senatus
Vindex ille fori legumq ritûsq togaeq - Cornel Sevr
Mente capax par ingenium castisq togaq - Silius
Inde omnis domus inclinata recumbit - Virgil.
Primus honos columenq gentis - Sarbiewy
Sincera honorum congeries, in quo caeteris vestigio recti, et
ductos video mores meliore metallo - Cladiang
Similem quae protulit aetas consilio vel Marte virum - idem
Orbem implevit meritis - Ovidius
Notat meliore metallo, hic omnem fortuna virum - Rutil.
Vir fatis maxime, cujus dextra per ferrum pietas
Spectata per ignem - Ovidius
Famamq ipsis jam terminat Astris - Barlaq
Praeclarum est majorum facta edicere, ac multo praeclarius
sua monstrare posse - Salustij
Per te effeto ferro adamantinum refulsit auro seculum et
undiq gazis, coronatumq gemmis purpureo reviriscit aevo - Sarb
Sidera sunt Procerum fasces sunt astra Quirites
Dant trabeata jubar pariunt quoq nomina lucem - Nasac

Apprecationibus servitura
Fragmenta

Ovidio — Optavi peteres cœlestia sidera tarde
Horatio — Serus in Cœlum redeas diuq lætus intersit populo Quirini
Ovidius — Tua processus habet fortuna perennes
Claudianus — Liquidi clementior aura Favoni pratis te croceis pingat
Persio — Diem numera meliore metallo
Idem — Quidquid calcaverit hic, rosa fiat
Lucanus — Munus habe Cœlum cœlo spectabere sidus
Claudianus — Te cuncta loquatur tellus te variis scribant insignibus horæ
Laurus annosum tibi signet ævum, fata te norint properent[q]
Sarbievius — Parcæ, nescium carpi tibi destinatum stamen in annos
Currite candidis horæ quadrigis, ite magni sæcula deproperate
Idem — menses
Idem — Tardum sereni postibus ætheris te sydus addas
Nowicki — Ibit inoffenso per terras gloria passu
Omnia mutabis meliore metallo, gemmis hora fluet, fundetur
Idem — mensis obryzo annos saphiro soli dabis, lustra smaragdis,
Idem — et nova concrescet fortuna adamante perenni
Idem — Tollet in altum fama decusq caput probrosæ ignara ruinæ
Idem — Canescat in alto fortuna gremio
Idem — Discedite noctes sol rubet ite graves luctus

Epistola Gratulatoria Natalis Christi

Scisły Boga z ludzką naturą związek ciągnie mię do ewinkulacyi fœderis antiqui, a dziecinne pieluszki scisleysze nad nodum Gordium przyiazni nexus reprezentuiąc z WMMMPanem obligujię do applauzow a wsłow ozdobie szczerey apprekacyi zawieszuię auguria. Dla czego win szuię WMMMPanu dzisieyszych serdecznym affektem solennia obligowana szczerliwość cieszącię się z tą enodacyą

chęci swoich. aby in filo pomyslnosci szły fortunnych sukcessow kategorye ktorych by przeciwna impreza nieprzerwała oprocz tego: fata te norint properent Parca nescium carpi destinatum tibi stamen in annos. Te zas omina że nie płonne aby evincat skrympotwane Bog niemowlę dziecinnemi wyrazami życzy sobie inviolabili voto obowiązany respektowi.
JMłc MPana życzliwy Brat y uniżony sługa

Epistola Gratulatoria Novi anni

In termino roku nowego z dawney protestacyą przyjaźni per vicariam stawam paginam, lubo nie trzeba mi się z indukt[em] odzywać nie zastarzałey nigdy chęci życzliwych explikacyi ani reassumpcyi czynić niby dawney korrespondencyi lini cie bo ta z dawnemi kontynuowana laty na żadnego roku kadencyi nie ustała; tylko mi należy zapis uprzeymości moiey ktorego żadna czasow nuzgluzuie preskrypcya ku osobie WMłcMPana cum voto pomyslnych momentow, łaskawych godzin, przy nowey lat rewolucyi, fortunnego roku; czego ze uprzeymie życzę na to się zapisuię
WMłcMPana życzliwy Brat y sługa

In eadem materia.

Z zaczętym swieżo nowym rokiem innowacyę czynię affektu, ktory iednak żadney nie znał zastarzałości, chyba co tym dawność iego uznaię że iuż annis maturuit, y nie drisieyszym się być sądzi, bo tu comes antiquus tu primis iunctus ab annis, y życzliwa konfidencya z nami zrosła y w lata iuż podeszła. Renowacya tedy uprzeymości moiey na to będzie, abym in novitate cordis niezastarzało:
sci

ści Nigdy życzliwych chęci WMWMći Panu prezentował, y zaraz in fonte szczęśliwego kursu lat dalszych, życzył fluant pretiosa largis secula rivis; y z czym teraz na początku roku odzywam się, to będzie co momentalna zabawa przez całego roku kontinuacyą reassumować przyiaźni argumenta na com teraz zapisuię WMWMći Pana Brat y uniżony Sługa.

Epistola Gratulatoria initii Quadragesimæ

Extraordinaryina było była y niekonnaturalna postowi mortifikacya, gdybym życzliwey korrespondencyi abstinencyą miał, zachowac bo lubo muti pisces są teraz naszym alimentem, przecież ich qualitas w substancyą konfidencyalney poufałości nieweszła; muszę przy świętych feryach uroczysty dawney życzliwości ritum odnowic, y nie tak ad populum, iako ad hominem qui mihi sat multos unus supplevit amicos solennitatem propensyi moiey zapisać co teraźnieyszą czyni expressyą chęci moich z powinszowaniem zaczętey kwadragesymy ktora żeby się nie in passione zakończyła ale żeby wszystkie żale odmieniwszy w konsolacye, weselszych czasow była oryginałem y naywczerstwieyszego zdrowia okazyą Życzę WMWMći Pana Brat y uniżony Sługa.

Gratulatoria Paschalis

Przy tryumfach z martwych wstaiącego Boga palmam mereri w affekcie WMWMći Pana że iest moie Sacra oświadczam, ieżeli bowiem z nim certować uprzeymością per inducias wtwyczaymi poszło, dziś kiedy Pana zastępow tryumfalne echo applauzem szczegulnym inceptą daie mnie vocale classicum iest excytamentem do popisu chęci moich. Zatym nikomu niechcąc ustąpic w przyiacielskich expressyach preoccupo wszystkich propensyę applauzem uroczystości teraźnieyszey uprzeymą affektu charmonią ac scentu votor Życząc aby godne

Na sławę imie WMWMśćPana celebret totum discurrens fama per orbem przy triumfach Rzymskich laurus annosum tibi signet aevum ożywiony życia Dawcą niech dodaią czerstwości zdrowiu, rosekom długości sukcessom uszczęśliwionia chęcią pomyślności te apprekacye pioro lete, affekt diktuie adrebuie uprzeymość tego który stateczńie oswiadczam się żem iest WMWMśćPana Życzliwy Brat y Sługa.

Gratulatoria Nominis Stephani

Nietak na papierze charakter niezgluzowaney uprzeymości rysowac bym należało iako bardziey na twardych Szczepana skałach abym adny statecznego affektu wyraził, tylko że niechcę retodere lapicidinam, ani znowu saxis adoriri Szczepana ostenctas gdy adoro tu na tym membranie czynie expressyą powinszowania szczerym sercem rekursu Patrona S: życząc aby kamienie męczeńskie in titulum godności WMWMśćPana et aram honoris erygowała fortuna insultom przeciwnym niech staną terminalną kolumną pomyślnemu zaś szczęściu niech będą tryumfalnym kolossem; a ieżeli w cynie swoiey mieną iaką deprecyacyą mutentur meliore metallo a WMWMśćPanu nos ca concrescat fortuna adamante perenni. Ta nietak z kamienia apprekacya ale z ochotney wynikneła uprzeymości cum plausu et debita veneratione WMMśćPana Życzliwego Brata.

Responsoriae epistolis gratulatoriis debent correspondere ideoq haec puncta communiter continent: 1mo gratissima asseritur amici dignatio. 2do. gratiae aguntur pro affectu. 3tio vota reflectuntur in apprecantem ordo tamen hic punctor. variari potest exemplis res declarat.

Responsoria Epistola gratulatoriae Nominis Stephani

Życzliwey charakter expressyi uprzeymości y affektu WMWMśći

Pana exemplarz na sercu umnie wybity, iak z wielkey moią odbieram konsolacyą, tak nie mnieysze mam chęć zebym tanta dignationi ad aequalitatem respondere WMWMści Pan movit omnem lapidem na Stefana, abys gruntowność Zyczliwości swoiey wyrazil et vocis pondus addas więc zaraz cierpliwie in te ruiturum Sisyphe saxum braterskie votorum ictus reiicio nasamego WMWMści Pana ktory diem numero meliore metallo WMWMści Panu kazda gemis hora fluat fundatur mensis obryte. Teraz zas gdy za laskawą na mię moie reflexyą y Zyczliwe omina dzięki zanoszę, wielką chęc wdzięcznośći rezerwuię sobie ten dług uprzeymości braterskiey bez resztu u mnie nigdy niebędzie Bo a debitu aeternus debitor huius ero ktory dzis oddebratem WMWMści Pana Zyczliwy y.

Responsoria Gratulatoria Nativitatis

Pamięci laskawey zyczliwych chęci, stateczneyo affektu wielki dowod ex interprete mentis teste fideli z listu WMWMści Pana przeczytalem; gdzie mi wpicturkach dziecinny Boga wszelkich mancipulum augurorum zawięzuiesz co iako z wielką kontentecą akceptuię tak większą obligacyą na sobie czuię do dziekczynienia za uformowane omina ktorych nie inaczey effektuacyi Zyczę sobie tylko aby szczęścia, sukcessowo pomyslnych nie rozerwana konkatenacya w Domu WMści Pana cwincat wota moie; Zycia zas mego ktoremu zhczysz WMWMści Pan nescium carpi stamen in annos wszystkie osnowę in sortem osoby iego obliguię abym mogł rowonie in columi uslugami memi wdzięczność częstymi na mnie faworom oswiadczyć. O tych chęci ieżeli approbacyą Nieba odbiorę, dam sam skutek w wszelkich okurencyach, gdzie in omni pasu wdzięczen uprzeymosci WMWści Pana indissolubilis voti dam dowod plenissimo cultu uniżony WMWMści Pana Brat y Sługa y.

Hoc paragrapho etiam de orationibus gratulatoriis

Festorum et nominis agendum esse conclusimus; proinde jam doceo quid observandum sit his in gratulationibus.
Notandum primo materiam gratulationum, Natalis Xti, Resurrectionis, Nominis sumi ut plurimum á circumstantiis temporis vel nominis. v.g. in applausu nascentis Christi materia orationis potest esse verbum natum. 2do. orbis totius communis latitia et plausus. 3tio. fasciæ, cunæ, lachrymæ, præsepium, strena, hyems. Paschalium gratulationum occasio esse potest, triumphus Resurgentis Xti, ab occasu exoriens sol Justitiæ, marmor sepulchri, lætitia consonans alleluja &. gratulationum natalis diei erunt nominis cujusq adjuncta v.g. Joannis aquila, calamus, liber, Stephani lapides, cœlum apertum; Sebastiani sagittæ scopus arborum cui alligatus est Sanctus. Petri petra, claves, porta Xti, pontificia insignia. Pauli gladius, liber.
Nota secundo. modos hujusmodi gratulationū scribendarū esse istos:,
1mo per allusionem festi ad adjuncta ex illis eruendo propositionē. 2dus modus est cum stemmatis alicujus et festi combinant adjuncta. ac tunc fiet applausus quasi per allegoriam in hoc situm ut verba servientia proprie stemmati, et verba servientia proprie circumstantiis festi seligantur talia habentia quæ inter se aliquam proportionem relationis v. similitudinis v oppositionis v contrarietatis, v.g. in gratulatione Natalis Xti. fasciam vulgo Nałęcz combinares cum fasciis infantis Xti. cum musica cœlesti stemma Trąby. cum bove ad præsepium Xti stemma ciołek. Florentes hieropontinas rosas tempore Nativitatis, cum stemmate Poraj, v. Rosa. In gratulatione resurgentis Xti potes combinare lapidem sepulchri cum stemmate kuszaba seu mosari lapide. vocem polonicam. wielkanoc: cum stemmatibus Luna, stellis, duabus Lunis, sanguineum mare cum vulneribus Xti profluens cum stemmatibus Hołdice, Lodzia, Korab. Triumphum resurgentis Xti, cum stemmate Vexillo. Similis combinatio stemmatū fieri pt cum adjunctis nominum.
3tius modus scribendæ gratulationis ejusmodi per protasim et apodosim si scilicet aliqua eruditio, symbolum, fa:

bula, materiae serviens, proponitur, deinde fit applicatio ad festum et personam ac demum apprecationes adduntur.
Possunt tales fieri orationes etiam per thesim et hipothesim, per Syllogismum, per enthymema, per expolitionem Oratoriam, de quibus modis actum est superius, parte 2da paragraphis aliquot. Ut evidenter pateant quae diximus exemplis sunt illustranda.

Oratio Gratulatoria Natalis Christi
a circumstantia gaudii communis.

Chybaby z skał albo z Marpeyskich marmurow ukute to nieczułe było serce, ktore by dziś sensum radosci pospolitych nie miało N.N. gdy pociecha wszystkich melancholii infans corusco sidere pulchrior powszechnego autor wesela tetryczne do tych czas expektacye cieszy, ktoż bez konsolacyi, ktoż bez rozweselenia, ktoż bez osobliwszey kontentecy, iuż Niebieskich chorow nayzoysze excelenty, przyzwoitym dziś iey wesołosciom incepty pięknym daią tonem, gdy melodyiney słodkosciey ziemie y Niebo napełniaią. Nieme nawet luminarze iak by zrozumiały radosci ofiarę, na applauz triumfalne nieca ognie w multiplikowanych słoncach y niezwyczaynego podniety lustru do wesołey admiracyi zapalaią zymię, y zyma nawet tetrycznych nieczuięc okropney zimy rygorow łagodney smieie się wiosną, gdy chiropontynskie winnice całe w rozwinionych kwitną rożach, a engadeła winice od rado sci, pukaią się. Powszechna zaś nie oney nawet natury w pociechach. Sympatya swiat cały napełnia konsolacyą, Otworzyć prawda Bog niemowle z swiętych trzy cystern ale te gemitus expressit pectore laeto non aliter manifesta

Putans abscondere mentis gaudia quam lachrymis ten stillans: Luctis succus amoris rozpływaiącego się wwesele serca źrzódło iest pociech wszystkich słodki strumień. A zatym wcale dziś żadnego niemasz żalowi mieysca w tylu irritamentach pociech; więc z Domu WMMWMPaństwa melancholiczne niech ustąpią czasy, detryczne momenta wesoły niechay puls wypędzi dzień dzisieyszy secli melioris ongo złotym promieniem czarne rozpędziwszy żale bezchmurnych nigdy się niezasępiaiących dni zgoda zawsze wesołych niech zaczynie kalendy; tak uprzeymość y szczerość dziś radosnego serca życzy. Dixi.

Gratulatio Natalis Xii a circumstantia Stemmatis Zaręba dicta matri

Macierzyński kartel dziś synowska attakuie submisya NN. Od imprezy mnie lew nieodstraszy rodowity, bo ten niezuca strachu, którego gracye cukruią. Idę za wodzą zastępów drużyną Bogiem, z tą rezolucyą, żebym doserdecznych pergama Synowskiey uprzeymości zaprowadził znaki; ani się reprehalia obawiam bo Pański respekt WMMWMSiey Pani dobrodziki wsem że pozwoli triumfować uprzeymym chęciom, które gdy ia składam do nożek Macierzyńskich, nie pospolity triumf podnoszę z subjekcyi moiey. Atoli iuż iak za murem stoię za rodowitym Zarębą [bezpieczny bo dziedziczny [illegible]] WMPani dobrodziki, której na nieprzyiazne imprezy Lew assistuie. wotum tu moie przydaię, aby przeciwko niefortunnym szturmom zostawał dom Macierzyński iak niedobyta w murze forteca a Christus kamień węgielny szczęścia fundament niechay zatory.

Breviores applausus in eadem materia.

Primus a circumstantia floris Nazareni

y Przy rzygone Decembrowym w affekcie dziś wioźne przez

zuie gdy przy florencyi Nazaranskiego swiatu się florem uprzey: moresmosey zniewolonych checi herbam porrigo WMPanu cum votorum manipulo aby w Wiosnie szczęscia nieodmiennego WMSPana kwitnącey wiek swoy kontentowal y potym w Nestoru latach flore senii sedziwie zakwitnął.

2dus a circumstantia Solis justitiae orientis

w Pierwszey zorzy tego cui nomen oriens ia magni Solis WMPana umbras sequax stawam zaapplautem y ta apprekacyą, abys WMSPan nam in prima auge szczęscia zawsze sianiał, ktorego lustrem, dzis nasze oswiecamy, WPanu niech zbytnie rube pulsa candidus ire dies y zawsze niezachmurzoną niech wiek idzie pogodą, donec tardum serens postibus Athens, te Sydus addas.

3tius ab Eruditione

Przy słowie wcielonym na swiat wydanym milczą Delfickie oracula, ia non falsus Apollo odzywam się z applautem y non vanus augur cum omine gdy zamawiam w wcielonym Słowie domowi WPana wszelkie pomyslnosci wskroconym słowie syllabum niezliczonych pociech.

Plures gratulationes in eadem materia modice immutatae epistolae ejusdem pariter materiae suppeditare possunt,

Gratulatio festorum Paschalium
â circumstantiâ lapidis sepulchralis

Przy zmartwych wstałego Iezusa grobowcu własnie iak ad Lydium synowskich propensyi czynię probę N.N. Luboć nie złota umnie wserdecżney auritodynie wena, z tey naybar dziey przyczyny że aurum silet a umnie milczenia quali tas dzis exkludowana, iednak magno se librat pretio synowskiey uprzeymosci submissya, nie dlatego zeby się droży.a y sama z siebie poważała, ale że znaczną wagę bierze od nieoszacowanie godnych imion ktorym dzis applauz czyni. Ani mię zrzyta praca w kamieniu mezy grobowym, ktorego ochota wrodzo

na w niewczym nie uciąża. Toruz się po marmurze śmiertelnym same peryody a w nich synowska uprzeymość pod nogi się ściele Pańskie z tą apprekacyą: a żeby głaz śmiertelny wszystkim nie fortunnościom stanął obex w domu WPana y ten że sam był wyniesiony in titulum szczęścia y pomyślności wszystkich. dixi

In eadem materia á circumstantia Sepulchri Xti

Zbawiennego życia śmiertelne Mauzoleum jak żalom alteracyą, Jest grobem, tak radości pociech jest originałem NN. jeżeli z tego grobu Swiat na lepsze odrodzony życie po długim umorzeniu swoim szczęśliwie żebrać począł; toć tusyć godzi się że z tego śmiertelnego depositorium strupiałey nacoel nadziei żywe powstanie dokumenta. Z Boży Jym Panizem z popiołów dziś wylatuiącym bonis avibus wyniknie sukcessa —— nuncia luctus; iusuz nie fortunne omina condit avis. Niech przy inszych katafalkach nie iedna Niobe przez żalów y lamentów srogość kamienie, tu sors durissima fatorum miękczeie, tu twarde iako ponere duritiem coepere, suumq rigorem mollis mora molitam ducere vitam; a pociechy już nie iak z kamienia krynika ią; ani radości konsolacyi, wrożili signat lapis, w domu Jym z sukcesami z pomyślnościami składaią się apprekacye, gdy uprzeymość chce ie na grobowym rysuie kamieniu aby głaz ten ostrość śmiertelney złęp kosy niech się naniey roztbiia - duradati necessitas niech powstanie w gruntowney fortunie postumeril na którymby ufundowane domu tego szczęście żadnym przeciwnym impetem nie zruinowane, stateczną lokacyą miało.

Breves applausus gratulatorii festorum Paschalium

Primo á circumstantia wielkiey nocy

Błądził bym bardzo przy wielkiey nocy, gdy bym znaczne zapały obligacyi mojey in scintillis miał przywodzić; zarące się excito flammas ide zgorycością serca, z niewyb[ł]ym applauzem, żiąsnym dowodem uprzeymości mojey życząc aiebyś WMość Pan in novo coraz oriente godności, w południu szczęścia fruatur meli ore die.

340 Insig a circumstantia Resurgentis Xti cum vexillo

Powstay in applausum cum resurgente Domino, powstay z zna
Jiem uprzeymosci moiey y checi obowiązanych pópis czynię gdy
życzę: constitanu milites ather abys miał na przeciwne insulty
zawsze gotowe praesidium a pomyślności sukcessu, pociechy całemi
chorągwiami niech się w domu WPana lokuią.

Gratulatio nominis Nicolai a notatione nominis
Aurea reducis secula pretium temporum Saturnio Praeses dignissi
me ddo. Nicolai inde nomen non tam sonat cum aureum est:
quam bene audit a pretioso gubernio, ab inaestimabili charitate,
cujus durissima sors temporum Ludius est probata omnino grad
altissimi auream. Nihil de ferrea aetate, nihil de temporis Brentis
seculo gubernia tua habent, qui dies meliores metallo distinguis.
Horae sub pretioso viro momenti nullum internis agitata.
Motibus torquent Ixiona nec sub graviore ictu, velut mallei
ingemiscunt; momentum quodvis paterni cordis pulsu, id est
evisceratа haritate metimur; quare omnium sollicitus pro te
votum est, tibi currant candidis horae quadrigis, eant magni
menses secula deproperent; antequam tardum sereni postibus
aetheris te sydus addas

Gratulatio ejusdem nominis à notatione Nominis Myrrhae
Episcopi
Myrrhae Praesul, si quid in nomine amaritudinis praefert tu qu
berni morumq suavitate condis Praeses ad gustum omnium.
Hyblam facis his quos regis, velut Rea apum sine aculeo quo
pungas; omnem amarorem, quicunq deapum vel ex temporum
acerbitate sive e cruda rerum omnium difficultate huc posset
influere ita avertis dulcissimâ tuâ providentiâ ed etiam palato
sit exploratum, plusquam Hymetti delicias te huc invexisse.
Malea secula vivunt argumentosia tua examina ros bibi tymo
favoq diffluunt horae cum tu etiam temporum acerbissimâ
sorte nescias amarescere. Quare ipse delibes suaviora

Tempora lapsis ambrosius Praeses, tibiq mellificent asperrima, ac amor praesentium in nectar diffluat, liquidum ~~[illegible]~~.

Dixi.

Gratulatio Nominis Catharinae
ab adjuncto martyrii ejus Rota scilicet

Koło Katarzyny świętey prawdziwie fortuny z szczęściem w ten dom się toczy gdzie z świętą wymienia znaydnie konwenency NN. nie iest to tylko wożnia próżne zcze bez rzeczy omen, co mawię, ale rzetelnosci samey prawdziwa obserwacya ze wiezkey z Niebem przez powtale westchnienia korrespondencyi w rekurse do Swiętych, Patronka Swięta nayczęściey myśl y affekt napełni; a to pewna że nie wdługą sollicitowana proby skutek czyni checiom supplikuiącym y tam obrot szczęscia kieruie kołem swoim, gdzie mu dukt czyni prowadzący affekt; ciągniesz twoim Pani pomyslnosci circumferencię cały swiat w ogręgu Katarzyny S. sukcessow, szczęsliwości, ktore żeby skuteczniesię toczyły bez wszelkiey rewolucyi nie fortunney uprzeymość szczere obowiązana życzy

§ IIIus
De epistolis gratulatoriis honorum, successuum

Ad officiosas epistolas dixi paragrapho secundo pertinere epistolas gratulatorias honoris, victoriae, eventuum prosperorum item gratulatorias natae prolis initi conjugii, suscepti sacerdotij etc. ideoq de non nullis hoc paragrapho agemus iam aliquas ad epistolas Epithalamicas reiciemus.

Modus scribendarum hujus modi epistolarum est hic: in exordio, formatur aliquis impetus in ordine; ad gratulationem ordinarie sumitur â gaudio communi, â collata dignitate, vel de bono successu aliquo; aut etiam sumitur â particulari aliqua obligatione ad plaudendum; qualis est cognitio gra:

tiarum vel amicitiae usus. In propositione applausus ipse exponitur et gratulatio; deinde possunt innui merita quibus dignitas collata est, recensentur gesti tituli cum laude ac publico commodo, obiti; recensetur etiam splendor generis aliquando praeterea amor principis conferentis beneficium celebrari potest; possunt identidem agi gratiae principi quod homines dignos evehet et praemia aequa virtuti distribuat. Si autem aliqua auguria et presagia honoris praecesserint, fortunatis eventibus applicanda sunt. In conclusione vota majorum honorum ponuntur si nondum summa est dignitas; si autem praestans aut summus est honor diuturnitas temporis vovetur, publica felicitas, formantur omina civium, spes publica inducitur ac demum gratiis honorati viri sese commendat applaudens. Si autem gratulatio fit boni alicujus successus, conclusio continet apprecationem prosperorum eventuum ac feliciorum successuum.

Fragmenta gratulationibus honoris servitura.

Emitur solâ virtute potestas. - - - - - - - Cladianus

Talem te protinus anni formavêre rudes, et dignum vitâ curuli traxit iter. - - - - - - Idem de Mal: cons:

Mentis majora patebunt praemia. - - - - - - idem

Patuit campus certusque merentis stat favor. - - - idem

Consul per populos, idemque gravissimus author eloquii, duplici vitâ subnixus ... procedat libris pariter fastisque legendus. - - - - - - - - - idem

Titulo tunc crescere posses, tunc per te titulus. Clad. de laud. Stiliconis

Portus honorum semper eras. - - - - - - idem ibidem

Grandia laturus praemia meritorum. - - - Horatius

Nihil tam excelsum quod non virtutes mereantur. - - Tacitus

Nihil desperandum Theucro duce et auspice Theucro. - - Horatius

Pulchrum eminere est inter illustres viros consulere patriae. — Seneca
Multum faciat gens una senatum — Nowicki
Hic habitat gens omnis honorum, et quos arma ducum, quos et diademata regum, purpuraq et chlamides et gemma superbius ornat. — Idem
Retinet commercia solis inter Sarmatici dum splenduit astra senatûs. — Idem
Ille quidem titulis fulsit, sed culmina rerum porrexere animum cêlis et adauxit honores se magnô. — Idem
Plura fragmenta gratulationis epistolis ac orationibus servitura, paragraphus de epistolis funebribq continebit ubi concervabuntur in laudem viri fortis, viri magni, in Republica, viri probi, viri docti, fragmenta.

Epistola Senatoriae dignitatis gratulatoria

Idac na adoracyą honorati orientis w dom WMMWM Pana po świeżey iego na tum polum elewacyą gdzieś WMMWM Pan in firmatione splenduit astra senatûs winszować bym powinien Oyczyźnie principalniey że tak godnym Senatorem zaszczycać się może, którego do purpury anni formavêre rudes et dignum ôstâ curuli traxit iter WMMWM Pan magnorum curuli meritorum fastigium to, na które wstąpił elewuiesz. y lubo titulô olim crescere potes nunc perte titulus y większey za szczyt godności z siebie czynisz niżeli na osobę swoię ściągasz atoli y WMMWM Panu hanc sortem distributiva justitiae winszuię communi plausu ex voto całey oyczyzny odbieraiącemu pretium non vile laborum; już teraz nadym śmiesznie spocząć sobie możesz WM Pan po fatigach trudach około dobra pospolitego, spracowany zasiaday WM Pan inter conscriptos patres jam pars magna senatûs w którym leżwie nie respublica nostra tota Camillus erit. ja ex humili urzędzie na teraźnieyszym stopniu elewowanego WM Pana

Znam się bydź nazawsze profundissimô cultu WMWMPana życzliwy brat y nayniższy sługa.

Gratulatoria Duci exercituum

Jaki strach nieprzyjacielskie zapewne przeniknął serca gdy publiczne Merkuryusze insigni famâ et felicibus armis WMWMPanu martium decus konferowany ogłosiły takież radość wszystkiej oyczyznie sprawiły ztąd że WMWMPanu in tutelam padła, nad którego justior alter nec pietate fuit nec bello major et armis. już teraz publiczne ubespieczenie na obie uszy zasypiać może, gdy pro nobis vigilat antipater. á któżby sobie nie winszował w uszczęśliwieniu oyczyzny swobodnego życia, gdy in Herculis armis nostra salus stetit. ukontentowanie pospolite wszystkich, zaz pańskiey dystributywy sors czynów, rassług godności WMPana, którey winszuiąc iako magnam premięglonam krwawych usług aquale pretium szczegulnym czeży applarem wszelkiego wodza który Martis origine nad krew zwycięzką od Antenatow wziętą gotowym się czyni sakrifikować oyczyznie. Nie wspominam tu Sagata merita bo te Polski świat na kartkach nieprzyjacielskich zapisane czyta, albo znaczne ich widzi monumenta; po okropnych nieprzyiacioł mogiłach życzyć mi tylko należy aby to sagum które z nowym honorum WMPan resinduis już dobrze zafarbowane krwią nieprzyiacielską zmienione nową mitestiturą ugodnie WPana regiment w sceptrum transformowany oyczyznie ordynanse dawał które partikularne votum ex communi omine formuiąc non vanus auspex bydź sobie życzę z wszelką obserwancyą WPana brat życzliwy y sługa.

Gratulatoria dignitatis Judici deputato Ad tribunal Regni

Ubiegam wszystkich wota abym pierwszy protestacyą submissyi moiey ad archivum biegłości praw oyczystych et integritatis nigdy nieskorumpowany WWM Panu zaniosł. Nie mogła nikomu bespieczniey regni felicitas jura sua et privatorum fortunas konfredytować, iako kiedy in magis bus Sortes suas WPanu złożyła którmu in legem conscientiæ wstatut sumnienia weszło tak piastować cudze substancye żeby ad minimum unguem od manuduckcyi praw nie odstąpiła sententia. szczęście to naszey oyczyzny że na magnum Atlantem interessow swoich wielkie molem złożyła który ambidexter y prawa całość utrzyma y interessowanych stron labentes res podźwignie zaczym nie tak WPanu sądowey jurisdykcyi authoritatem winszuię bo ten honos onus gdzie sub pondere ustawiczney pracy silić się trzeba y ad urnam justitiæ siedzieć śmierci się prawie rowna. ale oyczyznie jest czego winszować, gdy taki godnego w Parlamencie koronnym ma jurisdycznych kontrowersyi superarbitra, który wsprawach publicznych doskonały stał się prawie legislator że co powie to sprawie słuszności thesis, słuszności oraculum, experiencyi konkluzya, prawdy treść; takiego sobie życzą centumviratus Rzymskie, Ateńskie areopagi, Spartańskie effory, Angielskie y Francuskie Parlamenty. y com wyraził, nie jest to adulantis ceremonia ani interessu partikularnego komplement, ale jest gestientis gaudii sensus y zdania wynurzona konfessya, którą ex voto ad aram Themidis wieszam WWMWM Pana życzliwy brat y sługa

Gratulatoria in genere dignitatis

Honor narastaiące ramiona WMPana który nay bardziey mnie participem czyni solatiorum które na WPanu redundant y intimus ich sensus tak serce konterfektuie że nie mogę się utrzymać żebym nie miał palam oświadczyć radość

moich y owszem wszystkich bene sentientium votivo plausu WMPana jeżeli jednak insrych JchMściow mnie życzliwość do powinszowania uprzedziła tym cięzszy Tardiorem passum że w którym teraz nieyszym listem nad insrych praesentuie ukontentowanie sigasu w życzliwości ku WPanu primu nieustępuiąc. trzecy albo ieniescy zapłakiem kunier moie dodaie proby życzliwości która intentione suâ bardziey niż celeritate zaszczyt bierze. iescze iednak zupełnego nie swiadcze upodobania z honoru WPana bo w ten czas doskonale dopiero mnie ukontentuie fortuna gdy egregium semper patria caput vindex fori legu ritusq togam odbierzesz WPan aequalem mentis com nam to życzliwe votum składam ad aram swieze go honoru z zapisem wiecznym żem iest WPana ży: czliwy brat y sługa.

In eadem materia

Jako wiadoma iest WPanu życzliwość moia którą na zawsze konsekrowałem WPanu tak snadnie wy perswaduie excessum radości moiey którą zabieram z nowiny ofunkcyi WPana to iednak przyznac mu szę że nic niespodzianego nieprzyniosła mnie którey znaiąc godność WPana mówiłem że portus honori semper erat y paria meritorum latuito praemia obiecywałem praesago animô te prowincya do któ rey przywiley WPan odbierasz przyiąłem iednak nowinę te tak iak osobliwy interess maiący w honorze WPana. pospolita iest albowiem fortuna y godność między ludźmi którym animorum coniunctio ulie idem nolle atq idem velle mieć rozkazała alec y mnie szcze gulny potka honor od WPana kiedy mnie godnym osądzisz usług y rozkazow swoich wykonania iako prawdziwy WMPana życzliwy brat y sługa.

Responsoria gratulatoriis epistolis sequentia

Debent continere puncta: 1mo aestimatio affectûs significatur et quaedam gratitudo pro applausu promittitur. 2do extenuantur merita et sibi collecta dignitas appretiatur. 3tio obsequia promittuntur amico et omnis promptitudo in executione imperiorum ejusdem.

Epistola responsoria gratulatoria dignitatis

Jako życzliwość WMPana z fortuny mojey respektu bierze sobie materyą ukontentowania swojego, tak ja z przyiaznego powinszowania biorę sobie dobre incentivum do ochoty większey na rozkazow WPana wypełnienie. y lubo mnie nad inne łaska majestatu Polskiego wyniosła jednakże u wszystkim amicitiae cultoribus podała rzeczy z honorem obdarzone mieć snadnieysze ad compleandum et adsubveniendum tardemus pozdobnieyszemu, przetoż WPana abyś miał experymentu ofiarą, w ktorym bym dał probę życzliwości y oświadczył że tym bardziey amicitiae jura szanuję gdy moie podłość szanuiąc favores pańskie między nimi iednak te nayczęstsze sobie godność poczytam pisać się y być WMPana życzliwym bratem y sługą.

In eadem materia

Nie wiem czy szczęściu prawdziwemu czy ludenti fortunae przypisać mam ten godności prezent, ktory z łaski od bieram Krola JMci. Wiem albowiem iako ten mego honor kłopotow niewidzi abstynencyą. dulce to jest pondus jednak przecie pondus osobliwie nasze ramiona ktore takim funkcyom sua tenuitate ledwie zdołać mogą. w tym iednak prawdziwszy uznaię fawor ten iest obiectum przyiaznych WPana inklinacyi w ktorych posiadam

Nadzieie że mnie consilio suo uczynił WMPan z nie sposobnego sposobnym a z własnego do [illegible]. WMPana wypełnienia kiedy mnie rozkażesz skutkiem dowodzić tego zem jest WMWM Pana kochaiącym bratem y niskim sługą.

Sub eodem paragrapho de orationibus gratulatoriis ut supra dictum, restat agendum; proinde noverit orator hujus modi orationum idem fere esse artificium quod et orationum gratulatoriarum nominum, itaq in praesenti materia orationes conflari poterunt vel per prothasim et apodosim v per syllogismum v. per objurgationem encomiasticam v per adjuncta alicujus honoris hic modus ultimus plurimum confert oratori ne sit sterilis oratio, proinde debet respicere et attente considerare adjuncta personarum quibus plauditur honorum vg Cancellarii Regni, Episcopi, Mareschalci, Regis, ac sensus ex adjunctis convenientes eruere debet. Si autem a circumstantia stemmatis alicujus scribitur oratio, adjuncta pariter stematis maximè disquirienda sunt, ut uberem copiam sensuum praebeant. vel etiam sub una circumstantia stematis tota scribitur oratio unumq adjunctum per varios sensus extenditur ut exempla copiosius docebunt.

Gratulatio honoris sacri â circumstantia Stematis Sagittae

Non metas rerum defigimus sagittae tuae N.N. summis maximè. Transcedis sublimia elevati honoris et quiscopus honorum est, illum vi magnorum attingis meritorum, sanctioris apex gloriae tituli innocentis eminentia, minimè profani summum fastigii jam te minus est, cum tu supremis verticibus caput optitissimum, omnium sublime votum emines editissimo honore major. Sublimia haec sint licet non tam ingentium meritorum tuorum excedunt mensuram; magnis virtutibus fastigia haec initialis sunt apex, gloriaq ex tuis decoribus erecta grande quidem inchoamentum tamen non terminus; rudimentum culminis radix sublimitatis, gradus profecturo per majora titulorum incrementa. ex non mediocri hoc sacerrimae dignitatis ascensu parare ad maxima; norint superum convexa sagittae, et quidquid sublimiq evexit gloria sit tibi

Illud scopus. dixi.

Gratulatoria cujuscunq honoris à circumstantia Stematis Ala.

Aptat avitam domûs tuæ fama pennam, fastis te gloriæ insertura inter conscriptos patriæ patres aurô cedroq notandæ. Suo Cæsar scribi calamô potuit, tu omnium merens pennas et encomia, scribens in facie pallidis præ reverentia tui honoris typus gloriæ, jamq et legens eminenter tu caput primum, tu titulus, tu initialis apex dignitatis. in albô gloriæ nominis et meritorum tuorum syllabus characteo est et insignis nota memoriæ usq ad posteritatem. subscripsimus nos gloriæ tuæ, non tamen terminalem adjecimus periodum; prima hæc dignitatis tuæ linea per puncta honoris amplificabitur. Scriberis famæ pennâ et pars eris historiæ totoq legens in orbe semper adamante notandus. Occupa interim hos quibus gloriosè imprimeris fastos imple primam dignitatum faciem deinde inter glorias tomus ingens titulorum futurus Epithome. dixi.

Gratulatio honoris à circumstantia Stem. soleæ.

Avitæ soleæ tuæ magnisq tuorum meritorum insistit honor vestigiis N.N. Huc nondum congressum intuleras jam apiam nobilissimo salium virtutum, plusquam regale effecisti iter; præcucurrit præambulatus huc accedenti, à fronte modestia vultus, à pectore illibatus candor, à lateribus comitata gravitas morum, stipavit prudentia, tam plena purpura, quam frons verecundiæ, comitatum auxit populosissima exproba opinione fama meritis, caterva; ut cum his ad pompam tibi ipse sufficias. Hæc subsequitur reposq legit vestigia gressu prima dignitas, ingens sanctissimô calle quem triviâ per virtutum sacraria descendit ad te honor. hic, processus ut habeas altissimos, nec confecto stet quasi cursu vota nostra ultra ascensurum expediunt; ex via in viam gentilis agat te solea. ex circo in circum, ex olympiis ad gloriæ bravium prosiliat quietemq proferat titulorum.

§ Stüs

De epistolis gratiarum actoriis, Salutatoriis, valedictoriis, narratoriis

Epistola gratiarum actoria, ordinarie sequentia debent continere puncta: 1mo extenuantur merita accipientis munus aliquod. 2do exaggeratur beneficium dantis ac benefaciens laudatur. 3tio gratiarum actio pro collato beneficio exponitur. 4to gratitudo benefactori proponitur et memoria perennis munificentiæ, id quod præceptum continet clarius praxis docebit.

Gratiarum actoria pro honore

Nie tojest moie intentum ażebym vicariâ paginâ powinny dziękczynienia tribut oddał W[aszmość] Panu, gdyż wszelkość dobroczynności iego wszelaką dzielność przechodzi moię tą literą wyrazić tylko życzę sobie iakom wiele winien szczodrobliwości W[aszmość] Pana, że dobroczynności swoiey nie mierzysz nie godnością swoią y nie według proporcyi zasług żadney, kontentuiesz mię nad zamiar sposobności moiey, za czym pokorną submissyi moiey expressyą nie tak dziękuię za łaskawość na mnie iako rekognoskuiąc fawor Pański wieczney go lokuię pamięci z tym oświadczeniem, że żyć nie chcę tylko dobroczynney ręki cultor á W[aszmość] Pana nayniższy sługa.

In eadem materia

Jeżeli W[aszmość] Pan powinnego dziękczynienia za respekt szczegulny mnie wyswiadczony żądasz, chciey W[aszmość] M[ości] Pan podać sposób wynaleść słowa którymi bym mogł zupełnie testari obligacyą moię bo ia niemam u siebie żadney sposobności do odsłużenia y wyswiadczenia wdzięczności za tę łaskę którą mię W[aszmość] Pan kontentuiesz oprocz tego, że iako generosæ actiones sobie są rekompensą y premium tak to wszystko co mogę czynić, nic inszego nie będzie, tylko reminiscencya ustawiczna munificencyi W[aszmość] Pana przez częste wyznanie żem iest W[aszmość] Pana uniżony Sługa.

Epistola Salutatoria amici redeuntis ê longinquo domum
ex Carolo Kolczawa

Quod tandem post unius anni solaris spatium, ad tua sospes et incolumis pedem retuleris est quod maximopere tibi gratu ler. expectatus ades multum me reditione tuâ exhilaratum sentio. non tantum gaudii in singulos dies capio ex solis ad nos regressu quantum ex tuo. ille collustrat grato suo splendore oculos: tu animo meo optatissimam serenitatem obtulisti. iacui hucusq in tenebris tuæ necessitudinis luce orbatus. jam rursus in luce clarissima videor mihi versari. utinam sine mora hoc amico lumine perfrui cominus valerem ut primum denunciatus est mihi reditus tui, confestim me itineri dedi Phœbum mihi reducem debito officio salutaturus deq adventu tuo mihi dudum optatissimo gratatu rus. Dum hæc urbanitatis studia jam jam ordiri volui factus est menti meæ timor obvius ne forte præsentia mea quampiam tibi facesseret molestiam ex magno itinere fatigato. nam delassatis curatio corporis et placida quies suat maximè opportuna. His cum forte etiam nunc opus habeas pro veteri necessitudine nostra te enixissime oratum velim, per tabellarium præsentem me certiorem facias de certo tempore, quô gaudium meum de reditu tuo propalam explicare valeam teq in columem videre, salutare, et utrôq brachiô complecti. Nil dulcius est familiari, quam frui rursum præsentia amici, exteris alio sub sole calentibus redeuntis. fave itaq ut quantocyus voto meo potiri liceat, aspectuq tuo velut novo novi cujusdam sideris exortu recreari, de quo cum nulla sub eat animum meum dubitatio vivo interim totus tuus amicissimus etc &.

Responsoriæ epistolæ hujusmodi salutatoriis hæc puncta plerumq continent. Imo exponitur gaudium ex eo quod amicum in columem a longinquis veniens reperiat. 2do vel invitatur amicus vel promittitur amico adventus suus ad illum ut coram præstentur officia salutantium se se amicorum. In fine vel amici desiderium exponitur videndi et promptitudo sua exponitur festinandis in amplexum

Amicissimi pectoris. In praxi praeceptum enucleatiûs patebit

Epistola responsoria immediatè praecedenti ex eodem authore

Reditus meus post tantum temporis intervallum eò mihi est gratior, laetiorq quod intelligam te integrê frui valetudine, resq tuas secundissimum cursum tenere de prospera amici fortuna verus familiaris non potest non laetitius incedere. meum est demisso studiô deprecari quod prior ad te non venerim et officia urbanitatis pro debito meo non persuerim sed enerves ab itinere vires causam adferre negligentiae hujus excusationem poterunt. lassitudo omnium membrorum minus est idonea officio humanitatis sed habebo ut confidere ausim in tua benignitate gratiam ac honorem trihoreo abhinc evo ludo plurimam eamq submississimam tibi salutem deferendi. Non enim e ratione muneris tui congruere videtur, quò ad viliorem conditionem meam te ultro demittas. Viro majori honorest praeviè exhibendus a minori fave proinde mihi, ave tibi debitâ urbanitate deferam teq intuear et amico ritu complectar miraquaequae tibi longâ serie te censebo quae per anni unius spatium in regionibus exteris degenti obvenere quaedam admirationi tibi erunt non nulla multo risu pulmones agitabunt unum tamen est quod te rogatum velim, ne me officiosius domi tuae accipias sed ne pluribus vota mea morari videar jam me comparo itineri ejus fruitures amici praesentiâ cui vivo ac morior servorum devotissimus.

Epistolae valedictoriae ut plurimum continent 1mo significationem propositi peregrè abeuntis aut mutantis vitae statum aut quamcunq ab amico remotionem sui. Deindè cultè pro genio politi seculi exponitur valedictio proportionata statui sese alloquentium. Quandoq invitatur amicus ad idem propositum quod ipsi significas tandem protestationem affectûs perennaturi quocunq sub sole finitur epistola. Res in exemplo patebit.

Epistola, qua compalestritas suos invitat ad religionem ac valedicit iisdem

Z niebespiecznego Swiatowych intryg Londu do szczęśliwego zakonney przeprawiwszy się transportu, nie odbiiam od brzegu, aż wprzod in sinum wszystkich WMciow Panow rycerskich, propensyi moiey zwolę expressyą; wynoszę się prawda z Swiata dziedziny ale serca nie przenoszę dziedzicznie rezyduiącego affektu WM Panom; y lubo całe Bogu konsekruięsię, przecież do Parcialistow moich iaka kolwiek iego dusza należyć będzie. y że nie iest to in praejudicium posłuszności Boskiey, wiem, bo u Boga tylko integritas, przyiaźni ku WMciom Panom partem sui rozciągnie. że raz od wszelkich pretensyi swiata dozgonny czyniąc recess doczesney nadzieie rezygnuię korzyści, spodziewam się że w tym approbacyą odbiorę od WMciów Panow bo wiem, że recti rerum arbitri dorzuciecie tego że do punktualniejszey z Bogiem korrespondencyi nawet samey trakt przez separacyą duchowną; y spodziewam się, że nie tylko pochwalicie intentow moich proceder, ale też propositum przed się wezmiecie y skonfederowanego przeciwko Swiatu życia będziecie adhaerentami; iakoż to chwalebny y zwycięstwa pełny rokosz przeciwko Swiatu, pewna korona na plac elekcyi wynisć stanu zakonnego za konwokacyą Boską czyli wokacyą, do ktory posłuszna promowuie subjekcya, pewne triumfow perpetuum martyrium palmę zwycięską daie y kurna nagrodę wsie. y lubo za palmam praeripio WMciom Panom, Boskich instinktow obserwator, iednak non aufero. bydzie prowidowało łaskawe Niebo zwycięzcąieym nadzieie y po waby Swiata triumfow insignia kiedy wszelkim heroicyzmem zdewinkowani. Niebu dacie vinctas manus, do czego za ani ciągnę ani wabię sam Spiritus Domini instillet meliora y ex piis scintillis niech rozarzy. wogien instinkta serdeczne czego gdy życzę wieczną moię pamięć obliguię przed Bogiem

WMciow WM Panow rycerskich ...

Epistola qua accingens se bello valedicit amico

Nie chcąc dusić w osobie generosi scintillas sangvinis y corat bardziey zarzących się chęci do czynow rycerskich gasić juz rem się rezolwował lilarć gradivo za duktem idąc nie naganney ochoty. ale per metus et pericula poyse zierat bedzie trzeba, á toto wse czy nie pulchram in vulnere vitam za miłą oyczyzne wyrz połozyć każe ordynanse, teraz disponuiąc się na wszelką fortuny decyzyą umyslnie vicaria pagina zbiegam do WMosPana zupreymości oswiadczenie ściskaiąc serdecznie, o mihi theseâ! pectora juncta fide, dzięłuię zatak wiele wyswiadczonych mnie przyiaznych dokumentow za dotrzymanie junium harmonii dobrey y kointelligencyi wzaiemney tym ostatnim moim vale proceduram moim proszę zycz WosPan dobrze azebym te auspice y bono omine iego imprezy zaczynał moię do ktorey zabieraiącey się protestuię ze lubo dalekie miesc divortia oddzielą mię od WoPana iednak dalszym iest cze bydę od tey censury aby odmienić we mnie mogły czasy mieysca przychylność ku osobie iego zawsze tenz bydę wszędzie ktory tu iestem wierna WMoPana zyczliwy brat. etc.

Responsoria valedictoriis epistolis exponunt Imo dolorem conceptum ex peregre abeunte amico. Valedictio deinde subjungitur et immutabilis affectus declaratur praxis exactius id docebit.

Epistola valedictoria responsoria imediatè

Jako sciśle ziednoczone częsci nie mogą się inaczey rozerwać tylko za wszelką wiolencyą; tak affektow naszych przyiazny, scisley zawsze harmonii sesedy WMosPan disunią czyni iz wszelkiey na partikularną naszą alians wiolencyi niecz...

Nie mogę, y lubo obowiązane wzaiemnie nexus amicitiæ in filo dawney konjunkcyi dochowac się WMPan apsekuruiesz, iednak że przez samą miesc discriminacyą aby dalszey nie pozwoli korres pondencyi w niebezpieczenstwo divorcyi iedwie nie poydzie, do czego żeby z moiey okazyi nie przyszło, zapewne rezolwowałbym się woyską wojenny za życzliwym zuicie przyiacielem gdy by nie większey importancyi interessa y magni momenti refleaye obicem mi nie zarucily; zapewne większe coluber in via odstraszył mię od predsięwzięcia. Zaczym gdy coram nie mogę WMMPana, singultiente prosequi affectu ani kompanii dopomoc teraz rozsełką Czasu mego signifikacyą żegnam życząc w tym niebezpiecznych losie avantur prosperrimam sortem aby służby rycerskiey fortunatus eventus incolumem mi wrocił WMMPana, ktoremu za inviolabile fœdus nie zgwałconych kompaktatow przyiazni że dobry mam szczycic się nie przestanę wiecznie życzliwy sługa &.

Narratoriæ epistolæ sunt illæ quæ deferunt aliquid dignum scitu vg. rumores publicos, obtentam victoriam, recuperatam Sanitatem etc. etc. hæ epistolæ continent primo quempiam accessum ad enarrationem sciendorum. Impetus autem assumi tur vel ex innovatione affectus v ex protestatione reassumpti vel continuati officii literarum vel ex particulari circumstantia narrandorum. 2do. enarrari debent scienda ordine debito et servata lege de narrationibus historicis præscripta, in fine fit vel protestatio affectûs, vel exponitur desiderium communicandorum novorum vel ex particularibus circumstantiis enarratorum concluditur epistola Exempla præceptum enucleabunt.

Epistola narratoria parvæ bibliotecæ Erici Puteani ex eodem auctore ad fratrem suum Joannem Puteanum

Philosophari incipio, et paulatim fastidire quæ sine me perire possunt, quæ otiosa aut non necessaria sunt etiam libri ad hanc frugalitatem venient quos ê multis meis seligo ut paucos et sic bonos habeam imò si fieri potest nullos quam bibliotecam Socrates habuit nullam nisi quam formabit ipse et sapientissimus tamen esse potuit. Quam Diogenes

nullam ut careret omnibus in dolio habitavit quam tot alii quond[am]
doctrinam admiramur nullam sine libris philosophatis ipsi ut sic
dicam libri et sic liberi quod igitur non habebo bibliothecam ut maxi
me habeam et maxime meam habebo quam scripsi ipse et quam
[si Deus permitteret] scripturus sum. Sane ut sciam quam diver
sim operum meorum jamquoq cathalogum condo quem publi
cum typis faciam. Omnes videant vel a otiosum me in otio meo
non fuisse. Hi thesauri mei sunt nec fortunae obnoxii his vivam
quando nulla aliorum quorundam solis qui se nummis extollunt
memoria durabit imo his incipiam vivere, quando multi mori
untur de quibus dubites quoque an vixerint vale et ut vivas
philosophari mecum incipe ut omnia habeas fastidire quae si
ne te pereunt. iterum vale.

Epistola nunciatoria morbi ejusdem Authoris

Nullam sine morbo aetatem esse quotidiana exempla docent.
Atque ego per hos aliquot menses expertus sum infringi
cum minime suspicerer vitae robur atq debilitari. igitur
langueo et tanquam aegrotum ago, interea de tua quoq aegritudi
ne nunciatum qua non minus affectus sum quam si pariter
hoc meo malo malum accessisset. Respexerit jam vero te Deus
audieritq bonorum omnium hominum vota. Nam tua salus mul
torum est tua vita multorum. Quare ut vivas valeasq pro
multis multi optant ego in multis valente multos quos me profi
teor non uno beneficio esse tuum, et haec quodammodo tua
quae ingenio meditor. Talia paradoxa quoq ista ante mor
bum quidem meum praeparata verum in morbo absoluta.
Sic aegrotare et quiescere simul non potui. Bene scripserim
si nihil in hoc libro morbi invenies. Bene miserim si te
jam morbo liberatum liber inveniet ita spero et vitam
atq robur apprecor vale..

Epistola Nunciatoria conclusae pacis

Mitto tibi Mercurium cum olea Martemq pacifi
ci

deratum feros cicurasse spiritus post bellorum turbines ex pacatam fulsisse serenitatem significo. Accipimus tandem hospitem patem reinduimus togas detrito jam pene sago et salus et pax niveis revisit oppida bigis. hanc ad foederi tos lituos decantatam mitto tibi tamen quam primum Martiales tubae siluere. reductis in se cardinibus ubi clau sus est Janus e primo pacis limine te adire studui, gradus non dubito hospes qui communis felicitatis argumenta tulit singularem in te semper meum propendentem animum et votum significaturus. ut scilicet fortuna haec publica quae socialur paci tibi sit semper honos, fatusq perpetuum pacis calur te cum ex corde voveo amicissimus.

Impetus narratoriorum et novorum Vernaculi

Wiem że nie tak publica fama ciche echo, żeby się ou tey Wc Pana obić nie miało; tolumiem, że co ad publicam tubam decantatum, to dawno już doszło Wc Pana. Jednakże ja żebym punktualność demonstrował, wolę actum agere aniżeli kurs korrespondencyi naszey praepedire. Zatym co świeżeyszy Merkuriusz przyniosł, praesentibus komunikuię: Warszawska gazeta przyniosła etc. Niemieckich nowin medulla taka etc. Francuzkiey poczty wszystek succus ten etc. y te są puncta świeżeyszych gazet które gdy organo meo obsequio Wc Panu zanoszę żebym retaliacyą odebrał suplikuię Wc Mc Pana brat etc.

Secundus

Co dawno ad publicas famae lituos ogłosiły, nie wątpię; że w tych żdąd idące życzliwych afektów konsonancyą w podwojach się Wc Pana odezwała albo samych Merkuriu słow autentyki zapisała pilney korrespondencyi ręka; dosyć żebym się zmógł odetrwał punktualnością wolę pióro Wielko: polskiey famie y do Wc Mc Pana wyprawuiąc: Z Wielko: polskich Prowincyi, to occurit: etc. singulare. Z Małey

Polskiey aby cicho nie nie przyniosły gazety etc. Pruskiego Woiewodztwa nowin fertilis gleba etc. (WMWPany iezeli co konfidencyalny przyniesie Merkuryusz nie chci sibi soli reserwac arcana supplikuie WMWPana szczery brat y sługa.

Epistola responsoria narratoriis. Ubi redduntur gratias pro fausstarum narratione rerum. Tum si quid occurrit ad narrandum vicissim amico deferendum enarratur vel reflexio aliqua ad narrata additur tamen postulatur ex amico ne ullam occasionem amittat quid communicet scitu digna, concluditur deniq apte epistola. Exemplum erit ex Vulcano:

Epistola responsoria narratoria qua amicus nunciat victoriam

Beneficii loco epistolam tuam utramq habui quam vere laureatam possum appellare suave mihi fuit cum tam insignem et non expectatam victoriam legi, videre tuum illum in me affectum singulare et victoriam quid dicam, Deus pugnavit et avertit cruenta hostium consilia magna in nos apparatu et terrore directa quis facturum fuisse victorem putamus quis victus ferociam retinet et nec Deo cedit. Ego vero pluris ostendum nunc facio quod sanguine imbutum calore exhibuit quam prelium quo tam infectus exitus perit illud enim non potest nisi a Numine esse hoc fortasse fortuna impius adstrinxit. Saepius jam victus fateq vulneratus instaurare vires ausus est, semel monitus vel timere Divinam Nemesim incipiet, vel incurret de affectu tuo quid etiam dicam pretiosus ille mihi quia verum video nec tempore nec loco imminutum parem vero si meum credes magis etiam magisq amari me intelligam ad cultum virtutibus tuis debitum quem ut et gubernatorii a me deferas rogo.

§ 6.tus

De epistolis Epithalamicis et Genethliacis

Epistolæ Epithalamicæ illæ quæ scribuntur [sunt] in nuptiali ma-
teria illæq epistolæ sunt multiplices aliæ invitatoriæ ad
sollenitatem nuptiarum, aliæ invitatoriæ oratorum, aliæ invita-
toriæ viri alicujus ecclesiastici qui presens sit publico contra
ctui ex lege ecclesiastica de his inpræsens agendum est hæ
autem epistolæ ut invitatoriæ pundis solent constare his:
exponitur Imo intentum initiis fædus matrimoniale bona
et polita phrasi ne in scommata aliquod detrahatur. 2do
Invitatio amici fit vel oratoris vel ecclesiastici congrua sta
tui et dignitati cujusq 3tio. Si res patitur motivum aliquod
additur, tandem conclusio conveniens materiæ et personæ
jungit officium literarum.

Fragmenta epithalamicæ materiæ servitura.

Livia sic tecum sociales impleat annos, — Ovidius 2do Tristium
quæ nisi te nulla conjuge digna fuit - - - - - - - - Idem.
Nulla cui posset esse maritus erat - - - - - - - - Idem.
Nepotes perpetua perq tui facta parentis eant - - - - - Idem 5to lib. tri:
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni - - - - -
Tantum cætibus exstat virgineis quantum superest bene te esse maritus - - Claudianus.
Tertius idem per Zephyri metas Hymeneus et Euri. - - - - Idem.
Notant ad mutua palmæ fædera - - - - - - - - - Idem.
Patrias novæ narrabit ad thedas maritæ emeritus sua bella conjux — Sarb: lib. 4to
Ut quos jungit amor jungat et ipsa manus - - - - - - Alciatus
Poscit fortuna manus - - - - - - - - - - - - - Idem
Petunt dextræ conjungere dextram - - - - - - - - - Ovidius lib. Meto
Interfides comitaq dextra dedit - - - - - - - - - - Ovidius
Jam pariter coeant animorum in fœdera dextræ - - - Statius.
Potuitq viden Pallas si clypeum si ferat spicula Phæbe - - Claud.
O virgo Jove digna tuoq beatum nescio quem factura thoro Ovidius.
O decus o sacra fæmina digna domo. - - - - - - - - Idem 6to Fastor

Claudi: intus: Sub juga cervices Hymeneus adegit
Cicero. Nihil est hominibus datum à Diis amicitiâ et amore
Idem Natura nihil solitarium amat

Epistola invitatoria amici consanguinei ad nuptias

Do tych czas in bivio inklinacyi moich błąkaiący się ерro załaskawym Niebos dukżem już drogi statiwszy dobrę...resu zamierzonego dochodzic umysliłem, do ktorego nie slepey miłosci przewodniczą manuduckya ale dobre przeynale okolicznosci y sanctus amor justus amandi compellit titulus a illicium czyni sincera bonorum congeries, in qua veteris vestigia recti et ductos video mores meliore metallo; juz tedy zbliżka przychodzę do rzeczy samey, gdy poscit fortuna manus y ja fasces Hymeneo niosę, żebym iednak pro splendore domu naszego wysrzedłem na swoie magnum sidus nostri fati WMPana chcę pozyskać boć nayprzyzwoitsza solenne amoris sacrum ad magna odprawiać luminaria ceremonia Hymeneusza w dzień N. miesiąca N. naznaczoną na ten WMPana czekam uteschniony którey gdy pozyskam przy sacri conjugii obowiązkach zabiorę na siebie oblig WMPanu zawsze obligowany brat y sługa.

Epistola invitatoria amici ut nomine Sponsi fiat Orator Redditunis Sponsæ sertum

Jak zawsze na każde skinienie ochotną oswiadczywszy skłonnosć WMPanu, że tylko pulsum amici pectoris postrzegszy zaraz inklinacyą woli obsequiis chciałem prævenire spodziewam się że realizacyą odbiorę gdy desideriis meis efficaciter respondere zechcesz WMPan tak iako mozesz, iakoz nie płonney nadziei argumentem

Dawnosię mię WPan utwierdził kiedyś zawsze łaskawie akceptował postulata moie ale tu będzie dowod gruntowniey szy przyiazni gdy zrozumanym a bardziey clivis Klondrom Twada Polskie Korona kłoni rosas et lilia loquens Orators odemnie odebrwiesz się WMćPan wdomu JMśćPanny N. o ktorey przyiazn dożywotny iestem konkurrent y iuż annu tum iey y JchMściow Rodzicow odebrałem y czas saens Hymenei ritibus naznaczony wdzien N. gdzie godney WMćPana frekwencya a iadis deklaracyą że WMćPan w przy szłych kiliniach zasmucisz WPan ektorą niewątpie Życzliwy brat y sługa.

Invitatoria ad nuptias praelati ut adsit contractibus

Tey dawney maxime daiąc wiary, że nihil hominibus a Diis melius datum, amicitia et amore. umyśliłem za dukłem poyść gracyi Niebieskich już sub iuga cervicas Hymenaeus adegit przez swoię nie coda wiąząc się z domem JMśćiow N. żeby tedy szczęśliwym sukcesem, dożywotnie przyiazni obowiązki ubłogosławione były, benedykcyi upra szam WMćPana, chciey WćPan condescendere checiom mo im, a affekta sponsorum skreppuy in stola pacis et unitatis a aby przydasz WMćPan powagi godnością swoią, akkt a aby stenyą Pasterską sacrate ulegitimuiesz; czekamy gwiez dzi Pasterską na dzien miesiąca N. ktorego łaskawa bytność sercza affekta y rece zwiąże WMćPan wieczną obligacyą nasze devinciet szczegulniey mnie ktory aeterno voto iestem zawsze obowiązany WMćPana etc.

Responsoria epistolae invitatoriae puncta sequentia ple rumque haec continent: 1mo applausus gratulantis exponitur laudaturque propositum socialis vitae et inclinatio animi

Determinati in amicabile foedus extollitur. 2do declaratio sui ad solennia Hymenei adventus vel excusatio et rationes excusationis subsequuntur. Demum apprecationes culta conclu dunt epistolam. Juncta tamen haec illum ordinem retinere possunt qui placebit scribenti. Praeceptum exemplis declaratur

Epistola invitatoria ad nuptias responsoria cum proposito veniendi ad solennia Hymenei

Żeś WMMPan dobrych zas chcwiejacesię rownie inklinacye ex voto wszystkich życzliwych na ten trakt wstrowarził gdzie felicem exitum wszystkich pomyslnosci i powodzenia się spodziewać możesz. Winszuię WMMPanu tą serca mego konsolacyą, sądzę iż WPan w tym domu nie o mylnie znaydziesz gdzies woli skierował swoie w tey osobie nad ktorą nulla cui posses esse maritus erat,

Virgil. perge modo quo te ducit via dirige gressum y ia przybędę na rozkaz iaki z skłonnoscią WMMPana ochotny iako też abym sam w osobie moiey paranymphos mogł oddać godney pannie ktorey gdy teraz to votum zapisuię swiat sic tecum socialis impleat annos quae nisi te nullo coniuge digna fuit życzliwość moie in augem apprecacyi moiey składam z tym manifestem zem iest WMMPana życzliwy brat y sługa.

Responsoria Invitatoriae Orationi ad nuptias excusatis se

Znaczna by to była usłużywienia mego partya bydz przytomnym tu gdzie: festus rabides Hymen cogna

Lemw ta qui laeto gloria sponsorum radiat quae procerum: ma Dopieroż być oratorem przy tak godney audytory fre

dzieneyi szczegulny y wielki by to był dla mnie honor do ktorego akceptowania lubo mała moia sposobność zaruczyła bym się obiecał iednak że gloria obsequii wypełnowałaby mi te chwalebną usługę tylko że wielkiey importancyi interes nagle mię wzywa do Warszawy władną miarą odwołłecsy. nic może muszę być umartwiony wzrochodcie mosey służenia Wmości Panu y upraszać abyś mię Wść Pan ab hac gloriosa Provin cia miał zaczymocionego teraz tylko winszuię Wmości Panu kawe sortem ktorą nikomu godniey słuszniey iako Wść Panu Niebieski determinowały wyroki, prowadź Wść Pan felici ductu filum in zeneyi swoich do dożywotniey ligi coeant animorum in foedera dextra a konsolacyom zobopolnym faveant superi czego że z Iena życzę nałoszę zapisuię Wmości Pana. etc.

De Orationibus Epithalamiis sub eodem paragrapho agendum etiam nobis est harum classis est varia. aliae sunt redditoriae annuli, aliae serti, aliae aliorum munerum. aliae redditoriae sponsae his de particulari breviter in praesens praecepta damus

Traditio anuli

Potest fieri modo quocunq anno superiore traditio, pedipimum autem fit per discursum cum scilicet apte ad materiam the sis aliqua breviter dilatatur deinde ad hypothesim descen ditur munus demum traditur, apprecatioq conveniens format. Velus modus tradendi annulum nomine Sponsi sponsae per Protasim et Apodosim cum scilicet antiquus ritus v eruditio v dienus v symbolum serviens materiae ponitur deinde appli

catio fit apta materia ac demum traditio annuli subsequitur cum votis et auguriis. Praxes hujus praecepti annis superioribus sunt expositae in praesens breves tantum impetus superadduntur

Impetus redditionarum annuli a discursu

Primus.

Jego bogata miłość na złotą swobodę złotym naznaczyła pierścieniem Jego oraz y samo szczęście skałecznym fortuny kołem jakoby jednym na całą wieczność zapieczętowała sygnetem do wygodney zacności sforze przyiacielskie pierścienie y fortunne koło się kłoda, albo wiem trudno tam nie stałkować szczęściu, kiedy odmiany płochy wiecznie gruntowna zamiecie przyiaźń JMC Pan N. lubo dotąd we wszelkich fortunach opływał bogato że jednak sobie nayważnieyszą zakłada którą mu miłość w tym złotym pierścieniu na samey wieczności otrzymała; teraz kiedy że szczęścia swego otrzymała circumstancyą ofiaruie w jednym pierścieniu swoiaż cały uprzeymości swoiey złą nadzieią.

Alius.

Dość wiele na złote minerały zoryła ziemia, wiele na glanc y polor, wiele na całość y trwałość złota industria sprendowała Jubilerowi, nigdy jednak takiey wagi niedodała aby mu miło się samo wyrodzoney swoiey estymy poplacać miała y gdy by mu przyjaźni luster nie przyswoieczał pewnie by wszystek pospolitey cenie gasnąć musiało. Zważył JMC N. mecenas że nie doskonałość wagi y dla tego złotego pierścienia drogą przyiaźni swoiey prezentuie cenę y szacunkiem propensyi swoich chce poważnieyszym uczynić kleynot ten który

Przeciwnie dedykuie od Biustek W[MCIW]M[o]ściwa Panna.

Ab eruditione impetus in eadem materia

Imus

Nie tak się walectna wielkiego Macedona ręka przy ostatnim Życia terminie śmiertelnością skuwzeła aby się oraz ściśle na chojność pańską co pamięci potomney nie wciągnęła. Dość sławnie wszelkiemi dziełami krotkość wieku swego wciągnął. ale bardziey mocencyi swoiey umieraiąc wiatr otwarzy. bo w iednym pierścieniu wielkiego imienia swego insignia y hono. ru zamknąwszy sukcessorowi nayiaśnieyszemu koronę Cesar ską w pierścieniu oddał. Co przy ostatnim życia u schyłku ter minie swoim ten wielki uczynił kawaler, to W[M] P. na pierwszym prawie fortunnieyszego życia wstępie w oczach naszych czyni; koncentruie w tey iedney maley sztuce konsolacyi naywięcej przyiaźni korony y wieczną oraz sobą daie W[MCIW]Pannie pociechę etc etc.

2dus.

Więcey nam Polakom sławy ani zeli Henrykowi złota przydał sławny oto prawie Polskiego humoru y fantazyi pierwszy podanie antecessor bo nie tak skarb Cesarski złotem iako dom swoy sławny tego zbogacił kleynotem. Nie w Cesarskim zwiedza ale w szla checkim rodowitym domu stawiąc drugi: przeciwnie W[M] Pan P. W[MCIW]Pan gdy bogaty wiencem wspaniale, przymioty ięze. kiey perfekcyi qualitates w W[MCIW]M[o]ściwey Pannie widzi de pozy ku temu przydaie złota nie tak w tym złotym pierścieniu iako bardziey wspaniałym affektu swego y przyiaźni

Cenie akceptuy WMM Pieca Panno etc. etc.

A Symbolis

1mus

Nie tylko Niebu ale y sobie y miłosci potomny wiek dosc iasno przyswieciła niegdy Krolowa Bawarska Małgorzata. Ta Krolowa kiedy konceptem ba drogi w pierscieniu swoim dyament. Słonce z Zyżycem Poliktetowi podobnie z Nieba przeniesc kazała. Zy pię knym napisem takim podchlibiła: Ta para społecznie swiecie bedzie wiecznie. JMPan N. nadym pierscieniu ktory teraz prezentuie sposone odrysowawszy serca podobnym dobrze tuszy sobie prognostykiem etc etc.

2dus

Grydowną przyiazn wszystkiemu pierscieniowi odrysował niegdy karol piąty, to mu symbolicznie przypisawszy omen: Zelazna ta swa złoty wiek zawiera. Grydowniey rozumiem JMPan N. przyiazni swoiey stałość ta tym złotym zasadził pierscieniu kiedy nie tylko omylney nadziei ale rzetelnych złotych czasow porządki szczęśliwych wiekow oryginały fortunnych lat rzewdzieye z JMcią Panną N. odebrac obiecuie sobie.

Traditio serti

Mos cultus Poloniae obtinuit ut sertum sponsae nomine sponsi reddatur ab oratore, officio istius modi artificio eodem plenum scribitur quo et redditio annuli, proinde traditurus sertum orator praecipiat praecepta orationis superioris hic autem breves adduntur impetus.

Impetus redditori sensi â discursu

Nie sam złoty Paktol, albo perłowy Hidasp, albo bogate ogrody przy drogim swoim mineralem zwykłu suplementować miłość zdobyć się y kwiecistą ktora na ozdobę przyjmującym sercom usługę, gdy na wiosenney zawsze miłości zaszczytu rozmarynu dedukuie. Upewnia WMościPanny że rozkoszny ten prezent zarozumie że złotem chodzi bo jeżeli złoto nie przeżyje miłości statek w ślubnych pierścieniach symbolizuie zaplecione za Rozmaryno wa florencya nie zwiędnie nigdy przyiaźni świeżość zaszczyca y nad zwyczayna Hymeneu ceremonia że zwyczayne zwiry darmo zabiera ozdoby aby w wiecznym wigorze kwitnących affektow wyraziła nie odmienność. Tę persewaracyą JMć Pan N. JMościPan oddaie WMościPannie ten kwiat uprzeymości swoiey.

Idus.

Że zawsze pogodna miłość wesołemi to wszystka przeplatać chwilami y ten zielono rozkoszny prezent y tak sama wesoło przyszła chwila rzetelnie pokazuie. Nigdy albowiem tam okropna nie postoi zima gdzie żywa zawsze szczerych affektow wiosna sercu obiecuieła wesołe zawsze godziny takiemu probuieą Nieba ktore się raz przyiaźnią wypogodziwszy chęcią posępnych lat od siebie nigdy alternaty. Więc wesołych lat rocznią alternaty sobie JMPan N. w tym bukiecie na zawsze kwitnącego szczęścia WMościPannie dedukuie

Ab Eruditione

Wiele w Hesperyiskich ogrodach nie tak wiadoma dziecie Semiramidy praca, jako wrodzona naturze misterność dokazała, kiedy

Na iednym prostego kwiecia liściu rozliczne kwiaty ludzkie ad vivum malowała; umiała tak piękney krescencyi swoiey w ogrodach zażyć gdy nie zwyczayną ranstecą osobliwszym prezentem nayzyczliwszey kontentowała przyiaźni. Trzeciorna w inwencyach swoich misterność affektu JMPan N. dziś pod podobnego czyni, iż nie tak kwiaty swoiey iako serca w tym rozmarynowym kwieciu czyni y aby na wieczny przyiaźni zastrzył przezemnie WMWMściwey Pannie ofiaruie.

Rdus.

Wielka umysłu Rzymskiego miłość tak wielce sobie poważała zwycięska sławę iż nie tylko laurami triumfatorów zdobiła skronie ale pod nogi zwycięskie nawet rzucała kwiecie. JMPan N. M WMściwy Pan wielki szczęścia swego prowadzać triumf WMWMściwey Pannie y serce nierozdzielnością affektu y rece tym bukietem y głowę tą koroną wieńczy a siebie do nóg rzuca. etc etc.

A symbolo.

Nie mniey w imieniu iako w koncepcie dość bogata kastelica nowo kleynot Margarita kazała dowcipnemu Apellesowi iutrzenkę na chorągiew swoy pokojowy z zodyaku misternie przenieść y kwiecie na wschód słońca rozwiiaiące się misternie adumbrowaé przydaiosty epigraffe: same miłość gdy zawita kwiat rozkwitły mile wita. JMPan N. na pierwszym czoła y serca sey sobie wesołego zaiaśnieniu przedziwney iutrzenki która dzień dobry w dom JMści Pana N. sprowadza rozkwitłego affektu swego niezwykłey uprzeymości znak w tym słowy prezencie WMWMściwey Pannie oddaie.

Traditio sponsæ

Solet fieri inter cultissimos hominum ac talis oratio ordinarie continet puncta sequentia 1mo socialis laudatur vita a discursu aliquo 2º eruditione 3º symbolo. 2do laus familiæ utriusq. adducitur vota et apprecationes tandem geminatur prace.

plum breves impetus declarabunt

A Discursu

Pierwsza to iest fortuna ludzi gdy imiona ich zaczasem nie ginią, z czasem nie uchodzą wiekami nie nikną. JM. długo Ten y chwalebnie żyie, kto albo co stawie potomney albo wsławionym żyć nie przestaie sukcessorze z samą y owszem dziedziczy wiecznością, kto dom swoy pełną pamięcią y potomnością rozprzestrzenia. JMPan N. zostawszy iednym przodkow swoich dziedzicem tak drogiey nietraci posessyi ktorą slubnym kontraktem w domu przeswietnym JMPanu N. zapisawszy z wielkim akcessem sławy y godności imieniowi swoemu z nadzieią wszelkich swoich konsolacyi y oddania imienia swego potomność wsiedney JMPanu N. Corce swoiey oddaie etc. etc.

Ab eruditione

Dobrze ktoś dożywotnią harmonię miłości symfonią affektow konsonancyą wyraził, gdy miłości do ręku podał lutnię wesołą, a chwila tetrycznych nie zna melancholii posępnych nie cierpi chmur kiedy ciągłych uprzeymości reson w zgodnym się odezwie echu zamiłey z melodią swoią wsławiony Orfeusz albo Amfion stuci z ręku cytry gdy miłość na koncert wyzwie. Do tey affektow harmonii przez do żywotnie obowiązki gdy na stronę swoie serce JeyMściey Pannuskij pociągnął JMPan N. za konsensem przeswietnych rodzicow y całey parenteli swoiey idzie JMPan N. etc etc.

A Symbolo

Cesarski to pewnie Liwowskiej krolowey był koncept ktory na wesełny swoy akt misterną sceną ręką wystawiła Felicitatia, gdy dwa serca na wysokiey wyniesione kolumnaturze z sobą sprzężone tancu charni wystawiła to im podpisawszy lemma aeternitatis felicitatis iako by tak obligacya szczęśliwosci wiecznośći konsekrowana była to symboliczna inwencya, tu tak rzecz sama ktorą na sercach woda:

snych. Zmosc Panstwo mlode cojratile spoioni sa, z ktorymi nie ro
zarqnieni nigdy przyiatni pizami a oraz sobie wiecine szczescie ustaw
icznie zawiazali.

Responsoria orationes nuptiales eadem pariter continent puncta quae et supra dicta adhuc tamen acceptionem muneris pro traditione gratiarum actione pro officio reddenti referenda magis necessaria properamus.

Jam de epistolis genethliacis hoc paragrapho restat agendum. Epistola autem genethliaca est illa qua quispiam gratulatur amico natam prolem haec vero epistola punctis sequentibus constare debet: 1mo gaudia amicorum consanguineorum totiusq familiae significantur provenientia ex nata Prole. 2do gratulatio fit eorum solatiorum parentibus quae ipsis cum prole nascuntur. 3tio demum omina et auguria nascuntur ac demum concluditur pro exigentia materiae epistola. In exemplo patebit prius tamen dantur aliqua fragmenta genethliaca materiae servitura

Sic juvenis similisq tibi sit natus, et illum moribus agnoscat qui
Ovidius. libet esse suum.
Claudianus En nova Ledaei soboles fulgentior astris.
Idem Augura nascitur aetas et proles antiqua redit.
In oratione Claudiani Parvos non aquilis fas est educere fatus
Claudiani. Uberibus sanctis immortalig dearum crescis adoratq gremio.
Idem. Actibus adaequet te meritis.
Statius Cui non sua pignora cordi
Claudianus de consulatu Manlij Accipiat patris exemplum tribuatq nepoti filius et captis ne desit fascibus haeres decurrat trabeata domus, tradatq secures mutica posteritas.
Virgilius Tibi blandos fuderunt cunabula flores.

Infans corusco sydere pulchrior - - - - - - - - Claudianus in nupt. Honorii
O sydere dextro edite - - - - - - - - - - Statius lib. 3. Sylv.
Majore quondam te recinent tuba seri nepotes - - - - - - - Sarb. lib. 3tio.
Hic nomen avorum extendit bellatrice manu - - - - - - Divus Venantius Fortunatus
Generosa in ortus semina exsurgunt suos - - - Seneca
Fortes creantur fortibus nec imbellem feroces progenerant Aquilae columbam - - - - - - - - - - Horatius
Suos exempla diffingant nepotem in proavos, similemque patri gnatum reponant - - - - - - - - - - Sarbievius

Epistola gratulatoria natae prolis

Ta pociecha Radis soboles fulgentior astris ktorą in sinum WMc WMPana laskawe Wyroki Nieba a w niey tym ukoronowały titulem Jeras quod nomen amabile patris wszystkim życzliwym domowi WPana y konsolacyą przyniosła, ktorey że co sobie nie podobno nam utrzymać dla tego ią teraz publicznym radości mniey szczegulnieyszey oswiadczam manifestem; gdzie winszuie WMcWMPanu magni haeredem nominis nie mniey szych nadziei sukcessora walecznych konsolacyi syna potym gloriam columenque gentis, życzę: aby uberibus sanctis immortalis Dearum crescit adoratus gremio, niech cofata nunque expecta ciom rodzicielskim bydzie pociechą, a potym generosa in ortus semina exsurgant suos y dom tak rozszerzaią aby to imię ktore chwalebna od antecessorow przez WMcWMPana bierze, chwalebnieysze Swiatu wspaniałość uczynił. Jo rosum in prima linea życia syna WPana gdy piszę spodziewam się że ne in minimo apice bydę vanus auspex WMcWMPana dawno życzliwy y domowy sługa.

Responsoriae talibus epistolis referuntur ad epistolas responso

rias gratulatoriis de quibus vide paragraphum 4tum ac præcepto ibi data regere.

§ 7mus.

De epistolis funebribus ac orationibus

Epistolæ funebres inter cultos multiplices in usu sunt: aliæ consolatoriæ mæstorum, a morte parentum, amicorum, prolis. aliæ invitatoriæ ad funus, aliæ invitatoriis responsoriæ, aliæ laudatoriæ defunctorum. De nonnullis ergo usitationibus hoc agemus paragrapho modos scribendarum ejus modi literarum infra dabimus in præsens eruditam supellectilem funebri materiæ servituram suppeditamus.

Fragmenta funebri materiæ servitura

Ovid. 1. Trist: Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Ovid. 3. trist: Sentiet officium mæsta favilla pium.
Ovidius. Est quædam flere voluptas, expletur lachrymis egeriturq dolor.
Ovid. 5. Trist Est aliquid fatale malum per verba levare.
Idem. Strangulat inclusus dolor.
Seneca Magnum solatium est id sibi accidisse quod ante passi sunt omnes passuri
Idem Lacrymæ nobis citius deerunt quam causa dolendi
Idem Crudelitatem fati consolatur æqualitas.
Idem Nihil est difficilius quam magno dolori paria verba invenire.
Idem Iniquissima tunc fortuna est cum non solum filios eripit sed eligit.
Idem Nullum non acerbum funus est quod parens sequitur.
Idem Omnis mæror contumax est.
Idem Omnia alq geminus et quid expavescimq tributa vitæ sunt
Faud. Eheu quam breviter pereunt ingentia fatis.
Ovidius Vix manet e toto parva quod urna capit.
Tibullus Movet et cælestia quondam corda dolor

Festinat decurre velox flosculus angustæ miseræq brevissima vitæ portio. — Juvenalis.
Purpureus veluti cum flos succisus aratro languescit moriens. — Virgilius
Mors etiam saxis marmoribusq venit. — Claudianus.
Et lacrymis etiam nunc marmora manant — Ovidius.
Pallere ligustra exspirare rosas decrescere lilia vidi. — Claud.
Tecum terra tota est nostra sepulchrum domus. — Catullus
Longum producere funus ad tumulum jubet ipse dolor, — Seneca.
Mors omnibus ex natura æqualis oblivione poterit vel memoria distinguitur. — Tacitus.
Levis est dolor qui capere potest consilium. — Seneca.
Certo veniunt ordine Parcæ. — Idem
Recipit populos una citatos. — Idem
Magnum sibi ipsi non facit finem ipse dolor — Idem.
Lenius luctus lacrymaeq movent turba quas fletu vitali frequentant — Idem
Vendicat omnes natura sibi. — Idem
Vitam summa brevis spem nos vetat inhoare longorum. — Horat.
Omne capax movet urna nomen. — Idem.
Singula de nobis anni prædantur cunctis. — Idem
Æternum nihil est sacro quidquid tulit materiæ sinu urna quæ colligit omnium rerum mensura est. — Idem
Vires amici perdidi in auribus minorq semper dividitur dolor. — Idem
Per multa vagari permissus pectora. — Idem

Viri magni defuncti laudatoria fragmenta

Si magnus vir cecidit magnus etiam jacebit. — Seneca.
Multi ceciderunt ut altius surgerent. — Seneca
Mors illos consecrat quorum exitum etiam qui timent laudant. — Idem.
si ad desiderium populi respicis: quando cumq perieris parum vixeris si ad res gestas? satis vixisti si ad injurias fortunæ nimium

Seneca. Diu vixisti si ad memoriam operum tuorum semper victurus est.
Pedo. Pars erit historiæ totoq. legetur in orbe
Sarb. O quem gloria fervidis urbesq terrasq et populos super evexit aliis
Hic punctis optata quies hic sola pericli turris erat clypeusq crucem
Claudianus. porrectus in hostem.
Mart. Tum mortem fatis magni præterre catonis fama potest.
Virg Claudius Vivit post funera fatis.
Idem Manet post busta superstes.
Vos superos testor quantis sudarent ausos hoc caput dares et cla
Claudianus vis nulla rapit.
Ovid. 3 Trist. Me tamen extincto fama superstes erit.
Prop. Magis ab exequiis nomen in ora venit.
Pisonis. Res publica nostra tota Camillus erit.
Ovidius Pascitur in vivis vivo post fata quiescit tunc vivus ex merito quem tuetur honor.
Salustius Prestantia viri est vivum mæreri mortuum laudari velle.
Plinius. Semper matura et illecebra mors eorum qui aliquid aut immor tale fecerunt aut parasunt.
Idem Gloriose vixisse monimentum est sepulchri laudatissimum.
Sarb. Quem sui raptum genuere cives hic diu vixit.
Idem. Ille longum vixit æternum sibi qui merendo vindicat ævum.
Claud. Omni nobilior lustro tibi gloria soli contigit
Mart. Nomen cum violis rosisq natum.

Viri fortis defuncti laudatoria fragmenta

Ovid. Maximus ille armis maximus ille toga.
Virgil. Quo justior alter nec pietate fuit nec bello major et armis

Insolis stetit Herculis armis nostra salus. Val.
Insignem famâ et felicibus armis Virgil
Hic ego non decios pulchros fortasse metallos protulerant non qui perdunt domuere ferocem Scipiadas Galliisq genus fatale Camillus. Claud.
Sperata vetustas Herculeos confert tuis jam desinant actus Idem
Jam cinis est et tam magno restat Achille nescio quid parvamq nonbene compleat urnam. Ovidq.
Nunciat orbi fama virum. Incodius
Dignum majore tubâ. Dares
Omnibus inq locis celebretur fama sepulti. Catullq.
Semper in æternum clara trophea feret. Propert
Hectoris hic tumulus cumq sua Troja sepulta est. Aul.
Totus orbis fama erit tumulus Herculis. Seneca
Æterna virtus Herculem flere vetat sortes mœrere degeres jubet Idem
Venit in hoc fulmen ab arce caput. Ovid d Tri
Docti viri defuncti laudatoria fragmenta
Longissimum dvum ingenii fama promittit. Seneca
Immortalis est ingenii memoria Idem
Nunquam magni ingenii cura in corpore mora est Idem
Ingenia quo illustriora brevia sunt. Idem
Quod non fortuna eripit. Idem
Nullum seculum magnis ingeniis clausum est Idem
Ore levat populi per omnia fama Ovid.
Non poterat fato nobiliore mori Mart.
Non habet in tantum jus Libitina caput. Brrl.

Hor. Nullum saeva caput Proserpina fugit
Idem Dignum laude virum Musa vetat mori.

Probi viri defuncti laudatoria

Senec. Eripitse aufertq ex oculis perfecta virtus.
Virg. In caelum paribus se sustulit alis.
Claud. Quis facta probat ni nesciat.
Vivit adhucq completq vagis sermonibus aures gloria
Idem fusa probi virtutibus, ille fortunam protulit
Talis mos pretio vetsit comendo, mihi animam caelestibus
Ovid. intulit astris.
Statii Emerito facerem capiti infore caelo.
O solida veri virtute nitores deq animis venis paro teren
Novarius Te scaturit amor, decusq sui testis subscribi Olympus.

Epistolae consolatoriae a morte parentum, amicorum, filiorum, has solent continere partes 1mo vel formatur talis propositio: dolori tuo consolationem affero & doloris tui causaq mihiq sunt cognitae illas tamen patiendo perferendus suadeo. 2do afferantur motiva, rationes, ne incongruis luctibus manes, prosequatur amicus, doloremq temperet minime. 3tio augurina aliquando addantur et faustae profecturum. 4to auguria aliquando addantur et faustae appreciationes in solatium maestorum, ac convenienter con cluditur epistola in exemplo patebit praeceptum

Epistola Erici Puteani consolatoria Raphaelis Montorphani mæsti a morte conjugis suæ.

Video dolorem tuum mi Montorphane, eumq̀ ingentem Sed an sic jacebis igitur et affectui succumbes? Deo pugnare haud licet. Deus autem e mortali vita ad immortalitatem dimidium tui transferre voluit. Suavissimam illam conjugem tuam, Lauram tuam, sed non omnino tuam quæ in potestate naturæ fuit. Non ne prius mori potuit? primis nuptiarum annis, diebus bonis ad florem ætatis tibi dedit pignora reliquit a te jam senescente abiit, ut solius Dei esset, tua ergo non est ut te subsequentem aliquando excipiat rursusq tua sit, sustine moram istam et necessitati te apta. Videndum est vel nunc maximè quià durior vita videbitur, hoc ad conjugem pretio venies. Cape à liberis solatia, et te cogita virum esse, imo patrem esse; relictum verò ut a te pariter solatia liberi accipiant. Nos a te pendemus quoq̀ tristes, si diutius in dolore perseverabis quare abs terge lachrymas et serenos exhibe oculos. decernit ratio quod paulatim tempus ipsum imminuet paucis dolor: morbus est, convalescere non potest, nisi ægrotare te agnoscas.

Ejusdem authoris consolatoria amici Balthasaris Moreti mæsti a morte fratris

Acerbum optimi fratris tui fatum, mi Morete non parum me afflixit, me, quia amicum et obstrictum. Hæc doloris et veri amoris thessera est: in partem ac societatem lætitiæ levis quæcunq causa trahit. Extinctum lu.

Deo, et extinctum esse miror, sed nos superstites quam vivendi fiduciam capimus si aetas et anni decipiunt? in via ecce meta est, et hanc quisq citius mortalium contingit quam praevidet. quotidie imminere mortem et minari, tot satis morbi monent quibus obnoxii sumus. Vide etiam et examina multi citra aegritudinem extinguuntur, atq his aliqua saltem in morbo fuisset felicitas cum rerum natura pacisci; sane abire e vita, quam rapi pii omnes malint. Ast tu us iterum jam decubuerat venientem quasi mortem vidit, et se necessitati, imo Deo consignavit sic vix erat quoq ut sortem illam communem minus timere potuerit, pie, hone ste, et quod paucorum est, dignum illud famâ commertium ab omni prorsus fraude et malitia se jungens, bene de literis, optime de religione meritus aeternitatis nunc capit praemia; quae te quoq aliquando manent majora etiam, quia non curam tantum sed et ingenium impendis; quia diu tuis tam laudabilem provinciam sustinebis; deniq quia deinceps solus. Hactenus enim diviso velut munere Mercurius vobis et Minerva culti, nunc coalescet utrumq nu men fratris Mercurius tuae se Minervae junget, imo adhuc inde vivet qui extinctus est.

Vernaculae consolatoriae hujus modi epistolae ex re sponsoriis ad invitatorias pro funere disci poterint de quibus hoc §. inferius agemus:

Epistolas autem invitatorias ad funus hae partes ordinarie componere debent. Ano hic sensus culte exponitur: mortuus est N. ac adornatur aliqua thesi de vicissitudine

Rerum humanarum v de gravitate doloris concepti ex morte Defuncti N. adduntur. etiam laudes nonunquam ex tincti saltem breviter. 2do funeris locus et dies determinatur. 3tio invitatur amicus ut pro officio Christiani obsequii, v affinitatis, v amicitiae, v sanguinis condescendat votis mortuitis ad justa persolvenda. 4to demum in hilariori occasione rependendum obsequium triste spondeat exemplis res patere poterit.

Epistola 1ma invitatoria ad funus matris

Ostatnią wyrokow wyszych w Domu moim exekucyą nie wątpię że publiczny ogłos doniosł WMMWPanu y sympatia affektu do żalu wzbudziła ktorego ia serce respirare nie mogę affektu do żalu wzbudziła. ktorego ia serce respirare nie mogę Cileten, ktorego pungit sors magna dolorum y samo serce z serca wyrywa; tey ia cokolwiek porwolniszy do serca papys; tylkom sterpte łzami oblewał popioły, teraz iuż iusta monent ażebym parentalne ceremonia publico odprawił ritu y ostnią matce meyey wyswiadczył wdzięczność ktorą dniowi N. Miesiąca N. w Poznaniu w kosciele N. determinowaną rezerwowałem. naten nie tak żalu mego att traiczny, iako na swięte piis manibus suffragium ferendum zapraszam WMPana, rucić in tristem sarcophagum wmPan garść prochu á wieczny affektu swego argument, z grobu wyniesie; za co wieczne życ będzie wiernie obligacya, ile wtym ktory iestem WMMWPana pleno cultu życzliwy brat y ca.

2da in eadem materia

Luboć mię partykularniejsza żalu tangit materia, y tak

378 Serce iako ocy rozkwileła ut maeror lachrymas imbibat ipse suas, atoli rozumiem że per sanguinis nexum żalu extensya WMci Pana dosięgła, y niedyskretność niespodziewanych fatow rozdrażniła affekt, co sa ustawiczney żalu rekondescencyi do tych czas żadnym nie mogę temperować sposobem aż na dzień N. miesiąca N. złożyć funebres ritus musiałem przyszłe w kosciele N. na mieyscu N. ktore in praesentia WMPana przy znaczney Inszych WMM frekwencyi odprawić umyśliłem. Więc in partem tey ostatniey usługi zapraszam WMPana abyś condescendas za co iako dosługiwania zupełność, respektu tego na siebie zaciągnę WMPana nieodmiennie życzliwy brat, y etc.

3tia in eadem materia

Z swieżey głęboko w pamięć wpoioney straty Oyca v Matki, v brata v siostry z wyrokow Boskiey dyspozycyi mnie z sercem wydartego v wydartey rozumiem że bliską krwi konjunkcyą wszystek na WMPana spłynął sensus doloris ktory mię zalewa, dla czego spodziewam się że tenże będzie motivum do oswiadczenia piis manibus świątobliwey usługi, tam gdzie totum profudisse iura bit cokolwiek gorzkości serce napełniło. więc desideria moie WMWM. na mieyscu N. Dnia N. Miesiąca N. bytnością swoią secundet a gdy żałosną smutku dywizyą in partem osoby swoiey pociągniesz y skrzeplym prochom Parentalną WMPan oddasz usługę w żywey ią pamięci tey uczynności zapiszę rekognicyą WMPana

życzliwy brat y etc.

4ta in eadem materia.

Przywatne teraz łzy moie leiąc, rozumiem że przy manes ug. Oyca
mego, nie będą miały godney kondolencyi pokiey pietherney
sceny żalowi memu nie uczynię, dla czego pogrzebowemu
aktowi naznaczyłem dzień N. ktoryby był testis affektu
mojego y oraz powinności, á żebym zaś in lucem podał
tacitam dotych czas et querulosam orbitatem tey smu
tney Tragedyi actores że mną być pragnę prawem przy
iaźni y krwi skolligowanych, między ktorymi pra
cipuum WMW Pana licząc supplikuię á żebyś swoią
prezencyą dał WMPan dokument że zsmiercią nie
kończy się uprzeyma a prawdziwa miłość; będzie to ie
dyne strapionego serca mojego refrigerium y całego
domu mego absterges lachrymas, gdy fatygę swoie
na to łożyć będziesz á żebyś magnificencyi aktowi przy
dał przez godney osoby swojey mnie udarowanie,
y martwym zwłokom przez Chrzescianskiey uczyn
ności wypełnienie, przez co ia wielkie pochop wezmę
abym się w weselszych okaryach swiadczył na każde
skinienie ochotnym, teraz WMPana życzliwym bratem
y etc.

5ta in eadem materia

Uznaiąc że moiey żałości fala tak znaczna iest, że
iednego mnie by opprimere, umysliłem rozdzielić
dolorem na wszystkich, ktorych albo przyiaźni, albo
krwi vicinitas do serdeczney pobudza kompassyi,
uczynię doswiadczenie że dulce marenti populus dolentium

y że swoy impet traci gwałtowna żolęść, kiedy in amica pectora rozlewa się. Zaczym WMPana mille desiderijs zapraszam na akt pogrzebowy na dzień N. w kościele N. złożony, po nim do siebie nie omylnie obiecując że diminues vim żalu mego gdy ostateczny[ch] ku rodzonemu memu y matce moiey vel swiętey pamięci przychylnością, teraznieyszą usługę o ktorą supplikuię. Dasz specimen, zmarłemu wyświadczony affekt żyiących y ledwo żyiących obligować będzie aby usługi swoie na weselsze WMWP. usługi dedykowali a mnie szczegulniey ktory iestem WMWPana życzliwy brat y etc.

<u>6ta</u> in eadem materia invitatoria commilitonum pro funere militis

Teraźne classica werwawszy na plac ostatni IMćPana N. godnego kawalera wyciągnęły athletam Christianum in agonem Davidis caesum lugete sodalem, ktory tu śmiertelności zostawiwszy zwłoki na żalu naszego irritament, z pretensyą ostatniey usługi czeka abyśmy do śmiertelnych kupresow w liczney frekwencyi koronie mu przydali lauream, gdy on palmam zasług swych tryumfalnych od Niebieskiey pragnie partycypi, że ziemi iescze nie odebrał; Uczynności tey, godność kawalera tego wielkie w woysku zasługi, rozumiem że addent stimulum u WMWP. ktorzy iak żywemu świadczyliście affekty tak w skrzepłych popiołach nie za:

Dusicie ieszcze scintillas amoris do aedyfikacyi, całemu woy
sku będzie łaskawy konkurs gdy chwalebnie ad coronam
triumphorum przez nabożne suffragia woniesiecie S. duszę
powinności zaś oblig Chrześciańskiey wypłacicie, gdy ex
his iustis nie wymowicie się WMMPanowie y zmarłemu
stawiciesię życzliwemi aż ad tumuli venerabile saxum
dzień żałosnemu aktowi N. miesiąca N. determinowany
w kosciele N. płac wszystkich usługi WMM. a ia zato: in
omni campo stawać, choć by też y polec za honor WMM.
obliguię się wszystkich życzliwy brat etc.

Responsoriae epistolae ad superiores his punctis absolvuntur:
1mò exponitur dolor conceptus ex fato illius pro cujus funere
invitans. 2dò excusatio si non posset venire ad funus et ra:
tiones absentiae recitantur; si autem venturus est ad justa
persolvenda hìc promittes presentiam tuam ac ultimum
obsequium defuncto; tandem 3tio. precabens prosperrima
caelis et laetiora illi à quo invitans. in praxi id patebit.

Epistola responsoria affirmative invitatoriae ad funus

Żałosne o śmierci tu Pana N. pioro WMM. lethalem ictum
w sercu moim zastawiło z tey miary osobliwie, że pospoli
ta śmierci imprezą WMWP. y całey oyczyzny subruit fun:
damentum; szanuię kondolencyą moią pios cineres y gło:
śne w izbach poselskich y seymikowych kołach oraculum
brami etiam post fata w sercu moim y powinne luctus
nakazuie które za tribut dnia N. chyba nie oddam. teraz
życzę WMM. aby przyiazne Nieba chęci y pomyslne fortuny

temperent dolorem WMM. a zale teraznieysze nową iako regulowały konsolacyą, ktory ia tak gorąco z gornych dekretow czekam, iako ochotnie winienem się swiadczyć WMM. brat

Zeta invitatoria ad funus responsoria negative

Że smutna smiertelnosci prawa exekucya padła na Domu WMM. osobliwy fundament, ten tylko zaskarżyć nie może, komu albo merita Imći S. pamięci nieznaiome; albo extraamicam necessitatem zostaie; ia bolesnie; albo extra amicam necessitatem zostaie; ia boleie ciężko na stargany przyiacielskiey życzliwości pęta y przez smiertelne divortia rozdwoiony affekt. tym bardziey u mnie complorationem meretur im znacznego domu jactura krwią y przyiaźnią złączonego mnie czyni się tyka; ale że od surowego smierci dekretu nikogo prawa naywysze nieexcipują exceptum żalow tą pamięcią miarkować trzeba; zaczym y WMM. już tem pera luctus y dawną chcę suscitare magnanimitatem, w na ponoszenie ciężkiey rany, ktorą srogość fatow Sercu WMM. zadała. na czas naznaczony aktowi żało bnemu Lubo mię WMM. list invitat a powinność Chrzescianska y braterska miłość impellit smiercią nie terminowana azebym wszystkie uprzątnąwszy impedimenta tą ostatnią usługą moią swiadczył integerrimam miłości zobopolney y dawney przyiaźni fidem, iednakże iż wielkiey importancyi przez trudnieysze negotia tak dant passum y prawie avocant; wybacz WMMWMM. ie piis manibus Imći Pana N. przezencyą moią nie będę mogł parentare z tym się iednak oswiadczam że

Hi ad Tibam tak zeszłego JMsi Pana N. iako y WMD. niskim. etc.

3tia invitationa ad funus militis responsoria affirmativè

Ten po umarłym Kolledze naszym, iższe w nas żalu sensus, że każdy serca puls, Kędwieby nieostatnią nam życia wybił minutę, gdybyśmy nie wyszemi wyrokami regulowali naszych żalów pretensye wiedząc iż vendicat omnes natura sibi koniecznie iednak ad tumulum dolor ipse trahit nas w żalu żyiących życzliwych serca na iednym że katafalku z rutokami skrzepłemi S. pamięci JMsi P. N. deponować pretenduiąc; y poty magnus sibi ipsi non facit finem dolor, pokiey ostatniey usługi świętym nie poświęciemy popiołom; dla czego na dzień determinowany żałosnemu aktowi, iest z nas szczera chęć, stawienia się, abyśmy WMP. y całey prześwietney Parentelii wtey powodzi gorzkiey brodzącey który strumieniem na siebie odebrali y mogli ad lachrymas alterno respondere choro, ieżeli nie będzie scelus et sine nomine crimen, in galea lachrymas clypeo portare querelas á tym samym żebyśmy folgę wszerdecznych alteracyach WMWPanu przynieśli według vires amicis perdit in auribus minorą semper dividitur dolor per multa permissus vagari pectora. Częścią abyśmy zasłużonego Kawalera in omni sparta nie tak funebri taxo nie tak śmiertelnemi kuprepsami iako rycerskiemi laurami y Palmami otoczywszy tryumfu iego nie śmiertelno:

ści tu hieroglifik wystawili, á westchnieniami serde: cznemi ad coronam tryumphorum świętą iego duszy wynieśli. Cały tedy znak nasz, popis żalu swego gdy czyni prezentuie submissyą swoie WMciPanu ktoto: rey ia pierwszy uprzedzić się niesiedam WMPana życzliwy brat y niskei sługa Namiesnik Choragwi N.

4ta Responsonsoria negative ad funus invitatoria nobilis militis.

Czuiemy tak per sympaticam affectionem iak per do lorosum sensum gdy grande decus presidiumq Gradi vi ściele fatalna impreza, á żal serdeczney serce kraie gdy ignava fortem consumunt fata virum nawet gorzkość we wnętrzna są czetaby się przez oczy gdybysmy nie tempero wali tych imbelis deflua signa doloris, wiedząc że ... na virtus Herculem flere vetat iednak że abysmy tych amaritudines serdecznych piołunow, ktorymi smierć WMP Pana N. wszystkich życzliwych zaprawiła nie mieli roz gryzać, trudno nam się utrzymać; y owszem, wiekszą gorzkością ztąd serce żal napełnia, że in partem osta tniey usługi hospes lugubris cała kompania przybydź nie może, á żeby obwinąwszy swięte manes w chorą: gwie, wynieść mogła ku Niebu. Umartwienie usług nąszych sprawuie metus cadens in constantes viros zbli skości nieprzyiaciela, ktory mógł by w ten czas gdy lugubri tumulo grzeblibysmy exuvias kollegi naszego

Mogł by aktowi teraźniejszemu żalu z trupami, przez Jerwa wą przydać akcyą; a do tego swieżo ordynans wiszę nas z tąd ewakuie województwa za którego pierwszą wiadomością in procinctu itineris będąc z tonią prawie żalu naszego expressyą czyniemy z tym oswiadczeniem że tak intimô luctu iako honorificâ recordatione nigdy czcić nie przestaniemy kollegi naszego; co mi tylko nam tylko należy upraszać aby W. był plenipotentem żalu y usługi naszey y officiosus przed wszystkiemi interpres dobrey woli całey chorągwi skłonney do tey uczynności, do którey WMść nas wzywasz, á da wny affekt sollicituie, powinność obliguie Chrześciań ska, y oraz słuszność wszelkich motivorum exekuruie za czemy we wszystkich okazyach retaliacyą zapisu iemy perenni votô obligowani życzliwi y słudzy Namiesnik z całą chorągwią.

Sub hoc paragrapho de orationibus funebribus restat agendum.

Funebris autem orationis duplex est usus apud nos ex more gentis; alius est cum nomine hospitum condolet orator consanguineis defuncti; alius cum nomine consanguineorum agit orator gratias hospitibus et dolorem suum testantibus et actum funebrem decorantibus presentiâ suâ, utrumq hoc genus eloquentiae lugubris hic est explicandum ac in primis notandum est. Imo quod dolor ab oratoribus

funebribus exprimendus est talis, qui sit accomodus personæ mortuæ, ac illis qui indoloris significationem confluxerant.
Notandum 2do quod ita orator debeat condolere mœstis, ut solatium etiam afferat amicis defuncti, quod facile erit si ducatur ex lege moriendi omnibus communi, vel ex eo quod non inops meritorum in Patriam decesserit vel quia melio rem id est immortalem vitam ingressus sit, vel quod omnes qui in societatem luctus convenere vendicent pro se majorem doloris partem quo sic divisus in plures mitescit.
3tiò notandum laudem defuncti peti debere, a genere, stemmate, meritis, virtutibus politicis, [: possunt et Christiana innui, sed parce et stylo Rhetorico proposita, licet hæ sacri potius orationis sunt materies; porro nomine virtutum politicarum intelliguntur peregrinationes in orbem exterum, expeditiones bellicæ, legationes obitæ, liberalitas in Patriæ bonum, prudentia singularis, promptitudo consilii.
Notandum 4to quod orator Polonicus [: nam latinus liberior est :] cavere debeat ne circa virtutes Theologicas aliasq Christianas stylum occupet diutius, item videat ne personis defunctis aliena tribuat decora, aliisq servientes laudes, sed quisq laudandus est pro ratione sui status et conditionis, sic Ducem aliquem præclarum non esse humanitate y ex amore literarum laudabit [: nisi inciden ter :] aliæ enim sunt virtutes ducis scilicet prudentia bellandi, disciplinæ observantia, fidelitas erga Patriam tollerantia laborum, magnitudo animi inter ardua

huc spectant prelerea, bella ejus et victoriae, ereptae arces hosti, servatae urbes etc. virum autem heroem laudaret oratio tunc quod sub ducibus clarioribus militaverit, tum quod difficiles belli occasiones feliciter peregerit quae in particulari retulisse expediet. Cavendum praeterea ne stylus funebris sit obscurus ne idem nimis longus aut brevis.

Jam modus scribendae orationis funebris quâ significatur dolor ex fato defuncti ac solatium amicis affertur est vel per thesim et hypothesim v.g. locus aliquis communis, sensum referens veritatis alicujus universalem ponitur aut mortis inevitabili necessitate aut nullo hominum sternendorum respectu, aut de magnitudine doloris ex decessu ingentium virorum, aut quispiam alius ars conveniens adhibeatur discursus; in hypothesi autem de particulari fato Domini N. dices. alius modus parentalium orationum per syllogismum perfectum v imperfectum de quibus primâ parte diximus potes formare ita syllogismum qui magnus v.g. cecidit, magnus jacet sed Illustrissimus N. cecidit, igitur illustrissimus N. magnus jacebit, pro affectu doloresque adderes. Scribuntur item ejusmodi orationes per [illegible] et [illegible] vel per alios modos in parte 2da dictos. et deinde si orator multorum dolores exprimere debet ordine

enumerat omnes illos congrue et apte qui de morte viri
illustris suum praestantur dolorem. in exemplis
id patebit.

Oratio funebris in funere studiosi per thesim et
hypothesim

Thesis — Rozrzewniać żale, na cysterny poświęcić źrenice nie
utulonych nie temperować lamentów żaden czas, gdy
nad śniegiem przytrząśnioną albo żywą kalwaryą od
biera jus libitina caput wcale nie słuszna serca passya ani
discretna na szczęście uspokojenie zalterowanych myśli ima
dia. Nic nie mają łaskawe fata tyrannii, gdy tych uszczęśliwią
którzy już życie y świat opuszcza. Szczodre tutki które tą
się ludziom zalecić mogą usługą, gdy senił taedia vitae
błogosławieństwą kontentują imaginacyą; y nie prędzej twą
życia osnowę, aż po długim po długim życia dziecie do
wczesnego przychodzi: ale tu niesłuszny, co żalach dywertyment
byłby, kto z łez oka nagle źrenice otarł, wyciągnąłby
z nie ukontentowania rozrzewnione serce tu można gdzie
młodości bukiet wieku kwitnącego wiosnę nie płonnych
nadziei piękny kolor, mienią śmiertelne umbry okropna
zdziera zima wcale mroźny fatalne zgodnych ewiekwalerze.
ziemskiey dłuższey lokacyi nie doyźrał tym życiu flos ju
venum posiedles podkosi purpureus veluti cum flos
Virgilius — succisus aratro languescit moriens. Tu godna kompale
afektów, których w żalu partycypacyą szczęśliwość zasta
wiła czasow reszta: da lachrymas tumulo, już do lonou
styr skierowany wiecz obrot tua clapsis in altum żalu
niech płynie, rozpuszczay żagle ticzona flotta in łachny

mis naviget ipsa suis. Parnaskie zaś Boginie albis tumentibus Ovidius
Ovidius lum sternite liliis nie zwiędłym tym honorem zaszczyccie
uwarenną lat wrony, której destinavit decurrere velox flosculus Juvenalis
angusta miseraeque brevissima vitae portio. Juz Krasomowskich
nauk professya, żeby żalu swego wyraziła sensum przeremni
plenipotenta swego kompassyi swoich ad lugubre bustum
czyni expressyo; nie tak imituiąc serca kwerelami, jako
głębokiemi condoliis per folgi intimos sensus aggrawuiąc.
To kompassyi oświadczenie akceptuycie swiętę manes ale dla
tey podobno niż należy cokolwiek inkommoduie pokoy Twoy
Swięta dusza juz pewnie Niebieskich possessyi dziedziczko,
wybacz tey importunii, ktora cię, non minus officiis quam
pietate colit. dixi.

Kondolencya pogrzebowa przy depozycyi ciała wielkiego
Senatora, per thesim et hypothesim

Nie znalby podobno żalu intensyi albo nie czułby rozdraznio
nego nieszczesciem serca passyi, ktoby konnaturalną ludzi
kiey kondycyi odeymował kompassyą. Kto nieswiadom jest
vehementia quanta doloris, gdy niedyskretne fata życia ludzi,
kiego długiey zazdroszczą fortuny invidiae de tribus una so- Martialis
ror et festinatis incidit stamina pensis. Kto krom tamy
sypie serdeczne, żalom folgi daie, kto cóż qualem nobis Seneca
vitam rerum natura promisit, quae primum nascentium
fletum omen fecit, te przy ostatniey z życiem expedycyi,
gdy smiertelność do dawney rezolucyi ludzką sobie winoy:

kuie naturę. Pozwolić musi primum nascentium fletum aby ostatnia konkluzya konfrontowała się z swemi principiami. dawnych tylko Massilienscow ritual na pogrzebach placze interdyktem kazać, u ktorych sine lamentatione, sine planctu sine luctu dies funeris domestico sacrificio abjecto necessariorum convivio finiebatur. co nas

Valerianus — pospolitey ceremonii humano indulgere dolori nie chciele nie utulonych zalow attemcye wodze puścić placzom kwerelami, strosk ane imitować serca na niedyskretność fatow, glębokiemi suspiriis swoie wynurzac cordolia bez censury być powinno, tam gdzie natura impenio geminus, y tak z powinności iako kon naturalności w gorzkim nieukontentowaniu serce folgi

hypothesis — nie akceptuie: A gdzież słusznie inlamenta żalu, jeżeli nie tu gdzie widziemy tyranskich fatow despotyczny proceder na tym feralnym theatrum okropną osierocenia publicznego scene nie wyrażowanie godnie Oyczyzny szkody, żałosny bieg parenteli, godności, zacności, na iakie sy przez wiele wiekow honor y fortuna Polska zdobyć mogła, żałosney wszystkich perfekcyi, ktore tylko wzniesionych ludzi nad ludzi distinguunt termin; gdzie mowię widziemy degradacyą wysokiego honoru przedniey estimacyi życia ugodnionego, ascensu do prochu do nikczemnego popiołu. czyż nie słuszne tu żalu illicia. słusznie damus lachrymas tumulo, takci, ktorzyśmy się tu in cinerum reverentiam zgromadzili; iak ci ktorych remo

cya miesc lubo od katafalku separuie, ale od serdecznego westchnienia żadna nie oddaliła dystancya; tu już est pius affectibus quaedam flendi voluptas gdzie graves lachrymas evaporat dolor, wzbudza wszystkich nieutuloną alterą: cya lugubre bustum, żywey smierci originał wszerze sza żale takie, że lachrymae prius nobis deerunt, quam causa dolendi. a co sobie obiecował Germanicus; plorabunt Germanicum ignoti, etiam quos invidia in viventem mo: vebat; tu się praktykuie: y ci których szczęście uprzedzi to w poznaniu wielkiego Mzia, y ci którzy nie mowię nie chcieli ale chyba co nie umieli rekognoskować godności zacnego Senatora, dziś szczerze pozdy łzami polewaią. a szczegul: niey ci, których iakakolwiek relacya partykularny żal dosięgła kondolencyi swoiey czynią exorpsije, y aby sit non sine honore sepulchrum godnych kompassyi ad summu li lugubre decus tristis obsequii minister czynię expli kacya:

S. Ambrozy

Seneca.

Tacitus

Virgilius

Naypierwod Nayiasnieyszego Mayestatu princeps dolor pompie żałosney distinkcyą czyni, czci wielkiego Senatora pios manes, y iako przedtym dextrum brachium uznawszy zawsze na utrzymanie medis interposito publicznych dexteritatem, serdecznym szacował respektem, tak we nerwiąc teraz fati manubias, á żeby orbitati lenimentum przyniosł, szczegulne żalu swego tu deponuie oswiadczenie.

Kollegie sewemu w Parlamencie Koronnym assessorowi
w senacie pani Polskiemu, wszyscy grandes oyczyzny
naszey, ostatnią wdzięczney pamięci usługę czynią przy
mnie żałosnego plenipotenta, estymowali wszyscy mądre
go w sentymencie, wolności statystę, doskonałego mowcę
dobra pospolitego basim, szczęścia publicznego postument.
Oyczystey fundament fortuny; teraz łzy toczą nad nim
tego, ktory godzien żeby był munimen Patriae nullo
quassabile fato; ale że czasze wyrokow przeciwko publi
cznym decidowały wotom, y iuż wszelkiego ducha): Nie
bieskie iako tuszyć mogę :) windykowały sobie preten
sye; tu tylko wielkiey godności portret, zasług onys
nas zostaie w wieczney u wszystkich pamięci, ktory senat
Polski iako iedaim potomnych exemplarz terazniey:
szych czasow wirbic wieszą Senatorskiey, co kiedyś z swo
im Katonem Rzymski senat uczynił, qui utilissimum
Reipublicae senatorem tanquam semper secum habita
Valerius Maxim. re voluit: zapisuie żalu manifest obdukcyą tez swo
ich ranosi, ad castrum doloris y Areopag Polski po wsze
kim Arystydessie non labente numa doliczi się curia felix,
Pompejo nec celsus daues iako kondolencyi swoiey prote:
stacyą singultiente inter suspiria Tribunał Koronny tu
ad pios manes zsyła, wspomina Parlament sądowy zorze
sędziow godne Marszałkowstwo swoie, kiedy żałosny Oy
Ovidius. czyznie że indeqs digitis aurea virga fuit wlenerys

Nie skompezowaną sprawiedliwością, bez respektu słuszno-
ścią, cnotą nigdy nie osłabioną, dzieś piękny nie zaplugawione-
go przykład serca, zostawiłeś na tej funkcyi non fastidia
sed desideria, kiedy ale zacne godności estymacyi twojey monu-
menta sława zapisała in fastis gloriae.

Gdzie in communionem ludzi przy wielkim woysznie
naszey pierwszey distinkcyi ludzi konkursie equestris ordo
województwa wielkiego, urzędnika w przód niż go elo cu-
rulem Senatorskiey godne iego wielkiey zasługi widziała
Rzeczpospolita bez censury żadnego, bez nagany posła, bez
awantaru komisarza, bez interesów Marszałka, bez
ambicyi pierwszych dignitarstw kandydata; o digna
proles! o anima cui se tota toto nobilitas sinu effudit!
miała takiego w radach, w czynach, w odwagach, iakie-
go na zaszczyt wolności swojey życzyć sobie mogła sy-
na, teraz który toto jacet orbe gemendus; tą żalu swego
czci expressyą, ze certamine pulchro fletus lepidasque
lachrymam trudit lachryma altera altera cedit.

Należy do znaczney żalu partycyi Rycerstwo Polskie po
godnym straconym kawalerze, który spectatus Marte
sub omni, optimus imperio et fortis bellator in armis, — Lares. Silius Italicus
zaszczycony był perfekcyami które tylko Heroas con-
secrant et absolvunt; na ten akt żałosny kommunikat
żalu deputuie swego omnium militum amor et omni-
um armorum miles ciągnie za sobą suspiria wszyst-

Jich y słuszne iak nad Achillesem zadumienie: jam timor ille Phrygum decus et tutela Pelasgi nominis, en cinis est de tam magno restat Achylle nescio quid? parvam quod non
Ovidius. benè compleat urnam. A tobi wielka część nie zwyciężonego zostala wojownika na wszystko pomne czasy nie smiertelna odu jego slawa at vivit totum quæ gloria compleat orbem hæc illi mensura viro respondet et hac est par tibi Pelida. piorun nieprzyiaciół w ekaryach, w oborach, zaszczyt Polskiego imienia nie całýs tu złożony w tych wspaniałych Mauzoleach iasniesz więkssza część y wspanialsza twoia |: między iak tuszyć mogę :| splendorami Niebieskiemi; quem Marte togâq præcipuum probatâ gloria rerum in sidus vertere
Ovidius. Novum; alec y tu na ziemi przezacnego imienia, dił, czynow, slawa żyć zawsze będzie; a ty o niey wiekowie nieprzestaniesz. bo qui moriendo famam pro vita sustinuit esse desinit vivit tamen. Partykularniey JMM Cmu Panstwo Zelony prezencyą swoią drogim zwłokom honor czynią - a swiętemi westchnieniami duszy lenimen przynoszą ziszczowane jesli obiectō zrensee we lruch topią, a ty Jasnie W. Senatorze teraz smiertelnością przycmiony umbrą, magna solatia inde
Statius. feres quod te populiq patresq ingemuere mori.
Naywięcey wiem że stroskana Parentelia czuie żalu ciebie nayblizey tykaiącego y serce samo przenikaiącego nie utulona pałsyą; kiedy fastigium domu, apex godności, front kolligacyi, smierć zwaliła; już pmeoie eversa sub
Manilius uno Troja viro, koniunkcyą kroi związane iak sciany fa

milie. przy tey diunii pryncypalniczyszey basis co ruinie
Iak znaczney ledwie stac iuz mogą, żorąc intonując decum
Tullo — una tota est nostra sepulta domus ale przecie tollite spes
humiles dejectos tollite vultus. ś. pamięci Iasnie W. Imć Pan
N. na takim ozdobny dom swoy zostawił fundamencie, że
lubo qui praesidium Phrygibus fessis quis munus erat Seneca
smiertelnym skołatany poległ taranem, iednak nie schodzi
nigdy na takich wieku cotełdszey prosapii ktory fessi pondo
Atlantis utrzymają y Ojczyste wesprą niebo. Teraz arcekant
lachrumae deploratus q sepulchri sit decitus iam siccus honor. Dares
Zgłoszą ter powodzią dolor febus quidque ante fleverat nunc
adoret. życzę Iny temperować ktore nie zmydeczą surowo
ści fatow, cordyć unum ex officiis est vitae mori Swietey Seneca
duszy pamięć pars esto doloris osuchęycie iuz zrenice
pruunicie strosłancego serca ten allewiament; że Iaśnie
WWmć Pan N. vivit post funera factis ani całego smierc Crotius
sobie cosndistowała hoc extincto fama superstes erit. Ovidius
Teraz iuz my wszyscy ktorzyśmy zasłużonego Senatora godnego
Kolligata, prawdziwego przyjaciela, laskawego Pana, nie
drobliwego dobrodzieja opłakali, żegnamy; a pamięć naszą
quam cineres quam credo manes pervelle sepultos, ofi
quiemy swojętey duszy, y nieśmiertelnej świetszego
Senatora sławie gdyż słusznie datur hoc illustrium viro
rum posteritati, ut quomodo exequiis a communi secul
tura separantur, ita accipiant habeantq propriam
memoriam. Tacitus

Oratio nomine consanguineorum gratiarum actoria pro consionatione defuncti viri insignis in Republica per thesim et hypothesim

Thesis — Niesetta zazdrosnych życiu ludzkiemu Parkow imprezą, żeby całe z duszą wszystkie sensum od ciała separowała; jeszcze po wyciśnionym nawet ciężkością fatow duchu spiritus vitales animumq. szczepłe zostały do wdzięczności; y lubo nie cierpiąca diworzy dusza wszelakich dworzyach zupełną czyni z ciałem separacyą, przecież iakakolwiek żywey obligacyi cząstka nie obumiera przeciwko tym, ktorzy parentalną usługą, łaskawą pamięcią, ereptos fatis od smiertelności windykują; zagrzebione głęboko w zagonie zniwo iezeli w zimnym prochu już zniszczony jeszcze się rusza Fenix: zapelone y w zimnych popiołach nie strupiałe sensus wylecieć mogą, może scintillare amor y z ziemi wyniknąć zagrzebionych chęci seges; rozstarganym życia wątku nie niesię wszystkich obligacyi obowiązek, których ubemość y do odwdzięczenia sposobność manet post busta superstes, to pewny płacenia długu naturze resztę do exsolucyi y wieczney ewikcyi łaskawym dobrodzynnościom zostaie.

Hypothesis — Ten dług wieczysty na sobie czuie sine sensu exsan:

que cadaver łaskami dziś świadczonymi obaratum 397
J. W. W W. M. W. Mściw Panów, ktoryście pretiosâ lugentium animorum coronâ święte te ugodzili zwłoki. Jaśnie WMMny Senatorze, teraz już prześwietnych tytułów cień, wspaniałych popiołów smutny widoku, nie trwałych w życiu, w fortunie sukcessow żywy portrecie naysprzedniejszych w urodzeniu, w honorze lustrów umbro clades te nulla rapit, tak żebyś w tej żałosney ruinie znacznych nie zostawił wdzięczności monumentów. Teraz majus abexequiis nomen WMMPanów in ora venit nie tak zamknięte, żeby inter surda fata na drugim świecie nie miały opowiadać łaskawszey clausulam officii Christiani. A jeżeli magnus vir qui cecidit, magnus etiam jacet dimenucyi całym sobą wielki przed tym kawaler marsowe pole trophæis teraz fatalem arenam triumphalo corpore zastępując, wielki senator znaczne vestigia magnæ mentis et capacissimæ indolis in omni campo zostawiwszy ściele się w prochu śmiertelnym, na adoracyą WMMPanów z rekognicyą obligacyi wieczney zadowód przyiaźni, affektu łaskawości, klemencyi, dziś sobie świadczoney od WMMościwego Pąństwa, których dla wieczney pamięci memoryał z sobą zabrał. Claudian.

A żeby partikularnieyszą oswiadczył wdzięczność swiętey pamięci JWPan N. rozobliwszą distinkcyą czyni partycyą dziękczynienia teraźnieyszego. parentalnym żalem naprzod principi complorationis Maiestatowi Polskiemu lubo już wszelkim prawem od poddanstwa excypowany ex insti Regno, subjectionis charakter panu miłościwemu pocześnie prezentuie. Swiętey pamięci JWPan N., dziękuie Pańskiey klemencyi za fawory, ktorymi karessowanym być się uzna ie, a nayczuleysze w tym na sobie prezentowany res: pekt iż Regalem amiktum ultimum regentium mun, odebrał; ktorego honoru kondolowana orbitas w serdecznych swoich troskach mniey już boleie, gdy na swoie cordolia w krolewskim szkarłacie folgę na ser cu czuie.

Już senserat officium maesta favilla pium ktore oy czyzny Grandes, Pares patriae niegdyś compars swe mu oswiadczali, y tey ostatniey usługi, tak trwać bę dzie wieczna pamięć że iey żadna Lethe niezaleie, Jeden z wielkich ludzi par summis maiorq domus y familii swoiey lubo sic ille decrevit Gigas, że Ovidij Jam cinis est et de tam magno restat Achylle nescio quid? Jednakże rozciągniona ad mensuram wszelkich imion honoru, respektu, od prześwietne go Senatu kollegi kiedyś swemu teraz oswiad

czonego nie sczupleie nigdy proporcya; a dom osiero cony w zalach swoich zawiedziony solatia lethi inde capit quod cum moesti, populusq, patresq, ingemuere mori.

Areopagowi Polskiemu za ten manifest zalu złozony dzis zaniesiony ad castrum doloris mamy, gdy ad forum smiertelney juryzdykcy ewokowany JM Pan N. sądzi się imparem tu respondendo, dla tego zeszło po Priama porostały Hektor zalu sukcessor z całą przeswietną swoią parentelią stawa in termino wdzięczności zawdze de vita tantis nominibus libra szacuiąc Parlamentu Polskiego wielką którzy zmarłemu kiedyś in Themidis stallo assessorowi swemu propensyą, assekuruie wieczne dzięki; ktore ie zeli jasnie Oswieceny Tribunał in statera nieudolności znaydzie, łaskawością swoią pondus dodał et pretium złozonnym chęciom.

Rycerstwa Polskiego de galeis lachrymas clypeisq querelas, ktoremi kiedys Priamide, Hektora fletis w swoy zbewa sinum osierociona Parentelia; aże ten concrescit dolor ingemmas zwielką estimacy ą poważa sobie te pretia luctus z obligiem wdzięczności tributu.

A do całey łaskawych WMWPanstwa frekwencyi z Sarkofagu tego, iako ex rostro smiertelnego milczenia, tristi perorat nutu teraz tacit, przed

+ oc tym gloria svadæ omnibus auditus terris, odrywa się prrezemnie rzegnaiąc wmsanstwo, ktorych rozna lił affekta, rozkrewnił rzale; żegnaiąc wszystkich pom cipalnie sobie życzliwych przez to, że usq ad tumulu dochowaliscie integritatem przyiazni, y na fatalnym szkopule nie rozbieła się ale inter querulos fluctus gorzkich tez fala doszła lądu u ostatniego życzli wych propensyi onerana. Dzyśkuię wmwsanstwu jak w życiu za affektow wzajemność, życzliwości stałość, kredytu zabezpieczenie, szczerości rzetelność, tak teraz pro posthuma memoria, y nie odmienną do ostatniego terminu przychylność, razem slawy, godności, imienia, y żalu, dziedziczy orphani, po zeszłym ś. pamięci oycu swoim dyzowolnią u siebie á wieczną in posteris obliguią codzienność wmsanstwa za to lenimen ktoreście stroskanym przynieśli sercom y w okurencyach pomyślnieyszych swoię opekunu ią usługę. Teraz zaś wszystkich wmsanstwa, ktorzyście wielką żalu porcyą na siebie przenie sli, do żałobnego stołu na chleb gorzkością tez skro piony ardus dolor zaprasza.

§. 8vus
De epistolis
consolatoriis mæstorum ex fortuito aliquo casu.

Inter cultiores et ad genium seculi politos usus optinuit

ut consolatio scribatur mœrentibus amicis ex aliquo casu. 401
hæ autem epistolæ his ordinarie constare solent partibus: 1mo affertur compassio congrua, leniendo mœrori 2do afferuntur motiva et rationes persuadendo aptè ne scilicet amicus extenuetur mœrore, et ne plus æquo indoleat calamitati suæ. 3tio excitatur amicus in spem melioris fortunæ, ac faustorum successuum in praxibus clarius præceptum illustrabitur.

Fragmenta consolatoriis epistolis servitura

Non est magni animi se rebus prosperis fortem gerere. Seneca
Fortis viri adversi aliquid incurrat, oportet; quod animum probet. Idem
Turpis est navigii rector qui gubernacula fluctus eripuit. Idem
Colossus magnitudinem suam servabit, etiam cum steterit in putteo. Idem
Subsilire in cælum etiam ex angulo licet. Idem
Hoc adversus virtutem possunt calamitates, et damna, et injuriæ, quod adversus solem potest nebula. Idem
Sapiens exæquat fortuita virtutibus. Idem
Nemo fit aliena infelicitate diu felix. Idem
Optimum est pati quod emendare non possis. Idem
Deus bonum virum in deliciis esse non patitur. Idem
Gaudent magni viri adversis, non aliter quam fortes milites bellis. Idem
Arbores fragiles sunt, quæ in aprica valle creverunt. Idem

Tacitus — Convicia si irascere, cognita videntur spreta exolescunt.
Salustius — Rarus est quem ex secundis rebus non capit insolentia.
Plinius — Utile est ad usum secundorum per adversa venisse.
Seneca — Haud est virile terga dare fortunæ.
Dem — Quemcunque in adversis fortem videris miserum nega.
Idem. — Quem cunque miserum videris, hominem scias.
Albus ab obscuro detergit nubila cælo sæpe notus, neque
Horatius — parturit imbres perpetuos.
Idem — Durum sed levius fit patientia, quidquid corrigere est nefas.
Quos vexant hodie noti, cras lambent hilares æquora
Sarbievius — Thesidi.
Idem — Nascuntur medijs gaudia luctibus.
Mæstum sol hodie caput cras lætum roseo promet
Idem — ab æquore.
Beatus quo non humilem gravis fortuna vocem,
Idem — non timidam levis expressit unquam.

Epistola, qua amicus consolatur mæstum, ex multis adversis.

Juz widzę żeś doznał tego na sobie że infelicitas infelicitatum semen et origo est, a iedna drugą potrąca calamitas; y gdzie iuż terminalny skopiec iedna zda się sypać, zaraz tam y druga insza iak z gory sypie; dopraw(dy) non diebus, sed calamitatibus metimur vitam, nieszczęścia wiedna dziela przygody dni wymieniaią y oczem ukra caią, gdy conjuncto agmine, nacieraiąc nie znośne

Cierpliwoscią często dusze z ciała wycisnąią. Tych ia adversorium z daleka spectator, kiedy nieszczęsliwą gradacyą od mnieyszych ad cumulum cladis ostatniey, szły w dom Pana niemogłem iey obiectum zarzucic tylko per sympaticam affectionem immedicabile vulnus czułem na sercu; iakoz tego by taka niewzruszeła skałka, ktora wiec zwykła y fortes premere, pod ktorą sami nawet karkiem olbrzymowie, y ia lubo będący z dale: ka od niebezpieczenstwa drzę od strachu y ledwie tremulâ manu ten list piszę; non vanus iednak wates że nascentur medius gaudia luctibus, á potych mniey przyiatnych gościach wstąpi w dom WPana felicitatum Dominus po gwałtowney burzy quod vexanti ho die Noti, cras lambent hilares aquor ethesia. WMPan nie desperuy wtym swoim nieszczęściu wiedz że ten beatus, aquo non humilem gravis fortuna vocem, non timidam expressit ungvam umysłu to wspaniałego przy miot, z przeciwną nie ustraszonym sercem stac w tero ku fortuną, ani się pod srogim naklonić ciężarem; choćby fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruina. aleć ieszcze WMPana nietak nadziubniona szczęścia moles żeby mogła obruere iego wynieść głowę WPan a ex aqua fortuita virtutibus odmienie ieżeli auxiliarem manum czekasz WPan nie skurzoj iey kto rym ochoty WPan tyle z nasz ile tylko życzyć sobie możesz tako szczegulnie życzliwym WMPanu etc.

404 Epistola consolatoria amici afflicti ex desolatione bonorum a milite.

Lubóc y mnie tak pestilens malum afflavit, y coraz bardziey in vulnus saevit, cierpliwość zajątrzaiąca się Leczą nam niewyczayna że medicum magnum potrzebu ie, jednakże magis languentis sortis lamentana nie wsiem przez iakę malignitatem życzliwy Hypocrates życzę sobie, przyniesie lekarstwo; przytym prawda corrosivum naszey szkody, ale doświadczone: optimum est pati quod emendare non possis; to jedyne patientia remedi um folgę iakąkolwiek uczyni; ieżeli wyperswaduiemy sobie, że cierpieć koniecznie musiemy, prawda wielkey części substancyi tracić durum, sed levius fit patientia quod corrigere est nefas. Ja według tey prawdy y przesłny peys mojey może głębokie gojąc iakąkolwiek blizny. y nie callem inducz sensui, ani cruis fatalnych drugim ictus. Rzuć Wmść Pan swoim okiem, a obaczysz że nigdzie queruli doloris causa doloris abest; wszędzie fortuna miserrima est. a tym samym commune malum sirey znoś Wmść Pan nie samych cito nas tylko te extorsye my czą do dziesiątey podobno gdzie indziey drogi szkody. nas ieszcze przystrzegaią za szkody, nikomu nie zależli. a zatym lżeysza nam cięszkość być ta powinna, nad której iest gdzie indziey cięższa, której trabalia mala innych przywality. doczekaiemy się cza przecie poczciwszey

Nie pogodzie że caput sol lætum roseo promet ab æquore ususzy łzy nasze, zajesnieie przed wrotami naszemi, dni szczęśliwsze zapali tą przynaymniey teraz się karmimy nadzieią gdy nam chleb wydarto, że expektacye niech ugłaszczą tym czasem rany które szarpiąca ręka takiemym rozgnoiła parurem á liquidi signa affectus naserdeczne trosksi przyimi za kordyał supplikuię Wçpana życzliwy etc.

Epistola infirmi consolatoria

Nie potrzeba sztukiem quem gradum intensya żalu mego in wziela za pierwszą nowinę o słabym zdrowiu Wçpana dosyć mi namienić, że miawszy honor bydź poczytanym między nayżyczliwszemi sługami Wçpana, y uprzeymością chęci y affektu intrisekowawszy się iemu, sama relacya smutna, wielką na mnie część alteracyi Wçpana złożyła, iako na tego który nie mniey desolatus iakoy doloribus Wçpana pragnę zawsze partycypować. w tym moie urnaie nieszczęście że ciężka febra exanthlato pectori przez iego amplexum żadnego refrigerium coram dać nie może; invidere tylko listowi memu godzi mi się tey fortuny, mowiąc z Poëtą: quam vellem fieri meus libellus abym osobą moią w pokoiach Wçpana uyść mogł tædia z ciężkiey choroby pochodzące. więc niech mieysce moie zastąpi ta litera y mnie wyswiadczy iem jest oczekiwaiącym weselszey o nowiny oczerstwości zdrowia Wçpana życzliwy brat y sługa.

In eadem materia

Ta sympatya serc zkombinowanych, życzliwą poufałością, że wszystkie zdrowia słabości przyiaciel także czuię iako by albo iedensensus doloris w dwoch albo rowna alteracya w iednym była ciele. Ta y mnie gukcya słabości W. Pana, nie tylko iakokolwiek uczyniła consternatum ale ledwie nie nałożko złożyła; źpolewałem iak communi malo tactus y za własne poczytałem symptomata, ktore pars animae dimidiumq mei W. Pan cierpiał; ani się spodziewam allewiamentu aż o rekonwalescencyi W. Pana co zdrowego Merkuriusz przyniesie, ktorego czekam cum voto słyszenia olepszey W. Pana w zdrowiu konstitucyi życzliwy brat y sługa.

Responsoria consolationis epistola cum scribuntur, coalescunt ex his plerumq punctis Imo: attollit amici dignatio et gratissima consolatio acceptat. 2do si dissvaded maror in consolatoria epistola, in responsoria mos gerendus svadellae appromittit. 3tio vota sequa coge rebuntur in consolatoria in amicum reflectunt, exemplo res clarius patebit.

Responsoria epistola consolatoria

W nieszczęściu mego tristi sorte gdy pełną pociech konsolacyą W. Pana odbieram, zdamisię że mnie non de omni fortuna sinu wyrzuciła, ktorego cicatrici admovere łaskawą rękę W. Pana raczył, przez co contines luctusq nostrumq dolorem frenas zwłaszcza gdy

Powazną perswazyą adhortuiesz do temperamentu alte racyi, słucham ia ẃtym Jeu mnie affektu rady, ocieram Tzy rozu przymuszam siccos gemitus arentesq querelas áby się z swoiey rozmiały niedoli, á tristem vultum łaskawością szczegulną Jeu mnie Wc Pana serenatum do pogodnieyszego słońca, ktore Wc Pan roseo promet ab æquore wyiaśniam; reguluię się mądremi maxymami, ktore żalom moim Wc Pan praescripsit y tych in omni naufragio iake ultimam tabulam zawsze trzymać się nieprzestanę. Teraz zaś á żeby votorum cumulus ktorym Wc Pan iniquâ sorte upokorzonego mnie ad meliora erigis był samemu Wc Panu száńcem ab adversis y żemu łaskawsza niż mnie fortuna sit munimen nullô quassabile fatô życzę ẃszczęściu y ẃ nieszczęściu ieden zawsze ze wszytkich życzliwych Wc Pana nayżyczliwszy etc.

Breviores consolationes fiunt frequenter etiam inter convenientes amicos: ac hae imo continent brevem compassionem aliquam aptam leniendo mærori, ac deinde apprecationem faustorum; in praxi id elucet.

Kondolencya ẃ nieszczęściu

Podobnoć onerosus consolator refrico cicatricem gdy chcę mederi kondolencyą moią; ázatym akceptuy Wc Pan bracterskie affekta y miey sobie pro lenimine życzliwą kompassyą ẃ swoiey niedoli, cum hoc omine: żeby tey

200 Bliżny wielka WPanu fortuny uyniknie integritas.

Respons

Wielką folgę zestaweycy konsolacyi przynosisz WMPan albo latemiu, gdy moie leniendo mala ictibus przeciwnym, przez które odemnie longi penas fortuna favoris exigit in scopum postawionego żądaniasz; za co dziękuię WPanu życząc sobie abym melieri sorte beato w powinszowaniu, w szczęśliwości iakiey, retaliacyą affektu uczynił.

Ода Dawne faedus amicorum ciągnie obligacyą moie, ábym lucepito malis WPanu zauskurbem życzliwym chęci moich przez teraźnieyszą kompassyą przybył; iakoż kompaktatom przyiacielskim czyniąc dosyć fero sup: petias, spodziewając się że tryumphata mala nay ściu iego herbam porrigent.

Respons Właśnie in tempore opportuno sekundujesz WPan cum adversa fortuna dig: adiantem, y spartam moie utrzemuiesz, nec timeor, et cadam animo; za co przydziekczyniemu WPanu ergo arcum, gdy siebie stelaniam in adorationem consolationis.

Stia WPana nina fragor excitavit życzliwych ad eri gendum naypierwod animum przez nie szczęsliwy casus labentem; ia między inszemi przyiacielską konsolacyą chcę alleviare malum, życząc ponas spes humiles, dejectos erige vultus, bądź WPan tey nadziei że ad usum secundorum per adversa venies.

Cultens W nieszczesciu succumbentem mnie że łaskawie wstan erigis w pamięci moiey wieczne memoriale wystawitiese pondere malorum lubo non detritus ále nachylony za iego perswaryą wynosie nadzieie ad prosperiora, ktorym trivit iter nie iedno nieszczęście; day Boże żeby te auspice mieysce moich niefortunnośći zastąpiły.

§. 9nus.

De epistolis invitatoriis, petitoriis, imploratoriis, beneficii, commendatoriis.

Fragmenta epistolis hoc paragrapho exponendis servitura.

Fortunæ memorem te decet esse meæ. - - - - Ovidius.
Causa patrocinio non bona major erit. - - - - Idem.
Spes est nostra timore minor. - - - - Idem.
Sæpe premente Deo fert Deus alter opem. - - - Idem.
Scilicet occidimus nec spes ulla salutis. - - - Idem.
Sero clypeum post funera sumo. - - - - - Idem.
Date naufragio littora tuta meo. - - - Idem.
Utq facis remis ad opem luctare ferendam. - - Idem.
Quo ferar unde petam lassis solatia rebus? - - Idem.
- - - Nostrarum quondam fiducia rerum
tu mihi confugium tu mihi portus eras. - - - Idem.
Fluctibus in mediis navem Palinure relinquis. Idem.
Illius magnitudo stabilis fundataq est, quam omnes tam supra se, quam pro se sciunt. - - - Seneca.
Generosi animi et magnifici est juvare et prodesse. Idem.

410 Armorum liceat splendore tuorum incommune frui cly:
Claudiano. peus nos protegat idem.
Virgilio. Da dextram misero
Seneca. Tu præsidium Phrygibus fessis tu murus eras.
Ovidius. Omnis in uno nostra salus posita est.
Humanaq memor sortis quæ tollit eosdem et premit
Idem. incertas ipse vereve vices.
Maximum vivendi impendimentum est expectatio quæ pen
Seneca. det ex crastino.
Idem. Omnis speratæ rei longa dilatio est.
Idem. Nemo beneficia in calendario scribit.
Idem. Serò beneficium dedit, qui roganti dedit.
Idem. Beneficium asperè datum panis lapidosq est.
Vinc Venantij. Tu puto Nilus eris.
Claudianus. Illa manus fluvios superabat Iberos.
Plinius. Maxima beneficiis commendatio ex difficultate est.
Suffecitq malis animq, sum corpus ab illo accepit
Ovidius. vires vixq ferenda tulit.
Idem. Nihil nisi flere juvat.
Idem. Hei mihi perpetuus corpora languor habet
Idem. Nunqvam queruli causa doloris abest.
Idem. Fortuna miserrima nostra est.
Idem. Et gemitus vox est magna futura mei.

Epistolæ invitatoriæ sunt illæ quibus invitur quispiam vel ad aliquod negotium, v. functionem, v. vicium, debent autem constare his ordinarie partes. 1mo acceptum quempiam ab initio habent. 2do invitationē cultè expositam. 3tiò rationes aliquando dar. invisitationis, si materia patitur, demum convenienter concluditur epistola. Praxes invitatoriarum insunt aliquod datæ paragrapho 2mo de epistolis frebribus adhuc plures hic superaddi possunt. et 6to de orthal:
Epistola invitatoria amici pro festis Nativitas Xti

Lipszkie by to było sacrilegium przeciw jura amici tiæ sacramenta, narodzenia Pańskiego solenna creie cum domesticis tantum laribus bez compedesna contigua numina, ja solenni ritu ad populum selectum życzliwych przyiaciół te uroczystość swiętą destinowałem, y zdało by mi się Parasceve mutato in funebre carmen genethliacon Narodzenie Pańskie gdybym viduus bez miley kompanii solennia te celebrował; zaczym żebyś desideria moich nieumartwił uprasza:m gemmam Woiewodztw naszych korone wielkich gości u mnie deprecacyi nieczyń przez umniejszenie dobroczynności swoiey; więc pelle moram oczekiwam teraz deklaracyi a potym pensis brachiis et aperto corde.

Invitatio amici ut sacros Baccho secum agat

Eisdem te hilaria nomine mutato dici lugubria pos
sunt z tych miła przyiaciol frekwencyja nie rozweseli,
darmo się sili kto w takiey chwili tańcy wesołego
gdyż samey wesołości pląsy nie odprawia radosney
cirkułcy, kiedy im miła kommitywa ręki y swey
usmie prezencyi. Niech sam ręcznie Amfion nie
me aweł glary animuiący do wesołey kommocyi
albo inter Delphinas Arion melodyinym lutni wdzię
kiem strączny morza okropność łagodzący; u nas
ludzi skamienieie zdrętwieie ten sensus lætitiæ, y
nikędzie do taktu pięknej maniery, bez harmonii
dorych przyiaciół. Byłaby y umnie bez bystrości
WPana muzyka prawie in luctu importuna nam
to y te extrema gaudii occuparet luctus, żeżeliby
WPan w prośbie moiey chciał reluctari; czego się
iże spodziewam y owszem czekam zochoty dżnego mo:
mentu między wesołemi nie tirąc aż życzliwego
bratasięsię WMPana uniżony sługa.

Invitatoria amici ut secum det nomen militiæ

Ponieważ wojennych duchów wszędzie pełna per
lituos fama strepit, wszędzie it Cœlo clamorq virûm
clangorq tubarum niepodobno żeby te doszła o uszy

się Oyczyzna nie obidy; które coby zasensum w nim spra
widy niewiem; co mnie, to animuią te magni spiritus,
abym krew, ktorą od rycerskich wciągnąłem dziadow
honesto libem Gradivo; nie mam takiey drogsiey duszy
á żebym iey żałował za całość y wolność, iedyną Oy:
czyzny perłę stawie na szańcu raz ci mi umrzeć, á
czym chwalebniey tym lepiey, co tym zalie gorzie wię
cey niedadzą się poprawić. á ieżeli poniewolą wyższe
wyroki rwojennych pogromow pod laurem głowę
wynieść, teraz suscipienda sunt bella ut in pace sine
injuria vivatur; ieżeli kiedy, teraz bellum justum
quod necessarium est et arma sunt pia, quibus nulla
nisi in armis spes relinquitur, To ia dlatego Livių.
przytoczył, ażebym natury Oyczyzna piękny impet,
stimulo excitem ad fortia; otworzył się plac chwale
bny cnoty, odwagi, drzwi kawalerskich, więc oskompa
nii rycerskich sobie in commune periculum nie
opieszały Oyczyzn gloria calcar addat, aby w tych Olym
piach które Mars otworzył zdarzy pacis olivam.
do Laurowey ubieguią się Oyczyzn korony, á kto
nas teraz obroni? narzdawniey samo płatne woysko
trudno się spuszczać mądrze przestrzega Demosthe:
nes: nisi cives ipsi studiosi defendendæ Patriæ una
militem mercenarii, qui solum mercedem expe
ctant, rem plerumque male gerunt chcemy wy
niść z niebespieczeństw, teraz bronią sobie uczyńmy

714 Drog. Wiesz WMan nie rozumne bestye instante lupo quod cornua jungunt, y nam wtych Konjunkturach Serc y odwagi liga naypotrzebnieysza. Dlatego ia WMana ex antiquo amicitiae nexu y nie rozerwaney nigdy Konfidencyi, y tey Konjunkcyi ad armorum societatem ciagne, ktorego dextra per ferrum pietas spectata per Janos iasie krwia napisze, ze individuus comes z WMManem zyc y umierac bedzie tego zyczliwy brat.

Epistola responsoria invitatoriis his partibus absolvitur. 1mo exponitur gratus animus invitanti congruo aliquo materiae accessu. 2do promittitur satisfactio desideriis invitantis v excusatio adducitur et rationes excusationis. demum promptitudo in adimpletione etiam minimorum nutuum amici promittitur. Praxes id demonstrabunt evidentius.

Epistola responsoria affirmative invitatoria pro festis Nativitatis Xti Dni.

Moie to było dawne intentum vicini numinis introdukcye wdom moy uczynic y votivo temu cultu litare; ale mie WMan rekwizycye swoia praeoccupat y intimacye braterskiego affektu sobie służyc rozkazuiesz ustepuie tymczasem praeventus moich intencyi a na insza sposobnosc respekt sobie WMana skarbiac, in puncto stawie sie w podwojach WMana abym tak punktualney nakazdy nutum powolnosci moiey jako y powinnego honoru dał experiment tomuWMana zyczliwy brat etc.

Negative responsoria invitatoria pro feriis Bachi

To było dawne desiderium moie w miley kompanii konkluzyą odprawić kumanatu, y iuż czyniłem nato praeparatoria, ażebym personatus z bracią y domowemi moiemi wesołą scenę w maszkach w Dom WMsc Pana ia pierwszy choragus wprowadził, álec gdy otym efficaciter myślę, nie spodziane tu się fama doleciała tu, dom żałobą, żalem serce, oczy łzami, napełniwszy, z serca wszystkie hilaria wybiły fatalne dzwony śmierć Oyca mego głoszące; ostygł wszystek fervor uciech przy świecze ptym trupie y proch iego popielec mi przed czasem przyniosł. Daleko żebym tráica persona comaedam w domu WMsc Pana hilaritatem niepomieszał, solitarius in cinere et lachrymis te ostatki odprawić muszę. WMsc Panu iednak y całey kompanii życzę iák nayszczęśliwszey tych dni konkluzyi z weselszą coraz incepta radosnych godzin. W WMsc Pana życzliwy etc. &

Petitoria epistola ex sequentibus coalescunt partibus: 1mò plenius occasio et necessitas petitionis exponitur vel rationes ad ferendam opem compellentes exponuntur. 2dò ipsa petitio cum

415

recitatur deinde rationibus confirmatur pluribus si in exordio ~~non~~ sunt sufficienter enumerata demum gratitudo benefacienti promittit ac apte concluditur epistola praetextis exemplis adducendis.

Epistola, qua cliens a mecaenate petit opem ferendam sibi ad sarcienda damna per ignem illata

Trami bym ktore nie dawno dym z pogorzeli wycisnął, ten napoił karteluszę, gdybym ich był na srogi nie czytał porar, y drugi raz gorszey nie przebrał cysterny; ale węglem indice et effectu cladis, ktorym atrament zaprawiło nieszczęście, calamitatem swoie wzglanu oczrysłam. Własnie sam na sobie doznawam że est tempus quando; locus est ubi laedimur omnes, laedimur immenti patimurque indigna, ale ani czasu wiemy ani się na mieysce spodziewamy z ktorego iaka na nas natrze nieforttuna; otom ia bezpieczny, w ten czas kiedy wszedzie ad minimam scintillam wygaszony w domu był zrozumiałem ogień bezpieczny o mieysce bo wewnątrz y abextra przeremoyę omnis fomitis opatrzone na obiedwie mi zasypiał oczy; aliści nie szczęśliwy excitator iako w letargu przypieszczy bokow obudził mię po

nie uwiera się gdym iuz niedniszek ale dwory y
wszystkich mobilium wnim wpopiele zaspał;
Ja sam oblawszy się łzami nie zupełne całe
wyniosłem zycie bo nie tylko fortunie moiey
ale y mnie samemu infamis flamma znaczną
inupił notam ale wśrzodszy in securum le
Cbwo mi do tey nieprzyszło desperacyi, zem co
dopiero nowy Fenix z popiołow wyleciał, nie
chciał in nidulo meo mori nizeli co raz maiąc
Zleskiej reminiscencyą codziennie obumierać nad
niedolą moią potym; Jednakze wtym punkcie
zaćmiony dymem rozsądek instinkt iakiś obiasnił y
Indus łaskawe WMWPana pokazał in cuius luce
ambulem. Lżyc do WMWPana amplitudinem in
rerum angustiis podaiy czynie recurs spodziewaiąc
się że w ten czas kiedy mię ręka dosięgneła Boska
WPan rękę mi podasz y podeprzesz labentem.
Pokaze się WPan teraz lapientis z tez fortunie moiey
manuductrices gratias y radium caecucienti dobro
czynie zapał dcy sposob. zebym zrujnowaną z
fundamentu substancyą moię mogł iakokolwiek
nadawnym postawic pedumencie szczęscia, czego
już mam plante kiedy do nozgą sciele supplikę
WMPana a teraz nay osobliwszego dobrodzieja
nayniszy sługa

216

Epistola petitoria dimissionis a servitiis Domini XX.

Słodszy chleb WMWPana nad Hyble y kanary, którego żaden amaror żadna gorycz przeciw mnie któże swemu nie zadawała tak wielki mi czyni appetyt abym sobie w nim dłużey smakował; Pańskie gracye miłym przymusem wiążą mie y obliguią żebym nie ewinkował swoiey z usług WMPanu dimissyi iednakże wziąwszy do trutinam dalszy życia mego progres zważywszy exigencye rzeczy uznałem praeponderantem rationem naklaniaiącą mnie do tego abym się w Palestrze iurydyczney cokolwiek zabawił, tam principia iuris zrozumiał żebym łatwiey kawałek Oyczystey substancyi z ręki niesłusznego inwazora mogł windikować y z gardła wydrzeć sztukę chleba którą iuż pochłonął concumptor cudzey substancyi. Więc WMPanu za wszelkie respektuiących łask na mnie fawory neyspokornieyszey

o manumissyą upraszam; nie wątpię że w tym obiecam ani remoram mieć nie będę u rosądnie mądrego Pana ktory interessu mego y przedsięwzięcia realność widzi zaczym łaskawego annutio spodziewaiąc się teraz supplicem libellum do nog Pańskich składam WMPana sługa niski.

Epistola petitoria intercepionis a Magnate quodam ut scilicet impetret Praefecturam sibi a Rege

Nie mogę mieć bliższego traktu ad votorum terminum jako gdy mi do tronu anteambulo favor W. Pana benignum sternet iter; łatwieyszy będzie mi progres do fortunnego imprezy moiey skutku, jeżeli W. M. Pan akces mi uczyni do Pańskiego respektu; ani dubitować mogę o łasce Jego K. Mci y skłonności woli jego na. dzięczna moię za instancyą W. Pana gdyż wiem iż permagnorum suffragia deorum supplikuiących na dzieje płonne być nie mogą. Więc do W. M. Pana z submissyą się moią obracam, uprasząiąc o inter cessyonalne do maiestatu wstawienie się za mną, aby wakuiące Starostwo N. in sortem osoby mo iey distributia Jego K. Mci skonferować raczyła; znam ci prawda inaequale praemiis meritum moie, atoli cokolwiek wylanym za całość oyczyzny po tom y krwi, y decesom fortuny moiey podczas funkcyi ex voto Województw odprawionych nie dostaie, tyle robić będę, abym lanceam meri ti dopełnił; a zabrawszy się cokolwiek ex pane bene merentium non desidebo pasu pewde in obsequia W. Pana y zawsze za nim stanę in omni puncto honoru iego a po odebraniu przywileju wierny w gwoździe zapiszę manifest że znać się będę ob[l]igatus respektowi iego kreatura u Jego ...

20 Z dawności W. M. W. Pana prawdziwie życzliwy brat y nayniszy sługa

Epistola qua nobilis petit ut bona ejus nimia non opprimantur contributione

Nie iestem tez ktoryby m ciężarom publicznym miał barkow umykać do ktorych bez excepcyi commune malum cierpieć trzeba niechcę singularitates do wsiem iż cum aequalis conditio omnium est nulla est inter homines invidia; zaczym niechcę ab onere publicznych grawaminow być excypowany, ale żebym zbył obciążony nad siły włożone dzwigać ciężary, kiedy nie przyzwyczajona ad servilia ani ad importabilia zdolna uprzywilejowanego narodu zniesie wolność; dla czego gdy teraznieysze koniunktury ciągną te Woiewodztwa długie kategorye malorum y w woyskach tak domowych iak auxiliarnych exercitym calamitatum wcześnie przestrzegam W. M. Pana ktoremu jus compium dispozycyi publicznych symbolow na wyżywienie milicyi domowey y obcey determinowanych abyś W. M. Pan tak inonerowaś prywatnych żebu folga była w maiętnościach. coż po tym tak nas razem ucisnąć żeby z potem krwi ostatnia wyżymana kropla y więcey dla sił zarganych

Nie było czegoż w chociarby naypryiaznieysze Kombina
cye affekt pryywozaty do kogo, że koniunktury potarga
nie cierpliwa nigdy ostatniey kroś extorsya cześć zołan
z Polityka qui per graves tributorum exactiones depau:
perantur faciles ad turbas et seditiones evadunt, cum ege
stas maxime peccandi et audendi necessitas et calcar sit
in promptu. a zatym by do ostatniey nie przychodziło despe
racyi media w temperamencie dobrych podatkow mieć potrzeba
Wiem że WMWPan čares oves suas tondi non deglubi
tak y ia życzę przystrzegać złotego runa nie drzeć zeskory
gementem gregem żeźli w nie pryiaciołach samych mo
deracya w graminach chwalebna, dopieroż w tych co pry
iazni szczyczą się tytułem pomiarkowanie zalecić powinno
Więc WMWPan tak bilancem dextra potenti libra aby bez
expresyi iedney bez inklinacyi ku drugiey stronie aequi
librium fortun prywatnych z ciężarami było /: ktorych
ia według proporcyi fortunki moiey utalentowanych ani
zrzucam z siebie, ani faworu WMWPana żądam in me
as partes tylko fideli judicio moderamen w exakcyi
ich rekomenduię y siebie WMWPana życzliwy brat y
sługa.

Petitionis responsoriae epistolae ordinariae coalescunt
ex partibus sequentibus 1mo si afflictae aliqua calami
tate opem sibi ferendam poscit fit imo compassio super
illius angusta re; sin autem in alia materia scriba
tur petitiona exordium responsoriae epistolae ex cir

cumstantiis ejusdem petitone vg promptitudine subvenientis votis petentis Dni NN. vel ab obligatione antiqua vel ex quacunq allocutione officiosa propositio fiet annuendo votis supplicantis v etiam negando petita; rationes praeterea deinde sunt in excusationis curnam amico morem gerere non possis demum conclusio cum promittis aliquid amico, formabit ab expectatione tua imperiorum Dni N. v ab excusatione quod scilicet non adaequate servias amico. Si autem negas aliquid petenti conclusio formet hinc, vg: quod deinde non deeris amici votis aliaq et in aliis circumstantiis rerum dices te expectare imperia.

Epistola responsoria petitoria suffragii ab afflicto ferenti cujus igne consumpta sunt bona

Jeszcze przed pierwszą od Wulkana wiadomością iuz między dym z pogorzeli nieszczęśliwey zaleciał y łzy wycisnął, widziałem iak proximg ardebat Ucalegon y geste chmury ognistych dzwirow deszcz obfity zrenie wysoczyły tak, ze do tych czas sua pergama fletu commiserante luo. cruto sere zaraz przez iakąś vim sympaticam dzyskę Wulkana y sarenelo bardziey sub favilla et cinere niz sub Ethna Enceladus. Te iednak

